

JEGYZŐKÖNYV

**KÖRNYEZET ÉS TERMÉSZETVÉDŐ
TÁRSADALMI SZERVEZETEK XII.
ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA**

2002. SZARVAS

Kiadja:

Nimfea Természetvédelmi Egyesület és Tagszervezetinek Központi Irodája
5421. Túrkeve, Kenyérmezei u. 2/d. 56/361-505. nimfea@externet.hu
www.nimfea.hu

Felelős kiadó: Sallai R. Benedek

Szerkesztette: Barna Tamás

Fotók: Bacskai Attila

Támogatók:

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, KAC közcélú „F” keret
Ökotárs Alapítvány, Budapest
Szarvas Város Önkormányzata, Szarvas
Tessedik Sámuel Főiskola, Szarvas
Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Szarvas
Beklen Alapítvány, Túrkeve

A rendezvény segítői:

Szolvák Általános Iskola, Szarvas
Vajda Péter Gimnázium, Szarvas
Evangélikus Egyházközség, Szarvas
Főiskolai Természetvédő Kör, Szarvas
Brunszvik Teréz Kollégium, Szarvas
Vadvirág Tv. és Kulturális Egyesület, Szeghalom

Készült:

600 példányban a Karcagi Nyomda Kft. üzemében 2002-ben.
Felelős vezető: Tankó Csaba, ügyvezető
Tipográfia: Balmoral Bt., Túrkeve

ISBN 963-204-253-0

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3.
Előszó	4.
A szarvasi 2002-es OT végleges programja	5.
2. nap, 1. napirend: Hivatalos megnyitó	8.
2. nap, 2. napirend: Fórum az együttműködésről	9.
2. nap, 3. napirend: Napi környezetvédelem kérdései	12.
3. nap, 1. napirend: Beszámolók meghallgatása, elfogadása	16.
3. nap, 2. napirend: Jelölések, jelöltek meghallgatása	50.
3. nap, 3. napirend: Politikai fórum	55.
4. nap, 1. napirend: szavazás eredményeinek kihirdetése	60.
4. nap, 2. napirend: Beszámoló a szekciómunkáról	62.
1. szekció: Környezetvédelem a városi környezetben (urbanizáció)	62.
2. szekció: Zöld szervezetek felkészülése a választásokra	64.
3. szekció: Energia	67.
4. szekció: Génpiszka	70.
5. szekció: Globalizáció	71.
6. szekció: OT SzMSz	71.
7. szekció: Természetvédelem	76.
8. szekció: Tisza	76.
9. szekció: Dráva	77.
10. szekció: Rio + 10	78.
11. szekció: Környezeti-nevelés	88.
12. szekció: Környezetbarát turizmus és annak fejlesztése	89.
13. szekció: Környezetvédelem és önkormányzatok	90.
4. nap, 3. napirend: a 2003-as OT	94
Mellékletek	(95) – 1
OT szervezői lista	2.
Fényképfelvételek az OT-ről	3.
Hivatalos levelek az OT-val kapcsolatban	14.
A természetvédelem – Tisza szekció jelenléti íve	16.
Szavazólapokat felvevő és átvételt aláírásukkal igazolók jegyzéke	19.
Egy elmaradt előadás anyaga a hőszivattyús technikáról	30.
Részvevő szervezetek a 2002-es OT-n	37.
Mozgalmi delegáltak elérhetősége	42.

Előszó

„Oly kevesen szeretik a ködöt, és oly kevesen találkozunk benne, de akik találkozunk nemcsak a ködöt, egymást is szeretjük...”

Fekete István

Az OT több mint találkozó, több mint tréning, fórum, több mint konferencia. Az OT a környezet- és természetvédelemmel foglalkozó szervezetek és magánszemélyek legfőbb fóruma. A legfőbb szakmai fórum, a legfőbb államilag is elismert döntéshozó szerv, a legfontosabb találkozó az ország különböző részein dolgozó „zöldek” részére.

Barátok, akik évente szinte csak itt találkoznak, kollegák, akik jóformán csak itt tárgyalják meg közös teendőiket, társak, partnerek, akik itt hoznak döntést arról, hogyan is tovább. A civil szektoron belül a zöldek szervezettségének gerince, amivel kiemelkedik a harmadik szektorból, és jócskán megelőzve a társadalmi szervezetek többi szakmai fórumát, demokráciánk érettségének fokát, civil, társadalmi egységet mutat, egységesen lép föl, létrehozza a civil zöld parlamentet.

Az OT-n nagyon büszke vagyok arra, hogy „zöld” vagyok, amikor összpontosulva látom a hihetetlen sokszínűséget, a temérdek munkát, a megfogalmazhatatlan tenni akarást a hazánk környezeti állapotának javításáért, egészséges környezetünk megőrzéséért, fajok megmentéséért, a Föld megmentéséért.

Még büszkébb vagyok, hogy ennek a számomra nagyszerű fórumnak, ennek a fontos találkozóknak a szervezésében részt vehettem, és vendéglátóként üdvözölhettem Szarvas csodás városában barátaimat, kollegáimat. Köszönjük a bizalmat, amivel megbíztak a váci OT-n, köszönjük a biztatást, a lelki erősítést a rendezvényen, és köszönjük a részvételt.

Ezennel átnyújtjuk hivatalosan Önöknek a 12. OT hivatalos jegyzőkönyvét, remélve, hogy haszonnal forgatják majd.

Barátsággal:

Sallai R. Benedek

Túrkeve, 2002. augusztus 10.

Csütörtök: előkészítő nap

(Ezen a napon elsősorban azokat fogadtuk, akik vagy messze-földről érkeznek, vagy pedig jobban volt szabad idejük arra, hogy a térség kultúrtörténetei emlékeit megtekintsék, vagy jelentős előkészületet igényel jelenlétük (pl. nagyobb kiállítók, Zöld Pók stb. **Ezen a napon mozgalmi program nem volt, így a jegyzőkönyvben sem szerepel**)

14,00 óra után fogadtunk csak beérkezőket, regisztráció, szálláshely elfoglalása

14,00-19,00 óra között volt: érdeklődéstől függően a Szarvasi Arborétum megtekintése szakvezetéssel, a kutatóintézetek munkájának megismerése, üzemlátogatás illetve múzeumlátogatások, szárazmalom megtekintése stb.

19,00-20,00 óra: vacsora (*Brassói aprópecsenye, savanyúság*)

20,00-21,15 óra: diavetítéses előadás Körös-Maros Nemzeti Park természeti értékeiről, felépítéséről, esetleg beszélgetés a nemzeti park jelenlévő képviselőjével a park munkájáról, egy nemzeti park mindennapjairól

21,00 órától: kiplakátolás, standok kiépítése, stb. (*Zpok teaház, Göncöl stand, Nimfea kuckó, stb.*)

Péntek: első szakmai nap

7,30 órától: ezen a napon érkezőknek regisztráció, szálláshelyek elfoglalása

7,30-8,30: reggeli (*svédasztal*)

8,30-11,00 óra: buszos **KIRÁNDULÁS** a dévaványai Túzokrezervátumba a Körös-Maros Nemzeti Park segítségével, ott előadás, a telep munkájának megismerése. Emellett többek javaslatára eltekintünk más szakmai programtól. Indulás a főiskola elől busszal.

11,00-12,15 óra: **HIVATALOS MEGNYITÓ** a kormányzat és részvételével

Elfogadta meghívásunkat és köszöntőt mond házigazdaként:

– **Babák Mihály**, Szarvas Város Polgármestere, és országgyűlési képviselő (*helyettesítés történt*)

– **dr. Bukovinszky László** főigazgató

– **Tírják László**, a Körös-Maros Nemzeti Park igazgatója

valamint

– **Túri-Kovács Béla**, Környezetvédelmi Miniszter

a megnyitót levezeti: **Szabóné dr. Komlovsky Ildikó**, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület elnöke. Asztalnál foglal még helyet meghívásunknak eleget téve **dr. Tardy János** és **dr. Erdey György** helyettes államtitkár urak, valamint **dr. Boda Ilona** államtitkár.

12,15-13,30 óra: ünnepi ebéd (*Körös parti apróléklevés, csemegesült, törtburgonya, párolt káposzta*)

13,30-15,30 óra: **PLENÁRIS – AZ ÁLLAMI SZERVEK ÉS A CIVILSZERVEZŐDÉSEK SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Felkért hozzászólók voltak: **dr. Tardy János** és **dr. Boda Ilona**, **dr. Kemény Attila**, valamint **Haraszthy László**, **Lukács András** urak. A beszélgetést levezette: **Kiszel Vilmos**). A felkért hozzászólók kérésünkre 10-10 percben mondták el véleményüket az együttműködés jelenlegi gyakorlatáról és rendszeréről, azt követően kérdésekre válaszoltak. A kérdéseket írásban lehetett leadni, és a levezető szőlitotta fel a kérdezőt.

15,30-18,00 óra: **PLENÁRIS – A NAPI KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS A MOZGALOM KÉRDÉSEI** (téma javaslatok voltak):

– pl. KAC utalások – közös fellépés a késések ellen

– általános KAC ügyek, mennyi delegált kell stb.

– elhatárolódás a politikától, elsőként is a zöldnek nevezett pártoktól

– Dráva ügyi, Novo Vírje ügye továbbra is aktuális

– Szavazat számláló, ellenőrző Bizottság létrehozása

– Mozgalom támogatásával, együttműködésekkel kapcsolatos etikai kérdések

– Kiszel Vilmos szakmai javaslatainak megvitatása (olvasható a honlapunkon)

– Újak a mozgalomban (egy-két szervezetnek lesz lehetősége felszólalni olyan ügyben, ami az egész mozgalom szempontjából fontos lehet előzetes bejelentkezés alapján)

Levezető: **Móra Vera - Perneczky László**

18,00-19,15 óra: vacsora: (*Milánói makaróni - vega: makaróni sajttal pl.*)

19,15-21,00 óra: **I. CSOPORTBESZÉLGETÉS**

Felmerült lehetőségek az első csoportbeszélgetésekre:

- MTvSz megbeszélés (1 emelet 106-os terem)
  - Tájébeszét megbeszélés (1 emelet 107-os terem)
  - Környezeti Tanácsadók (II emelet 205-ös terem)
  - Természetes életmód (II emelet 206-ös terem)
  - Nők és a környezet-egészségügy (Levezető: **dr. Farkas Ildikó**) - (III emelet 3/4-es előadó)
- (ezek változtak, és hozzánk nem minden változás volt sajnos bejelentve)

21,00-22,30 óra: eredetileg **KÖTETLEN BESZÉLGETÉS** a PLENÁRIS helyszínén meghívottunkkal, **Illés Zoltánnal**, a környezetvédelmi bizottság elnökével lett volna. A beszélgetés tárgya kötetlen lett volna, de ez átkerült a következő napra, illetve **cserélődött a program**. De már felmerült téma pl. a környezetvédelmi tárca esetleges jövőjéről érdeklődés. (Levezető: **Schmuck Erzsébet**)

22,00-01,00 óra: KÖZÖSSÉGFELJESZTŐ EST (néptánc tanulás, népzenei fellépők stb.)

Szombat: második szakmai nap

7,00 óra: dobkoncert, ill. rezesbanda koncert ébresztőként

7,30-8,30 óra: reggeli (svédasztal)

8,30-10,00 óra: I. SZEKCIÓPROGRAM

Felmerült témák voltak az első szekciók időpontjára:

- Hulladék (Levezetők Bödecs B. - Kalas Gy. - Szili) I. em. 106-os
- Természetvédelem (Levezetők: Fidlóczky J. - Haraszthy L.) - III. emelet III. előadó
- Környezetvédelem a városokban - közlekedés és urbanizáció (Levezetők: Lukács A., Beliczay E.) II. em. 205-os
- EU csatlakozás (Levezető Schmuck Erzsébet, felkért bevezetőt mond: Kiszél Vilmos) I. em. 107-es
- Globalizáció (Levezető: Fidirich Róbert) II. em. 206-os

10,00-11,30 óra: II. SZEKCIÓPROGRAM

Eddig felmerült témák a második szekciók időpontjára:

- Környezeti nevelés általában (Levezetők: Sumi-Ilos) II. em. 205-ös
- Fenntartható Fejlődés, Rio+10 szekció (Levezető: Gyulai Iván) I. em. 107-es
- Tisza (Levezetők: Pepe - Haraszthy L. - Hamar J.) - III. emelet III. előadó
- Génpiszka (Levezető: Móra Vera) II. em. 206-os
- Önkormányzati szakmai tevékenységek, környezetvédelmi tervek (Levezető: Kalas György) I. em. 106-os

11,30-13,00 óra: III. SZEKCIÓPROGRAM

Eddig felmerült témák a harmadik szekciók időpontjára:

- OT szabályzati javaslatok (Levezetők: Bárdos - Kiszél - Pepe) - a plenáris helyszínén
- Energia (Levezetők: Lajtmann Csaba, Vass Zoltán) I. em. 206-os
- Élővíz szekció (Levezető: Jánossy András) - III. emelet III. előadó
- Környezeti nevelés kicsiknek, iskolai környezetben (Labancz Gy. és Victor A.) II. em. 205-ös

13,00-14,30 óra: ebéd (Frankfurti leves, rántott szelet, zöldséges rizs, gyümölcs)

14,30-15,15 óra: PLENÁRIS – A MOZGALMI DELEGÁLTAK BESZÁMOLÓINAK ELFOGADÁSA, KÉRDÉSEK (Levezető: **Farkas István - Cselószki Tamás**)

15,15 óra: jelölési határidő a KAC közcélú bizottságokba stb. delegálható helyekre

15,15-16,00 óra: PLENÁRIS – JELÖLTEK BEMUTAKOZÁSA (Levezető: **Farkas István - Cselószki Tamás**)

16,00-18,00 óra: PLENÁRIS – POLITIKAI FÓRUM – a parlamenti pártok képviselőinek meghallgatása környezetvédelmi politikájukról (Levezető: **Láng István akadémikus**)

17,00 órától 19,15-ig: szavazó lapok kiosztása, szavazás lehetősége szavazó szobában

18,00-19,15 óra: vacsora (Bográcsban főtt marhapörkölt, tarhonya, savanyúság)

19,15-21,00 óra (vagy bármeddig érdeklődéstől függően): **PLENÁRIS – A mozgalom jelene és jövője** (Felkért hozzászólók: **Foltányi Zsuzsa, Schmuck Erzsébet, Bárdos Ferenc** – Levezető: **Perneczky László**).

19,15 óra: 2003-es OT szervezési „pályázat” leadása (a „pályázat szó nem szó szerint értendő !)

19,00-20,00 óra: ökumenikus istentisztelet az evangélikus ótemplomban

21,00-22,00 óra: II. Csoportbeszélgetés

- Tisza Platform megbeszélés (I. em. 106-os)
- Határon túli szervezetek és hazaiak együttműködési lehetőségei (II em. 205-ös)
- Ökoetika (II em. 206-os) – vezeti: **dr. Náday Béla** (elmaradt)
- Felsőoktatásban tevékenykedő „környészek” III. em. III. előadó – vezeti: **Priksz Gábor**
- Olimpia Magyarországon a környezetvédelem szemszögéből – vezeti: **Ujj Zoltán** (I. em. 107-es)

- Környezet-gyógyászat-életmód (Gervai Miklós napközbeni munkájáról beszélgetés inkább a két nap zárásaként fogható fel, ugyanis pénteken 14,30-17,30 között szombaton pedig 14,00-16,00 óra között várta vendégeit külön teremben (III. em. 3/4-es terem)

21,00-01,00 óra: közösségfejlesztő est, a **Talpalatnyi Zöld 100. adásának megünneplése** a szerkesztők meghívására az aulában

Vasárnap: befejezőnap

7,30-8,30 óra: reggeli (svédasztal)

8,30-9,00 óra: PLENÁRIS – A választás eredményeinek kihirdetése (Levezető: **Sallai R. Benedek – Perneczky László**)

9,00-11,00 óra: PLENÁRIS – A szekció állásfoglalások meghallgatása, elfogadása döntéshozás a 2003-as OT szervezéséről (Levezető: **Sallai R. Benedek – Perneczky László**)

11,00 óra: zárszó, az úticsomagok szétosztása

Hétfő: sajtótájékoztató

10,00 óra: Sajtótájékoztató volt az OT eredményeiről, Budapesten Kossuth Klub, Múzeum utca 7. sz. I. emelet.

MÁSODIK NAP – JEGYZŐKÖNYV

Készült 2002. február 15-én a szarvasi Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Kar Tessedik termében tartott XII. Országos Környezet- és Természetvédelmi Tanácskozáson. Készült a szószerinti jegyzőkönyv átdolgozásával annak tartalmi változtatása nélkül.

<u>Jegyzőkönyvvezetők:</u>	Lázi Nikoletta Pavlovics Nóra
<u>Hitelesítők:</u>	Kontos Tivadar Sallai R. Benedek

1. napirend: HIVATALOS MEGNYITÓ

<u>Levezető-elnök:</u>	Szabóné dr. Komlovszky Ildikó
<u>Elnöki asztalnál voltak:</u>	dr. Túri-Kovács Béla, Környezetvédelmi Miniszter, dr. Kemény Attila, KöM közigazgatási államtitkár, dr. Tardy János, KöM helyettes államtitkár, dr. Boda Ilona, KöM politikai államtitkár, dr. Gyalog Sándor, Szarvas város alpolgármestere, Tírják László, Körös-Maros Nemzeti Park igazgatója, dr. Bukovinszky László, TSF. MVKFK főigazgatója,

Szabóné dr. Komlovszky Ildikó a főiskola főigazgató helyettese, valamint a szervező, Nimfea Természetvédelmi Egyesület tiszteletbeli elnöke ünnepélyesen köszöntötte a megjelenteket a XII. Országos Találkozó alkalmából. Külön köszöntötte az elnökségben a dr. Túri-Kovács Béla környezetvédelmi miniszter urat, dr. Tardy Jánost, Tírják László igazgatóurat, dr. Gyalog Sándor alpolgármester urat, dr. Bukovinszky Lászlót. Elmondta 1780-ban ezt az intézetet Tessedik Sámuel alapította. Közölte 1988-ban itt jött létre a kar környezetvédelmi köre, amit a diákok alapítottak. Ebből jött létre a már méltán országos hírű Nimfea Természetvédelmi Egyesület. Felkérte dr. Bukovinszky Lászlót beszédének elmondására.

dr. Bukovinszky László köszöntötte a megjelenteket. Elmondta a Tessedik Sámuel Főiskola Víz és Környezetgazdálkodási Karának rövid múltját, hagyományait. Beszámolt arról, hogy 1300 hallgató tanul jelenleg az intézményben. Elhangzott a Tessedik Sámuel nevéhez kötődő iskolaalapítás. Mondta, 1780-ban működésbe kezdő intézmény első számú volt az országban. Bejelentette a gazdaságképzés 75. évfordulóját ünneplik az idén. Elmondta, augusztus végén tartják a rendezvényt, amelyre tisztelettel meghívta a jelenlevőket. Végül jó munkát, eredményes vitát kívánt.

Szabóné dr. Komlovszky Ildikó megköszönte a főigazgató úr köszöntését. A szarvasi intézetek részéről a köszöntőre felkérte Tírják Lászlót.

Tírják László örömmel és tisztelettel köszöntött mindenkit. Véleménye szerint méltó helyet találtak erre a három napra. Elmondta két dolgot szeretne az élettől. Megélni a nyugdíjas korhatárt és legyen olyan társadalmi szervezet, akikkel örömmel tud csatlakozni. Jó munkát és kellemes időtöltést kívánt.

Szabóné dr. Komlovszky Ildikó megköszönte Tírják László beszédét. Felkérte dr. Gyalog Sándor alpolgármester urat beszéde megtartására.

dr. Gyalog Sándor Szarvas város önkormányzata nevében köszöntött mindenkit. Véleménye szerint is méltó helyet találtak ennek a találkozásnak a megrendezésére. Hangoztatta, nemcsak Békés megyében, hanem az egész ország területén hosszú évtizedeken keresztül itt folyt először ilyen jellegű képzés, ami kötődik a rendezvényhez. Elmondta, idegenforgalmi központú a város, itt a Körös mellett és Magyarország ötödik legnagyobb állóvízterülete mellett. Hangsúlyozta, a város mindig nagy hangsúlyt helyezett a környezet- és természetvédelemre. Itt található az Arborétum, a Körös-Maros Nemzeti Park igazgatósága. Megismerkedhetnek a Körös állat- és növényvilágával, ha jövőre ellátogatnak ide. Ismételte ebben a városban mindig kiemelt feladat volt a környezet- és természetvédelem. A környezet- és természetvédők azokat a tetemes feladatokat vállalták fel, hogy az élővilág

gokat megóvják. Azt kívánta érezzék jól magukat, kellemes, szép emlékekkel távozzanak, és térjenek vissza. Kellemes tanácskozást és együttlétet kívánt.

Szabóné dr. Komlovszky Ildikó megköszönte az alpolgármester szavait. Felkérte dr. Túri-Kovács Bélát, mondja el a beszédét.

Túri-Kovács Béla köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, hogy a megyéknek, a civil társadalomnak, a tudományos tárcának és a gazdasági tárcának együtt kell tudni működni. Ez a feladat, amellyel az OKT igyekezett eleget tenni. Közölte az eltelt időszakban az OKT-nál 20 jogszabály esetében kérték az együttműködést. Mondta jó az egyensúly, ezt kell biztosítani. Az elmúlt esztendőben vezető konferencián voltak jelen. Feltette a kérdést, hogyan és miként tudják támogatni a civil szervezeteket. Először a pénzügyi részét említette. Mondta, 1997-ben 175 millió forintot fordítottak támogatásra, ami mára a sokszorosára emelkedett. Véleménye szerint, aki nem nyert támogatást az biztos úgy érezte, nem volt elég a pénz. Aki pedig nyert, az úgy gondolta, hogy nem eleget nyert. Hangsúlyozta, hogy nem szabad a civileknek politikai véleményt kifejtteni.

Elmondta, azok a nagyobb szervezetek, akik kiváló munkát végeznek, nem tehetnek erőfölségre szert, amely visszaszorítaná a kisebbeket. Ennek a rendszernek a kidolgozása nem egyszerű. A felügyeleti rendszer biztosított. Hangsúlyozta a problémákat meg kell oldani. Ezt a problémát joggal vetették föl. Mégis azt mondaná, hogy csak egy jól megszervezett rendszerben kell gondolkodni. Másik fajta történet az együttműködésen belül a tudatos magatartás. Elmondta a határ a kor és a civil társadalom között ott van, hogy addig civil szervezet ameddig, nem kezdenek politizálni. Nem baj, de akkor ez már nem egy civil szervezet. Nem baj, ha ez történik, csak őszintén és világosan meg kell mondani. Ebbe tudni kell dönteni, és a döntést belülről kell meghozni. Véleménye szerint ez egy nagyon fontos kérdés. Tudják, hogy ma olyan a média világa, ha nincs botrány, akkor nem vagyunk hír. Egészen más a helyzet, ha sikerül valamilyen botrányt csinálni. Nem látszott eléggé az érdek. Úgy ítélte meg, nyugalmat kell biztosítani. Sokkal többet jelentett a számukra, mintha a címdalra lettek volna. Megköszönte a szót.

Szabóné dr. Komlovszky Ildikó egy Szentgyörgyi Albert idézettel fejezte be a megnyitót. Megköszönte a figyelmet.

2. napirend: FÓRUM AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL

Levezető-elnök:

Kiszel Vilmos

Elnöki asztalnál voltak:

dr. Kemény Attila, KöM közigazgatási államtitkár,

dr. Tardy János, KöM helyettes államtitkár,

dr. Boda Ilona, KöM politikai államtitkár,

Haraszthy László, a WWF igazgatója,

Lukács András, a Levegő Munkacsoport elnöke

Sallai R. Benedek megnyitotta a plenáris ülést. Elmondta, hogy a mandátumvizsgálattal, szavazással kapcsolatban felmerültek problémák, amit tisztázni kell. Ismertette a jelenleg hatályos OT SZMSZ rendelkezéseit. Szavazásra bocsátotta a jegyzőkönyvvezetők elfogadását, amit egyhangúan elfogadtak a jelenlévők.

(126 érvényes mandátum)

Kiszel Vilmos mondanivalójának témája a kormányzat és a társadalmi szervek együttműködése. Szigorúan ragaszkodniuk kellett a témakiíráshoz. Maguk közt üdvözölhették dr. Boda Ilona államtitkár asszonyt, a miniszter urat helyettesítette, aki külön nem kért szót. Erdei Gyula kimentését kérte. Arra kérte a tisztelt vendégeket, hogy kommunikálható módon tegyék közzé a mondanivalójukat. Hangsúlyozta, hogy ember semmiféleképpen ne beszéljen 2 percnél tovább. A kérdésekre a hozzászólási igényt papíron adják oda a segéd kollégáknak, akik beérkezési sorrendben teszik az asztalra. Egyszerre 5 hozzászólás hangozzék el. Két óra áll rendelkezésükre. Fontosnak tartotta, hogy az egymásra épülés konzerválódjék, így váljanak hasznára az országnak. A hozzászólások igazából az asztalnál elvileg olyanok, amelyeknek a sorsát nem érintik a jövőbeli választások. Megfogalmazhat egyfajta üzenetet, egy nagyon gyorsan forrongó és ellenségesnek tűnő politikai légkör felé. Átadta a szót Dr. Kemény Attilának.

Dr. Kemény Attila államtitkár úr tisztelettel köszöntötte az Országos Találkozó résztvevőit. Szerette volna előre bocsátani igen jók voltak a tapasztalatai a kapcsolatok működéséről. Utalt Kiszel Vilmosra, hogy ugyanazt akarják, csak más módon közelítik meg a dolgokat. Elmondta, minden kormányzat időszakában eltöltött néhány esztendőt. Nem politikailag kellett értelmezni tetteit, ha

bár a kormány megbízásából jár el. Korlátozott a mondandója. Elmondta, irigyli a zöld szervezetek mozgásterét. Nagyon hamar világossá vált abban az időben a rendszerváltás után kirajzolódott a parlament maga az államhatalom. Mindenkinek más volt a mondandója. Amikor ez sikerült akkor lehetett eredményeket produkálni. És ha ennek a három erőnek a vektora nem jó irányba mutatott. Az a tanulság mindannyiuknak, függetlenül attól, hogy természetesen vannak és természetesen mindig is lesznek nézetkülönbségek, ez a három erővonal között igazán produktív akkor lesz, ha ez a három erővonal szót ért egymással. Véleménye szerint jó példa erre az elmúlt egy, másfél esztendő, összerendeződni látszódtak ezek a sorok, baráti jobbakat nyújtottak egymásnak. A korábbi köztisztviselői életében a miniszter hivatalnál töltött el egy esztendőt, világos volt számára, hogy amikor a mozgalmak és a tárca nem találta meg egymással a hangsúlyt, a mozgalmak politikai irányultságúak lettek. Akkor is világosnak látszott azonban, hogy a tárca és a mozgalmak közti pénz beszéd hiánya van. Elmondta, kulcsszerepe van a Környezetvédelmi Minisztériumnak abban, hogy ez a társadalmi erő a kormányzati munka hasznára tud válni. Hangsúlyozta a kapcsolatok akkor jók, ha rengeteget vitatkoznak, tiszteletben tartva egymás mozgásterét, arra irányulnak a lehető legnagyobb léptekkel. Véleménye szerint nagyon jól kialakultak azok a struktúrák, ahol a mozgalmak és a kormányzati szféra kapcsolatai megjelennek. Mondandóját a Környezetvédelmi Tanáccsal kezdte. Talán az a legmagasabb szint, ahol közvetlen kapcsolat keletkezik a kormányzati döntések és a civil szervezetek között. Véleménye szerint, abban rengeteg javítanivaló van. Elmondta, létezik egy olyan testület, amelynek e pillanatban sincs valós munkaszervezete és csúcsterülete a jogszabályban, a kormányzati döntéshozatalban, ami feltételez egyfajta kapacitást. Emlékezett azokra az időkre, amikor nem tudták támogatni a zöld szervezeteket, szűkösek voltak a források. Azt kellett látnia, hogy központi téma lett, hogy a zöld szervezetek működnek, programjaik megvalósítását támogatja a tárca. Hangsúlyozta, egyrészt jó, másrészt nem jó. Jó oldal, hogy megizmosodtak a civil szervezetek, szakmailag is megerősödtek. A rossz oldal, amiért megkövezik őt, hogy az ember jóllakott és valaki biztosítja a jóllakottság érzését, kevesebb negatív gondolata van. Ha anyagi ellátottságú, akkor sokmindent nem fog szóvá tenni, mondván onnan kapott pénzt, ezért nem beszél vissza. Mondta, csináltak ők is hibákat, mert miniszter úr ismertette azokat a száraz számadatokat, mégis sikerült kivívni a zöld szervezetek elégedetlenségét. Úgy tapasztalta, az idén nem ment még olyan mértékűre, hogy a szakmai együttműködést zavarta volna. Elmondta, hangoskodnak, de a szakmai együttműködés megmaradt. Amit megoldandónak lát, akiket a civilek delegálnak, mert információs visszacsatolási rendszer valószínűleg nemigen működik sikeresen. Felhívta a figyelmet, akik ebbe az információ cserébe javítani tudnak, azok tegyék meg, mert sokszor értetlenül állnak előtte. Nagyon nehéz ebben a struktúrában javulni, de valószínűleg érdemes lenne, nekik is könnyebb a helyzetük. Mondta, olyan nagy számban léteznek civil szervezetek, csak képviselőkön keresztül tudnak érvényesülni. Megköszönte a szót, és biztatta a szervezeteket arra, hogy fejték ki őszintén véleményüket a tárcával kapcsolatban, mert az őszinteség erősítheti az együttműködést.

dr. Tardy János elmondta, ide úgy készült, kicsit hazajön, barátok közé jön. Egy alaphangot azonban megütöttek, amire szeretett volna reagálni röviden. Véleményt fejtett ki a delegáltak beszámolóiról, külön megemlítve Szilágyi László és Sallai R. Benedek beszámolójának hangvételét.

Nem általánosságban születtek az észrevételek sem, amit tudomásul vesz. Azt hiszi, nem szükséges az elejéről kezdeni a dolgokat. Ha egy kicsit áttekintik azt, hogy Európa különböző országai-ban hogy fest a dolog, és az állami szervezet kapcsolata, ehhez képest heterogén kapcsolat. Fölvetett egy gondolatot. Ki a zöld? Akire azt mondják? Kockázatot is vállalni hajlandó attól független hol működnek. Egy kicsit nagy a zavar és úgy gondolja, ez vezet oda is, végig kéne gondolni, amit a civilek az asztal bármelyik oldalán, jót vagy rosszat elkövetnek. A laikus nyilvánosság felé ők a zöldek. Tehát a felelősségük sokkal nagyobb, mint az egyiké vagy másiké. Köszöntetett mondott azért, amikor valahol ezt a jó értelemben vett mozgalmat a baj összehozta. Közölte, komoly dolgokat sikerült elérni. Sokuk nevében azt mondta: köszönöm. Ugyanakkor szerette volna felhívni a figyelmet a társadalmi civil szférának és az állami vonalnak mind megvan a maga országos terve és kölcsönösen ismerni kell mindkettőt. Egészséges viszonyok között jól léphet be az egyik a másik segítségére. A következő nagyobb kérdésként hozta fel a finanszírozás kérdését. Elmondta nagyon sok minden ezen áll vagy bukik.

Juhos László kérdést intézett Lukács Andrásához. Elmondta, hogy gyakran éri az egyes szervezeteket az a vád, hogy az egyik beruházással szemben fellépünk, a másikkal nem. Kérdése arra irányult, hogy méltóztasson mondani egy olyan projektet, amivel szemben felléptek.

Kisné Szőlősi Erzsébet köszöntötte a jelenlevőket. Elmondta, a Minisztériumnak a bürokráciája nagyon kiépült, hogyan biztosítják azt, hogy megkapják a pályázatra elnyert pénzeket. Hangsúlyozta, hogy tizenhét különböző munkatársuknak kell aláírni, lepecsételni, hogy eljusson végre a

kifizetéshez. Ha a 30 napot betartják, akkor mondhatják, ne reklamáljunk, ha későn kapjuk meg a pénzt. Azt mondta, maradjanak a pályázatnál. Pályázat vagy közbeszerzés. A közbeszerzéshez kell vám és illetékigazolás. Van egy-két olyan szervezet, aki vámügyekkel foglalkozik. Az a véleménye, ha nem bíznak meg bennük, hogy valóban dolgoznak és aláírják a nyilatkozatot, amiben felelősséget vállalnak, hogy nincs vám és illetéktartozásuk, meg kéne bízni bennük. Van a hulladékszállítás és gyűjtés. Véleménye szerint feltételeit nagyon meg kéne szigorítani. Hangsúlyozta, a parlagra nem maradhat el. Felhívta a kutatók figyelmét, hogy Kanadában használják vérzéscsillapításra és gyomorbántalmakra.

Ferenczi Zoltánné sajnálattal állapította meg, hogy Győrben óriási problémák vannak a környezetvédelemmel. Illés Zoltán azt mondta, hogy Győrben kísérlet folyik. Az ombudmanhoz két éve fordult, azért mert elküldtem az összes iratot, hogy környezetsértés történik. Hangsúlyozta, két éve lesz júniusban, hogy azt a levelet elküldte, nem kaptam választ. Másfél év után kapott választ, hogy levelét iktatták. Beszámolt arról, hogy kapott egy olyan levelet, azért nem írnak vissza, mert a környezetvédelmi miniszter nekik sem válaszol. Feltette a kérdést, mennyi ideig kell várni, hogy az ombudman megadja a választ.

Marosi Anna megköszönte a meghívást. Kijelentette, nagyon fontos a kormányzati együttműködés. Elmondta, a legtöbb vízük a Kárpátokból, Romániából jönnek. Hangoztatta, hiába dolgoznak itt, a vizek tőlük jönnek, a levegő is ide jön át. Véleménye szerint nagyon fontos volna az együttműködés a szomszéd államokkal. Fontosnak tartja, meghívni ilyen szervezeteket ilyen találkozókra.

Kemény Attila válaszol Rittenbacher Ödön kérdésére. Közölte, a pénzügyi források érzékeny területek. Feltette a kérdést, civil szervezetek, hogy jutnak forráshoz. Megjegyezte, hogy értelmes feladatokra kerülünk ki pénz, civil szervezeteknél lehetne tárcáktól forrást biztosítani. Elmondta, nemcsak egy csatornán érkezik pénz a civil szervezetekhez, hanem számtalan pályázati forrásokat is el lehet nyerni. Meg kell követelni a pályázatok útján is. Említette, igyekeznek a lehető legkevesebb nehézséget támasztani. Nem mindig sikerül és nem mindig van rá lehetőség. Végül is egy állami forrásból keletkezett támogatások költségvetési pénzéről van szó, az elérési szabályai központi szabályok, adottak. A felügyelők hibázhatnak, ez természetesen előfordulhat. Mondta, hogy a győri emberkísérletekkel kapcsolatban nem tudja megmondani mi lehet az oka.

Boda Ilona két dologra szeretett volna válaszolni. A Tisza élete előtérbe van. Felhívta a figyelmet, hogy emlékezzenek vissza a két évvel ezelőtti rémségre. Elég szomorú. Hangsúlyozta valójában mindenki a Tisza medréről beszélt, a történet nem ott játszódott le. Megemlítette, szerencse, hogy volt egy ilyen katasztrófa, mert felhívta a figyelmet, ott van a nehézfém-súly. Megállapította vannak fontos feladatok, amiket el kell látni. Vannak olyan környezet- és természetvédelem szempontjából fontos feladatok, amibe meghatározó szerepet játszanak a civil szervezetek.

Lukács András Juhos László kérdésére egy ábra segítségével válaszolt. Vázolta, ők munkáról beszélnek nem pénzt kérnek. Elmondta, vannak bizonyos közfeladatok, amit ők el tudnak végezni, akarnak végezni és elvégzik. Vannak amit hatékonyabban el tudnak végezni, ehhez kérnek mindenféle eszközöket. Egyik anyagi természetű, vannak társadalmi jellegűek, vannak jogosítványok (például részvételi jog), amiről nem esett szó. Mondta, vannak átengedett bevételtípusok és feladatok. Az ilyenekkel történő ellátásukra tartunk igényt. Ebben a dologban nagyon fontos volt, hogy valószínűleg nem jó szó az állami feladatok átvállalása. Beszélt a tartós közfeladatok elvégzéséről. Ezen közfeladatok kommutatív támogatása amit kérünk. Felhívta a figyelmet, hogy ezek után van még öt hozzászólás a kezében.

Schmuck Erzsébet azzal a javaslattal élt, hogy az elkövetkezendő időszakban szisztematikusan kéne végiggondolni a tárcának és a környezetvédelemnek. Azt gondolta, ha végignézzük az elmúlt időszakot, azt mondják az Országos Környezetvédelmi Tanácsban végzett együttműködés az a legmagasabb fórum, ahol együttműködnek. Az OKT szerepe egy bizonyos szempontból követő. A kormányzatok nagyja alapvetően a feladatot és arra nincs módja, hogy olyan koncepciókat készítsen, amelyekre a jelen társadalmi-gazdasági kihívásokból adódnak. Véleménye szerint érdemes lenne a minisztériumnak végiggondolni, miként működjön együtt a zöld szervezetekkel. Ha a kormánytól kapott feladatokat nézzük, a minisztériumnak meg kell próbálnia szó szerint végrehajtani azokat. Az együttműködésre sokszor érzelmek is hatnak. Nem tudnak működni, akkor először azért kezdenek el kiabálni, hogy a szakmai működésükhöz meglegyenek a szakmai feltételek.

Fülöp Sándor közölte, biztos, hogy értékelni fogják azt az észrevételét, van közösségi részvétel. Kapnak részvételi lehetőséget, megkérdezik a véleményüket, de nincs rá joguk igazán. Kapnak információkat, de nincs rá joguk. Ha egy érzékeny bírónak kerül az ügyük pert is nyerhetnek. Elmondta, nem jó a jogorvoslati joguk. A közösségi részvétel joga Magyarországon nagyon gyenge.

Úgy látja, egy pillanatnyi föllángolás után Magyarországon jogi szempontból súlyosan barhanizálód. Velük szimpatizáló államigazgatási embertől azt szeretné kérni, hogy mondjanak egy mondatot, ami rövid. A közösségi részvétel fontos dolog, ezért már a jövő héten konkrét intézkedést fog kezdeményezni, a végrehajtásról végre négy év után valamilyen konkrét intézkedés történjen Magyarországon. Magyarország lesz az egyetlen lassan aki 1988 óta csak azt mondja, utazzunk lehúzza a sötétítőt. Semmi nem történt jogi szinten Jog kellene ami mindenkor érvényes.

Pingócki József nagyon szeretné, ha a minisztérium képviselő elmondanák, mi a véleményük erről és milyen mechanizmusokat látnak arra, hogy ez az együttműködés javítható legyen és hogy a közös ügy egyre jobb legyen. Felvetette az a kérdést, milyen együttműködési lehetőséget és problémákat lát a mozgalom.

Búzás Károly elmondta, nagyon sok adatszolgáltatást végznek, elég sok pályázatot beadnak, mind külön kéri az igazolást. Javaslat az lenne, hogy a hivatal kérje meg egy levéllel egy másik hivataltól ezeket az igazolásokat. Egy levél oda, egy levél vissza és sokkal tisztább lenne a helyzet.

Kóbor József hangsúlyozta, hogy alapvető dologgal nem foglalkoztak. Tudja azt, hogy ha a legjobb szakmai ellátásokat nézzük, mindenki feladatokat ír elő és nem ad hozzá pénzt.

Móra Veronika csatlakozott Fülöp Sándorhoz. Felvetette a kérdést, mikor fogja Magyarország ratifikálni a jegyzőkönyvet? Véleménye szerint fontos feladatai lennének a Környezetvédelmi Tanácsnak is. Jegyzőkönyv ratifikálása.

Tardy János elmondta, hogy előttük teljes mértékben ismeretlen okok folytán néhány évig az érintett tárcával nem volt teljesen zökkenőmentes a kapcsolatuk. Sikertelen megfejteni az okot. Az mondhatják, megszülettek azok a megállapodások. Sok minden behozható most. Nehogymár beleéljék magukat, hogy nekik is akkor jó, ha rossz. Megjelenik a tegnapi napilapban a Magyarország területén nem létező retusált zagyvaság, félmilliárd forintot sikerült a kilenc nemzeti karnak összehozni. Felvetette a kérdést, miért jött oda ez a romhalmaz egy ál hortobágyi felvétellel? Huszonnyolcféle gyönyörű létesítményt hoztak létre. Bruttó egy milliárd forintról van szó. Nem szabad a valós tényeket, eredményeket terjeszteni tudatosan.

Boda Ilona megjegyezte, hogy nagy örömmel vett részt ezen a ülésen. Rengeteg hasznos tapasztalatot szerzett. Rámutatnak, hogy a Minisztérium munkájában meglévő hiányosságokat hogyan küszöböljük ki a jövőben. Arra irányíthatják a figyelmet, hogy Önök előtt is és Önöknek is nagyon sok feladatuk van a jövőben. Örömmel üdvözölte azt a kritikus hangvételt, amelyek eddig elhangzottak. Bizonyára igaz, hogy eddig az üléspontjuk határozza meg a nézőpontjukat. De e vonatkozásban benne az a határozott gondolat fogalmazódott meg, hogy a környezetvédelem, mint tudományág, a természetvédelem, mint tudományág ügye Magyarországon hivatal tudományág. Az Önök elhangzott gondolataik a hivatalág lendületében olyan dolgokat kérnek számon, ami a hivatalágból ered. Azt gondolta, hogy reálisan szemléljék a lehetőségeket. Kérte türelmüket. Nagyobb szervezetek, nagyobb felelősséget vállaljanak a kisebbekkel. Hangsúlyozta, segíteni lehet a kisebbeket a nagyobbaknak a pályázatok elkészítésében.

Levezető-elnök: Zárszó

3. napirend: NAPI KÖRNYEZETVÉDELMEI KÉRDÉSEI

(Teremben: 141 érvényes mandátum)

Zamárdiak üdvözöltek mindenkit. Zaj ártalmak. A gazdasági élet eseményeit hallgatva sokan értesülhetnek arról, hogy különböző cégek mennyire környezetrombolóak. Mobiltelefon társaságokkal van baj, olyan antennaépítéseket végeznek, hogy az ottani lakosság ráült az antennára és velük együtt felemelte a levegőbe. Ez a társaság a világ kiemelkedő vállalata lett. Üzletileg rendkívül eredményese, a civil oldalról nem fedi az etnikai normákat sem. Hangoztatta, meg kellett, hogy vívjon egy szörpgyártó céggel. A Balatont is érinti különböző roadshow-ról, amik ellen nem akarnak lépni, csak a helyszínek megválasztása felháborító. (dübörögnek) Javasolta, hogy alapítsanak egy olyan díjat, amit nevezhetünk etnikai környezetbarátnak, lehetne írásbeli ötleteket leadni szavazó urnába, aztán összesíteni ezeket a környezetigazgatási egységeket. Miért van ennek jelentősége? Önök előtt is ismert a Cédrus Bizottságnak a jelentősége, termékek népszerűsítésénél van értelme. Ilyennek mindenképpen van üzleti értéke. Citrom díj: arany, ezüst, bronz.

K. Erika (piliscsabai) kulturális napokat szerveztek. Közölte, kevesebb, mint egy év alatt feladta a beruházási szándékát. Ugyanakkor még szervezhetek tájvédelmi konferenciát. Szerveztek kulturális napokat tavaly májusban, szembesültek saját településük politikája nem politika, szépen lassan eljutottak odáig, hogy nincs más eszközük, csak a népszavazás. Mert az önkormányzat nem

tekintette őket ügyfelének. Gyakorlatilag nem mentek semmire. Amikor elmentek bármelyik hatósághoz egyeztetni, hazaárulásnak tekintették. A műszaki iroda vezetője nagy tekintélynek örvend. Nagy nehezen elérték, hogy legyen népszavazás. Az önkormányzat mindent megtett, hogy ne legyen sikeres. A polgármester nem a szavazás részvételére kérte fel a lakosságot, hanem arra, hogy maradjanak otthon. Több országos médiában megjelent cikk. 95%-os támogatottság volt feléjük. Sajnálattal közölte, hogy húsz ember a résztvevők közül nem rájuk szavazott. 1357 ember állt mellettük. Attól, hogy érvénytelen volt a szavazás, kétszer akkora támogatójuk volt, mint az önkormányzatnak.

Sarkadi Péter elmondta, hogy aki már szerepelt a zöld hálózatban, egy e-maillal kijavíthatja az adatait. Létrejönne egy naprakész adatbázis. Terveik szerint június 5-én Környezetvédelmi Világnapot szerveznek az Orci kertben, fiataloknak szóló programokról lenne szó. A nem budapesti szervezetektől is azt kérte, hogy valamilyen formában értesítsék őket, hogy terveznek e valamilyen programot. Szeretnének több órán keresztül beszámolni a vidéki eseményekről is a Kossuth vagy Petőfi rádióban.

A KAC ügyek

Levezető: elmondta, hogy felmerült, ki kéne dolgozni közösen egy KAC rendeletet. Letennék a Minisztérium asztalára. Erre az ad alapot, rengeteg tapasztalat van. Volt olyan időszak, amit ők maguk bonyolítottunk le. Gyakorlatuk is van. Javasolta, hogy küldjenek ki egy társaságot, aki konzultál a mozgalom többi részével, előállít egy szakmailag és jogilag is képes javaslatot. Vagy sikerül vagy nem. Azt gondolta, hogy ehhez majd mások is hozzászólnak.

Amiről beszélnek az a mozgalmi kohézió erősítése. Nagyon sok olyan funkció van, amit nem tudnak ellátni, nincs rá pénzük. Nincs pénzük arra se, hogy utazhassanak. Ha lenne egy megbízottjuk, aki képviselné őket, az jó volna, tudnának szólni és befolyásolni a folyamatot, ehhez pénz kellene. Két elgondolást ismertetett röviden. Az egyik, hogyan lehetne azt a képességüket megerősíteni, lakosságtól, államtól, EU-tól kapjanak pénzt bizonyos funkcióra. Elmondta, ehhez szükség lenne egy közös szervezetre. Az lenne az elsődleges feladata, hogy olyan funkciókra, amelyet közösen eldöntöttek, biztosítaná a fedezetet. Először létre kellene hozni ezt a szervezetet. Azt javasolta, hogy álljon föl egy szervezet, ők lennének felelősek azért, hogy gyűjtsenek meghatározó programokra pénzt.

Pethő Ágnes a KAC létrehozását nagyon jó dolognak tartotta.

Schmuck Erzsébet szakértőként részt vett a pályázati terv bírálásában. Nagyon tanulságos volt az elmúlt két év. Láthatta azt, hogy miként működik a Minisztérium ezeknek a pályázatok pénzügyi teljesítésével. Nagyon fontosnak találta, hogy magukkal szemben is legyenek önkritikusak. Feltette a kérdést, milyenek ezeknek a pályázatoknak a tartalma? Nem tudott konkrét választ. Véleménye szerint érdemes lenne olyan csoportot felkérni, olyan szempontból elemezzék mennyire felelnek meg, mennyire megfelelőnek gondolják. Az volt az érzése, hogy a programjaik felett, mintha megállt volna az idő. A mozgalom egésze nem volt igazán képes megújulni a programjaikban. Elmondta, másik típusú probléma a pályázatokkal kapcsolatban a formai követelmények. Voltak olyan pályázatok, amelyek elnagyoltak voltak és alig feleltek meg a pályázatok formai követelményeinek. Felkérte, segítsenek azoknak a csoportoknak, amelyek nem annyira jártasak a pályázatok megírásában. Hiába kérnek könnyítéseket, az lesz a válasz, hogy ennek meg kell felelni. Beszélni kell még a programjainak a finanszírozásáról és a szervezetek finanszírozásáról. Elmondta, mindannyian jól érzik azt, hogy alapvető gondok vannak a működési pénzek előkerítésével. Erőteljesen, közösen felléphetnének, hogy a Minisztérium gondolja végig miként tudná a szervezetek működési költségeit valamilyen módon finanszírozni. Hangsúlyozta, ezeket a kérdéseket közösen kellene végig gondolni.

Haraszthy László hangsúlyozta, a nagy pénz az EU-ban van. Alapvető érdekük, hogy megtanuljanak remek pályázatokat írni.

Jánosy András a KAC-al kapcsolatban egy konkrét javaslatot tett. Álljon azokból ez a munkacsoport, akit felhatalmazunk képviselje őket. Aki meg lesznek szavazva vegyenek részt benne, azok akik eddig részt vettek. Az utóbbiaknak azok a feladatuk, hogy ők dolgozzák ki a törvénytervezetet. Az előbbieknél a feladatunk, állandóan konzultáljanak azokkal, akiknek van tapasztalatuk.

Sipos József nagyon tanácstalan abban, hogy az idei évben a KAC ügyek rajtuk buktak el. Nagyon sok tanulnivaló van. Igazat adott Haraszthy Lászlónak, miszerint föl kell készülni azokkal a kihívásokkal szemben. Ez igazából egy nagyon tehetetlen bürokratikus apparátus problémája, amely olyan makacs, benne se akarja látni ezeket a dolgokat. Szóvá tette, hogy nem elég hangozások. Annyira veszik komolyan őket, amennyire magukat veszik. Ebben a KAC ügyekben sokkal to

vább túrtunk, mint kellett volna. Azt hiszi itt voltak ezek a próbálkozások, leültünk, 80 órát rászántunk közösen, az eredmény mi volt? Egy nagy nulla. Úgy gondolta jön majd új kormány, hozzá kell nyúlni a tárca dolgaihoz. Nem lesz jobb semmi, még nagyobb csődhelyzet lesz. Úgy gondolta, ha eddig nem működött, ezután még kevésbé fog működni a dolog. Választási megfontolásból előrehozták a pályázati előírásokat. Véleménye szerint, egyik megoldás lehet, hogy valamit letenni közösen, de ezzel sem jutottak többre. Sokkal határozottabban kellett volna a dolgokat elvégezni.

Kálmán István nagyon fontos szempontnak tartotta, hogyha a KAC pénzekről beszélnek feltétlenül fordítsanak arra energiát, hogy ügyvédek tudjunk alkalmazni. Ha egy környezetvédelmi szervezet felvállalna egy környezetvédelmi pert, arra odafigyelnének. Nem lehet ügyvédet kapni, nagyon drága. Mindenképpen teremtsék meg az ingyenes ügyvédi ellátást. Csak ennek van értelme, ha perekbe bizonyítani tudnak és döntéseket tudunk hozni. Az Országos Környezetvédelmi mozgalmak eljutottak arra a szintre, amit meg kell rendezni. Véleménye szerint, egy olyan igazgató kell, aki átlátja azt a szervezeti struktúrát, a belső szervezeti rendszert. Ez a nagyon fontos, egy jó szervezet vezetője csodákat tud képezni. Akkor lennének ütőképes szervezetek. Ezek az információk mások között megfelelően tudjanak áramlani. Szavazásra kérte fel a díjalapításra.

Gyulai Iván feltette a kérdést hogyan lenne jobb a természetnek? Elmondta, hogy a KAC több mint a fele szennyvíztámogatásokra megy el. Pályázatpénzből, közpénzből a szűz természetbe oktató központok épülnek. Senki nem gondolja végig, hogy tönkreteszi a természetet. Olyan támogatási rendszer működik ma, amely sokkal rosszabb helyzetbe hozza a természetet.

Szalmai László azt javasolta, hogy a KAC-al kapcsolatban hatékonyabban véleményezni a KAC-a kapcsolatos minisztériumi rendeleteket és ne egy új rendeletet kidolgozni. A másik dolog a KAC-al kapcsolatban, hogy állást kellene foglalni annak érdekében, hogy előfinanszírozás történjen, ne utófinanszírozás. A pályázati írásokkal kapcsolatban úgy gondolta, a jelenlevő szervezeteknek egy része a KAC bizottságokban benne vannak, tudnak segíteni a szakszervezeteknek.

Haraszthy László ismertette, hogy három dolog van a KAC pénzek mire kerülnek felhasználásra. Új jogszabályi keret legyen. Feltette a kérdést, milyen sérelmeik voltak? Az OKT sokat foglalkozott a KAC rendelettel. Paragrafusról paragrafusra vezete le a kérdést. Ez politikai döntést igényel. Nincs szándék arra, hogy abbahagyja az ostoba csatornázást, ellenkező irányba viszik a rendszert. Hiába csinálnak egy jó jogszabályt, ha nincs jobb politikai szándék.

Haraszthy László elmondta, jó környezetvédelmi törvényünk van, de végig kéne nézni ki tartja be. Véleménye szerint az lenne a legjobb, ha egy páran összeülnének és egy jó rendeletet állítanánk össze.

Pető Ágnes úgy gondolta, hogy egy környezeti nevelés koncepciót kellene létrehozni.

Fülöp Sándor előadta, hogy a szélsőségek sose jók. A jogszabályok nem érnek semmit, ha nincs igazán szándék. Lehet olyan eljárásokat, olyan szekciókat hozzácsatolni, amelyek javítják az eljárást. A magyar környezetvédelmi jog tele van dilettás jogszabályokkal. Jelentős része azért van, hogy rossz a jogszabály. A kettőt együtt kezeljék. Ne essenek át se az egyik, se a másik végletbe. A kettő együtt biztos, hogy működne.

Kóbor József mondta, aki az Oktatási Minisztériumhoz nyújtott be pályázatokat ugyanezt tapasztalta. Csatlakozott Haraszthy Lászlóhoz.

Kiszel Vilmos véleménye szerint Jánossy Andrásnak igaza van abban, hogy nem szabad alábecsülni a kapcsolatukat. Elmondta, a probléma ott van, hogy ha nincs politikai kapcsolat, fölösleges írni. Egyszer felmerült vitassák meg a társadalmi szervezetek anyagi helyzetét és finanszírozási kérdését. Erre az ülésre kétszer készítettünk anyagot. Az egész lényege a közhasznú részt két részre kellene osztani. Az egyik a tartós közfeladatok, díjtámogatás. Állami feladat átvállalását kritizálták. A másik részét a közhasznúnak, a nemzeti kulturális alapján át kellene alakítani egy nyilvános alappá.

Schmuck Erzsébet azt gondolta, hogy arról kellene közösen törni a fejüket és beszélni, hogy miként tudnák a mozgalom érdekét erősíteni. Nagyon profi módon kell fellépniük. Mondta, ahelyett, hogy a minisztérium képviselői értesítettek volna őket, egy szót nem szóltak. Vannak olyan elképzelések, hogy a Környezetvédelmi Tárca meg fog szűnni, odarakják másodiknak.

Toldi Zoltán sajnálattal állapította meg, hogy tizenkét éve nincs új a nap alatt. Hasonló dolgokról beszélgettek. Tizenkét év után azt látta, végső soron vannak törvényeink. A törvényeket be kell tartani. Úgy gondolta, a minisztérium mikor aláírta a szerződést, mikor meghirdette a pályázatot megszegett bizonyos törvényeket. Nem igazán egységesen kezelik a dolgokat. Azt mondta, ebbe a civil szervezetbe a zöldekbe nagy erő lenne, hogyha egységesen lépnének fel. A törvényeket kell

folyamatosan nyomon kísérni. A törvények végrehajtását kell betartaniuk. A miniszter úr – úgy érezte – megintette őket, a civilek ne politizáljanak.

Jánosy András véleménye szerint nem arra fordítódnak a pénzek amire kell. Az emberi élet, a bioszféra életét tesszik tönkre a fennmaradási esélyeit. Az Alkotmánybíróság nem áll szakértőkből. Javasolta, hozzanak létre egy szekciót vagy beszélgető csoportot. Álljanak elő az emberek, akik ott részt vettek vagy valaki gondolkozzon stratégián. Valami történjen.

Priksz Gábor hangoztatta, mozgalmi tüntetést nem tudnak szervezni.

Dráva ügye

Jánosy András beszámolt arról, hogy van egy országos területrendezési terv, ami harminc évre szólna, a kormány szintén három éve tárgyalja. Szerepel benne: csongrádi vízlépcső, a Drávát 2,70-es vízmélységre kell kiépíteni. Nagy gátakat kell hozzá építeni. Nagyon rossz partnerek a horvátoknak. A Külügyminiszter elmondta, hogy békések vagyunk. Beszél a vízüggyel, de nekik nincs mondanivalójuk erről a dologról. Nem történik az ügyben semmi.

Sallai R. Benedek elmondta, ami fontos, hogy igazából a szekcióra tartozik ott kellene vizsgatérni rá.

Erzsi néni beszámolt arról, hogy a drávai horgászok megkeresték. Felhívta a nemzeti kar illetékesét, nem nézhettek bele az adatokba egyenlőre.

Toldi Miklós mozgalmi részéről szeretett volna néhány szót szólni. Dráva munkacsoportot szerettek volna összehozni. Fel szeretnének készíteni rendesen tudományos alapon. Hangsúlyozta, mindent megtesznek, hogy megakadályozzák ennek a vízerőműnek az elkészülését. A Dráva ügyével tágabban is szeretnének foglalkozni.

Sallai Zoltán feltette a kérdést, annyira természetes az, hogy egy főmederbe megjelennek olyan mocsári növények, amelyek nem jellemzőek? Elmondta, a Dráva mellett lévő holtágak a duzzasztás miatt iszaposodás megkezdődött, ezek a duzzasztók nemkívánatosak. Mindenképpen az lenne jó, ha a zöld mozgalom ellenezné. Második sziget kezd kialakulni.

HARMADIK NAP - JEGYZŐKÖNYV

Készült 2002. február 16-én a szarvasi Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Kar Tessedik termében tartott Országos Környezetvédelmi Tanácskozáson.

Levezető-elnök: Farkas István – Cselószki Tamás
Jegyzőkönyvvezetők: Lázi Nikoletta
Pavlovics Nóra

1. napirend: BESZÁMOLÓK MEGHALLGATÁSA

Sallai R. Benedek elmondta, hogy tavaly a KAC bizottságokba három delegáltat választottak. A beszámolókat olvashatták az OT 3-as füzetében. A delegáltak a kérdésekre fognak válaszolni.

(a teremben 97 érvényes mandátum 132-ből)

KAC fejlesztési keret

SZILÁGYI LÁSZLÓ: Beszámoló a KAC Tárcaközi Bizottságban végzett tevékenységről

„Második éve vagyok választott képviselő a KAC TKB-ban. Sok újdonságról nem tudok beszámolni a tavalyihoz képest. Továbbra sem tudjuk,

- hogy mennyi folyik be a KAC-ba,
- ki kap mentességet és milyen alapon,
- mennyi az aktuálisan elosztható összeg,
- milyen szakmai szempontrendszer alapján minősítenek a szakbizottságok (pontosabban csak néhány esetben tudjuk),
- milyen ellenőrzési rendszert épített ki a tárca a beruházások menetére.

Komoly baj, hogy bevételi arányok jelentősen eltérnek a finanszírozási arányoktól. Az üzemanyag termékdíjból származik a KAC bevételeinek legnagyobb része, ennek ellenére közlekedési, levegőminőség-javító beruházás kevés van, annál több a szennyvízes. Arra is szükség van, de fizessen az is, aki abban a szektorban kibocsátó. A tömegközlekedés támogatására sikerült nagyobb összegeket megmenteni (MÁV, BKV, Volán vállalatok), de a közúton szállító magánszektor is kap támogatást. Többször javasoltuk már, hogy ne adjon a KAC visszatérítendő kamatmentes támogatást, hanem adjon kamattámogatást és bankgaranciát a beruházók által felvett banki kölcsönökre, de nem változik a struktúra. Így nagyon sok pénzt leköt (feleslegesen) az Alap. A legnagyobb káosz a szennyvízberuházások terén van továbbra is, pedig ide megy a legtöbb pénz. 5-6 helyről lehet ilyesmire pályázni, ezek körkörös ígervényeket adnak ki, a pályázó önkormányzatok meg csak pislognak. Ezt bonyolítja még az ISPA, sőt a Széchenyi Terv képes átnyúlni a pályázati struktúra felett, pl. a balatoni régió esetében. Közben egyre több helyről hallani, hogy olyan művek épülnek, amelyeket a lakosság nem tud megfizetni.

Nagyon kevés hulladékos pályázat jön. Úgy kap rendszeres támogatást sok cég egyes hulladékfajták begyűjtésére, hogy nincs mögötte igazi feldolgozó kapacitás. Feldolgozó létesítmények utáni beruházási igény pedig kevés van. Talán nem elég jó a pályázati rendszer.

A természetvédelem terén elég ellentmondásosak a pályázatok. Rengeteg pénz megy a nemzeti parkokba, ami önmagában nem baj, de a területvásárlástól a fejlesztéseken át a panzióvásárlásig minden előfordul. A legsúlyosabb, amikor szállodai konyha rekonstrukciójára kér 140 milliót valaki...

A bányajárulékokból befolyó, tájrehabilitációt célzó fejezet szakmai szempontrendszerre, pontozása, a döntések előkészítése viszont nagyon jó. Az már kevésbé, hogy az önkormányzatoknak megszavazott pénzre a minisztérium ír ki közbeszerzési eljárást, mert valahogy bizonyos cégek mintha gyakran nyernének ezen...

A társadalmi szervezetek nagyon nehezen jutnak a fejlesztési alapok közelébe, egy-két esetben kapott támogatást a civil szféra, pedig a közcélú 3 milliócskák csak kisebb projektekre elegendőek. Nem jó gyakorlat az, hogy a minisztérium háttérintézketeit a KAC-ból stafírozzák ki, erre költségvetési forrásokat kellene teremteni a tárcának. A szerződéskötés és pénzutalás még lassabb és bürokratikusabb, mint a közcélú alapok esetében, több beruházás befuccsolhat a későn érkező pénzek miatt. A pénzügytechnikai rész mostantól átkerül a Kincstárhoz, ez talán felgyorsítja a folyamatot, de a pályázati kiíráson, az elosztás elvén és gyakorlatán ez nem segít.

A pályázati rendszer 2002-ben sem változott lényegesen, ezért idén sem várható áttörés. Sőt, az elosztható pénz is igen kevés lesz, mert már 15-18 milliárd forintra kötelezettséget vállalt a KAC.

PRIKSZ GÁBOR: Beszámoló a KAC tárcaközi bizottságban való részvételről

Kedves Barátaim !

A 2001-es Országos Találkozó jóvoltából a KAC tárcaközi bizottság munkájában vehettem részt. A bizottság, mely a KAC beruházásos pályázatokról dönt négyszer ülésezett.

Mielőtt a bizottság munkáját bemutatnám, röviden szót ejtenék saját szerepemről. Sajnos nehezen sikerült az illetékesekkel elfogadtatnom, hogy én is a bizottság tagja vagyok, és egyébként vidéken is van élet. Ennek következtében az első alkalomról egy nappal a bizottsági ülés előtt értesültünk, ekkor éppen külföldön tartózkodtam, de sikerült egy megbízottat küldenem magam helyett egyesületünk részéről. Annak ellenére, (vagy talán éppen azért) mert szóvá tettem a késői postázást a következő ülésen helyettes révén sem tudtam részt venni, mert az ülés utáni napokban kaptuk meg a meghívót. Ekkor a miniszterrel történő levélváltás után személyesen egyeztettem a tárca illetékes vezetőjével, aki biztosított róla, hogy csak tévedésből nem ért el hozzám a posta. Alaptalannak tartották vádamat, mely a társadalmi részvétel akadályoztatásáról szólt, utalva arra, hogy a másik két delegálthoz időben kiért a postás. Az egyeztetéssel sikerül elérnem, hogy komolyabban vegyék részvételemet, így a következő ülések időpontjáról az összes lehetséges kommunikációs csatornán (telefon, fax, e-mail és posta) keresztül kaptam értesítést.

Magával a pályázati rendszerrel kapcsolatba az észrevételeim a következők:

- A környezet és természetvédelmi célok sok esetben a támogatások során nem megfelelően érvényesültek. Arról hogy a legjobb és a leginkább költséghatékony megoldások valósulhatnak meg végképp nem beszélhetünk. Erre leginkább a szennyvízberuházások támogatása utal. (Az egy háztartásra jutó csatornázási költség több esetben elérte az 1 millió Ft-t)
- Alapvető szemlélet az előkészítés és a döntés során, hogyha az adott pályázat megfelel a pályázati felhívásnak, akkor támogatandó, ha nem akkor nem. Ez még rendjén is lenne, de sajnos a TKB-nak nincs jelentős beleszólása a pályázati kiírásba. Így alapvetően statisztika szerepre vagyunk kárhóztatva. Ezt csak tovább fokozza, hogy KAC-nak hozzá kell járulni a kormányüléseken megfogalmazott ötletekhez (Pl. Balaton, Széchenyi terv), illetve a cél-támogatások társfinanszírozása is automatikus igényként jelentkezik.
- A támogatások mértékénél is elég sok probléma adódik. A vissza nem térítendő támogatások 30%-ban történő maximálása akadályozza az önerővel nem igazán rendelkező civilek és önkormányzatok pályázatait, viszont 30% még így is soknak tűnik profitérdekelt, sőt jól menő cégek támogatására.

Ezekhez hozzátartozik, hogy a folyamat nem teljesen átlátható, és követhető. Pontos számokat az összegekről (bevétel, elköteleződés stb.), szinte sosem láttunk, sokszor az is csak hosszas számolgatás után derült ki, hogy mennyi is az adott ülésen rendelkezésre álló keretösszeg.

A bizottság munkájáról elmondható, hogy több esetben az előterjesztések minősége nem igazán volt elfogadható, a rendelkezésre álló idő rendszeresen kevésnek bizonyult, így nem mindig sikerült szakmai vitákat lefolytatni a kérdésekről.

Természetesen a fentiekről, ahol lehet megfogalmaztuk a véleményünket, ennek ellenére idén pl. a pályázati felhívásról „idő hiányában” egyszerűen nem is kérdezték meg a véleményünket. Ígéret hangzott el arra nézve, hogy a jövőben ez másképpen lesz és a Bizottság új alapokra fekteti a pályázati rendszert, hát úgy legyen...

A KAC „Fejlesztési keret” beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

Sallai R. Benedek: Megkérdezte, hogy a KAC fejlesztési kerettel kapcsolatban van-e kérdés. Ha nincs következik a KAC közcélú keretek beszámolóit.

KAC „A” keret:

LAJTMANN CSABA: Beszámoló a KAC közcélú „A” keretében végzett tevékenységről

A bizottság a 2001-es esztendőben 3 ülést tartott (a munkatervben 4 szerepelt), ezek közül az első, alakuló találkozót 2001. április 17-én a delegálás előtt tartották, melyen értelemszerűen nem állt módomban részt venni. Az „a” keretösszege a közcélú keret 17,5%-a, azaz 630 460 600,- Ft volt – amelynek 51%-ára hirdettek meg nyílt pályázati felhívást, míg a fennmaradó 314 millió forintot a minisztérium belső felhasználási terv alapján osztotta szét.

A bizottság második ülésén a kiírásra beérkezett pályázatokat „értékeltek”. A tervezett július elejei időpont helyett az ülést szeptember 17-én tartottuk. A beérkezett pályázatokat külső szakértők bevonásával előzetesen értékelték. Sajnos a pályázatokat –

melyből több száz volt - érdemben megismerni nem állt módomban, a minisztérium a meghívó és az ülés közti időben - 3 napban - egy alkalmat tudott ajánlani, amikor felmehetnek és betekintettek a pályázatokba. Így egy táblázat alapján, ahol a pályázó, és pályázat adatai mellett egy pontszám - 0-100-ig - szerepelt csak, kellett döntenem. Igaz a táblázatban szerepelt egy „bírálati vélemény” oszlop is, amelyet a bírálók csak olyan, érdemileg semmitmondó közlésre használtak, mint: „A saját rész igen magas, a cél helyes” vagy „Az akció szakmai felügyelete fontos”.

A fentiekből is kiderül, hogy az ülésen, mint a civil szervezetek képviselője, inkább csak asszisztáltam a munkához, próbálva szem előtt tartani a civilek pályázatait. Civil szervezetek elsősorban a kiírás 6. pontjára - Környezetvédelemmel kapcsolatos akciók és szakmai rendezvények, tanulmányok támogatása - pályáztak. Mivel az e célra beérkezett pályázatok nem merítették ki a hozzá rendelt keretösszeget, így az összes értékelhető pályázatot 100%-ban támogattuk, így a civilek összes pályázatát is. (Az „a” keret kiírásában új elemként jelent meg ez a pályázati lehetőség, valószínűleg ez az oka annak, hogy nem érkezett túl sok pályázat) Pár civil pályázat érkezett még a keret egyéb pályázati felhívásaira, amelyeket a bizottság a szakértők által adott pontszám alapján (többnyire nem) támogatott. Az általam ismert civil szervezeteket próbáltam értesíteni a bizottság döntéséről.

A bizottság harmadik ülését október 3-án tartottuk, amikor a bizottság a következő évi pályázati felhívásról, illetve az előző ülésen függőben maradt ill. a szeptember 30-ig beérkezett pályázatokról döntött. A pályázati keretnél a bizottság úgy határozott, hogy az OKKP - Országos Környezeti Kármentesítési Program - önkormányzati programjainak támogatása ne az „a” keretből történjen. (Erre a pontra egyébként a 2001-es esztendőben egyetlen pályázat sem érkezett.) Az ülésen kértem, hogy a 2002-es pályázatoknál a külső szakmai bírálók a bizottság által is használható értékelési rendszer alapján bírálják a pályázatokat, amely több szempont alapján is értékeli - és nem csak pontszerűen - a pályázati programokat.

Az Országos Találkozó jelölését megköszönve, várom az „a” keret tevékenységeivel kapcsolatos kérdéseket.

RITTENBACHER ÖDÖN: Beszámoló a KAC Közcélú „A” - környezetvédelmi cél - bizottságban végzett munkáról

Ebben a „műszer” és „akció”-val kapcsolatos pályázatokat elbíráló bizottságban túl sok feladatunk nem volt. Minden civil szervezet, aki pályázatot adott be, megkapta a kért támogatást. Sajnos kevés pályázó volt a részünkről: konferencia, autómentes nap, hulladékgyűjtési akciókkal.

Őszintén megmondom, hogy néhány pályázatot részleteiben is átnéztem. Mivel egy esetben ellentmondást fedeztem fel abban, hogy egy cég három pályázatra is nyert légszennyezettség mérési műszerek vonatkozásában, míg a régiókból ugyanilyen témában egyetlen egy műszerre pályázó közszolgáltató („kéményseprő”) pályázatát elutasították..., ezért ezt kifogásoltam. Végül is az észrevételemet a Bizottság elfogadta és ez utóbbi cég is, ha csökkentett összeget is, de nyert. (Remélem az nem tűnik delegálti „hatásköri túllépésnek”. Úgy gondolom ebben a helyzetben is szemléletformáló zöld oldalt képviseltem, ugyanis az utóbbi cégnek együttműködési megállapodása volt több oktatási intézménnyel a műszer közös használatáról...)

Az „A” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja. Kérdés:

Ritternbacher Ödön: autómentes napra 500 ezer forintot lehetett volna pályázni. Alig éltek vele. Eddig a KAC nagy beruházásokat támogatott. Az új KAC-ba lehet velük találkozni, autonóm megoldásokat is támogassák. Ez a mostani KAC-ban meghirdetésre így került.

KAC „B” keret

HARASZTHY LÁSZLÓ: Beszámoló a KAC „B” védett természeti területek és értékek védelme, a biodiverzitás megőrzése című keretben 2001-ben végzett munkáról

A KAC B keret Bíráló Bizottsága 2001 április 10-én tartotta első ülését, melyen meghatároztuk a pályázati feltételeket és elfogadtuk a kiírást. A pályázatok elbírálására 2001 július 3.-én került sor.

A B keret 2001-ben 310 millió Ft. felosztható kerettel rendelkezett.

A B keretről tudni kell, hogy az hosszú ideje magában foglalja a nemzeti parkok természetvédelmi feladatai finanszírozására szánt pénzt is. Ennek megfelelően 2001-ben a 9 nemzeti park összesen 208 pályázatot nyújtott be, melyek közül 113 nyert támogatás összességében 180 millió forint mértékéig, ami a teljes felosztható keret 57%-a volt.

A nemzeti parki pályázatokon kívül további 226 pályázat érkezett a bizottsághoz.

Ezek megoszlása az általam meghatározott felosztás szerint a következő volt: beadott/nyert illetve zárójelben a megítélt támogatás teljes összege.

- KFT/BT 37/6 (16.1 mill. Ft)
- Önkormányzat 21/10 (10.3 mill. Ft)
- Alapítvány 36/17 (25.4 mill. Ft)
- Magánszemély 12/0
- Egyesület 74/37 ((52.7 mill.Ft)
- Egyéb 46/22 (30.9 mill Ft)

A 46 „egyéb” pályázó közé soroltam az egyetemeket, múzeumokat, KHT-et, állatkerteket stb. intézményeket.

Az NGO pályázók közül ABC sorrendben az alábbi szervezetek nyertek támogatást.

Al-Dunai Természetvédelmi Alapítv., BAZ megyei Környezeti Nevelési Egyesület, CEEWEB, Csemete, Fauna Természetvédelmi Egyesület, Göncöl Alapítvány, Hajdúböszörményi Ifjúsági Kör, Holocén, Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület, Ipoly Unió, Írottkő Naturpark Egy., MME, Misina Természet és Állatvédő Egy., Nádasdy Alapítvány, Nimfea, Orchis Természetvédelmi Egyesület, Ökol. Intézet Alapítv., Pannon Természetvédelmi Szövetség, Pro Vértés Közalapítv., Reflex, Somogy Term. Öröks. Közalapítv., Természetes Életmód Alapítv., Tiszatáj Term. Közalapítv., Varangy Akciócsoport, WWF, Zöld Akció Egy. Zöld folyosó Közalapítv. (Megjegyzés: A WWF egyetlen pályázatot adott be, melyre 2.5 millió forintot nyert.)

SALLAI R. BENEDEK: Beszámoló a KAC közcélú „B” keret bizottságában szerzett tapasztalatokról

Tisztelt Mozgalom !

Jelen OT előtt ezúton szeretnék beszámolni a KAC közcélú „B” keretben szerzett tapasztalatokról, megköszönve ezzel is a előző évi OT bizalmát.

Tehát 2001 év májusában kerültem a bizottságba, amelynek feladata a természetvédelmi célok támogatása. Leginkább ez érdekelt, ugyanis nem teljesen értettem soha, hogy miként is lehet az, hogy a nemzeti park igazgatóságok pályázati úton szereznek támogatást a mindennapi szakmai feladataik ellátásához, és miként lehetséges az, hogy törvényileg meghatározott munkák elvégzéséhez nem normatív támogatás jár. A bizottságba kerülésemtől felkerestem egy nemzeti park igazgatóságot, ahol tájékoztattam elsőként is egy nemzeti park éves költségvetéséről, normatív támogatásairól, feladatairól, így talán nagyobb rálátással kezelhettem a beérkezett pályázatokat.

Sajnos több alkalommal módosította a keret bizottságának az elnöke a bírálati időpontot, aminek köszönhetően ez június legvégére csúszott, amikor nem tudtam jelen lenni. Ezt külön azért is sajnáltam, mert mint arról civil delegált társamtól értesültem a keret egy jó részét Tardy úr saját hatáskörben osztja szét gyakorlat szerint, amivel kapcsolatban szívesen tájékoztattam volna néhány dologról. Külön fájlaltam azért is, mert ennek a bizottságnak ez az egy ülése volt, és ha előre látható, hogy ennyire elhúzódik a bírálat, akkor nem vállaltam volna a jelölést, hiszen lehet, hogy a jelöltek között nálam alkalmassabb személy is volt.

Minden esetre egy biológus végzettségű kollegámmal ketten beültünk Bük Jóskához a KOM TvH könyvtárába, és egytől egyig átnéztük az összes pályázatot. Ennek megfelelően készítettem egy táblázatot bírálással, és a mellékelt kísérő levéllel küldtem el Tardy úrnak:

„Tisztelt Tardy János Helyettes Államtitkár Úr !

Elsőként is szíves megértését és elnézését kérem, amiért nem tudok személyesen jelen lenni a KAC közcélú „b” keret Bizottság bírálatán. Sajnos egy régebb óta lefixált külföldi meghívásnak kell eleget tennem, amit roppant kellemetlen lett volna lemondanom, és korábban számítottam arra – tekintetbe véve a KAC közcélú „b” keret pályázati határidőt – hogy esetleg kiutazásom előtt lesz bizottsági ülés. Sajnos ez nem valósult meg rajtunk kívül álló okok miatt, de ennek ellenére **nagyon megköszönném, ha lehetőségem nyílna véleményem kifejtésére jelen levelemmel** és a mellékelt bírálati lappal, hiszen távollétem ellenére komolyabban foglalkozni kívántam ezen bizottsághoz beérkezett pályázatokkal, hiszen jómagam az elmúlt években természetvédelmi tevékenységekkel foglalkoztam, és eddigi bírálati tapasztalataim alapján nem volt módom csak szakmai tevékenységek bírálatával foglalkozni, holott igazán ez az, amit legszívesebben tettem volna. A Közép- és Kelet Európai Környezetvédelmi Központ felkérésére éveken keresztül voltam tanácsadója a Központ helyi pályázati programja bíráló bizottságának, azonban az egy merőn más szemléletű pályázati rendszer volt.

Miután jómagam elsősorban a nonprofit szektorban tevékenykedem, mindig érdeklődéssel vizsgáltam a különböző szakmai szektorok szakmai tevékenységének hatékonyságát a termé

szetvédelemben, hiszen családom és baráti köröm, valamint mindennapi munkám révén úgy érzem némi rálátásom van a nemzeti park igazgatóságoknál, illetve a NGO-knál folyó munkára egyaránt.

Ezen tapasztalatok alapján fogadtam örömmel a környezet- és természetvédő szervezetek országos találkozásának delegálását bizottságukba, igyekezvén saját tapasztalataim és ismereteim alapján korrekt, lehetőség szerinti objektív véleményt alkotni a beérkező pályázatokról. Talán innentől kezdve érinti álláspontom a teljes bírálatot, és **innentől lenne jó, ha röviden a tisztelt Bizottságnak is közzé tenné véleményem.**

Részben a jogszabály, részben a közcélú keretek struktúrájának szerény ismerete alapján úgy ítélt meg, hogy ebből a keretből elsősorban **terepi, konkrét beavatkozással járó természetvédelmi tevékenységek támogatásának kell prioritást élveznie**, hiszen a szemléletformálás, társadalmi kommunikáció, környezetvédelmi feladatok, kutatási feladatok támogatására a jogszabály más közcélú kereteket biztosít. **Ezt a bírálat során folyamatosan, következetesen figyelembe vettem.** Korábbi évek tapasztalatából láttam, hogy a nemzeti park igazgatóságok egyik legfontosabb forrása szakmai tevékenységeik végzéséhez ez a keret, azonban ezt nem tudtam tolerálni pályázataik bírálata során, hiszen a közcélú „e” keret biztosít lehetőséget például a szemléletformálási tevékenységekhez. Azonban ugyanez, a civil szervezetek esetében is (kiknek érdekeit kellene képviselnem a bizottságban) figyelembe vettem, hogy olyan kisebb projektek, amelyek nem konkrét természetvédelmi tevékenységet fejtenek ki, a közcélú „f” kerethez tartoznának, így csak azokat támogattam, amelyek szakmai tevékenységet végeznek tényleges természetvédelemmel.

Általánosan elmondható bírálatomról, hogy **nem szívesen javasoltam támogatást olyan fejlesztésekre, amelyek „divatot” képeznek jelenleg, és fenntartásuk a későbbiekben további szakmai forrásokat kívánhat** (pl. tanösvények), **nem szívesen javasoltam támogatást magánszemélyeknek, és gazdasági tevékenységet végző vállalkozásoknak, átláthatatlan finanszírozású projekteknek** (pl. filmkészítések, könyvkiadások, amikor nem látható az értékesítésből származó bevétel cél szerinti hasznosulása stb.). **Ugyanakkor előszeretettel támogattam olyan fejlesztéseket, amelyek hosszabb távon szolgálnak** (szolgálhatnak) **természetvédelmi célt** (pl. gyepterületekhez mezőgazdasági gépek beszerzését). **Következetesen támogattam minden terepi élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi tevékenységet**, ahol láttam a szakmai megalapozottságot, és természetesen a hiteles költségvetést. Általában kiadványokat csak különösen indokolt esetben javasoltam támogatni, illetve kutatási tevékenységet csak akkor, ha láttam, hogy az egyértelműen szakmai feladatok megalapozását célozzák, nem pedig a „fióknak” készülő tanulmányokról van szó.

Fájlaltam, hogy több nemzeti park egyértelműen nem ezen kerethez tartozó témához nyújtott be kérelmet. Ezt csakis úgy tudtam értékelni, hogy ki kívánják használni a **bizottsági összetételből adódó lobby lehetőségeiket**, amit véleményem szerint nem lenne etikus engedni, és következetes, objektív értékeléssel leszoktatni az igazgatóságokat arról, hogy ezzel a lehetőséggel élni próbáljanak. **Hiszem, hogy ez a tisztelt Bizottság felelőssége.**

A bírálati tapasztalatom során eddig minden alkalommal figyelembe vettem, (figyelembe vettük tanácsadó kollegáimmal) a pályázatok minőségét is. Itt ezt sajnos nem lehetett. **Megdöbbenéssel tapasztaltam, hogy számos pályázat – sajnos elsősorban a nemzeti park igazgatóságoktól – minden szempontból alkalmatlan az értékelésre. Rendkívül felületes költségvetés, általános információk, rövid, nehezen értékelhető leírások, ami alapján elvárják a pályázatok készítői, hogy felelősséggel döntsünk milliók sorsáról. Hiszem, hogy hosszabb távon nem szabad engednie a tisztelt Bizottságnak, hogy pályázatnak nem nevezhető néhány soros leírások alapján döntsön szakmai feladatokról és azokra szánt pénzüsszegekről.** Meggyőződése, hogy egy magára valamit is adó magánalapítvány kuratóriuma a jelen kerethez tartozó pályázatok jelentős részét értékelés és tárgyalás nélkül utasítaná el.

Azt is furcsa volt kezelni, hogy némely nemzeti parkok gyakorlatilag önkorlátozás nélkül nyújtottak be szakmailag néhol vitatható, néhol eltúlzott költségvetéstől megkérdőjelezhető hitelességű pályázatokat a legkülönbözőbb témákban. Mint a bizottság tagja, ezúton kérem a bizottság elnökét, hogy tolmácsolja azon véleményemet a nemzeti parkok tisztelt vezetői felé, hogy szerintem a szakmai igényesség fontos a pályázatok készítése során is, és minősítés egy-egy team munkájáról az is, hogy mi kerül ki a kezük alól. Épp ezért javaslom bevezetni a belső értékelési eljárásokat az igazgatóságoknál is, amit gyakorlottabb pályázatírók alkalmazzanak, amit tapasztaltam néhol egy-egy nemzeti park esetében, míg máshol sajnos nyomát sem.

Nem azért, mert jómagam nem kormányzati szektor delegáltjaként kerültem a bizottságba, hanem mint bírálati tapasztalatokkal rendelkező független magánszemély megállapíthatom sajnos, hogy a civilek pályázatai döntően klasszsisokkal jobb minőségűek, precízebbek, mint a kormányzati szektoré. **Azonban hangsúlyoznám, hogy most első alkalommal ezt nem vettem figyelembe a bírálat során, igyekeztem ettől elvonatkoztatva a költségvetés hitelessége, és a tevékenység természetvédelmi célja alapján megtenni javaslataimat. Ez alap**

ján látható lesz a mellékelte táblázatból, hogy figyelembe vettem a bírálat során, hogy milyen fontos forrás ez a nemzeti parkok számára, és igyekeztem ez alapján dönteni a javaslatokról.

Sajnos néhány esetben láttam, és fel is jegyeztem a véletlenül borítékban maradt pályázat esetében (stb.), hogy egyértelműen nem felelt meg a kiírási határidőnek, vagy néha a pályázati feltételnek (terjedelem stb.). Megítélésem szerint méltatlan lenne a többi pályázattal szemben, ha ezeket is tárgyalná a tisztelt Bizottság!

Azt is szeretném, ha nem pusztán salamoni döntés születne a nemzeti parkok esetében. Nekem a javaslatomban nem az volt a lényeg, hogy mindenki „igazságosan” kapjon valamennyit, hanem az, hogy ki milyen fontosságú pályázatot adott be, milyen célt szolgál, milyen hatékonysággal és miként szolgálja a természetvédelem érdekeit.

Talán a legérdekesebb következtetés azonban mégis az, amit a pályázati lista alapján legelsőként levontam. Átolvasva a listát, végignézve a pályázók összetételét, és tudva azt, hogy a jelen keret a legfontosabb természetvédelmi feladatokat segítő, támogató állami pénzalap, érdekes a pályázati témákat végig olvasni. **Valóban a legfontosabb honi természetvédelmi szakmai törekvéseket tartalmazza ez a lista? Nincs már fontosabb feladata a szakmának, mint kiadvány sorozatokat fenntartani és tanösvényeket létrehozni? Valóban a legfontosabb szakmai törekvések közé tartozik újabb és újabb bemutató, oktató központok sok milliós tervezése, hatástanulmánya és így tovább. Amennyiben végig gondoljuk csak az elmúlt másfél év eseményeit, úgy ítélnék meg, hogy ez a lista tartalmazza hazánk legfontosabb természetvédelmi feladatait?**

Kérem, hogy tegyék fel maguknak a kérdéseket, és a bírálat és döntés során – ha szavazatai jogommal nem is áll módomban élni távollétem miatt – vegyék figyelembe szerény véleményemet, amit jóhiszeműen a cél érdekében objektíven igyekeztem hozni.

Jelen levelem, és az értékelést munkapéldánynak tekintem, és bár vállalom a felelősséget a véleményért elsősorban a bírálati munkához készítettem.

Munkájukhoz sok sikert, türelmet, kitartást kívánva, barátsággal és tisztelettel üdvözlö Önököt:..”

Tehát a fenti levél mellékleteként elküldtem a részletes listát, hogy kinek mennyi támogatást javaslok. Mint utólag megtudtam, annak ellenére, hogy elutazásom előtti néhány napot csak ennek a bírálatnak az elkészítésére szántam, Tardy úrnál – illetve hivatalában – „elkallódott” levelem, és csak a bírálat után került elő. Levelemre a mai napig nem kaptam választ, amit egyébként nem csak, mint a bizottság egy tagja vártam volna el, hanem mint állampolgár is, aki a közigazgatási eljárásokról szóló törvény szakaszai alapján hiszi, hogy kötelezi az államigazgatást a törvény betűje a válaszadásra.

Döntésemmel igyekeztem elsősorban a természetvédelem, másodsorban az engem delegáló NGO-k ügyét képviselni, de erre a fenti okok miatt kevés módomban nyílt, amiért megértéseket kérek.

Sallai R. Benedek helyesbítése KAC „B” keret beszámolóval kapcsolatban

Tájékoztatom a Tisztelt Résztevéket, hogy dr. Tardy János helyettes államtitkár úr észrevételezte a KAC B kerettel kapcsolatos beszámolómat, ezért azt az alábbi módon egészítem ki: A keret egy részét Tardy úr a jogszabály és a kiírás szerint saját hatáskörben jogosult kiosztani.

A „B” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

Haraszthy László nem kívánta kiegészíteni a korábban leírtakat.

Sallai R. Benedek kiegészítette. Elmondta, hogy Tardy úr korábbi hozzászólására nem volt módja reagálni de fontos leszögezni: a beszámolóját a mozgalomnak készítette nem pedig államhivatalnokoknak. Felszólította azt, aki azt hiszi, hogy nem tartja fontosnak a környezeti nevelés ügyét az nézze meg szervezetének standját. Véleménye szerint Tardy úr kiforgatta a szavait és mellébeszél a tényeknek. Beszámolójából kiderült: az a fő gondja, hogy a természetvédelmi keret döntően nem természetvédelmi célokat szolgál. Ezen állítását fenntartja.

KAC „C” keret

GYULAI IVÁN: Beszámoló a „C” keretben szerzett tapasztalatokról

Ez volt az a keret, amely három témára osztogatta a pénzt. Először is parlamenti gyűlésre, másodsorban szakpolitikai programokra, harmadszor önkormányzati programokra.

Számomra nagyon sok tanulsággal járt a részvétel. Közelről láthattam, hogy milyen nagy az inkohérenca az egyes keretek közt, illetve, hogy az elbírálosok szempontjai között nem szempont a fenntarthatóság.

Akik nem tudják, hogyan működik a pályázat elbírálása, és mi a bíráló bizottság feladata, annak elmondom, hogyan zajlik a történet. A beérkezett pályázatokat külső szakértők bírálják, akik leírják sommás véleményüket. Ők nem vesznek részt a bíráló bizottságban, azaz nincs kit megkérdezni a pályázat részleteiről. Mi nem látjuk a pályázatokat, hacsak valaki nem kíváncsi valamelyikre, és nem megy fel a keret gazdájához, akinél tornyosulnak a pályázatok. Lehet, hogy a keretgazda, aki minisztériumi tisztviselő (és még mások is bentről) átlapozzák a pályázatokat. Egy biztos, a bírálók közül egy sincs, aki az egészt látta, és értékelte volna. A mi információnk egy lista, amelyen a pályázat címe (ez többnyire a pályázat leírása is), a pályázó neve, s a javasolt, vagy nem javasolt összeg szerepel. A pályázatok a szakmai bírálóktól kapott pontok alapján állnak sorrendben a listán, s a lista elején lévőknek jut a pénzből, amíg el nem fogy. Az okos bírálók a lista információi alapján változtatnak a sorrenden, amennyiben valamilyen ok miatt, mert esetleg ismerik a pályázatot, ez meg szeretnék tenni.

Az egyes keretek közötti átláthatóság minimális, mondhatnánk homályos. Pl. nincs egy olyan nyilvántartás, amelyből megtudhatnánk, a kérdéses pályázatot beadták-e más kerethez is, nyert-e már ott, s ha nyert mennyit.

A tartalomról. Legjobban a parlagfüves pályázaton akadtam ki, ahol „szemléletformálás” érdekében osztották a pénzt. A legtöbbben gépi munkára kértek pénzt, amelyből nyilván üzemanyagot vettek, s hozzá járultak ahhoz a globális klímaváltozáshoz, amely a problémát okozza, nevezetesen a változásokat nem tudják az ökológiai rendszerek tolerálni, meggyengülnek, kénytelenek helyt adni az invázió fajoknak. Nem akarom a történetet itt leírni, de megjegyzem, mi is hibásak vagyunk abban, ami történik, mert a jó szándék nem elég az okos cselekedethez. Így legtöbbször mi is egy követ fújunk a hivatalosokkal.

Arról nem szeretnék szólni, hogy a szakmapolitikai programok címei, mert csak ennek alapján mondhatnék valamit, mennyire fedték le a pályázati kiírásban szereplő gazdasági célokat, viszont az önkormányzati környezetvédelmi programokról érdemes részletesebben szólni.

A bizottságot ez dűlta fel a legjobban, hiszen a helyszíneket már jobban ismeri mindenki, esetleg a körülményeket is. Így bizony az eredeti sorrend rendesen megdőlt. Sajnálatos azonban, hogy a szempont inkább szociális volt, azaz melyik önkormányzat mire képes önerőből, mint tartalmi. Szerintem nem méltányossági alapon, hanem a környezeti problémák súlyosságának viszonylatában kellene inkább ilyen dolgokat eldönteni. A rengeteg, befutott pályázat miatt nagy volt a kontraszt a szakmapolitikai pályázatokkal, ahol kevés pályázat volt, s szinte mindenkinek jutott támogatás, itt pedig a sok pályázat miatt, csak keveseknek. A sok pályázat persze nemcsak azt mutathatja, hogy milyen nagy az önkormányzatok érdeklődése a környezetvédelem iránt, hanem azt is, hogyha van pénz, akkor pályáznak a pénz reményében. Még környezetvédelemre is.

BELICZAY ERZSÉBET: A 2002. évi Országos Találkozójára készült beszámoló a KAC „C” keret 2001. évi bírálóbizottsági tevékenységéről

A pályázati felhívás május elején jelent meg az országos napilapokban.

A teljes keretösszeg 360 millió forint volt. A 7/2001. (III.9.) sz. KöM rendelet alapján egyedi döntéssel kiadott megbízások aránya 15 %. (Ez kisebb a rendeletben meghatározott aránynál.)

A „C” keret 2001-ben a következő közcélú feladatokat támogatta:

- biológiai allergének koncentrációjának csökkentése;
- települési környezetvédelmi programok kidolgozásának, bevezetésének és felülvizsgálatának elősegítése;
- környezet- és természetvédelmi szakmapolitikai programok kidolgozása, bevezetésük előkészítése;

A fenti három célt az alábbiak szerint támogatták:

1.) A biológiai allergénekkel kapcsolatos pályázat keretösszege 50 millió Ft volt, amelyet a nyertes települések gyakorlatilag parlagfű irtásra vettek igénybe. Pályáztak beruházásra, tudatformálásra, monitorozásra és kisebb mértékben eszközbeszerzésre.

A keretösszeg több mint háromszorosára érkezett pályázati igény. Többen – félreértve a pályázat szellemét és az önkormányzat felelősségét – kaszálásra kértek támogatást. (Ezeket elutasították, mivel közhasznú munka keretében is elvégezhető, és arra jóval nagyobb keret áll az önkormányzatok rendelkezésére.)

A bírálóknál figyelembe vették, hogy az adott összegből mekkora területet kívánnak megtisztítani. Ez azonban csak egy kényszerű prioritás. Reméljük, hogy szorosabban fog a három minisztérium (BM, FVM és KöM) a jövőben együttműködni, és így a forráselosztás hatékonyabbá válik.

A bírálókat során felmerült, hogy szükség lenne egy módszertani útmutatóra, hogy a különféle körülmények függvényében (mikor, hol, mekkora területen stb.) milyen irtási tech-

nológiák lennének optimálisak (kiszántás, kaszálás, égetés, más növényvel elnyomás, kézi gyomlálás stb.).

Javasoltuk továbbá, hogy a nagykiterjedésű mezőgazdasági területek kezelésére bátorítsák szolgáltató vállalkozások létrehozását. Így a gépbeszerzés is hatékonyabb, és az önkormányzatok a hanyag tulajdonosok helyett és költségükre, e szolgáltatóknál megrendelhetik az irtást.

2.) A települési környezetvédelmi programok kidolgozásának, bevezetésének és felülvizsgálatának elősegítése célú alprogramra 155 millió forintot ítéltek oda.

Itt is nagyobb volt ugyan az igény a keretösszegnél, azonban számomra érthetetlen, hogy miközben a Környezetvédelmi Törvény előírja a települési programok kötelező kidolgozását, sőt azt is, hogy e programokat még a nagy viharokat kavarázó településrendezési szabályozás előtt kell készíteni, mégsem tolongtak a pályázó önkormányzatok. Máig sem egészült ki a törvény az elkészítés határidejével és a mulasztás szankcionálásával, továbbá az FVM sem veszi komolyan a törvényt, azaz nem feltétel a szabályozási terveknek a környezetvédelmi program előzetes elkészítése. Jellemzően Budapestnek sincs még környezetvédelmi programja.

A pályázatnál előnyt élveztek a társulások, ahol a szomszédos települések együttes programra adtak be igénylést.

3.) A környezet- és természetvédelmi szakmapolitikai programok kidolgozása, bevezetésük előkészítése céljára 99 millió forintot ítéltek oda.

Javaslatunkra a jövőben hangsúlyosabban fog szerepelni az újszerűség és az időszerűség a bírálattal szemben.

A százmilliós keret rendkívül csekély. A jelenlegi bírálati gyakorlat - azaz a jobban megírt pályázat nyer - átmenetileg elfogadható. Látna azonban, hogy koncepció hiányában, vagy egyes lobbyk rendkívül erős érdekvédelem miatt milliárdok folynak el megalapozatlan beruházásokra, alacsony hatékonysággal, javasolnám, hogy évente határozzák meg (szűkíték le) a témaköröket. Ennek tudatformáló, figyelemfelkeltő hatása is jelentősebb lenne.

Példák:

Tavaly a KAC mintegy 13 milliárd forinttal támogatta a települési szennyvíztisztítók, csatornák megépítését. A természetközeli szennyvíztisztítás azonban nálunk alig halad előre, holott a technokrata-perfekcionista Németországban egyharmad feletti az ilyen technológia aránya a „hagyományos” csatorna + szennyvíztelep mellett. Ez lehetne tehát, mintegy 10 éves késéssel, az egyik éves program. (Lásd még Szilágyi László beszámolóját a tárgyban.)

Hasonlóan nagy a parlagfű és egyéb biológiai allergén anyagok visszaszorításának igénye. (A belső téri poratkák stb. koncentrációja nem szerepel például az új levegőtisztasági törvényben sem.) A parlagfűvet visszaszorító technológiák hiányáról fentebb írtunk.

A belső terek minősége (oldószerek, élősdik, nem ionizáló sugárzások, gyermekintézmények) fehér folt, holott életünk 90%-át zárt térben töltjük.

Integrált hulladékgazdálkodás a tervezett regionális hulladéklerakók illetve az erőteljesen sikerült hulladéktörvény fényében (vagy árnyékában) különösen aktuális lenne.

Összefoglalva: A „C” keret súlya kicsiny. A sok pályázat elkészítése és bírálata célszerűtlenül sok időt vesz el az érintettektől, miközben az odaitélhető összegek sokszor aprók. A keret nincs arányban a téma - szakmapolitikai programok - jelentőségével.

A KAC keret növelésével és egyes területek, pl. szennyvíz-támogatás újragondolásával nemcsak a környezet és az emberek egészsége javulna erőteljesebben, de számos közpénzből megvalósuló beruházás hatékonysága is nőne (épületek, műtárgyak, szilárdhulladék kezelés). Nem maradékelven kellene a környezetvédelemnek pénzt juttatni, hanem versenyeztetni kellene a tárcákat: melyik támogatás hoz nagyobb eredményt. A KAC egyik forrása, a termékdíj rendszer is jelentős módosításra szorul. Az államháztartás reformjára és a minisztériumok közötti jobb együttműködésre lenne szükség, hogy a - nem pusztán környezetvédelmi - eredmények a tárca arányosabb finanszírozása következtében javuljanak.

A „C” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

KAC „D” keret

DR. ESTÓK BERTALAN: Beszámoló a KAC „D” - informatikai - bizottsági ülésekről

Ezúton tájékoztatom az OT résztvevőket a KAC „d” Bizottság 2001. évben kiírt pályázati döntéseiről. A felsorolt szervezetek az alábbi összegeket nyerték el a pályázaton.

A környezetvédelmi és természetvédelmi információs rendszer fejlesztését és működését szolgáló „d” keret szakértői bizottsági ülésén, 2001. szeptember 4-én az alábbi civil szervezetek pályázata bizonyult sikeresnek:

1. Ökológiai Intézet Alapítvány: 2.500.000,- Ft. 2. Bükki Emlőstani Kutatócsoport Egyesület: 729.000,- Ft 3. Erdőtelki 4H Klub: 330.000,- Ft 4. EMLA: 1.500.000,- Ft 5.

Reflex: 1.400.000,- Ft 6. Zöld Zala Természetvédő Egyesület: 1.000.000,- Ft 7. Hajnóczy József Barlangkutató Egyesület: 1.040.000,- Ft 8. Nimfea Természetvédelmi Egyesület: 1.000.000,- Ft Összesen: 9.499.000,- Ft.

A KAC „d” bizottság 2001. december 4-i ülésén (2-ik forduló) a következő civil szervezetek informatikai fejlesztésre benyújtott pályázatainak elfogadását javasolta:

1. Hallós L Természet- és Környezetvédelmi Oktatóbázis 272.125,- Ft 2. Reflex Környezetvédő Egyesület 2.500.000,- Ft 3. Tisza Klub 2.130.000,- Ft 4. Levegő Munkacsoport 2.500.000,- Ft 5. Független Ökológiai Központ 705.000,- Ft 6. EMLA Egyesület 2.000.000,- Ft 7. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány 900.000,- Ft 8. Vándorbéka Környezetvédő Csoport 281.000,- Ft 9. Göncöl Alapítvány 1.500.000,- Ft Összesen: 12.788.125,- Ft.

A Bizottság döntésével hozzájárul ahhoz, hogy a szervezetek informatikai fejlesztése eredményeként tevékenységük felgyorsuljon, és ügyintézésük zökkenőmentessé váljon. Más környezetvédelmi szervezetekkel való kapcsolatuk bővüljön, illetve elektronikus úton könnyebbé váljon elérhetőségük. Gyorsabb lenne az információáramlás, illetve -csere, adatfeldolgozás fejlesztése, mely a környezetvédelmi problémák mihamarabbi megoldását szolgálná.

BOJTOS FERENC: Beszámoló a KAC „D” keretben végzett kurátori tevékenységről

A Környezetvédelmi Alap Célfeladat környezetvédelmi és természetvédelmi információs rendszerek fejlesztését és működtetését szolgáló „d” keret szakértői bizottságában a zöld szervezetek váci országos találkozója által delegálva 2001. szeptemberétől vehetnek részt. A megbízólevelet kézhez kapva a bizottság első, szeptember 4-i ülésén a kétlépcsős pályázat első fordulójában közel kétszáz beadványról döntöttünk. Sajnos ebből 73 pályázat eleve formai hibás volt, így a bizottság elé sem kerülhetett. A kurátorok a pályázatokat előbírálat után, tartalmi kivonatként kapták kézhez. Az első körben rendelkezésünkre álló 50 millió Ft-tal szemben 705 millió Ft-os igényt kellett volna kielégítenünk. A végül támogatást nyert 25 pályázat közül 11 projekt erejéig a bizottság civil zöld szervezetet támogatott, összesen 16 millió 599 e Ft értékben.

A pályázat második körének bírálatára 2001. december 05-én került sor, ezúttal előbírálat nélkül, mi több, az azzal megbízott cég (Timó Bt.) a benyújtástól számított két hónap alatt még sorszámmal sem tudta teljes egészében ellátni a pályázatokat... A beérkezett 119 pályázat mellett ekkor újbóli elbírálás alá kerültek az előző körben önhibájukon kívül formai hibásnak bizonyuló pályázatok is (a kötelező mellékletek csatolása nem minden pályázó szervezet ill. intézmény esetében volt lehetséges), összesen tehát ismét kétszáz körüli pályamunka került a bizottság elé. Ezek közül a fennmaradó 50 millió Ft-ból összesen 29 program kapott támogatást, amelyek közt 12 pályázatot civil zöld szervezetek nyújtottak be. A civil szférának biztosított támogatás a második lépcsőben 18 millió 287 e Ft volt.

A KAC 2002-es irányelvei a keret önálló működését megszüntették, így a kuratórium működését jelen formájában lezárta.

A „D” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

KAC „E” keret

LABANC GYÖRGYI, CSELÓSZKI TAMÁS: Beszámoló a KAC „E” keret munkájáról

Általános tudnivalók

A KAC „E” keretbe 2001-ben összevonták a korábbi környezeti kommunikáció és a környezeti nevelés kereteket, ugyanakkor az összevont keret nagysága nem érte el a két korábbi önálló keret összegét. Az alacsony keretösszeg miatt igen jelentős többlet igény jelentkezett az „E” keret pályázataiban. A keretben 9 alfejezetbe sorolták az egyes témákat, minden alfejezethez konkrét összegeket rendelve. A bizottsági bírálatot szinte minden alfejezet esetében megelőzte egy szakértői előbírálat. Az előbírálatokat általában a KOM által közbeszerzési szakértői listáról kiválasztott cégek végezték el, ugyanakkor például a „Médiapályázat 2001” alfejezet esetében a sajtó osztály és a bizottság maga végezte a szakmai előbírálatot. Az előbírálatok eredményét táblázatos formában a bizottsági tagok általában napokkal a bizottsági ülések előtt megkapták, ugyanakkor a minisztériumban betekinthettek a teljes pályázati dokumentációba is.

Az „E” keret bizottság összesen 8 alkalommal ült össze június 6 és december 21 között, a 8 ülésből 4 ülés két napos volt. Az ülések nagy száma abból adódik, hogy „E” kereten belül – főleg az összevonás miatt – sok pályázati téma szerepelt. Labanc Györgyi mind a 8 ülésen részt vett, Cselószki Tamás 6 ülésen, az első ülésről azért hiányzott, mert az OT azután delegálta.

A pályázati felhívások az alábbi címen kerültek kihirdetésre:

kiemelkedő színvonalú szakdolgozatok (diplomamunkák) elismerésére

- erdei iskola középiskolásoknak 2001.
- jeles napok a környezet és a természet védelmében 2001.
- környezet- és természetvédelmi kommunikáció megerősítése 2001.
- környezettudományi tanulmányi ösztöndíj a 2001/2002-es tanévre
- médiapályázat 2001.
- a környezet- és természetvédelmi szakképzés feltételeinek fejlesztésére
- természet- és környezetvédő táborok 2001.
- környezet- és környezettudományi terepgyakorlatok a felsőoktatásban 2001.

A KÖM részéről a keretgazda Lánszki Imre felelt a környezeti neveléssel kapcsolatos pályázatokért, míg a sajtófőnök Lázár Ádám volt a média pályázatok felelőse. A keretgazda és más KÖM alkalmazottak hozzáállása jónak volt mondható végig az év folyamán, az anyagokat igyekeznek időben megküldeni és a bírálat során is messzemenően figyelembe vették észrevételeinket, javaslatainkat.

Csupán a nyár közepén történt elbocsátások vetettek árnyékot a bizottság munkájára: a szemléletformálási osztály vezetőjének, helyettesének és a titkári feladatokat kitűnően ellátó munkatársnak mennie kellett. Az elbocsátások után egy átmeneti állapot következett, melyre döcögős előkészítés volt jellemző, az érintett osztályok igyekeztek megbirkózni a nagyszámú pályázattal.

Úgy ítéljük meg, hogy a bírálatok során sikerült tárgyilagos, szakmai alapú döntéseket hozni, és ebben a KÖM részről delegáltak is partnerek voltak.

A pályázatok értékelése

Az olyan nagytömegű pályázatok, mint a tábor, vagy erdei iskola, megbízott szakértők megadott szempontrendszer szerint bírálták és pontozták, tehát lehetőség szerint objektív volt az értékelés. Az ilyen pályázatok esetében a bizottság főleg a szempontokat, valamint a ponthatórok-összegek kapcsolatát vizsgálta. Érdemes figyelni arra, hogy még a tábor pályázatoknál is előfordult formai hiba (pl. védett területen nem szerzett be a pályázó engedélyt a NP-től).

A kevesebb pályázatot és nagyobb összeg igényeket tartalmazó „kommunikáció megerősítése” és „média” pályázatok igyekeztünk tüzetesen átnézni úgy, hogy minden pályázatot ellenőrizzen legalább 1-2 bizottsági tag. Ezekre az alfejezetekre is születnek szakértői vélemények, de a bizottság azoktól függetlenül a legtöbb pályázatot átnézte és értékelte. Az értékelés során a mozgalmi véleményeket meglepően jól tudtuk érvényesíteni, működtek az észérvek (ami az államigazgatásban nem kis szó). A legnagyobb tülekedés a média pályázatok körül volt, de a kommunikáció megerősítésére is sok pályázat jött. Jellemző, hogy kismillió gazdasági társaság ráesett a pályázatokra. Nagyon sokuk esetében nyilvánvaló volt, hogy éppen úgy értenek a környezet- és természetvédelemhez, mint mi az úrhajóépítéshez; sok volt tehát a zöldre festett „hátha bejön” pályázat. Nagyon hiányoltuk az aktuális környezeti, fenntarthatósági kérdések feldolgozását, a kritikus kérdésfelvetést, oknyomozást, míg térdig jártunk a nemzeti parkok századik féle megfilmesítésében (reméljük senki nem érzi ez utóbbi megjegyzést bántónak).

Egyszóval tessék a sok jó mozgalmi gondolatból kommunikációs, média pályázatot csinálni. (Ezévre javasoljuk egy film készítését arról, hogyan működik a KÖM pályázati rendszere – biztosan szívesen adnának rá pénzt).

A formai hiba rejtély

A bizottságban a tartalmi bírálat során szűrőpróbaszerűen ellenőriztünk néhány pályázatot és felfedeztük, hogy a formai bírálat sok esetben helytelen volt, ami vonatkozott a támogatásra javasolt pályázatokra is (melyek közül néhány valójában formai hibás volt) és a formai okokból elutasított pályázatokra is (melyek közül több formailag tökéletes volt). A hibás formai bírálat okán a bizottság két dolgot döntött el: a formai hibásnak ítélt, de tartalmilag jónak tartott pályázatok, valamint a támogatásra javasolt pályázatok saját hatáskörben néhány bizottsági tag részvételével ismét értékeli, hogy ne legyen hibás formai bírálat sem a nyertes, sem az elutasított pályázatok között. A másik döntés: a bizottság meghallgatja azt a jogtanácsost, akit a Miniszter megbízott a formai bírálatok elvégzésével. Szerettük volna megtudni, hogy miért volt ilyen magas a formai bírálat során a hibaszázalék és hogy precízen elkészített és összerendezett pályázatok esetében miért hiányoltak dokumentumok, amikor azok a tartalomjegyzék által megadott mellékletszámon figyelték és várták, hogy elbírálódjanak. Tudni érdemes, hogy a formai bírálathoz volt egy kísérő lista, melyen fel volt tüntetve, hogy milyen formai hiba miatt zárták ki a pályázatot a bírálók, tehát a visszaellenőrzés általában nagyon egyszerű volt.

A formai bírálatot végző jogtanácsos meghallgatása sikertelen volt, ugyanis semmi magyarázatot nem találtunk a téves bírálatokra. Az illető még ellentámadásba is lendült, mondván, hogy elképzelhető, hogy a hozzá került példányokból valaki kiszedte a hiányzó

dokumentumokat, vagy éppen utána sikerült azokat ármányos módon belecsempészni, ettől a sok eltérés. Félelmes.

Az Úszószövetség esete a környezeti kommunikációval

Érdekes momentum a bizottsági döntéshozatallal kapcsolatban, hogy a miniszter a bizottság elé terjesztette javaslattételre az Úszószövetség támogatását, bár saját hatáskörben is dönthet róla, mivel külön keretből szánta rá a támogatást. A bizottság 5 igen és két nem szavazattal elfogadta a támogatási javaslatot (25 millió Ft), bár senki nem vitatta, hogy húzós dolog összehozni az úszóversenyeket a környezeti szemléletformálással. Mindezek ellenére a sajtóban a miniszter azt nyilatkozta - sőt a jegyzőkönyv is így készült el -, hogy a bizottság a támogatást ellenszavazat nélkül támogatta. Levélben kértük a minisztert (2001 szept. 6), hogy magyarázza meg a téves tájékoztatás okát, választ még nem kaptunk. Nem hivatalos forrásból hallottuk, hogy a 'legfelsőbb szintről' kozmetikáztatták a jegyzőkönyvet többszöri próbálkozásra, de ez biztos csak rosszindulatú pletyka.

A 2002 évi kiírások

A bírálatok során sok esetben szembesültük azzal, hogy a kiírások kihívásokkal küzdenek, ami indokolatlanul nehezíti a pályázást, vagy a tárgyilagos bírálatot. Éppen ezért a keretgazda - nagyon helyesen - összehívott egy bizottsági ülést dec. 21-re a jövő évi kiírások véleményezésére. A bizottság több hasznos javaslattal igyekezett javítani a kiírásokat, csökkenteni a felesleges bürokráciát illetve tartalmilag jobb minőségű pályázatok írására serkenteni a pályázókat, ám sajnos a Miniszter Úr a javaslatok többségét figyelmen kívül hagyta. Ennek oka állítólag az időhiány volt, mivel már december 28-án szett a sajtó elé tárni a kiírásokat, így azok 2002-ben is olyanok amilyenek (együtt kell élnünk azzal, hogy miniszterünk kamera és mikrofonfüggő). Itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy több határidő igen rövid: március 1. pl. a médiára, vagy a környezeti kommunikáció megerősítésére.

Fontos tudnivaló továbbá, hogy idén ismét ketté választották a környezeti nevelést és a kommunikációt és megváltoztatták a keretek jelölését:

„d” keret: A környezet védelmét szolgáló oktatási, nevelési, ismeretterjesztési feladatok ellátása, támogatása

„g” keret: Környezet és természetvédelmi kommunikáció

Január 1-el történt még egy személyi változás: Lázár Ádám (sajtófőnök) szerződését nem hosszabbították meg, így most a sajtó osztály helyzete pindurcit bizonytalan. A sajtófőnök feladatait - 2 hetes info - Jenei Attila, a miniszter személyi titkára látja el.

Néhány tanács a civil szervezeteknek

Érdemes pályázatokat beadni a 'Kommunikáció megerősítése' és a 'Média 2001' alfejezetekbe, mert nagyon kevés a civil ötlet és pályázat;

A pályázatok beadása előtt kicsit figyelmesebben kell elolvasni az útmutatót, ugyanis nagyon gyakori volt a formai hibás pályázat, aminek valószínűleg minden esetben a figyelmetlenség, a sietség volt az oka;

A pályázat célját és összefoglaló leírását - különösen a rövid leírást - jobban meg kell fogalmazni, mert sok esetben ezek a részek is nagyon gyengék;

A 'Média 2001' alfejezet működő médiumok környezetvédelmi témájú műsorainak finanszírozására lett kiírva, ugyanakkor javasoljuk, hogy a jövőben - egy ilyen alfejezetre - a civil szervezetek pályázzanak közösen a helyi, vagy általuk ismert újságokkal, televízióval vagy rádióval. A médiával közösen beadott pályázatoknak több haszna is lehet: nagyobb nyilvánosságot kap a szervezet, szakmailag jobban megalapozott és kidolgozott műsorok, cikkek jelenhetnek meg és a közös munka által nagyon jó kapcsolat alakulhat ki a média képviselőivel (szerkesztőkkel, újságírókkal, műsorvezetőkkel).

A „D” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

KAC „F” keret

BREUER LÁSZLÓ : Beszámoló a KAC közcélú „F” keret bíráló bizottsági munkájáról

Ezúton is köszönöm, hogy a 2001-es OT megválasztott és delegált a társadalmi szervezetek akcióit, programjait támogató bíráló bizottságába. Remélem, az alábbiakból látszik, hogy megszolgáltam a bizalmatokat.

A 2001. május 25.-i beadási határidőre érkezett pályázatok minisztériumi feldolgozása után a pályázatok részletes elolvasására és az előbírálatára képtelenül rövid idő állt rendelkezésünkre. 549 db pályázat egyéni olvasásra 10 nap állt rendelkezésünkre, az előbírálati ülésig. Minthogy jól felfogott, közös érdekünk volt a többi mozgalmi képviselővel (Hajtmán Ágnes és Mester Zsolt), hogy egységes előkészítő anyagot készítsünk az előbírálat során, így a rendelkezésre álló tíz napot nagyrészt a pályázat-bírálatra for

ditottuk, minden egyéb feladatunkat félreértve. Mindenképpen el kell a jövőben érni, hogy erre kicsit több idő álljon rendelkezésre (szerintem minimálisan három hét). Nem szándékom a bírálati folyamat lassítása, de azt hiszem, a pályázat-elbírálási és kifizetési folyamatban még mi voltunk a leggyorsabbak.

Az előbírálati ülés után néhány nappal (2001 június 28.-án) volt a keretkoordinátor (Dr. Boda Ilona politikai államtitkár) vezetésével a bíráló bizottsági ülés, ahol igen fontosnak bizonyult, hogy jól előkészített és a civil képviselők által egységesen képviselt előbírálati anyaggal jelentünk meg. Volt olyan, rajtunk kívül álló kezdeményezés, mely szerint a keret felét visszatartva szeptember 30.-i beadási határidővel újabb pályázat legyen kiírva, ezt egységes fellépéssel sikerült megakadályozni, ami, a lassú szerződéskötés, átutalás ismeretében jó döntésnek bizonyult, hiszen néhány szervezet még így is 2002 február elején jutott hozzá a 2001. évi programjainak támogatásához.

2001 június 28-án 428 pályázat támogatásáról hozott döntést a bizottság és utána ezt továbbították jóváhagyásra a miniszternek. A keretből összesen 197095 millió forint összegű támogatás lett megítélve. A beadott pályázatok összes kért támogatása kb. 960 millió forint volt. A támogatott pályázatoknál a kért összegek harmadát. Ötödét tudtuk megadni. Ami kevés, és mivel a beadható pályázatok darabszáma és pénzügyileg is korlátozottak voltak (max. 3db. és max. 3 millió forint) így a keret jó néhány, egész évben aktív szervezet munkáját erősen limitálja. Minthogy a fenti korlátozás jogszabályban nem kötött, a keretkoordinátornak javaslatot tettünk, hogy a 2002 évi kiírásban max. 5 db beadható pályázat legyen és országos hatókörű programok esetében 5 millió forint legyen a határ. Ebből az összeghatár megemlése valósult meg. Ilyen országos hatókörű programot egyébként 2001-ben összesen 3 darabot javasoltunk támogatásra. Közös fellépéssel, egyeztetéssel el kellene érünk, hogy az F keret reálértéke ne csökkenjen tovább, sőt esetleg növekedjen. Tudatosítanunk kell a döntéshozókban, hogy a civil szervezetek tevékenységének támogatására fordított összeg az önkénteseink munkája által megsokszorozódik.

Általánosságban elmondható a beadott pályázatokról, hogy magas színvonalú szakmai munka tükröződik bennük. Az elutasított kisebb részben azonban olyan hibák voltak, amelyek védhetetlenné tették a pályázatot. Egyszerűen nem a pályázati kiírásnak megfelelő, vagy hiányos pályázatokot küldött be több szervezet, köztük sok éve működő, gyakorlott pályázattírók is. Tudomásul kell vennünk, hogy csak beruházás, önálló kiadvány kizárólagos támogatása nem fér bele az akciók, programok körébe. A programokhoz kapcsolódó kisebb beruházások, a kapcsolódó kisebb kiadványok elfogadhatóak, de nem önállóan, hanem egy program részeként. A szerződéskötés menetét követve a minisztérium úgy tájékoztatott minket, hogy nagyjából harminc támogatásra javasolt szervezet nem küldött vissza semmilyen iratot, nem reagált a megkeresésekre, így valószínűleg nem jutottak hozzá a támogatáshoz.

A bizottsági döntés után a miniszteri jóváhagyás 2001 július 7.-én történt, a kiértékelések augusztus folyamán zajlottak. A pályázatoktól a jogszabályokban előírt igazolások beszerzését és módosított költségvetést már az előző évi pályázatnál is kérte a bizottság, akkor ez nem okozott költségvetést már az előző évi pályázatnál is kérte a bizottság, akkor ez nem okozott ekkora időbeli fennakadást, így most mi is támogattuk ezt, hiszen úgy tűnt, egyszerűsíti az elszámolást. A módosítást akkor (2000-ben) rutinszerűen elfogadta a KAC kezelő szervezet, ám 2001.-ben ezeket a módosításokat többször átnézték, ellenőrizték, újra engedélyezték a minisztérium különböző részlegei, tudomásunk szerint néhol egy fő foglalkozott ezzel a feladattal, így a teljes folyamat hónapokig tartott. Eközben néhol egy fő foglalkozott ezzel a feladattal, így a teljes folyamat hónapokig tartott. Eközben több szervezet már belekezdett a programjaiba, őket sürgette az idő a megvalósítás miatt, sajnos a támogatókat kevésbé. Így történhetett meg, hogy a legtöbb szervezet, annak ellenére, hogy 2001 szeptember közepéig teljesítette a pályázat kifizetésének minden feltételét, csak 2001 végén jutott a támogatáshoz, vagy még akkor se. Több egyeztetés is zajlott ez ügyben, (ez Mester Zsolt beszámolójában részletesen, precízen kifejtve olvasható) a szándék a minisztérium részéről segítő volt, az irodákban túlterhelt hivatalnokok foglalkoztak az ügymenet gyorsításával, ennek ellenére a pályázatban vállaltak teljesítésével foglalkozó társadalmi szervezeteknél ez a késlekedés azt jelentette, hogy tartalékaikat felélve, pénzhiányosan tevékenykedhettek, néhol kölcsönöket felvéve a tagjaiktól. El kellene érünk a szükséges jogszabály-módosításokat, hogy ne csak a pályázót kösse számos jogvesztő érvényű határidő, hanem a pályázatkíró is terheljék a szerződéskötésben, kifizetésben, ügyintézésben betartandó határidők, a pályázati rendszer legyen időben (is) jobban kiszámítható. Még rövidebben: a tárgyévi pénz a tárgyévi első felében legyen elérhető, ne az év utolsó napjaiban. Azt hiszem, ez az elvárás nem túl maximalista, inkább a jelenlegi gyakorlat tűnhet hihetetlennek egy külső szemlélő számára. (kétszer ad, ki gyorsan ad...) Több, egykor ilyen pályázatot lebonyolító szervezet tapasztalata pedig az, hogy még kis létszámmal is sokkal gyorsabban lehetne az egész pályázattal lebonyolítani, így javaslatot is tettünk arra, hogy a lebonyolítás egy részét pályázati úton kiválasztott, a mozgalom által is legitimált, létező társadalmi szervezet

végezze. Ez, úgy érezzük, egy már korábban kiharcolt lehetőség visszaszerzése legyen a civil szervezetek részére, és mindenképpen a gyorsabb, és „ügyfél-centrikusabb” lebonyolítást szolgálja.

A keret egy részét (ez jogszabályban rögzített) a keretkoordinátorhoz 2001. szeptember 30.-ig beérkezett egyedi kérelmek alapján osztotta szét a bizottság. Mivel nem túl sok színvonalas kérelem érkezett, így erre csak 10 millió forint körüli összeget javasoltunk, a bizottság így is döntött. Ezúton is javasolom mindenkinek, aki teheti, hogy adjon be kérelmet az egyedi keretre 2002-ben.

A keret maradék összegére (hozzávetőleg 40 millió forint) azt javasoltuk 2001. október 16.-án, írásban, hogy a keretkoordinátor írjon ki egy egyszerűsített elbírálását, a 2001 második félévére szóló működési támogatási pályázatot. Ennek 2000 késő őszen semmilyen akadálya nem volt. E felvetésünk nem valósult meg, a társadalmi szervezetek támogatását szolgáló keretnek e részéről, annak felhasználásáról nincs információm.

Kérem az Országos Találkozó résztvevőit, hogy fogadják el a beszámolómat és vitassuk meg az OT-n közösen a felvetéseinket.

MESTER ZSOLT: KAC köczélú „F” keret szakértői bizottság tagjának beszámolója

Az OT döntése szerint 2001-ben második éve képviseltem a szakértői bizottságban a társadalmi szervezeteket. Megbizóleveletem 2001. február 28-i keltezéssel vettem át. A 2001. május 25.-i beadási határidőre 549 pályázat érkezett, melyeket a társadalmi szervezetek képviselőiből és más szakértői bizottsági tagok részvételével alakult „előzsúri” egy előzetes véleményezéssel terjesztett a „nagy” bizottság elé. A bizottság június 28.-án döntött, 428 pályázatot támogattunk 197.095.000.- Ft értékben. (A beérkezett összes igény majdnem elérte az egymilliárd Ft-ot.)

A bizottság döntését a miniszter 2001. július 27.-én hagyta jóvá. A KGI-KAC Igazgatság augusztus első hetében kezdte az értesítések és támogatási megállapodások postázását, valamint kérte az adóhatósági-, vám- és illetékhivatalok igazolását is. Ezzel egyidejűleg módosított költségvetéseket is kértek, melyet a szakértői bizottság hagyott jóvá - utólag kiderült, hogy ez a lépés jelentősen lassította a támogatások folyósítását. Tudomásom szerint a 2002-es pályázatoknál ilyen módosított költségvetés már nem fog majd kelleni - mindenesetre én nem javasolom (úgy tudom, más kereteknél sincsen)!

Az F-keretek pénzei október végéig nem érkeztek meg, ekkor két alkalommal levélben kértem a minisztert, hogy a társadalmi szervezeteket tájékoztassa a késedelem okáról, illetve kértem a gyorsító intézkedését. November 12-i keltezéssel Dr. Kiss Balázs főcsoportfőnök tájékoztattott, hogy a késedelem oka az, hogy a módosított költségvetések között nagyon sok a hibás, ami nem fedi át az eredeti tételeket, eltér az eredeti támogatási céltól; valamint sok a hiányos igazolású pályázat. (Néhány módosított költségvetésű pályázatot személyesen is láttam - úgy tűnt, hogy a főcsoportfőnök véleményében egyes pályázatok esetén van igazság!) Ebben az időpontban a főcsoportfőnök tájékoztatása szerint 120 db pályázat volt rendben, azok utalása folyamatosan történik. Ennek ellenére az első F-keretes pénzek karácsony előtt érkeztek meg a pályázókhoz, de még január 17.-én is például az én egyik szervezetem (Hatvani Környezetvédő Egyesület) számára öt pályázatból (befogadók is vagyunk) csak három pénze érkezett meg! Pedig mindent rendben megküldtem még augusztusban(!). De azt hiszem, sokan jártunk így. Én személy szerint a minisztériumi apparátus lassú és szervezetlen munkájában látom az okokat és csak kisebb részben tartom hibásnak a társadalmi szervezeteket.

Éppen ezért 2001. november 27.-én több társadalmi szervezet és a szakértői bizottság társadalmi tagjai találkoztunk a keretkoordinátor államtitkárral (Dr. Boda Ilona) és ekkor, valamint ezt követően javaslatokat fogalmaztunk meg, hogy hogyan kellene jobban csinálni, különös tekintettel a bonyolításra - ismerve a társadalmi szervezetek működését és igényeit. (Pl.: legyen társadalmi szervezet a bonyolító - ne a minisztérium.) Sajnos a 2002-es kiírást látva azt mondhatom, javaslataink legnagyobb része nem valósult meg, sőt, még a kiírás „finomítása” terén, időben tett javaslataink sem kerültek bele a kiírásba (pl.: legyen a kiírásban megvalósítási és elszámolási határidő (!); emeljük meg a beadható pályázatok számát 5-re. (Mellesleg a „végleges” 2002-es pályázati kiírás-tervezetet a véleményezési határidő előtt egy nappal kaptam meg; úgy tudom, hogy más bizottsági tagok is - így nem lehetett széleskörű véleményezésre bocsátani.)

A kiosztott, majdnem 200 millió Ft mellett mintegy 50 millió maradt a keretkoordinátornál „egyedi” elbírálásra. A szeptember 20-ig beérkezett „egyedi” pályázatok elbírálásába a keretkoordinátor bevonta a bizottságot és a pályázatokra - tartva magunkat az eddigi bírálati elveinkhez és az eredeti kiírás értelmezéséhez - összesen mintegy 10 millió Ft-ot ítéltünk meg. Maradt még mintegy 40 millió forint (elnézést kérek, de ezekre a számokra fillér pontossággal nem emlékszem), amelynek felhasználására a társadalmi bizottsági tagok írásban, október 16.-án azt a javaslatot tettük a keretkoordinátor felé, hogy a

bizottság írjon ki még egy 2001-ik évi „működési” pályázatot a felhasználására. Ez nem történt meg, beadványunkra a keretkoordinátortól választ nem kaptunk. Január eleji információim szerint az összeg felhasználásáról a miniszter saját hatáskörében döntött.

HAJTMAN ÁGNES: Beszámoló az F-keretről

Mester Zsolt részletesen leírta bizottságunk működését, az ott elmondottakat nem szeretném megismételni, egyetértek beszámolójával. Néhány kiegészítést teszek.

A módosított költségvetés utólagos benyújtását valóban jóváhagytuk, bár feleslegesnek tartottuk, de nem gondoltuk, hogy ez lassítani fogja a pénzek utalását. Utólag már pontosan látszik, nem is ezért jöttek olyan a pénzek, hiszen aki azonnal (hibátlanul) visszaküldte, annak is hónapok múlva utalták. Nem hinném, hogy emiatt érdemes lenne hibáztatni a bizottságot. Nagyon fontos (szerintem a legfontosabb), hogy minden körülmények között megtaláljuk a konszenzust hármunk között, és kifelé egységes álláspontot képviseltünk. Így is előfordult (pl. az október 16-i javaslatunkkal, hogy választ sem kaptunk, mégis egységes fellépésünkkel tudtuk a lehető legtöbbet elérni. Annak egyelőre nem látom a módját, hogyan lehetne a minisztériumot a saját maga által elfogadott határidők elfogadására sarkallni, mindenesetre törekedjünk rá.

Mester Zsolt írott beszámolójához hozzáfűzte: megkérte, hogy engedjék meg, hogy a keret koordinátori munkát nem kívánja minősíteni. Arra az álláspontra jutott, hogy 2 évre lett választva, nem kell újra választani, helyette választhatnak, mert ő lemond erről a tisztségről, neki negyedik éve lenne.

Az „F” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

KAC „G” keret

KISZEL VILMOS: Beszámoló a KAC közhasznú „G” keret „stratégiai koordináció és EU csatlakozás” bizottságban a 2001/2002 időszakban végzett munkáról

A bizottság rendezetten, szakszerűen felállt és elvégezte munkáját. A Bizottságot a kezdeti időszakban Dr. Skultéty Sándor közigazgatási államtitkár úr, majd hirtelen halálát követően az őt megbízottként helyettesítő Dr. Vass Nándor helyettes-államtitkár úr vezette.

A Bizottság két témakörben írt ki pályázatot, ezek **EU/Life** pályázatok megírását segítő pályázatok, valamint a **stratégiai koordinációt** segítő munkák. A két témakörben összesen mintegy 300 millió Ft került felosztásra, a Bizottság a rendelkezésére álló keretet felhasználta.

A benyújtott igények tekintetében **a keret nem volt túlterhelt**, az ügyintézés korrekt és naprakész volt, a bizottság munkájában **ki tudtuk fejteni álláspontunkat és azt figyelembe is vettük**. Az előbírálatok közepesen szakszerűek voltak. E tekintetben számos jogos észrevétel merült fel, szerencsére a Bizottság munkájában lehetőség nyílt az előbírálatok felülbírálására is. **Az előbírálatot végző szakértői kör frissítésére tettünk javaslatot.**

Az EU/Life pályázat 2001-ben a „természet” és a „környezet” kategóriában lehet meghirdetve. A Life olyan, hogy a benne résztvevő országok jelentős összeget befizetnek be egy közös alapba, amit aztán a résztvevő országokban meghirdetett nyílt pályázati rendszerben oszthatnak szét. A pályázatokat Brüsszelben kell benyújtani. A pályázaton társadalmi szervezetek is indulhatnak. Általában jó eredménnyel szoktak szerepelni.

A Life pályázat megírása önmagában is igen komoly felkészültséget igényel, ami külső szakértő igénybe vétele nélkül még szakmai intézmények számára is nehezen elképzelhető, ezért a KAC **a pályázat megírásához külön pályáztatás útján ad támogatást**. Teszi ezt azért, mert Magyarország szeretné legalább a befizetett összeget visszanyerni.

A stratégiai koordináció, döntően a Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP, később HOT) végrehajtását és tervezését, valamint a környezet- és természetvédelem más szakterületekbe történő ún. horizontális integrációját szolgálja. E tekintetben – véleményem szerint nagyságrendekkel több feladat lenne, mint amennyihez a források rendelkezésre állnak, ehhez képest még a rendelkezésre álló keret sem volt túlterhelt.

Ezt látva rendszeresen **ajánlottam az alapot társadalmi szervezetek körében, és tárgyalagos segítséget nyújtottam**, tájékoztatást adtam a pályázatok megírásához. Ily módon sikerült valamelyest megemelni a társadalmi szervezetek részvételi arányát.

Véleményem szerint nem csak a „g” keretben, hanem több más közhasznú keretben is indokolatlanul magas a nem közhasznú szervezetek részvétele, és részesedése. Így a közcélú keretből **elég sok pénzt elvisznek gazdálkodó szervezetek**, holott az olyan színvonalon dolgozó gazdálkodó szervezetek, akik ilyen pályázatokon eredményesen tudnak szerepelni

általában nincsenek rászorulva arra az aprópénzre, amit itt nyerni lehet. Szerintem **sokkal több NGO pályázat kellene**, a nem szakosítottan NGO keretekben is!

SCHMUCK ERZSÉBET: Beszámolója az OKT-ban, a Fenntartható Fejlődésért Bizottságban és a KAC közcélú „G” keretben végzett munkájáról

Országos Környezetvédelmi Tanács

Az OKT a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan havonta ülésezett (kivéve augusztus), amelyek mindegyikén részt vettem. Átlagosan 3-5 napirendi pontot vitatott meg, amelyek többnyire különböző törvény-tervezetekkel, koncepciókkal és az EU csatlakozásból adódó teendőkkal voltak kapcsolatosak. Emellett néhány albizottság is működött. Jómagam az EU csatlakozás környezetvédelmi kérdéseivel és a Gazdasági albizottságok munkájában vettem részt. Az utóbbi többször ülésezett és véleményezett anyagokat két OKT ülés között.

Emellett az OKT több rendezvényének is kezdeményezője és szervezője voltam. Az EU fórumok mellett az idén az EU Vízközet direktívával kapcsolatos 1 napos szakmai tanácskozást kezdeményeztem és szerveztem kollégáimmal. Sajnos az elmúlt időszakban is többször éreztem azt, hogy lényegesen több energiát fordítok(fordítunk) az OKT munkájába, mint amennyit érdemes lenne.

Annak ellenére, hogy az OKT az elmúlt évek során lassan ismertté vált az államigazgatási körökben, még mindig nem mondhatjuk el, hogy komolyan is veszik. Meggyőződésem, hogy igazi változást csak az hozhatna, ha a környezetvédelmi miniszter is, aki egyben társelnöke a Tanácsnak, komolyan veszi azt. Szerintem a komolyan vevéshez az is hozzátartozik, hogy az ülések többségén, ha nem is teljes időtartamban, de részt vesz.

Fenntartható Fejlődésért Bizottság

A Pepó féle időszakban, az 1992. évi Környezet és Fejlődés Világkonferencia után alakult Fenntartható Fejlődésért Tárcaközi Bizottság megszűnt. Összefüggésben azzal, hogy 2002. augusztus végén Johannesburgban sor kerül a Fenntartható Fejlődés Világkonferenciára, vagyis a riói Világkonferencián elfogadott dokumentumok végrehajtásának, a riói célkitűzések megvalósulásának értékelésére, a Fenntartható Fejlődésért Bizottság 2001. szeptemberében újjáalakult.

A Bizottság elnöke Turi-Kovács Béla, társelnöke Láng István akadémikus, titkára Faragó Tibor lett.

A Bizottságnak két OT által delegált NGO tagja van, Kocsis Anikó és Schmuck Erzsébet.

A Bizottság az elmúlt időszakban 2 ülést tartott, amelyeken részt vettem.

Az első ülésen, amely elsősorban a Bizottság megalakulásáról, működési rendjéről, az előtte álló feladatokról szólt, napirendre került az EU Fenntartható Fejlődésért Stratégiájának áttekintése. E napirend egyik előadójaként engem kértek fel.

A Bizottság második ülésén a Johannesburg-i felkészülés volt a téma, amelynek keretében szó volt a hazai folyamatok értékelésének mikéntjéről és a különböző társadalmi érdekcsoportok bevonásának lehetőségeiről a folyamatba.

KAC közcélú „G” bizottság (Stratégiai koordináció erősítése, az EU integráció elősegítésére)

A Bizottság 3 alkalommal ülésezett. Első alkalommal a pályázati kiírást és az elbírálás ütemezését, szempontjait vitatta meg. Második alkalommal a Life projektek kidolgozását elősegítő pályázatokat bírálta el, és néhány egyedi pályázatban döntött. A harmadik alkalommal döntött az összes benyújtott pályázatról.

Számomra meglepő módon jónéhány környezet-és természetvédő szervezet nyújtott be pályázatot, amelyek általában sikeresek voltak.

A „G” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

KAC „H” keret

DR. KÓBOR JÓZSEF: Beszámoló a KAC „H” keret Kutatás-Fejlesztés Bizottságban végzett munkáról

A Bizottság feladata a az immár negyedik Országos Környezettudományi és Természetvédelmi Kutatási Pályázat kiírása ill. a legutóbbi pályázati ciklus beérkezett pályázatainak végső sorrendbe állítása ill. konkrét összegekre vonatkozó javaslat megadása volt. A dolog rendje az, hogy a pályázatokat előzőleg szakmai opponens (ek) pontozzák, majd a Bizottság elé a Minisztérium illetékeseinek javaslataival együtt kerül.

Hangsúlyozni kell, hogy referenciákkal rendelkező akadémiai, egyetemi, esetleg alapítványi és egyéb kutatóhelyek támogatásáról van szó, tehát nem támogatható közvetlenül zöld-civil NGO, ugyanakkor nekünk is köszönhetően sikerült elérni az elmúlt években , hogy a közreműködők listáján szerepelhetnek, ez pozitívum. Volt egy olyan megállapodás is a Bizottságban, hogy köztudottan multikhoz, nagy ipari lobbikhoz kötődő pályázatokat nem fogjuk támogatni, bár ezt hivatalosan természetesen nem deklarálhattuk.

Ezzel kapcsolatos, hogy az új pályázati kiírásból már kihagytuk a „műszaki” témát. Korábban ugyanis az ide benyújtott pályázatok 90 százaléka ugyanattól a néhány autodiagnosztikával foglalkozó cégtől jött, úgy tűnik, a valódi „zöld” technológiákat jobban kell definiálni, és ha a KÖM ezt nem tudja vagy nem akarja megtenni, akkor ne erőltessük.

A pályázat fő prioritásai: szennyezések és célállapotok, környezetegészségügy, klímaváltozás hatásai, megújuló energiaforrások, fenntartható mobilitás, természetvédelem. 2001 évben összesen 810 millió forintos igény jött össze kb. 253 beterveztett pályázatra, erre volt kiosztható 163 millió, ami gyalázatosan kevés. Még mindig nem oldódott meg az a probléma, hogy a KÖM „szakértői lista” gyanánt a Pepó-korszak számlagyártó bt-it használja, noha pl.én is korábban átadtam egy öko-tudatos tudósokból álló szakértői listát. Vagyis továbbra is sok pénz megy el a tisztázatlan kilétű opponensekre, ezért felmerült, hogy az egyébként kiváló szakmai összetételű Bizottság ebben nagyobb szerepet vállaljon. Ez viszont sokkal gyakoribb és intenzívebb ülésezést kívánna.

A Bizottság 2001 folyamán előzetesen tárgyalta „A környezet és természetvédelmi kutatás-fejlesztési koncepció”-t, amely egy kormánykon koncepción alapszik. A sok szép és látványos lózung központi eleme a fenntarthatóság – kivéve éppen a környezetgazdaságtant, jogot, ahol még mindig az „erőforrásgazdálkodásnál” tartanak, ez a rész katasztrofális, a többinél viszont a finanszírozás mikéntje kérdéses.

A Bizottság munkáját késleltette és megzavarta a korábbi minisztériumi vezetőkhöz képest igen pozitív benyomást keltő Skultéty Sándor államtitkár sajnálatos elhunyt. Szerepét szakmai szempontból Tardy János vette át, akivel erőteljesen „természetvédelmivé” lett az irányvonal.

Munkámat és a Mozgalom értékeinek érvényesítési lehetőségeit hasznosabbnak ítélem, mint korábban, és ha tovább „hosszabbíthatok”, szívesen folytatom.

SZENDI GÁBOR: A 2002. évi Országos Találkozója készült beszámoló a KAC „H” keret 2001. évi bírálóbizottsági tevékenységéről

Tisztelt Országos Tanácskozás!

Első ízben kaptam megbízást KAC kuratóriumban való részvételre. A 2001. évi váci országos tanácskozás delegált 2 éves ciklusra a KAC „H” keret – környezet- és természetvédelmi kutatás-fejlesztés – szakértői bizottságába. A delegálásom óta eltelt háromnegyed évben nem tudtam a világot megváltani ebben a pozícióban. Miután a hivatalos felkérést megkaptam, a bizottságnak mindössze egy (bár nagyon fontos) összejegyzete volt, amin természetesen a lehető legnagyobb felelősségtudattal részt vettem.

Meglehetősen sokára, július végén, kaptam meg a delegálás alapján környezetvédelmi miniszter úr megbízó levelét a bizottsági tagságra.

A 2001. évi pályázati kiírás már megtörtént megbízatásom és a bizottság munkájába való bekapcsolódásom előtt (május 31. volt a pályázatok beadási határideje). Az ülés, amelyen módom volt részt venni, ezeknek a pályázatoknak a támogatásáról döntött. Erre október 16-án került sor, ami meglehetősen nagy idő a pályázatok beadási határidejéhez viszonyítva.

A bizottság összeülését, a pályázatokról való döntést több ok hátráltatta. Az egyik a bizottság elnöke, Skultéty úr közigazgatási államtitkár váratlan halála volt.

A legfőbb ok a pályázatok elbírálására korábban kialakított eljárás, a pályázatok nagy száma volt és benyújtási határideje időzítése volt.

A pályázatokat előzetes minősítésre opponenseknek adták ki egy szempont-rendszer alapján. Mivel ez a nyári időszakra esett és nagyszámú pályázatról volt szó, ez hosszú időt vett igénybe és csak ezután kerülhetett sor a bizottság értekezletére.

Az ülés előtt 8 nappal érkezett a meghívó, és a pályázatok összesítője, az opponensek javaslataival. Ez alapján tudtam saját előzetes véleményemet kialakítani, illetve megjegyezni, ha szükségesnek látszott egyes pályázatok eredeti szövegét megismerni. Az esetek nagy többségében az összesítés alkalmas volt a rangsorolásra.

Összesen 253 pályázatot nyújtottak be kerethez (40 % környezetvédelmi, 60 % természetvédelmi téma), összesen 810 millió Ft igénnyel, szemben a szétosztásra rendelkezésre álló 163 millióval.

Az ülés lefolyása korrekt volt, mind a minisztérium apparátusát képviselő, mind más külső szervektől delegált résztvevők felelősen, látható részrehajlás nélkül nyilvánítottak véleményt és szavaztak a pályázatok támogatásáról.

Ha a kapott összesítő anyag alapján kétségeink voltak egy pályázattal kapcsolatban, mód volt arra, hogy a helyszínen a teljes pályázati anyagot megnézzük és lehetőség volt az opponensi javaslatot felülbírálni. A rendelkezésre álló idő miatt ennek korlátai voltak, de néhány esetben erre indokoltan sor került. Úgy gondolom, hogy mind jómagam, mind másik delegált társam dr. Kóbor József felelősen képviseltük a zöldmozgalom szempontjait.

A bizottság ülésén egyetértettünk, hogy a pályázatok elbírálásának ez a módja nem szerencsés, mert a döntés nagyon elhúzódik. A pályázók jogosan kifogásolhatják az elhúzó-dó döntéseket, hiszen a programok nagy része nem bonyolítható le akármikor, hanem csak a megfelelő évszakban.

Megtárgyaltuk, hogy a következőkben megpróbálunk egy jobb, gyorsabb döntést biztosító módszert kitalálni. Nehéz igazán jó módszert kialakítani. Egyrészt mert ha egy kiírásra ilyen sok pályázat érkezik, fizikailag képtelenség, a bizottsági tagok részéről ezek mindegyikének részletes áttanulmányozása, minősítése. Másrészt a tárgykör lényegéből adódhatnak olyan specifikus témájú pályázatok, amihez további szakértői vélemény lehet szükséges.

A 2002. évi KAC „h” keret pályázati kiírásáról döntés beszámoló készítésekor még nincs, remélhetően hamarosan sor kerül a bizottság ismételt összehívására és a pályázati feltételek meghatározására.

A „H” keret beszámolókat látható többséggel az OT elfogadja.

Kóbor József megdöbbenve hallotta, hogy a „H” keret kutató-fejlesztő bizottság referenciával rendelkező egyetemi akadémiai kutatóhelyeknek írt ki pályázatot. Azt elérték, hogy ahol közreműködőként NGO van, nem lehet pályázó. Elmondta, a veszprémi vegyipari egyetem egyik kiváló rádió ökológiai szakma, mint endzsió adott be pályázatot. Nem az egyetemet adta meg, ezért nem volt elfogadható.

Szendi Gábor nem tudott hozzászólni a kiíráshoz. Nagyon sok pályázatbók, nagyon kevés volt, aki civil szervezetként volt jelen. Más kérdés az, hogy úgy írták ki a pályázatokat, hogy nem is találkoztak vele.

Haraszthy László elmondta, amikor világossá vált, hogy a társadalmi szervek kimaradtak az összehívásból, felhívta a minisztériumba a keretkoordinátort és azt a választ kapta, hogy 160 milliós a keret. Igazából a keret azt szorgalmazta, hogy lobbizzunk. Azt javasolta, hogy olyan mandátummal kérjék meg a képviselőket, hogy ezt szorgalmazza.

Kálmán István hozzászólása lenne. Elmondta, nem ilyen sorba vannak a füzetbe az állásfoglalások. Vette magának a fáradságot és átolvasgatta az OT 3-as hírlevelét. Nem tudta követni. Nem szerencsés. Szerette volna kérni, hogy olyan sorrendbe menjenek, ahogy van. Elmondta, lement két olyan téma, amit nem tudott megtalálni. Próbálják az átláthatóságot sorrendbe tenni.

Országos Területfejlesztési Tanács

FARKAS ISTVÁN: Beszámoló az OT részére a Országos Területfejlesztési Tanácsban szerzett tapasztalatokról

Az Országos Területfejlesztési Tanácsnak két ülése volt az előző OT óta eltelt időszakban, 2001. október 3-án és december 13-án. Az OTT-nek 25 szavazati jogú tagja, 27 tanácskozási jogú tagja, illetve 20 tanácskozási jogú állandó meghívottja van. Tehát az ülésen 72 szék és névtábla várt, a több körben elhelyezett asztalok körül. A Tanács üléseire a zöldek képviselőin kívül a civilek közül a Vidék Parlamentje delegálhat állandó meghívottat. A Tanács még a 2001. áprilisi ülésén döntött a környezet- és természetvédők, illetve a Vidék Parlamentje meghívotti státuszáról. Habár az előterjesztésben szerepelt egy ilyen irányú régió szintű ajánlás is, a tagok ellenállása miatt - döntsének önállóan a régiók a kérdésben - nem fogadta el az OTT a meghívotti státusz kiterjesztését a regionális tanácsokban való részvételre. A Tanács negyedévenként ülésezik, a Kormány stratégiai tanácsadó testületeként pénzüsszegekről nem dönt. A Tanács üléseit Vonza András miniszter nyitotta meg, és Szaló Péter helyettes államtitkár vezette le. Az első ülésen kiosztottam az OT „Nemzeti tervek és regionalizmus” állásfoglalását, amelyet a Tanács titkári funkcióit ellátó OTK igazgatója a résztvevők figyelmébe ajánlott.

A két ülésen beszámolót vitattunk meg a területfejlesztési és vidékfejlesztési előirányzatok felhasználásáról, a területi információs rendszerről, ez Előzetes Nemzeti Fejlesztési Terv állásáról, a Balaton Fejlesztési Tanács programjáról, a statisztikai kistérségek újradefiniálásával kapcsolatos előkészületekről.

A zöldek számára érdekes információ lehet, hogy a 2001 (és 2002-es) vidékfejlesztési céllelőirányzat támogatási jogcímei között szerepel többek között például az ökológiai alapú komplex gazdaságfejlesztési programok támogatása (benne komplex fejlesztés, vizes élőhelyhez kötött beruházás, külterjes gyepgazdálkodás, aszályos területek, egyéb környezetkímélő mg. tevékenységek), és szennyvízkezelés kiépítése 2000 főnél kisebb település számára alternatív eljárások alkalmazásával. Érdemes tehát figyelni, és a helyi önkor

mányzatok, gazdák figyelmébe ajánlani az FVM Vidékfejlesztési Főosztály pályázati kiírásait.

Az OTT nem hallgatott meg beszámolót a Nemzeti Fejlesztési Terv állásáról, annak ellenére, hogy a régiók ezt kétszer is kérték. Úgy tűnik, hogy a Gazdasági Minisztérium egyelőre nem akarja a tervet kivinni vitára, valószínűleg azért, mert fél, hogy az OTT számon kéri, miért nincs megfelelő súlya a régióknak az NFT-ben.

Mindkét ülésről beszámolót készítettem, amelyet a mozgalom levelezőlistára, illetve a ZöldLevél Hírlevélbe elhelyeztem. Ugyancsak listára tettem az ülések meghívóit és napirendi pontjait az ülés előtt 5 nappal, amikor kézhez kaptam őket. Felhívtam a mozgalom figyelmét, hogy aki a részletes anyagokra kíváncsi az az MTVSZ irodában hozzáférhet, akár az ülések előtt is.

Véleményem az, hogy igen fontos részt venni az OTT munkájában, precedens értékű, hogy egy olyan testület, amely nem közvetlenül a környezetvédelmi szektorhoz tartozik elfogadja a zöldek delegálásos részvételi jogát. Maga a Tanács nem döntéshozó szerv, de sok értékes információ hangzik el az üléseken, amelyet a témával foglalkozó civil zöld szervezetek fel tudnak használni. A munkám során arra törekedtem, és újraválasztásom esetén is arra fogok törekedni, hogy ezek az információk minden érdeklődő zöld szervezethez eljussanak.

Farkas István beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Cédrus Bizottság

KÖSZÖRŰS ZOLTÁN: Beszámoló a „Cédrus” Bizottsági tevékenységről

Kedves Zöld Barátaim - vagy ahogyan helyesen, újabban egyre többen mondják a mozgalomban - Harcostársaim !

Nevem Köszörűs Zoltán. A Hajdúsági Civil Központ és Adattár Alapítvány kuratóriumi elnöke vagyok és lassan egy évtizede a Hajdúböszörményi Ifjúsági Természetvédő Kör aktivistája, programvezetője.

2001-ben az OT-n az ún. „**Cédrus Bizottság**”- ba választottatok meg és az elkövetkezőkben erről a bizottságról, az itt folyó munkáról, annak értelméről, problémáiról szeretnék beszámolni.

Engedjétek meg, hogy beszámolómat az alapokkal kezdjem, hiszen valószínűleg többen csak nagyvonalakban tudják miről is van szó. A bizottság pontos neve **Környezetbarát Termék Minősítő Bizottság**. Az emblémát tervező művész szerint a címer(logó)növény kocsánytalan tölgy, amely őshonos Magyarországon, és a mesebeli „életfa” fajtája. Emlékeztet kicsit Csontvári cédrusára, de nem az, hanem tölgy.

A világon először 1977-ben a Németországban jött létre környezetbarát termék minősítő szervezet. Az NSZK után Kanada, Japán, Norvégia, Svédország, Ausztria, Franciaország hozott létre hasonló minősítő-tanúsító rendszert. Az utóbbi években a világ minden táján egymás után alakultak a nemzeti tanúsító intézmények. Az Európai Unió 1992-ben hozta létre a saját egységes terméktanúsító rendszerét.

Magyarországon **1993. szeptember 9-én a Kormány határozatot** hozott a környezetbarát termék megkülönböztető, megfelelőség-tanúsító rendszer létrehozására. A határozat értelmében - a hasonló gazdasági és politikai helyzetben lévő országok közül elsőként hazánkban - a **Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium megalapította a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaságot**, melynek feladata a minősítő-tanúsító rendszer koordinálása és működtetése.

A környezetbarát minősítés és tanúsítás **Kht. által** deklarált célja:

- ◆ a környezet iránti felelősségtudat erősítése,
- ◆ a gyártók forgalmazók ösztönzése a környezeti szempontból kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező termékek és eljárások bevezetésére, illetve a
- ◆ fogyasztók tájékoztatása a minősített termékekről és szolgáltatásokról.

Az életútelelmzésen alapuló minősítő-tanúsító rendszer bevezetésével megszűnt a lehetősége a terméknek, termékismertetőben, reklámban megjelenő önkényes tájékoztatásnak és kiküszöbölhetők a környezeti tulajdonságokkal kapcsolatos eddigi bizonytalanságok, félreértések. Nem folytatható az az ellentmondásos gyakorlat, melyben az érdekelt gyártó vagy forgalmazó saját maga - esetleg elfogultan vagy nem minden szempontból megalapozottan - minősíti „környezetbarátnak” a termékét.

A minősítő-tanúsító rendszer jogi alapja a 29/1997. (VIII. 29.) KTM rendelet

Magyarországon a termékek, technológiák és szolgáltatások környezetbarát jellegét a „cédrus” védjegy tanúsítja. A tanúsító rendszert működteti és a védjegyhasználat engedélyezését végzi a KÖM 100%-os tulajdonában lévő, fentebb említett Társaság.

Pályázni lehet a Magyar Szabadalmi Hivatalnál a Társaság részére bejegyzett, oltalom alatt álló „**Környezetbarát Védjegy**” használati jogának meghatározott időre történő megszerzéséért. A védjegyhasználat jogát legalább 1 és legfeljebb 4 éves időtartamra lehet megszerezni. Az időtartam lejártá után - esetleg időközben az új ismeretek miatt megváltozott feltételek mellett - egyszerűsített eljárás keretében meghosszabbítható a védjegyhasználati jog.

A jelentkezés, elbírálás, egyéb ügymenet leírása még további hosszú oldalakat venne igénybe, melyet elektronikus formában el tudok küldeni az érdeklődők számára!!!

MINŐSÍTÉSI FELTÉTELRENDSZEREK a következő termékekre vannak érvényben illetve vannak kidolgozva.

- Hulladékpapír és egyéb hulladék felhasználásával készült papíripari termékek
- Mechanikus vagy levegő működtetésű kozmetikumok, testápolók és légfrissítők
- Ártalmas anyagokat nem tartalmazó fékbetét és tengelykapcsoló betét
- Monoetilén-glikolt nem tartalmazó fagyálló hűtőfolyadék
- A csomagolóanyagokra és eszközökre vonatkozó általános követelmények
- Hulladékok felhasználásával készült szervesetlen építőipari kötőanyagok (általános feltételek)
- 5-10 liter űrtartalmú nyíltrendszerű vízmelegítő készülékek
- Környezetbarát fűrészgéplánc kenőolajok
- Háztartási hűtő- és fagyasztókészülékek
- Mono-etilén-glikolt nem tartalmazó szintjelző folyadékok
- Személygépkocsikra utólagosan felszerelt katalizátorok
- Kőszerű építőanyagok és építőelemek (általános feltételek)
- Kőszerű építőanyagok és építőelemek kiegészítő követelményei pórusbeton termékekhez
- Elektronikus telefonközpontok
- Környezetbarát takarítás
- Takarítás mikro-szálakból készült textíliák alkalmazásával
- Biológiai gyorsan lebomló hidraulika-folyadékok
- Zárt, közepes belső hőmérsékletű (0-80C) kereskedelmi hűtőkészülékek
- Energiatakarékos fűtőtestszelepek
- Takarítási célokra használható mikro-szálakból készült textíliák
- Zárt rendszerű, nyomás alatti üveg és műanyag szódás palack
- Fa építőanyagú zajárnyékoló falak
- Műanyag csatornaaknák
- Természetes alapanyagokból készült seprűk
- Konvekciós fűtőkészülékek (radiátorok, konvektorok), gázfűtő-készülékek (gázkonvektorok) és ezek légnedvesítő tartozéka
- Gyapjú - len ágynemű
- Kiegészítő feltételek a „Gyapjú-len ágynemű” feltételrendszerhez poliészter alapszövet esetén
- Kőolajjal, kőolaj-származék(ok)kal és/vagy hulladékká vált kőolaj termék(ek)kel szennyezett talajok tisztítása enzím-kompozíciókkal katalizált biológiai lebontás útján
- Természetes alapanyagokból készült ágybetét
- Savas ólomakkumulátorok hasznosítása (Begyűjtés, feldolgozás, forgalmazás)
- Bitumenes kötőanyagú új útburkolatok, illetve fenntartásra szolgáló útpálya-szerkezeti Rétege
- Kenőolaj és kenőolaj-ipari termékek súrlódás és kopáscsökkentő adalékai
- Települési szilárd hulladékból és/vagy szennyvíziszapból előállított komposzt

Ezen feltételrendszerek írott változata elektronikus formában birtokomban van, melyet szívesen az érdeklődők rendelkezésére bocsátok!!!

A „Környezetbarát Védjegy”-et odaítélő és a termékcsoporthoz vonatkozó feltételrendszert a bizottság bírálja el, melynek tagjai minisztériumokon kívül az ÁNTSZ, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, a Gazdasági Érdekképviselők, stb.

Az általánosságok után lássuk a mandátumom alatt történeteket.

Évente 5-7 bizottsági ülést szoktak tartani.

Megválasztásom óta 2001-ben 3 ülés volt: 2001. június 20., 2001. október 29., 2001. december 19.

Az első ülés anyagával megkaptam a **2001. március 7-i ülés jegyzőkönyvét** is, mely alapján akkor a következő napirendi pontok voltak:

1.) A minősítési feltételrendszer kidolgozásának eljárásrendje. A napirend lényege, hogy folyamatban van a 29/1997.(VIII.29.) számú KÖM rendelet felülvizsgálata. Egyebek mellett fontos, hogy „új terméknek vagy szolgáltatásnak a minősítési körbe történő bevonására bárki (magánszemély, hatóság, gazdálkodó, civil szervezet stb.) javaslatot tehet, melyhez indoklást is mellékelni kell.

2.) „Háztartási hűtő- és fagyasztókészülékek” című minősítési feltételrendszer felülvizsgálata Fontosnak tűnő kérdés: „A bizottság a készülékek energiafogyasztásának felső határát a 75%-os effektív index értékében határozta meg.

3.) Állásfoglalás a kereskedelmi hűtőkészülékekre vonatkozó feltételrendszerrel kapcsolatban. A kialakult vélemény, hogy a feltételrendszer felülvizsgálata folyamatban van így amíg az be nem fejeződik nem fogadnak el pályázatot.

4.) Feltételrendszerek felülvizsgálata. Pályázói érdeklődés hiányában a következő feltételrendszerek felülvizsgálatát a Bizottság elnapolja: 23. Műanyag csatornaaknak, 26. Gyapjúlen ágyneműk.

5.) Tájékoztató új feltételrendszerek kidolgozására vonatkozó javaslatokról. „Tűzoltó anyagok- és készülékekre vonatkozó minősítési feltételrendszer tervezet a következő ülésre lesz kész, akkor tárgyalja a Bizottság.

2001. június 20-i ülés

Napirend:

1.) „Tűzoltó anyagok- és tűzoltó készülékek” című minősítési feltételrendszer meghatározása

Kifogásolás alá esett a tervezetben, hogy a feltételrendszer 4.melléklete alapján függetlenül az oltóanyag minőségétől, olyan konstrukciójú készülékek is környezetbarát minősítést kaphatnak, amely a szokásos mutatókhoz képest minimum 20%-kal csökkentett hatóanyag felhasználásával biztosít azonos hatásfokot (vagyis hamarabb eloltja a tüzet és ezáltal csökkenti a tűz okozta környezeti károkat is.) Noha a BM és az OM képviselője támogatta azt az elvet, hogy a jobb tűzoltási hatásfok olyan jelentős környezeti előnyt (és tűz esetén kisebb károkozást, valamint felbecsülhetetlen értékek megóvását jelenti) amely miatt egy ilyen megoldás érdemes a minősítésre, a Bizottság elvettette a koncepciót.

Ezután több módon pontosítást kért a bizottság pl.:pontosítani kell a habképző anyagok biológiai lebomlását igazoló vizsgálathoz a vizsgált oldat töménységét, szerves halogén anyagokra és a tűzoltás során keletkező mérgező anyagaokra vonatkozóan pontosítani kell a követelményeket stb.

2.) A „monoetilén-glikolt nem tartalmazó fagyálló hűtőfolyadék” című minősítési feltételrendszer felülvizsgálata

3.) Az Első Vegyi Industria Rt. védjegyhasználati jogának meghosszabbítása

Téma az un. „Szuperzöld” fagyálló hűtőfolyadék nevű termék védjegyhasználati jogának meghosszabbítása a 2-es pontban lévő „Monoetilén-glikolt nem tartalmazó fagyálló hűtőfolyadék” című minősítési feltételrendszer alapján.

Bár a termék némileg drágább, mint más termékek a bizottság egyhangúlag elfogadta a termék védjegyhasználati jogának meghosszabbítását.

4.) Feltételrendszerek felülvizsgálata

Sok olyan feltételrendszer van, melyekre vonatkozóan nincs pályázati érdeklődés. A bizottság folytatja azt a gyakorlatot, hogy felfüggeszti ezen feltételrendszerek érvényességét mindaddig amíg újabb pályázó nem jelentkezik az adott témában. Ekkor végezteti illetve végzi el a felülvizsgálatot.

5.) Javaslatok, bejelentések, információk

Dr. Wágner Zsófia ismertette, hogy a jelentkező érdeklődők közül potenciális pályázók 5.1.Napelem, 5.2.Tartálytűzoltó rendszer, 5.3.Polimer beton, 5.4.Villamos áram, 5.5. Porotherm téglák témákban várható.

5.1 és 5.4. témákhoz új feltételrendszer kell, ha valaki javasolja. 5.2. 5.3. 5.5. témában nincs akadály.

2001. október 29-i ülés napirendje

1.) Lézer - Holding Kft. védjegyhasználati jogának meghosszabbítása

A pályázat a „Személygépkocsikra utólagosan felszerelt katalizátorok” témában futott, mely feltételrendszernek megfelelt.

2.) Az Assi Doman, Sturovo (Kappa Obaly Sturovo, a. s.) védjegyhasználati jogának a meghosszabbítása. Meghosszabbítva.

3.) A Hartmann-Bábolna Packaging Kft. védjegyhasználati jogának a meghosszabbítása Meghosszabbítva.

4.) A Hullámpack Kft. pályázatának értékelése, 1 évre megadva.

5.) Az ÁPISZ Rt. pályázatának az értékelése, 1 évre megadva.

6.) Az Európai Unióban érvényes minősítési feltételrendszerek átvételéről, vagy az azoknak megfelelő termékcsoportokra vonatkozó feltételrendszerek kidolgozásáról szóló tájékoztatás, illetve állásfoglalás

A tanulmányt a Veszprémi Egyetem Környezetmérnöki és Kémiai Tanszéke készítette.

Bővebben és közelebbről még jelenleg előttem is homály fed, hogy ki vagy kik fémjelzik ezt a tanulmányt nevezett „hasalás” gyűjtőnémet.

Érdekes módon az előzetes véleményezés során Frigyer Attila úr a Kht. igazgatójának aláírásával láttam a legkritikusabb, sommásabb vélemény formálást. (Gondolom megelőlegezendően a botrányt inkább elmondták véleményüket, másrészt végülis a Kht. részére lenne ez a valami alapmű, tehát ha kritika nélkül befogadták volna évekig ihatták volna a levét. Idézek Frigyer úr véleményéből, mely alapján jómagam is felháborítónak tartom a tanulmány készítőinek hozzáállását az egész üggyhöz, tekintve, hogy egyébként, ha jól tudom, a KÖM a megrendelő.

„... A megállapítások nem eléggé pontosak és helyenként elavultak.

Néhány pontatlanság a teljesség igénye nélkül:

a feltételrendszerek kidolgozási eljárása eltérő a bemutatottól
az elfogadott feltételrendszerek érvényességi ideje már nem 3 hanem 4 év
a pályázatok elbírálásának módja eltérő az ismertetettől
az elfogadott ill. vizsgált termékcsoportokat összefoglaló táblázat a 8. oldalon a 2000 év eleji állapotot tükrözi, és néhány termékcsoport elnevezését hibásan fordították.

*(Ezután következik egy kilenc soros táblázat, melyben 9 termékcsoporthoz vonatkozóan hibás az EU-s hivatkozás!!!!!! Profizmus, nem?)

... nem egyértelmű, hogy milyen adatbázisra alapozva töltötték ki azokat a táblázatokat...

*(Szóval ez azt jelenti, hogy konkrét piaci adatok hiányában valószínűleg tippeltek a tanulmány készítői. Figyelembe véve, hogy ezek a táblázatok a tanulmány jelentős részét teszik ki, érdekes!!!)

Stb.

7.) Tájékoztatás feltételrendszerek felülvizsgálatáról.

8.) Egyéb. Fénymásoló berendezések környezetbarát minősítésére érkezett javaslat, mely kidolgozásával a bizottság egyetért.

2001. december 19-i ülés napirendje

1.) MOL pályázatának értékelése

2.) Téma: BIOKOM-FG 100 fűrészgéplánc kenőolajának tanúsítási védjegyének meghosszabbítása. Meghosszabbítva.

3.) „Levegővel porlasztott, illetve mechanikus úton adagolt kozmetikumok és légfrissítők” című minősítési feltételrendszer felülvizsgálata

4.) Parázs vita után néhány kiegészítéssel elfogadva (melyek remélhetőleg pontosan kerülnek jegyzőkönyvezésre). Vita lényege, hogy az előterjesztés alapján a csomagolás környezetbarát volta miatt mindenféle átlagosnak nevezett kozmetikai terméken rajta lehetne a védjegy. Ezt a bizottság kijavíttatta azzal, hogy a védjegyre rá kell írni, hogy „Környezetbarát csomagolásban”.

5.) „Takarítás mikroszálakból készült textiliák alkalmazásával” című minősítési feltételrendszer felülvizsgálata, elfogadva

6.) Kristály-Mix Kft. pályázatának értékelése Meghosszabbítva. (Raxpath -Polska (Krakow) cég által gyártott mikroszál textiliákkal történő takarítási mód.

7.) Tájékoztató a kereskedelmi hűtőkészülékek minősítéséről

8.) Javaslatok, bejelentések, információk

9.) Zárt ülés a 2001.évi tevékenység összefoglalása

Még egy információ sor:

„Környezetbarát termék” védjegyhasználati joggal rendelkező termékek, szolgáltatások listája

1.) Arle Kft. Hulladékpapír felhasználásával készült csomagolás 2.) Assi Doman Hulladékpapír felhasználásával készült csomagolás 3.) BETONÚT Rt. Anyag- és energiatakarékos felületi bevonat útburkolat felújításhoz 4.) Bruckner-Fodor Kft. Utólagosan felszerelhető személygépkocsi katalizátorok 5.) Caola Rt. Kozmetikai termékek hajtógáz nélküli csomagolásban 6.) Electrolux - Lehel Kft. Energiatakarékos, a Föld légkörét kímélő hűtő-fagyasztó és hűtőkészülékek 7.) Elgoscár Kft. Szennyezett talajok energiatakarékos tisztítása talajkitermelés nélkül 8.) Első Vegyi Industria Rt. Biológiailag lebomló, nem mérgező fagyálló hűtőfolyadék 9.) Exair Kft. Utólagosan felszerelhető személygépkocsi katalizátorok 10.) Hajdúsági Iparművek Rt. Energiatakarékos, a Föld légkörét kímélő vízmelegítők 11.) Hartman Bábolna Kft. Hulladékpapírból készült tojástartók, tojásdobozok 12.) Kristály-Mix Kft. Környezetkímélő napi takarítási szolgáltatás 13.) Latorica Bt. Hulladékpapírból készült csomagolás 14.) Lézer Holding Kft. Utólagosan felszerelhető személygépkocsi katalizátorok 15.) MKV Impex Kft. Használ akkumulátor komplex begyűjtése, feldolgoztatása 16.) MOL Rt. Biológiailag lebomló fűrészgéplánc kenőolaj és hidraulikaolaj 17.) Pandan Kft. Hulladékpapír felhasználásával készült tubustartó tálcák 18.) V-Pack Kft. Hulladékpapír felhasználásával készült csomagolás 19.) Whirlpool Kft. Energiatakarékos, a Föld légkörét kímélő hűtőgépek 20.) YTONG Hungary Kft. Energiatakarékos hőszigetelő falazó elemek.

Összefoglalás, értékelés

Korábbiakban 6 oldalon keresztül mutattam be a bizottság létrejöttét, feladatkörét, 2001.évi ülések napirendjeit, döntéseinek eredményeit. (Meggérem az OT szervezőit tegyék fel valahova webre, hogy, aki akarja hozzáférhessen illetve, aki kéri e-mailen is elküldöm szívesen. koszorus.zoltan@axelero.hu)

A főbb megállapításaim gyakorlatilag rimelnek bizottsági elődöm, Szilágyi László megállapításával. (ld.: Kukabúvár). Ez nem az a bizottság, melyben jelenleg a mozgalom számára a legsorsdöntőbb dolgok zajlanak. ☺

A KöM által 1993-ban alapított Környezetbarát Közhasznú Társaság munkáját hívatott segíteni a grémium, melyben különböző minisztériumok és érdekképviseleti szervek delegáltjai igen jószándékú és ülésenként aktívnak mondható tevékenységet fejtenek ki. Mondhatom, hogy a bizottság tagjainak környezet iránti orientáltsága igen pozitív és a Kht. munkatársainak üléseken való hozzáállásában sincs kivetni való.

Azonban az eredmények azt mutatják, hogy valahol mégis homok van a fogaskerek között. (Böszörményiesen nem biztos, hogy a megállapítás nyomdafestéket bírja). ☺

Megválasztásom óta **3 ülés** volt. Átlag: negyedévenként egy. Az üléseken 2-3 termék került napirendre. Ezek is szinte kizárólag már a rendszerben lévő termékek illetve ezek megújítása volt. Jelenleg a 2001.évi katalógus alapján **20 termék** rendelkezik „Környezetbarát termék” védjeggyel. Ez a működés **8 éve alatt átlag évi 2,5 terméket jelent!!!** (Nyilván voltak kiesők is és hosszabbítások is. Az EU országok ezirányú mutatói feltehetően jobbak, de ha ilyenek akkor azok sem kielégítőek!)

A termékek valóban egy szigorúnak mondható procedúra után kapják meg a minősítést, azonban némelyik laikus vásárló számára esetleg félrevezető lehet. Pl. azok az utólag szerelhető katalizátorok, melyek emblémái régi keleti kocsikon virítanak, vagy a környezetbarát motorfűrészlaj vagy az a kozmetikai termék, melynek csak a csomagolása környezetbarát. Természetesen örömmel vettem, hogy csomagolóanyagok, tisztítási eljárások, szennyezett talajok tisztítása, stb. termékek is bekerültek már.

Ezévben a Bizottság erőfeszítést tett, hogy **az EU ezirányú szabályozóit** is áttekintse és megfelelő tapasztalatokat gyűjtsön. Sajnos azonban a Veszprémi Egyetem Környezetmérnöki és Kémiai Tanszéke igen **gyenge szintű tanulmányt** készített így nem lettünk sokkal okosabbak. (Az EU-nak van saját minősítési rendszere és számos tagországnak vannak nemzeti rendszerei.)

Hogyan pörgessük a dolgot? A mozgalom számára akkor lenne igazán gyümölcsöző a bizottságban a további munka, akkor tudnánk hatékony és nem elvethető javaslatokat tenni, amennyiben sikerülne az EU-s szervezetek tevékenységét is jobban megismerni, valamint működő kapcsolatrendszert fenntartani olyan EU tagországbeli civil szervezetekkel, akik tagjai hasonlórú bizottságoknak.

Javaslom a Tisztelt OT-nak, hogy küldjön a jövőben is küldöttet a bizottságba. Nem a jelenlegi, hanem a téma magyarországi jövőbeni lehetőségei miatt.

Mandátumom meghosszabbítása esetén lépni kívánok a fentebb leírt területeken.

Üdvözléssel:

Köszörűs Zoltán beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma

DEMETER ZOLTÁN: Beszámoló a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumában, a 2001/2002-es évadban eddig végzett tevékenységről

Kedves Hölgyek és Urak!

A közszolgálati médiákba (Magyar Televízió, Magyar Rádió, Duna Televízió) való delegálás esetében - a médiatörvény alapján - továbbra sem mérvadó, hogy ki mellett szavaz az OT. Ugyanis bárki, aki országos zöld szervezetként került bejegyzésre a bíróságon, az jelöltet állíthat. Így, több jelölt esetén, az Országos Rádió és Televízió Testület sorsolás útján dönt a kuratóriumi tag kilétéről.

Ráadásul 2001-ben is már az OT előtt lezajlott a kuratóriumi tagok kisorsolása. Csökkentve annak esélyét, hogy a zöld mozgalom által ismeretlen, vagy éppen nagyon is jól ismert szervezetek képviseljenek bennünket, ismét több NGO jelöltette magát a sorsolásra. A 2001. évi sorsolás eredményeképpen a Holocén Természetvédelmi Egyesület jelölhetett képviselőt a kuratóriumba. Miután az előző ciklusban delegált zöldmozgalmi kurátorok egyeztettek nagyobb szervezetekkel (pl. MTVSZ) és egymással, úgy döntöttünk, hogy kedvező eredményű sorsolás esetén, megpróbálunk egy újabb ciklusban ellátni teendőinket. Erre azért van szükség, mert a civil kurátorok személye - néhány kivételtől eltekintve - a sorsolás és az összmozgalmi egyeztetés elérhetatlensége miatt, évente változik. Így mire valaki tisztán lát, már le is telik a mandátuma.

Ennek fényében került sor ismételt jelölésemre. Ezt időben jeleztem a váci OT szervezőinek, beszámoló az OT előtt felkerült a találkozó honlapjára is. Családi okok miatt az OT-n nem vehettem részt, így ott Tömöri Laci (E-misszió) került megválasztásra. Utólag egyeztetünk Lacival, így továbbra is én képviseltem a zöld szervezeteket a magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumi munkájában.

A Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumi munkáját e ciklusban (2001.04.01. - 2002.03.31.) is meghatározzák a médiatörvény és a belső Szervezeti és Működési Szabályzat keretei. A tavaszi és a nyári időszakra ismét rányomta a bélyegét a rádió választott elnökének hiánya is. Emellett érdemes megjegyezni, hogy továbbra is csak kormánypárti elnökségi tagok képviseltetik magukat a testületben. Azaz egyáltalán nem politikamentes a kuratórium tevékenysége és ez a civil szervezetek delegáltjain is érződik. Az előző ciklus civiljei részben az ellenzéki pártokat is képviselték (pl. egyik tagunk bekerült az MSZP elnökségébe is), míg a jelen idényben kifejezetten „kormánypárti többség” érzékelhető.

Az eddigi kuratóriumi tevékenység a következő volt:

- 2001. május 17. A Magyar Rádió Rt. éves közgyűlése. Beszámoló elfogadása: az MR Rt. 2000. évi mérleg- és eredménykimutatása, a felügyelőbizottság véleménye az MR

Rt. 2000. évi gazdasági tevékenységéről, a könyvvizsgáló beszámolója az MR Rt. 2000. évi gazdasági tevékenységéről.

- 2001. május 31. A Magyar Rádió Rt. elnökének megválasztásáról egyeztető tárgyalás
- 2001. június 5. A Magyar Rádió elnökének megválasztása Kondor Katalin személyében.
- 2001. szeptember 6. Az MR Közalapítvány Szervezeti és Működési Szabályzatának módosítása, Az MR Közalapítvány éves beszámolójának megtárgyalása, Az MR Közalapítvány kuratóriuma munkatervének kialakítása, a kuratóriumi munkacsoportok megalakítása, Az MR Közalapítvány kuratóriuma éves beszámolójának elfogadása az Országgyűlés részére.
- 2001. november 8. Az MR Rt. felügyelő bizottsági tagjának megválasztása. Az MR Rt. helyzetének áttekintése (Kondor Katalin MR Rt. elnök, Szíjjártó István MR Rt. gazdasági igazgató).
- 2001. december 17. Az MR Rt. hosszú távú stratégiai tervének megtárgyalása, Az MR Rt. 2002. évi adásidejének meghatározása, A Közszolgálati és Műsorszolgáltatási Szabályzat érvényesülésének éves vizsgálata a KMSZ munkacsoport beszámolója alapján.
- 2002. január 17. Az MR Rt. jegyzett tőkéjének megemlése, A Stratégiai munkacsoport beszámolója

Ezek mellett - „önszorgalomból” - munkacsoportokat alakítottunk az alábbi területeken: KMSZ érvényesülése, Stratégia, EU-s ügyek. Én ismét a legelső munkájában veszek részt. Az ORTT műsorelemzésének módszertanát értékelve már tavaly megállapítottuk, hogy fejlesztésre szorul, illetve csak a politikai pártatlanságot vizsgálja, de nem foglalkozik a közszolgálati témák - pl. környezetvédelem, fogyasztóvédelem - megjelenésének értékelésével.

Ennek fényében - 2001-ben 4 ülést tartva - úgy döntöttünk, hogy a munkacsoport tagjainak tevékenységi és érdeklődési területe szerinti témakörökön keresztül vizsgáljuk meg a KMSZ érvényesülését a Magyar Rádió adott műsoraiban és ez alapján teszünk ajánlást, mind a Magyar Rádió, mind az ORTT felé.

Először a szomszédos országok rádióban való megjelenésével foglalkoztunk. Itt mind mennyiségi, mind minőségi elmaradást észrevételeztünk, de leginkább egy ezzel kapcsolatos koncepciót hiányoltunk. Ezt megerősítette a Kossuth adófőszerkesztőjének beszámolója és a Külügyminisztérium meghívott osztályvezetőjének értékelése is. Már ennél a témánál felmerült a környezet- és természetvédelem témája, mint tipikusan országhatárokat nem ismerő terület. Körvonalazódtak egy a Magyar Rádió Rt. és a Külügyminisztérium közti együttműködés keretei is, mely a külügyi tárca általi folyamatos tájékoztatást és a rádiós szakemberek képzésébe való bekapcsolódást is magába foglalná.

Sikerült elérni, hogy - valószínűleg február folyamán - a környezetvédelmi műsorok helyzete is elemzésre kerüljön. E megbeszélésen a munkacsoport tagjai és a kuratórium elnöke mellett részt vesz majd a Magyar Rádió egy vezető munkatársa, a KOM Sajtóosztályának képviselője és a Civil Rádióban is tevékenykedő Szilágyi Laci (Humusz), aki a Környezetvédelmi Újságírók Társaságával is egyeztetni fog.

Márciusban az egyházi műsorok helyzetével foglalkozik még a munkacsoport.

Ezeket túl beszéltem Kondor Katalinnal, a Magyar Rádió Rt. elnökével, aki ígéretet tett arra, hogy ha a szervezők (Ökotárs) részéről is rábólintanak, akkor elődjéhez hasonlóan részt venne az egyik havi találkán. Ez a fentebb említett munkacsoporti ülés majdani eredményeinek függvényében is átgondolható.

Összefoglalva: a MR Rt. esetében, jelenleg az új vezetés általi tervek megvalósítása a fő kérdés. Ez mind a gazdálkodás, mind a stratégiai lépések, mind a műsorszervezés területét érinti. Az Magyar Rádió Közalapítvány Kuratóriuma viszont továbbra is csak a tulajdonosi jogokat gyakorolhatja, azaz a műsorokkal kapcsolatban csak ajánlásokat tehet. A kuratóriumi tagoknak a politikával erősen áthatott légkörben kell megkeresni, azokat a lehetőségeket, ahol a szakmai kérdéseket is be lehet csempészni a munkába. Remélem ez nekem sikerült is, a fentebb leírtak függvényében.

TÖMÖRI LÁSZLÓ: Beszámoló a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriumában, a 2001/2002-es évadban végzett tevékenységről

Halihó!

Anyyira jó volt... Részletesen: semmilyen.

Bővebben: igaz, hogy delegáltak a Magyar Rádió Kuratóriumába, de sajnos nem sokat értem vele, merthogy előttem már régen újra választódott meghívásos alapon a Kuratórium. Ígyhát, mit volt mit tennem, megkerestem a régebben is szerepet viselő Demeter Zoltán Miskolci Zöldakció kollegát, és kértem nyújtson mindenféle információt a kuratórium tevékenységéről, illetve ha lehet invitáljon meg 1-2 ülési alkalomra. Eleinte nagyon ment... talán kétszer érintkeztünk telefonon, és megtudtam (amit a sajtóból is), hogy új elnöke lett a MRádióknak. Sajnos ülésre nem jutottam el a szűkös év alatt.

Hát ennyit tudok elmondani deleganciámról. Remélem elegendő. Ja! még annyit, hogy a kapott levél melyre most reagáltam, az egyetlen bizonyíték arra, hogy engem valaha bizalommal delegáltak valahová is. Köszönöm. Üdvözlettel:

DEMETER ZOLTÁN és TÖMÖRI LÁSZLÓ beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Magyar Televízió Közalapítvány Kuratóriuma

SZILI ZSOLT ÁKOS: Beszámoló a Magyar Televízió Közalapítvány Kuratóriumában a társadalmi kuratóriumok munkájáról, sorsolásukról

Tisztelt OT!

Tavaly Vácott megtiszteltek azzal a feladattal, hogy az MTV kuratóriumában a környezet-, természet- és állatvédők érdekeit képviseljem, azonban,

- az OT-n nem vesz részt minden magát környezet-, stb. -védőnek nevező szervezet,
- a társadalmi kuratórium tagjai nem választás útján, hanem sorsolással kerülnek be,
- tavaly a sorsolást már az OT előtt lebonyolították.

Éppenséggel egy olyan szervezetet sorsoltak ki, amelyik nem vett részt az OT-n, de a sorsoláson nyert mandátumot örömmel betöltötte.

A szerencsés a Nők a Balatonért Egyesület,

(még hozzá annyira, hogy nevét az MTV és a Magyar Rádió sorsolásán is kihúzták. Mint-hogy azonban a médiatörvény értelmében csak az egyikbe küldhettek képviselőt, az MTV mellett döntöttek.)

ezért arra kérlek benneteket,

- hogy a Nők a Balatonért Egyesület delegáltját Simonné Zákonyi Tündét is hívjátok meg az OT-ra, számolna be munkájáról, erőfeszítéseiről, és
- hogy delegálásomat az MTV kuratóriumába az idén is támogassátok, mert tetterekészségem és munkakedvem töretlen, és az idén még a sorsolás előtt vagyunk!

A kurátorok nem változtathatják meg a műsorszerkezetet, s nincs joguk az egyes műsorok tartalmának meghatározására sem, de a hatáskörükbe tartozik

- a médiaelnökök és alelnökök megválasztása, illetve visszahívása
- a közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat követelményeinek érvényre juttatása
- az éves gazdálkodási és pénzügyi terv elveinek és fő összegeinek a jóváhagyása
- az éves adásidő jóváhagyása, illetve módosításának engedélyezése.

A közszolgálati média kuratóriumai közötti kapcsolattartással, és a kuratóriumon belüli összetartással ekkora hatáskörben is lehet tenni a környezettudatos szemléletért, de főképpen azért, hogy a mi pénzünkől fenntartott, közhasznú részvénytársaság gazdálkodása átlátható legyen, és gazdasági adatai ne maradjanak még a kuratórium tagjai előtt is „üzleti titkok”.

Szili Zsolt beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

DUNA Televízió kuratóriuma

CSELÓSZKI TAMÁS: DUNA Televízió kuratóriuma

Cselószki Tamás elmondta, nem vett részt a Duna Televízió munkájában.

Cselószki Tamás beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Kerékpáros Koordinációs Bizottság:

KELEMEN ZOLTÁN: Kerékpáros Koordinációs Bizottság tevékenységi beszámolója

Kedves OT-résztvevők!

Többszöri megkeresésünk ellenére a Kerékpáros Koordinációs Bizottság illetve a munkáját előkészítő tárca, a Közlekedési és Vízügyi Minisztérium nem válaszolt a Bizottságba való beválasztásom tárgyában. Ennek gyakorlati jelentősége nincs, hiszen a Kerékpáros Koordinációs Bizottság mintegy két éve nem ült össze.

Javaslom, az Országos Találkozó vitassa meg, hogy akar-e nyomást gyakorolni, és ha igen milyen módon a közlekedési tárca illetékeseire a Kerékpáros Koordinációs Bizottság összehívása, munkájának újbóli beindítása, valamint az OT által delegált személy „befogadása” érdekében.

Kelemen Zoltán beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Termékdíj – Csomagolóanyag Bizottság

LUGOSI BEÁTA: Beszámoló a Termékdíj – Csomagolóanyag Bizottság munkájáról

Bár 2001-es OT megszavazta tagságomat, s a feladatot szívesen vállaltam is, ennek ellenére nem volt lehetőségem közelebbről megismerkedni sem a Bizottsággal, sem annak munkájával, lévén a tavalyi Országos Találkozónk óta egyetlen ülést sem hívtak össze.

Mivel a Környezetvédelmi Minisztériumtól őszig semminemű értesítést nem kaptam CSKT ülással kapcsolatban, szeptember elején megkerestem az illetékes vezetőt, hogy ezt jelezzem felé. Stogicza Imre úr a telefonbeszélgetés alkalmával közölte, hogy bár még nem volt ülés, nem is küldhetett volna meghívót, mivel felé nem továbbították az OT-n megválasztott képviselők nevét. Hogy a minisztérium osztályai közt áramló információk átfutási idejét rövidítsem (a Göncöl 2001.05.28.-án adta át a KÖM-nek a küldöttek névsorát), még aznap (2001.09.06.) elküldtem Stogicza úrnak faxon a megválasztásomat igazoló dokumentumot.

Ezt követően csak 2002. 01.15.-én – ezúttal Lajtmann Csaba megkeresésére – érkezett válaszlevél a minisztériumtól, melyben jelezték, hogy a Bizottságot „megfelelő kérelmek hiányában” ez idáig nem hívták össze.

Remélem, a minket követő delegáltak a gyakorlatban is részt tudnak venni a CSKT további munkájában.

LAJTMANN CSABA: Beszámoló a KAC Termékdíj – Csomagolóanyag Bizottságban (CSKTTT) végzett tevékenységről

Sajnos tevékenységünkről a bizottságban nem tudunk túl sokat elmondani, mivel a bizottság – tudomásunk szerint – a 2001-es esztendőben egyszer sem ülésezett. Tevékenységünk kimerült abban, hogy különböző csatornákat felhasználva, próbáltunk utána járni miért nem kaptuk meg még a miniszteri felkérést sem a bizottsági munkára. Többszöri telefon, fax, és levél után 2002. január közepén a minisztérium nevében Dr. Erdey György a következő levélben válaszolt kérdéseinkre: „A Csomagolóeszközök Környezetvédelmi Termékdíja Tanácsadó Testületnek működésével kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom Önt. A Tanácsadó testület titkárától kapott tájékoztatás szerint 2001-ben – megfelelő kérelmek hiányában – a CSKTTT nem tartott ülést, így arra sem Önt, sem a Testület más tagja sem kapott meghívást. Természetesen amennyiben 2002-ben ülést tart a Testület, arra Ön hivatalból meghívást kap.”

Vélemény helyett – valamint a beszámoló zárásaként – had idézzük az ide vonatkozó törvényi rendelkezéseket:

4. § (1) A Csomagolóeszközök Környezetvédelmi Termékdíja Tanácsadó Testület (CSKTTT) az alábbi feladatokat látja el:

(4) javaslatot tesz a csomagolási hulladékról szóló törvény előkészítése során a kötelező hasznosítási arányokra,

b) javaslatokat tesz a Pályázati felhívásban megfogalmazott támogatási célokra, c) részt vesz a pályázatok értékelésében. (2) A CSKTTT tagjai: 7 fő a szakmai szövetségek, 2 fő a környezetvédelmi társadalmi szervezetek, 2 fő az önkormányzati szövetségek által jelölt személy, valamint a Belügyminisztérium, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, a Gazdasági Minisztérium, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium, az Egészségügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium és a Környezetvédelmi Minisztérium egy-egy képviselője. A CSKTTT ülésein a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség képviselője állandó meghívottként van jelen. A CSKTTT elnökét, titkárát és tagjait a környezetvédelmi miniszter kéri fel. (3) A pályázatok elbírálása a testület javaslatának figyelembevételével történik, a testület javaslatától eltérő döntést a döntéshozónak indokolnia kell. (4) A CSKTTT szükség szerint ülésezik, a működési rendjét maga határozza meg. A testületi ülések előkészítését a CSKTTT titkára végzi.

LUGOSI BEÁTA és LAJTMANN CSABA beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Fenntartható Fejlődés Tárcaközi Bizottság

Schmuck Erzsébet beszámolója a KAC „G” keret beszámolóval együtt elfogadásra került.

Fenntartható Fejlődés Tárcaközi Bizottság beszámolóját az OT látható többséggel elfogadja.

Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság

GYULAI IVÁN, MÁRAY GÉZA, MÓRA VERONIKA, DR. VIDA GÁBOR: Beszámoló a Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság 2001. évi tevékenységéről

A Géntechnológiai Bizottság az elmúlt évben jogszabályi felhatalmazásának megfelelően, változatlan tagsággal, folyamatosan működött. Az év folyamán 7 ülésre került sor.

A Bizottság az év első ülésén elfogadta működési szabályzatát, amit a Géntechnológiai Hatóság is jóváhagyott. Ugyanekkor újraválasztotta tisztségviselőit is. A szavazás eredményeképpen újabb két éves időtartamra Venetianer Pál lett a Bizottság elnöke, Móra Veronika pedig titkára.

A bizottsági munka legnagyobb részét továbbra is a földművelésügyi géntechnológiai hatósághoz beérkezett, géntechnológiával módosított növények kísérleti kibocsátására vonatkozó engedélyek véleményezése jelentette. 2001. évben 13 szántóföldi kibocsátási engedélykérelem és 3 ökológiai hatástanulmány célú engedélykérelem érkezett. Ezek mellett egy emberi génekkel(!) módosított árpa esetében a döntést további információk beszolgáltatásáig elhalasztotta.

Az 2001. évben genetikailag módosított szervezetekkel végzett kísérletek 15, az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet által ellenőrzött helyszínen, összesen 12,5 hektáron zajlottak. A kibocsátások többsége kukoricára vonatkozott, egy-egy (kutatóintézeti) kísérlet folyt még tavaszi búzával, burgonyával és dohánnyal.

A fent engedélyezett kibocsátások egy kivételével (MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet, búza) a korábban már megkezdett kísérletek meghosszabbítását jelentették, vagyis 2001-ben folytatódott a korábbi tendencia. A biotechnológiai cégek ezek szerint vagy már minden, Magyarországon forgalmazni kívánt fajtájukra engedélyt kértek, vagy az eljárás bonyolultsága és a helyzet bizonytalansága miatt várakozó álláspontra helyezkedtek. A fajtajelöltek közül csak egy került a forgalmazást megelőző hivatalos fajtaminősítési eljárásba (Pioneer Hi-Bred kukorica), a többi esetben további előkísérletek illetve tudományos célú vizsgálatok történtek, ami szintén a folyamat lassulására utal.

A géntechnológiai hatóság az engedélyeket minden esetben a Bizottság véleményére tekintettel, annak figyelembe vételével adta meg. A géntechnológiai hatóság határozatait a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos lapjában, a Földművelésügyi értesítőben, valamint a magyarországi kibocsátásokra vonatkozó adatokat a Gödöllői Biotechnológiai Kutató Központ honlapján folyamatosan közzétette.

A kibocsátási helyszínek ellenőrzése az általános rendelkezéseket tartalmazó szempontrendszer, valamint az egyes kísérletekre vonatkozó speciális intézkedéseket tartalmazó leíróiv együttes figyelembe vételével történt. A hatósági ellenőrzés a transzgén megszökésének, kereskedelmi forgalomba kerülésének megakadályozására, ill. határozatokban foglalt korlátozó intézkedések betartására irányultak, a kísérletek elrendezésére és értékelésére nem terjedtek ki. Az OMMI 3 kísérleti helyszínen tapasztalt szabálytalanságot. Ezek jellemzően az előírt izolációs távolságon belül történő kukoricavetéssel függték össze.

Miután a hatóság arra vonatkozó jelzéseket kapott, hogy független laboratóriumok magyarországi takarmányokban genetikai módosításra utaló jeleket találtak, az FVM Mezőgazdasági Főosztálya határozatban elrendelte az összes kukorica kísérlet lecímerezését, ami alól- a másodfokú eljárásban- felmentést adott nemesítő a Kiskun Kutató Központ, az ökológiai hatástanulmányt végző az ÖKO Rt., a SZIE Növényvédelmi Tanszéke és az OMMI részére, mivel a virágzás ezeknél a kísérlet lényegi részét képezte.

Géntechnológiai kutatási tevékenység bejelentésével kapcsolatban 2001. évben 2 kérelem érkezett. A Debreceni Egyetem Genetikai és Molekuláris Biológiai Tanszéke valamint az MTA Növényvédelmi Kutatóintézete kapott engedélyt géntechnológiai módosításokat végző laboratóriumok működtetésére. Genetikailag módosított kukorica hibrid laboratóriumi vizsgálatára kapott engedélyt a Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar Növényvédelmi Intézete.

A 2001. évben a Bizottság az engedélyek véleményezése mellett még az alábbiakban fel-sorolt munkát végezte:

- Véleményezte a Gazdasági Minisztérium végrehajtási rendeletének tervezetét (ami várhatóan 2002-ben lép életbe), illetve az FVM Mezőgazdasági Főosztály rendelettervezetét az import vetőmagvak és növényi szaporítóanyagok géntechnológiai módosítástól való mentességének ellenőrzésére.
- Megvitatta az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet előterjesztését a 2001. évben géntechnológiával módosított növényfajtákkal végzendő hivatalos állami fajtakísérletek metodikájáról. Intézkedési tervet javasolt az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet felé a 2001. évben hatósági ellenőrzés kapcsán feltárt módosító gének elterjedésének, illetve forgalomba kerülésének megakadályozására. Az OMMI 400 „hagyományos” kukorica fajta és fajtajelölt vizsgálata során egy jelölt esetében több, mint egyharmad arányban talált idegen

gént. A Bizottság határozatában a tétel megsemmisítése és a felelős megbírságolása mellett foglalt állást, valamint felszólította az FVM-et sajtóközlemény közzétételére.

- Mindezek mellett a Bizottság egyes speciális témakörökben meghallgatta Makay Györgyöt, a Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetségének ügyvezető igazgatóját és Dr. Olasz Ferencet, a Mezőgazdasági Biotechnológiai Központ GMO Analitikai Laboratóriumának vezetőjét, valamint a kibocsátások ökológiai szempontrendszerével kapcsolatban írásos véleményt kért és kapott a Magyar Tudományos Akadémia Természetvédelmi és Zoológiai Bizottságaitól.

A Bizottság egy munkabizottságot is létrehozott, amelyben a mozgalom képviselői közül Máray Gáza és Móra Veronika vett részt. Ez az albizottság a kibocsátások kapcsán a biztonszági előírások betartásával kapcsolatos tapasztalatok összegzése révén, a feltárt szabálytalanságok, hiányosságok alapján a intézkedési javaslatot készít a Bizottság ill. a hatóság felé (pl. korlátozó intézkedések szigorítása, módosítása, bírság kiszabása stb.).

Áttekinti a géntechnológiai tevékenységet végző laboratóriumok biztonsági előírásaival kapcsolatban a nemzetközi szabályozási rendszert ill., javaslatot készít az adaptálási lehetőségekre.

Javaslatot tesz a Bizottság elé kerülő fajtaminősítési szempontokra és módszertanra vonatkozóan, valamint kiegészíti azt a speciálisan a nemesítési munka során követendő előírásokkal, különös tekintettel a tenyészkertben történő kísérletezés feltételeinek meghatározására. Kidolgozza a nyomonkövetésre vonatkozó szempontrendszereket az ősszel kialakításra kerülő új EU szabályozás alapján.

A Bizottság előreláthatóan a 2002 évben is folytatja munkáját. Olyan nagy horderejű ügyek megvitatása is várható, mint a hagyományos vetőmagokban elfogadható genetikai szennyezés mértéke, illetve a módosított élőlények kibocsátásra vonatkozó moratórium lehetősége.

GYULAI IVÁN: Beszámoló a Géntechnológiai Engedélyeket Véleményező Bizottságban végzett munkáról

Az elmúlt évben sem változtak a bebetonozott álláspontok az „eljárásnak” elkötelezettek és annak ellenzői között. Többé-kevésbé a négy környezetvédő az, aki legtöbbször kétélyeit fejezi ki a géntechnológiai eljárással módosított szervezetek jelentőségével kapcsolatban, s főleg hiányolja a környezeti kockázatok becslését, előzetes felmérését, vagy a környezeti reakciók kísérletekkel történő ellenőrzését.

Magam, egy társaim által is opponált, és támogatott beadvánnyal éltem, hogy a környezeti reakciókkal kapcsolatos állításokról milyen típusú kísérletekkel kellene meggyőződni. A javaslatot a különböző akadémiai bizottságok elé utalták, akik hosszú időn keresztül váratták a dolgot, majd kevés érdemleget mondtak. Nemcsak ez, hanem más javaslatok is, amelyek általában az ellenzők érveinek megtárgyalását szorgalmazzák, rendre elakadnak, a „napi feladatok” sűrűjében.

A Bizottság nemcsak az engedélykérelmeket, mostanában azok meghosszabbításának kérelmét tárgyalja, hanem foglalkozik a géntechnológiai törvénnyel kapcsolatos jogszabály alkotási feladatokkal is. Ezek, bár nem a kívánt ütemben folynak, de lassan utoléri magukat.

Jellemző módon a jelszó: „vigyázó” szemünket Brüsszelre vessük, hiszen, ha tagok leszünk úgyis azt kell csinálni.

DR. MÁRAI GÉZA: Beszámoló Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság munkájáról

A Géntechnológiai eljárásokat Véleményező Bizottság (GEVB) tagjaként - közös és jó együttműködésben a további három környezetvédő biztonszági kollégával - az elmúlt időszakra jellemzően nagyon fontos és igen nehéz periódusban végzett tevékenységről tudok beszámolni.

1. Nagymértékben megnőtt a GEVB jelentősége azzal, hogy

a.) Számottevően megemelkedett a genetikailag módosított (GM) szántóföldi növények szabadföldi fajta-vizsgálati és engedélyeztetési kérelem száma;

b.) Igen közel kerültünk ahhoz az időponthoz, amikor a legkorábbi bejelentések fajtái (pl. rovarrezisztens Bt. Kukorica) az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet (OMMI) vizsgálatainak lezártaival 2003-2004-ben forgalmazási engedést kaphat(!) a hatóságoktól (ti. ezt mindenképpen módosítanunk kell!);

c.) Az engedélyt kérő multinacionális vetőmag-cégek és hazai intézetek szemében erősen felértékelődött Magyarország géntechnológiai szerepe, hiszen Közép-Kelet-Európában példamutatón itt történt meg elsőnek a GMO alkalmazás törvényi és rendeleti szabályozása, valamint a környezetvédő társadalmi szervezetek és a szakmai közvélemény egy részének

látványos és egyre eredményesebb fellépése a GM-fajták és - élelmiszerek forgalmazása ellen;

d.) A bizottsági munkánk során bebizonyosodott, hogy a cégek és az OMMI kísérleti vizsgálataiból, valamint a multik vetőmag-behozatalából nem lehet megakadályozni a génki-szabadulást(!).

2. Fontos **közös eredménynek tekinthetjük**, hogy a 17 tagú GEVB-n belül a kis létszámú (4 fős) környezetvédő „csapat” a kezdeti, szinte állandó „leszavazottságból” jelenleg már véleményt formáló, a vitákon és a szavazásokon komoly jelentőségűvé vált, sőt a bizottsági titkári funkció is ebből a körből lett megválasztva (Móra Veronika).

3. Figyelemmel kell kísérnünk a GMO-ügyekben egyre **markánsodó nemzet tendenciákat** is, hiszen

a.) Nyugat-Európán **kívüli** térségben a **GM-vetésterületet** illetően jelentős átrendező-dés indult meg azzal, hogy bár tovább növekedett 2001-ben a világ vetésterülete 52 millió ha-ra főleg a gyapot és a canola-repce révén, de a BT. Kukorica nagymértékben csökkent, a legnagyobb területű, herbicid-rezisztens szójabetés pedig stagnálásba került (nem utolsó sorban az európai takarmány szóját vásárlók, ill. hús-forgalmazók egyre kevesebb tiltako-zásának és árcsökkentő bejelentéseinek hatására);

b.) A Nyugat-Európa-i **fogyasztók és élelmiszer-forgalmazók** döntő mértékben elutasítják a GM-élelmiszereket - főleg a nemzeti és nemzetközi társadalmi szervezetek eredményes felvilá-gosító munkája hatására, miközben egyrészt az **Európai Uniónak nincs egységes** termesztési és forgalmazási GM-szabályozása, mindenben a nemzeti hatóságok döntése most még a meghatározó, viszont másrészt az importból bekerülő élelmiszerek **jelöléséhez** szigorúan ragaszkodik;

c.) Azonban a megbízható tudományos és környezeti értékelések hiánya miatt egyre ter-jed az EU-n belül az 5-10 éves **moratórium** bevezetése, amelyet jelenleg 6 fontos ország különböző szinten gyakorol is.

4. A GM-kérdésben, a környezeti értékek megóvásában különlegesen pozitív és egyre na-gyobb befolyású területet jelent az **ökológiai gazdálkodás, a bioélelmiszer-termelés és fogyasztás**, amely az EU-ban és hazánkban egyaránt óriási fejlődésben van (pl. az európai 3,5 millió ha, ill. itthon 100 ezer ha). A közvetlen szakterületeimet is jelentős kérdés-ben mind az EU-bioelőírások (EEC 2092/91) mind a hazai biorendeletek (140/1999. Korm. Hat., és 2/2000 FVM-KÖM rendelet) **teljes mértékben tiltják** a GMO-k alkalmazását! Így a törvényi és rendeleti ellentmondások mellett a Nemzeti Agrár-Környezetvédelmi Program által érintett 3-3,5 millió ha környezetgazdálkodási területet figyelembe véve (integ-rált- és ökogazdálkodás, természetvédelmi és környezetileg érzékeny területek, vizes élő-helyek stb.) nem is szabadna forgalmazási engedélyt kapnia semmilyen GM-növénynek!

5. Mindezek alapján és a környezetvédő társadalmi- tudományos szervezete kezdeménye-zésére - csatlakozva az európai tendenciához - az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsá-ga (Dr. Illés Zoltán elnök) kezdeményezte a Kormánytól **a hazai GM-moratórium kimondását** legalább a csatlakozás időpontjáig, vagy esetleg hosszabb időre is.

Állásfoglalási javaslatom:

Az OT mondja ki, hogy a környezet- és természetvédő társadalmi szervezetek **támogatják** az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának azon kezdeményezését, amely szerint Magya-rország meghatározott időre moratóriumot mondana ki a genetikailag módosított növények, élelmiszerek és takarmányok forgalomba hozatalára, valamint a szabadföldi kísérletekre-vizsgálatokra. (Mellékelni fogom dr. Illés Zoltán elnök úr kezdeményező levelének másola-tát dr. Stumpf István kancellári miniszter úrhoz).

Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság beszámolóját az OT látható többséggel elfo-gadja.

Országos Környezetvédelmi Tanács beszámoló

HARASZTHY LÁSZLÓ: Beszámoló az Országos Környezetvédelmi Tanácsban végzett tevékenységről

A 2000. évi Országos Találkozó delegált két évre az OKT-ba, majd a testület 2000 má-jusi ülésén elnökévé választott.

Elnöki tisztemet úgy értelmezem, hogy a tagi mivoltommal ellentétben nem elsősorban a Tanács elé kerülő anyagok véleményezésére kell koncentrálnom, mint korábban, hanem a tes-tület munkájának hatékonyságát kell növelnem.

Ennek megfelelően elsősorban azzal foglalkoztam, hogy a korábbi időszakokkal ellentét-ben, sikerüljön elérni azt, hogy lehetőleg minden a környezetügyet érintő kormányzati előterjesztés, koncepció, jogszabály tervezet eljusson a testület elé.

A Tanács munkáját nagymértékben segítette, hogy Dr. Túri Kovács Béla miniszter úr támaszkodik a testület véleményére, illetve, hogy Dr. Kemény Attila személyében a Tanácssal együttműködést kereső államtitkár vette át ezt a posztot.

A korábbi időszakkal ellentétben ma már nem az a probléma, hogy milyen témát tűzzön a Tanács napirendjére, hanem az, hogy hogyan tudjuk feldolgozni az egyre több és több elénk kerülő anyagot. Az elénk kerülő feladatokkal az ülések időtartamának növelésével és az albizottságok aktivizálásával, illetve egy rendkívüli ülés beiktatásával eddig sikerült megbirkóznunk.

A beszámolási időszakban az alábbi fontosabb kérdésekkel foglalkozott a Tanács.

Mindenek előtt részt vettünk a KAC rendelet kidolgozásában, amelyhez megítélésem szerint jelentősen hozzájárultunk és ennek illetve a politikai szándéknak köszönhetően a jelenlegi rendelet az NGO-k pályázati lehetőségeit javította. Sajnos nem minden javaslatunk került elfogadásra. Ugyanakkor évek óta kezdeményezzük az egész KAC újragondolását és más koncepció alapján történő szabályozását.

Részben ehhez a témakörhöz tartozik, hogy az NGO oldal kezdeményezésére a Tanács áttekintette a hazai zöld szervezetek helyzetét és kezdeményezte a tárcánál, hogy egy közös bizottságot állítsunk fel, amely javaslatokat dolgozhatna ki a normatív támogatásra.

Foglalkoztunk a Nemzeti Környezetvédelmi Program következő ciklusának előkészítésével – Herman Ottó Terv.

A beszámolási időszak egyik legfontosabb témaköre volt az EU csatlakozás környezeti feladatainak áttekintése. Ennek keretében a különböző minisztériumoknál lévő feladatokat vitattuk meg három ülésen (KÖM, FVM, KÖVIM, stb)

Részletesen foglalkoztunk az utóbbi évek árvizei kapcsán kialakult helyzettel, és a KÖVIM új árvízvédelmi koncepciójával az ún. Új Vásárhelyi tervvel.

A környezetvédelmi tárca megkezdte a környezetvédelmi feladatok finanszírozását biztosítandó gazdasági szabályozórendszer kidolgozását. Ezt a témát több alkalommal, koncepció illetve tervezet formájában vitatta a Tanács.

A tanács részletesen foglalkozott az ún. földtörvény csomaggal, azaz a Nemzeti Földalap, a Földtörvény és a Földkiadó Bizottságokról szóló törvénytervezetekkel.

Ez év januárjában tárgyaltuk a GM-KÖM közös előterjesztését az ökoturizmusról.

A társadalmi szervezetek küldöttei a Tanács munkájában résztvevő legaktívabb csoport, illetve kijelenthetem, hogy felkészültsége alapján a Tanács meghatározó személyiségeinek többsége is ebben a csoportban foglal helyet. Véleményem szerint a Tanács súlya felértékelődőben van, és ezért jó lehetőséget kínál arra, hogy a hazai törvénykezést és alacsonyabb szintű jogszabályalkotást zöldíteni tudjuk.

A Tanács tevékenységére az Európai Unió ország jelentése első alkalommal tért ki. A környezetvédelemről szóló fejezet második bekezdése szó szerint így hangzik; "A környezetvédelmi szempontok más ágazati politikákba való integrálása tekintetében Magyarországon továbbra is jelentős szerepet kap az Országos Környezetvédelmi Tanács, amely a kormány környezetvédelmi hatóságokat összefogó tanácsadó szerve, és amelynek célja a környezetvédelmi politika érvényesülésének elősegítése és fejlesztése, különös tekintettel a környezetvédelmi szempontok más ágazati politikákba való integrálása"

GYULAI IVÁN: Beszámoló az OKT-ban szerzett tapasztalatokról

Immár hat évet töltöttem el a Tanács tagjaként. Az eredménytelenség ellenére még mindig lelkesen elolvasom az anyagokat, eljárók az ülésekre, mondom a magamét. Eredménytelenség?! Az OKT, a mindenkori környezetvédelmi miniszter, (volt belőle a hat év alatt négy), s a mindenkori kormány közös kudarca, hogy a kormányoknak nem igazán van szüksége tanácsadó testületük véleményére. Szokták mondani, „a környezetvédelem nem politikai kérdés”. Látszik is, egyik politika sem foglalkozik vele. Ettől kezdve reménytelen a testület helyzete, törvény adta dís, amely jól nézni ki, ha valaki kívülről, pl. az Unió felől szemléli.

Tehát csak mondom a magamét. Még a káán is a fenntarthatóságot keresem, de csak a fenntarthatatlanságot találok. Az előkészített jogszabályok nincsenek köszönő viszonyban a fenntarthatósággal, partikuláris környezeti érdekeket szolgálnak, s többnyire ellene hatnak a fenntarthatósági törekvéseknek. Ezeket szoktam rendre kimazsolázni. Érveimet általában értetlenség fogadja, mit lehet koncepcionális kérdésekkel kezdeni, amikor azt várják, hogy a jogszabály betűit javítgassuk.

A „rendes” tagság mellett tagja vagyok még három ad-hoc bizottságnak is, ahol az ember akkor dolgozik, amikor valami nagyon sürgős, többnyire határidőn túl jutott valakinek az eszébe, hogy az OKT-nak is látni kellene. Talán ez az egyetlen, amit partnereink kezdenek megtanulni, az OKT-val való formális egyeztetés nélkül el lehet bukni, pl. ha valaki alkotmánybíróshoz fordul, panaszolván, az egyeztetés elmaradását. Kevés vigasz, formai orvoslás van, tartalmi nincs.

Fenntarthatósággal kapcsolatos erőlködéseim megkönnyítésére fejembe vettem, hogy gondoskodom a Tanács fenntarthatósággal kapcsolatos közös álláspontjának kialakításáról. Fél siker volt, hogy Gömörszőlősen sor került egy rendkívüli ülésre, ahol néhány nézet megütött, majd úgy is maradt. Nem adom fel!

RITTENBACHER ÖDÖN: Beszámoló az OKT-ban 2001-ben végzett munkámról

I. Statisztika:

Az OKT-nak 2001-ben 11 ülése volt, ebből egy kihelyezett Gömörszőlősen. A 11 ülésből 9-en vettem részt. (Más fontos elfoglaltság, ill. betegség miatt hiányoztam.)

II. A „Zöld oldal” együttes munkája:

Az ülésen magasan a mi oldalunk volt a legszervezettebb. Szinte minden alkalommal teljes létszámmal vettünk részt. A fontosabb témák előtt egyeztettünk. Szakértelmünk jelentősen nőtt a két éve delegált Lukács Andrással és az egy éve küldött Dr. Fülöp Sándorral, erősödve a közlekedés és a jogismeret területén.

Fontosabb kezdeményezéseink, illetve azok a témakörök melyekben a mi oldalunk volt a legaktívabb:

- A budapesti agglomerációval kapcsolatos jogalkotási folyamat felgyorsítása.
- Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvényjavaslat véleményezése.
- A környezetvédelmi felügyelőségek létszámban, szakmai színvonalban való megerősítése.
- A környezetvédelmi szakértői engedélyekhez való jutás feltételeinek megszigorítása.
- A Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008-ra vonatkozó Herman Ottó Terv véleményezése.
- Országos Hulladékgazdálkodási Tervről szóló kormány előterjesztés tervezet véleményezése.
- Az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól szóló kormányrendelet tervezet véleményezése.
- OKT határozat az EU csatlakozás környezetvédelmi fejezetének lezárásával kapcsolatban.
- Ebből: - minden szinten erősödjön föl az információhoz való hozzájutás joga, a civil
- társadalom ellenőrzési szerepe.
- a képzés minden területen erősödjön fel.
- az intézményrendszer megerősítéséről.
- Törvényjavaslat a Nemzeti Földalapról.
- A környezetvédelem gazdasági szabályozó eszközeinek továbbfejlesztési koncepciója
- A környezetvédelmi célú társadalmi szervezetek helyzete, finanszírozási kérdések.

III. Saját (fontosabb) hozzászólásaim, kezdeményezéseim:

- az autonóm megoldások támogatása környezetvédelem területén (kis, helyi berendezések, technológiák stb.)
- A megnövekedett elvárások miatt feltétlenül meg kell létszámban és szakmailag erősíteni a környezetvédelmi felügyelőségeket. Biztosítani kell, hogy ne csak egy távoli központban legyenek, hanem kerüljenek közelebb a „területhez”. (Pl. megyei kihelyezett KÖFE képviseltek).
- Túl könnyen hozzá lehet jutni a környezetvédelmi szakértői, felülvizsgálati jogosultságot biztosító engedélyekhez. Szigorítás szükséges!
- A lakossági konfliktuskezelésnél nagyobb szerepet kell adni a kompenzációnak.
- A kereskedelmet érdekeltté kell tenni a göngyöleg, illetve elhasznált termék visszavásárlásában (betétdíjas rendszer?)
- A közszolgálati médiának a bugyuta vetélkedők helyett kutya kötelessége lenne a környezet-, természetvédelmi folyamatos, jó értelemben vett „agymosás”!
- A pedagógusképzésben kötelező tantárgy legyen az ökológiai alapismeretek.
- A jogszabályokban szakmailag precízen definiálni kell a komposztálás fogalmát, mert jelenleg sokan visszaélnek azzal, hogy sokszor még a hatóság sem tudja...
- Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv kormány előterjesztési tervezete megengedte az erdőben a fakitermelési hulladék helyszíni elégetését. Elértem, hogy ezt a marhaságot kivegyék.
- A helyes térségi vízgazdálkodási gyakorlat fontossága.
- Kértem - ha már az Országos Hulladékgazdálkodási Tervben is szerepel, hogy nagyobb szerepet kell adni a civil szervezeteknek -, hogy a minisztérium szíveskedjen mielőbb dönteni a civil szervezetek ez irányú pályázatairól, különös tekintettel a

HUMUSZ: Tájésebzseti programjáról. (Egy hét múlva levelet kaptam a KÖM-ből, hogy ez utóbbit támogatták.)

IV. Összefoglalva:

Pepó megbuktatásában aktív szerepet játszott az OKT, különösen a mi oldalunk. 2001-ben nagyon felgyorsult a jogalkotási folyamat. A minisztérium pozitívabban állt az OKT-hoz és hozzánk.

Még mindig nehezen találhatók meg a végleges joganyagokban az OKT ajánlásai, bár néhányban már fellelhető volt.

Fel tudtunk vetni olyan kérdéseket a kormányzat felé melyek rendkívül fontosak a civil szervezetek számára: finanszírozási problémák, pályázati lehetőségek, állami feladat átvállalás stb.

Annak ellenére, hogy az OKT-nak honlapja van: www.okt.hu a tájékoztatás színvonalán még mindig van javítani való a zöld mozgalom felé. (Én ugyan korábban egy – egy „szubjektív” emlékeztetőben 24 szervezetet írásban tájékoztattam az ülésekről, de ez a második félévben elmaradt. Elsősorban jelentős, egyéb elfoglaltságom miatt.)

Az OKT munkájában érződött, hogy az utóbbi két évben mi adtuk az elnököt. Úgy gondolom nem vallottunk szégyent...

KISZEL VILMOS: Beszámoló az Országos Környezetvédelmi Tanácsban a 2000/2002 időszakban végzett munkáról

Az Országos Környezetvédelmi Tanács – véleményem szerint – mára a **legjelentősebb** hazai környezet- és természetvédelmi **egyeztető fórum**rá vált. Az OKT-ban három, egymástól alapjaiban különböző érdekcsoport, a tudomány, a társadalmi szervezetek és a gazdálkodó szervezetek képviselői ütköztetik véleményüket. **Ebben a közvetlen érdekektől mentes erőterben keletkezett tanácsok közvetlenül jutnak el a kormány képviselőihez.** A Tanács jogi státusát a Környezetvédelmi Törvény biztosítja.

Az OKT tagja az Európai Környezetvédelmi Tanácsok Szövetségének, az egyetlen olyan tag, amely nem EU tagállam tanácsadó szervezete. A Szövetségben megbecsült helye van, különös tekintettel az **OKT összetételére, a delegálás demokratikus voltára és különösen erős jogi helyzetére.**

Az **1998. év tavaszától a 2000. év nyaráig** tartó, a környezetvédelem számára pusztító időszakban, amikor a legfőbb értékeink a társadalmi szervezetek, a szakemberállomány, a területi szervek, a források, a támogatási rendszer, stb. felszámolása, illetve lehetetlenné tétele folyt, a tárca akkori vezetése számára kikezdehetetlen, **a szakma számára az állandóságot, míg a feltétlenül megvédendő értékek számára a fennmaradás zálogát jelentette az OKT.**

A pusztító időszak felszámolásában – álláspontom szerint – jelentős szerepet játszottak a 2000. évi **Győri OT** eredményei, ugyanis az ellenséges hangulat és a beigért agresszív fellépés ellenére **szabályainkat megtartottuk és küldötteinket megválasztottuk.** Az **OKT-ban NGO elnökség következett,** Haraszthy Lászlót választottuk meg elnöknek. Ő volt közülünk az egyetlen, aki a nyilvánosságot is vállalva, folyamatosan és következetesen kiállt az időszak rombolásai ellen. Felvállaltam Laci jelölését és az ezzel járó nyílt konfrontációt, sikerrel.

Haraszthy László elnöksége alatt **megélénkült az élet az OKT-ban,** ami nagyobb részt Laci karakterének köszönhető, kisebb részt a tárca élén történt kedvező változásokra vezethető vissza. Ebben az időszakban **legalább 100 kisebb-nagyobb ügyet tárgyaltunk,** többet visszatérően. Kiemelendő az az ügy, amelyben egy az áruszállító kamionokkal kapcsolatos rendelet tárgyában az alkotmánybírósághoz fordultunk a Közlekedési tárca bennünket megkezdülő magatartása miatt. Ekkor már évek óta kértem az OKT-tól a KöViM-mel szembeni a határozott fellépést. Az **Alkotmánybíróság az OKT-nak adott igazat.** A döntés megerősítette az OKT tekintélyét.

Jelentős eseménynek tartom azt is, amikor a GM energiapolitikával foglalkozó szakembercsoportja jelent meg az OKT előtt, ahol vendégeink szemmel láthatóan **életükben először kényszerültek arra, hogy érdemben szembesüljenek a környezetvédelem bizonyos alapelveivel.** Határozataink az OKT éves tájékoztatójában megtalálhatók, sokminden az OKT honlapjáról is megismerhető, helyszűke miatt azokat külön nem részletezem.

Úgy tudom, hogy egyetlen ülésről hiányoztam csak. Számos kezdeményezésemet elfogadta az OKT, tudomásom szerint az egyik legaktívabb hozzászóló vagyok. Az ülések előtt rendszeresen konzultálok civil szervezetekkel, azok képviselőivel, több ügy tárgyalásához külső szakértő bevonását kértem, illetve javasoltam.

Visszatérő kezdeményezéseim tárgyában jelentős előrelépés történt az NGO elnökség alatt. Ezek a következők:

(1) Az OKT kormányzati döntéshozásban elfoglalt helyének pontosítása. Az ügyben több magas szintű egyeztetés történt, majd két OKT ülésen MeH államtitkári, illetve kabinetfő

nőki látogatás során vitattuk meg az ügyet. A probléma lényege, az hogy jelenleg általában a kész jogszabálytervezetekkel vagyunk kénytelenek foglalkozni, míg - tapasztalataink szerint - a koncepciók tárgyalása és javaslataink hatásának nyomon követése sokkal hatékonyabb megoldás. Minél korábbi fázisban szólhatunk bele a munkába, annál jobb előterjesztések születnek.

(2) Az OKT sajtója és társadalmi kapcsolatai. A nyilvánosság számára az OKT jelenleg szinte teljesen ismeretlen, alig szerepel. Tájékoztatási és PR stratégiára van szükség. A társadalmi oldal előterjesztését magam készítettem el, a tudományos oldalét Láng professzor, reményeink szerint a gazdasági oldal is hamarosan elkészül a saját javaslatával, és akkor vitára tűzhetjük és dönthetünk az ügyben.

(3) Az OKT által felkért szakértők kérdése, a beszámolási időszakban megoldódott. A korábbi követhetetlen szabályok helyett, a jelenlegi rendszer az, hogy az egyes tagok igény szerint bejelentik, amikor külső szakértők részvételét kéri, és javaslatot tesznek a szakértőikre. A szakértők díjazására szerény, de megfelelő keret áll rendelkezésre.

(4) Az OKT határozatai hatásának nyomon követése. Az ügyet többször újra elővettem, végül fél évvel ezelőtt ellenszavazat nélkül az a határozat született, hogy a titkárság köteles az OKT határozatok sorsát követni és arról időszakonként jelentést készíteni!

Munkánk során megismerhetjük az egyes szakembercsoportok és tárcák gondolkodását, törekvéseit. Hozzájárultunk ahhoz, hogy áttörés történt a Külügyminisztériumban és az Oktatási Minisztériumban, igen jó a fogadókészség a környezet- és természetvédelmi ügyek iránt a Szociális és Családügyi Minisztériumnál, javul a helyzet a Gazdasági Minisztérium és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium esetében. Bízató tárgyalások folynak a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában. Tarthatatlanul hátrító a Közlekedési és Vízügyi Minisztérium, valamint az Ifjúsági és Sportminisztérium magatartása.

Szerintem a mozgalom a kelleténél sokkal kevesebbet foglalkozik a társszakmákkal és a társtárcákkal. Példa erre, hogy a társadalmi szervezetek által átvett közfeladatok támogatására tett előterjesztésünket a közömbösnek látszó Igazságügyi Minisztérium állította meg azzal, hogy amíg nincsenek kidolgozva az állami feladatok átvállalásának szabályai, addig nem engedi tovább az ügyet. Ha időben tudtunk volna erről, akkor talán más döntés is született volna.

Köszönöm a megbízást, újbóli megválasztásom esetén a következő ciklusban is elvállalom.

DR. FÜLÖP SÁNDOR : Beszámoló az Országos Környezetvédelmi Tanácsban végzett munkáról

Környezetvédelmi joggyakorlatomra tekintettel választottak be az OKT-ba 2001-ben, Vácutt. Az eltelt egy év alatt az összes ülésen jelen voltam, egyet kivéve. A testület kisebb részben tárgyal jogszabálytervezeteket, nagyobb részben általánosabb jogpolitikai kérdésekkel foglalkozik. A jogi kérdésekben szerencsés helyzetben voltam, mert egyetlen jogászként a véleményem nagyobb figyelmet kaphatott. Részletesen elemeztem az OKT elé került jogszabálytervezeteket a zaj- és rezgésterhelési határértékek, hulladékgazdálkodás, levegőtisztaság-védelem, felszíni vizek védelme témakörében, a véleményemet a testület általában elfogadta. Ez persze nem jelenti egyben azt is, hogy a jogszabály-előkészítők is átvették volna az OKT véleményét, sajnos erről visszajelzést nem kaptunk, a kész jogszabályokban pedig nagyon kevés változtatást láttam.

Az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás (IPPC) témakörében külön írásos anyagot is beadtam, mert az volt a véleményem, hogy a minisztérium által elkészített jogszabálytervezetekben nagyon sok ellentmondás és célszerűtlen szabály van.

Két alkalommal „napirendi pont” is voltam, egyszer a közösségi részvétel és az Aarhusi Egyezmény magyarországi alkalmazása témakörében számoltam be a testületnek, egyszer pedig a belterületi fák védelme tárgyában a Levegő Munkacsoporttal együtt készített jogszabálytervezetünket mutattam be, és kértem az OKT támogatását. Az OKT a tervezetet természetesen támogatta, a jogszabályváltoztatás előterjesztésében érdekelt minisztériumok viszont megintcsak nem mutatnak túl nagy lelkesedést az ügyben.

A jogpolitikai dokumentumok, elemzések, tervek, beszámolók megvitatásában kevesebb szerepem volt, annyit tudtam tenni, hogy a dokumentumokat elolvastam és tanultam belőlük, ahol pedig a jogalkotással vagy jogalkalmazással kapcsolatot láttam, azt szóval tettem. Legtöbbször a közösségi részvétel, a nyilvánosság informálása, véleményének kikérésével kapcsolatos szabályok beiktatását javasoltam.

Az OKT tagságom alatt kapott indokolással ellátott jogszabálytervezeteket, jogpolitikai dokumentumokat összegyűjtve a könyvtárunkban tároljuk (EMLA, 1076 Bp. Garay u. 29-31.), az bárki számára hozzáférhető

LUKÁCS ANDRÁS: Beszámoló az Országos Környezetvédelmi Tanácsban végzett tevékenységről (2001. április – 2002. február)

Az Országos Környezetvédelmi Tanács (OKT) ülésein egy kivételével részt vettem, és sok napirendi pontnál felszólaltam. Számos tárgyalt témához készítettem írásos észrevételt, illetve konkrét, szövegszerű javaslatokat a tervezett jogszabályok és koncepciók módosítására (a környezetterhelési díjakról szóló koncepció, a környezetvédelmi törvény módosítása, a KAC szabályairól szóló miniszteri rendelet, KAC pályázati felhívás, a fejlesztési adókedvezményről szóló kormányrendelet tervezete, az ökoturizmus fejlesztési programjáról szóló kormány-előterjesztés, a termőföldről szóló törvény módosítása). Javaslataim egy része bekerült az elfogadott jogszabályokba, illetve koncepciókba. Javaslatomra az OKT foglalkozott a fák védelméről szóló kormányrendelet módosításának szükségességével, amihez a konkrét, szövegszerű javaslatot a Levegő Munkacsoport és az EMLA készítette elő. Több alkalommal tettem konkrét javaslatokat arra, miként lehetne az OKT munkájának hatékonyságát javítani. Amikor a Kormány úgy módosította – a környezetvédelem szempontjából hátrányosan – a levegő védelméről szóló kormányrendeletet, hogy előtte nem kérte ki az OKT véleményét, beadványt nyújtottam be az Alkotmánybírósághoz, kérve a módosítás megsemmisítését.

Eddigi tapasztalataimból két lényeges tanulságot emelnék ki, nem ismételve a többi OKT-tag által leírtakat.

1. Nagyon fontos, hogy a sajtó is tudomást szerezzen az OKT állásfoglalásairól, sőt sok esetben magukról a témákról is. Ez azonban az OKT részéről igencsak akadozott, a Levegő Munkacsoport tevékenységi körét érintő témákról azonban tájékoztattam a sajtót, és így számos cikk, tévé- és rádióriport jelent meg ezekben a témákban. Természetesen mindezt nem az OKT, hanem a Levegő Munkacsoport nevében tettem, azonban amikor csak lehetett, hivatkoztam az OKT állásfoglalására. Azokban az esetekben pedig, amikor nem lehetett az OKT-ra hivatkozni, a legmesszemenőig figyelembe vettem az OKT-ban kialakított véleményeket. (Például az OKT tagjainak túlnyomó többsége hamar kialakította a véleményét Pepó Pál ténykedéséről, de erről a többség nemigen adhatott hangot a nyilvánosság előtt. Tudomásom szerint elsőként nyilatkoztam egy hetilapban, hogy Pepó Pál a miniszteri tisztségre „emberileg és szakmailag alkalmatlan”).
2. Nagyon fontos az OKT által támogatott javaslatokat „továbbvinni”, amit több alkalommal is megtettem. Jellemző példa erre a földtörvény módosítása. Más szakértők közreműködésével kidolgoztam egy javaslat-csomagot, amelyet az OKT kisebb módosítással jóváhagyott. Ez után ezt az anyagot eljuttattam dr. Illés Zoltánnak, az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága elnökének, aki vállalta, hogy benyújtja az Országgyűlésnek. Ezt követően a Környezetvédelmi Bizottság egyhangúan megszavazta a javaslatot. Minden országgyűlési képviselőnek írtam levelet, kérve őket a javaslat támogatására. Beszéltem a Miniszterelnöki Hivatal, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium és a Környezetvédelmi Minisztérium illetékesével, akik szintén támogatásukról biztosították a javaslatot. Sajnos végül a kormány elutasító álláspontra helyezkedett, így a módosítást az országgyűlés leszavazta. Jelentős eredmény azonban, hogy igen sok döntéshozó értesült az álláspontunkról, sokan kedvezően fogadták azt, és remélhetőleg azok is elgondolkoztak rajta, akik ellene szavaztak. Egyébként a tapasztalatok azt mutatják, hogy egy-egy javaslatot általában többször is elő kell terjeszteni, amíg „beérik”. (Ez így volt például a dohányárak reklámtilalmával, amit a Levegő Munkacsoport sok évi és sokszori próbálkozása után szavazott meg az országgyűlés.)

SCHMUCK ERZSÉBET: Beszámolója az OKT-ban végzett munkájáról

Schmuck Erzsébet beszámolója a KAC „G” keret beszámolónál elfogadta az OT.

Kálmán István feltette a kérdést, mi az, hogy az Ifjúsági és Sport Minisztérium nem kommunikál? Nem kaptak előterjesztést. Az OKT beszámolóját elfogadták.

Jánossy András hivatkozott az OT 3-as hírlevelének az 51. oldalára, ahol a hét póttag feladatait sorolják fel. Mondta, 17-18 OKT tagjelölt van a listán. Szavazást kért. Ezzel a funkcióval az első két helyezetet segítsük ki, hogy hét póttag legyen. Továbbá azt javasolta, ha valaki tényleg szakmai munkát szeretne végezni, akkor elsősorban valamilyen más szakértővel kellene együtt dolgozni hosszú távon. Elmondta, ha valaki úgy tud részt venni, valakihez kapcsolódni szorosan, nem egy különböző klub, a póttagok klubja.

Rittenbacher Ödön kijelentette, ő a három fővel ért egyet. Véleménye szerint, lesz olyan, aki legitimnek érezheti magát. Elmondta, nem precíz dolog. Javasolta, legyen a hét fő után három fő.

Haraszthy László kijelentette, ha ezt a mozgalom elfogadja, akkor ennél precízen határozzák meg, mit vállaljon az a három ember.

Jánosy András kifejezte azt a meggyőződését, hogy alapvetően nem kapnák meg azt a jogosultságot, hogy nem szavazhatnának az OKT üléseken a póttagok. Nem tehetik le azt az esküt, ami a titkossághoz tartozik. Arra terjedne ki az együttműködésük, ami nem ütközik jogi akadályokba. Elvileg minden területi terv a törvény erejénél fogva az OKT elé kerül. Teljesen nyilvános dolgok. Azt javasolta, húzzanak meg egy szavazati határt. Ha valaki 70 %-ot kap, vagy ha eléri a 14 főt.

Palov Ákos elmondta, ellentmondásosnak tűnik, hogy ki vannak írva civil szervezetek. Nem az ország másik részéből jön ember és az fog segíteni.

Kiss József megkérte, hogy az OKT tagok mondják el, mit tartanak jónak.

Szalmai László azon az állásponton van, hogy három póttaggal ért egyet. Kérdést tett fel, hogy ez az OT szabály módosítását nem vonná-e maga után.

Szilágyi László véleménye szerint hét olyan embert kell választani, aki tud politizálni. Elmondta, úgy kéne ennek működni, minden ember között legyen egy értelmes munkamegosztás. Mögötte legyen egy olyan uszály, aki a szakmai háttérrel megadja. Olyan rendszert kellene kiépíteni, hogy az a hét önkéntes jelölt ember legyen.

Haraszthy László hangsúlyozta, a zöld oldalnak nincsenek OKT tagjai. Közölte, ha újra megválasztják OKT tag lesz. Nagyon pontosan meg kell határozni, újabb feladatot ró az OKT tagokra is. Ellenkező esetben kap egy olyan anyagot, amivel szemben nincsenek szakmai ismeretei. Az OKT hét zöld tagja közül mindig volt egy tag, akinek volt hozzáértése. Nem volt olyan témakör, hogy nem volt senkinek sem hozzáértése. Ha van még három tag akkor az ő munkája is növekszik. Tesék pontosan meghatározni mi lesz a munkájuk.

Schmuck Erzsébet az OKT tagoknak a szakértőivel kell együttműködniük. Azt gondolta nincs szükség póttagokra. Úgy emlékezett, az OT szabályzata szerint, ha valamelyik OKT tag kiesik, akik utánuk következnek, automatikusan ők lépnek be azok helyére, akik valamilyen oknál fogva kiesnek.

Toldi Zoltán úgy gondolta, van egy önkormányzat, van egy hasonló bizottsága, 5-6 delegálna. Nincs helyettük helyettes delegált tag. Semmiféle képpen nem értett egyet, hogy egy újabb OKT tagot válasszanak. Árnyék OKT-ra nem biztos, hogy szükség lenne.

Jánosy András elmondta, semmiféle árnyék funkcióról nincs szó. Az OKT létrehozott ugyan bizottságokat, amelyek, mint szakmai munkacsoport alakultak ki. Ezekben a munkabizottságokban hasznos módon tud részt venni olyan póttag, aki plenáris ülésen nem vehet részt.

Kiss József megemlítette, két volt OKT tagot hallott. Ők már tudják, hogy ez mivel jár.

Haraszthy László megjegyezte, az OKT-nak van egy ügyrendje. Az a pár ember mondaná el mi a feladatuk. Írásban rendje van az egésznek.

Kiss Vilmos közölte, hogy aki vette a fáradságot és elolvasta a beszámolót nyilvánvalóvá lett az, hogy a szakértőkkel alkotmányos probléma volt. Kijelenthetik, hogy a szakértői probléma megoldódott. Szóvá tette, arra még nem látott példát, hogy az ember úgy válassza a szakértőit, hogy valaki más válassza neki. Ha szükséges az OKT biztosítja, fizeti a költségeket is. Az más dolog, nyilván azért kap az OKT ilyenfajta támadást, mert van egy kommunikációs probléma.

Szavazást tartottak Jánosy András javaslatáról, miszerint válasszanak-e póttagokat.

2 igen szavazat, 104 nem szavazat, 5 tartózkodás.

Az Országos Környezetvédelmi Tanácsban végzett munkáról a beszámolókat az OT látható többséggel elfogadja.

2. napirend: JELÖLÉSEK - JELÖLTEK MEGHALLGATÁSA

Az OT-nak döntenie kellett arról, hogy eleget tegyen-e annak a felkérésnek, hogy az egyes minisztérium keretekhez delegáltakat küldjenek.

A többség igennel szavazott.

A tavalyi OT két évre választottak jelölteket, akik megbízatása két évre szól, még egy évre érvényes.

(A teremben 109 érvényes mandátum)

OKT jelölések

Az OKT minden tagját két évre válasszák.

Dr. Kóbor József (Pécsi Zöld Kör, DÉKÖSZ, Noé Bárkája)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenségi ok nincs. Elmondta, biofizikus a pécsi Tudományi Egyetemen. A környezetvédelmi OKT munkáját alapvetően azért érzi fontosnak, mintha egy kissé az elmúlt években túl lett volna misztifikálva. Nem hivatásos mozgalmár. Nem hiszi, hogy csak egy hivatásos mozgalmár lenne képes ellátni.

Kiszel Vilmos (Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Ipoly Unió, Életfa Kör, Tölgy Egyesület, ZÖFE Harkány, Levegő Munkacsoport)

Köszöni és elfogadta a jelölést. A tanács megalakulása óta végzi ezt a munkát. Szeretné, ha bizonyos alapkérdések megoldódnának. Nincs összeférhetetlenség.

Cselószki Tamás (E-Misszió, MTVSZ, Csemete, Körlánc, Zöld Fiatalok, ZÖFE, Harkány)

A Magyar Természetvédők Szövetségének alelnöke. Elfogadta a jelölést. Összeférhetetlenségi ok nincs.

Schmuck Erzsébet (MTVSZ, ZSMTE, ZÖFI, Csemete, Körlánc, Levegő Munkacsoport, GEO-ENVIRON)

Megköszönte és elfogadta a jelölést. Összeférhetetlenség nincs.

Gyulai Iván (MTVSZ, Holocén, CEEWEB, Életfa, Ökológiai Intézet, Levegő Munkacsoport)

Elfogadta a jelölést. Összeférhetetlenségi ok nincs.

Rittenbacher Ödön (Életfa, ZÖFE Harkány, ZSMTE)

Elmondta, abban a szerencsés helyzetben van, hogy a hobbija és a szakmája is a környezetvédelem. Kijelentette nem összeférhetetlen, nincs kizáró ok, a jelölést elfogadta.

Móra Vera (Ökotárs, ETK, HUMUSZ, Kék Forrás, Levegő Munkacsoport, ZÖFE Harkány)

Elfogadta a jelölést, közölte, összeférhetlenségi ok nem áll fenn.

Ámon Ada (Energia Klub, HUMUSZ, Reflex, Zöld Fiatalok, Védegylet)

Elmondta, hogy végzettsége közgazdász. Energiával foglalkozik kilenc éve. Elfogadta a jelölést, nincs összeférhetlenségi ok.

Haraszthy László (Zöld Fiatalok, Természetvédő Klub, MME, Életfa, MTVSZ, ZSMTE, Levegő Munkacsoport)

A felkérést elfogadta, nincs összeférhetetlenség.

Lajtmann Csaba (E-Misszió, EKA, ZÖFE Harkány, Reflex)

Vállalta a jelölést, nincs összeférhetetlenségi ok.

Lukács András (Levegő Munkacs., MME, Életfa, MTVSZ, Göncöl Alapítvány, ZÖFE Harkány)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségről nincs tudomása.

Czillinger Horváth László (CASTOR)

Megköszönte a felkérést, de visszalépett Gyulai Iván javára.

Fülöp Sándor (EMLA, Életfa, Levegő Munkacsoport, Göncöl Alapítvány, ZÖFE Harkány, MTVSZ)

Elfogadta a jelölést, tudomása szerint nincs összeférhetetlenségi ok.

Szilágyi László (ETK, Reflex, HUMUSZ, MTVSZ, Rügyecskék, Életfa, Védegylet)

Megköszönte a támogatást, az OKT jelölést nem fogadta el, mert a KAC-ban van dolga még egy évig.

Zlinszky János (Védegylet, HUMUSZ)

Nem volt jelen, nem tudott nyilatkozni.

KAC Fejlesztési keret

Dr. Forján Mihály (Kőrös Klub, Békéscsabai Zöld Kör, WHITE CLUB Békéscsaba)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nincs.

Szabó Zoltán (Levegő Munkacsoport, ZÖFE Harkány, Életfa)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nem áll fenn.

Priksz Gábor (E-Misszió, MTVSZ, Csemete, ZÖFE Harkány, Életfa, LMCS, ZÖFE)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nem áll fenn.

Dr. Jánossy László (MME)

Összeférhetetlenségi okról nem tudott, vállalta a megbízást.

Ámon Ada (Energia Klub, Védegylet)

Nem vállalta a jelölést.

Takács Gábor (Energia Klub)

Nem volt jelen.

KAC „A” keret jelölések

Kiss József (CEEWEB, MTVSZ, Zöld Akció, GEO-ENVIRON)

Elvállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Rittenbacher Ödön (Életfa, MTVSZ, MME, Kék Forrás, ZSMTE, ZÖFE Harkány)

Vállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Horváth Balázs (Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Ipoly Unió, Tölgy Egyesület, Pest Környéki Madarász Kör, Pangea)

A jelölést vállalta, összeférhetetlenségi ok nincs.

Demeter Zoltán (Zöld Akció)

Kijelentette, nem írta fel magát, nem vállalta el a jelölést.

KAC „B” keret jelölések

Sallai R. Benedek (Nimfea TE, MTvSZ, Életfa, Csemete, Geo-Environ, E-Misszió, ZÖLD Fiatalok, ZÖFE Harkány, TTVSZ)

Megköszönte a jelölést, elfogadta, tudomása szerint nem összeférhetetlen.

Haraszthy László (Körös Klub)

Tavalyi OT-n két évre lett választva. Nem kell jelöltnnek lennie.

KAC „C” keret jelölések

Gyulai Iván (Életfa, Holocén, MTVSZ, CEEWEB, Ökológiai Intézet)

Elvállalta a jelölést, összeférhetetlenség nem áll fenn.

KAC „D” keret jelölések

Bodó János (Pécsi Zöld Kör, DEKÖSZ, Noé bárkája)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nem áll fenn.

Toldi Zoltán (Természetbarát Diákkör, Életfa, MTVSZ, Holocén TE, CEEWEB)

Elvállalta a jelölést, összeférhetetlenségi ok nincs.

Bojtos Ferenc (Körlánc, Csemete, Geo-Environ)

Összeférhetetlenség nincs, a jelölést vállalta.

Labanc Györgyi (Természetes Életmód Alapítvány)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nincs.

Zsarnóczy István (ZSMTE, Életfa, ZÖFE Harkány, Levegő MCS)

Megköszönte a jelölést, amit vállalt, hozzáfűzte nem összeférhetetlen.

Drexler Szilárd (MME)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenségi ok nincs.

Kurucz Márta (Ipoly Unió, Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Pest Környéki Madarász Kör, Tölgy Egyesület, Pangea, Pecs)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nem áll fenn.

KAC „E” keret jelölések

Bojtos Ferenc (ZSMTE, SZTE JGYTFK KVKLUB, Életfa, MTVSZ)

Vállalta a jelölést, összeférhetetlenségi ok nincs.

Kiszel Vilmos (Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Életfa, Ipoly Unió, Tölgy T. E., Pangea, PKM)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nincs.

KAC „F” keret jelölések

Bodó János (Pécsi Zöld Kör, DÉMOSZ)

A jelölést elfogadta, nincs összeférhetetlenségi ok.

Dr. Forján Mihály (Körös Klub, Békéscsabai Zöld Kör, WHITE CLUB Békéscsaba)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nem áll fenn.

Molnár Attila (Reflex, LMCS, ZÖFE Harkány, MTVSZ, Holocén, Életfa, HITVK, Hajdúság Környezeti Egyesület)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Farkas István (MTVSZ, Életfa, Zöld Akció, Holocén, ZÖFE Harkány, E-Misszió)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenségi ok nincs.

Hajtman Ágnes (Természetvédő Klub, Levegő Munkacsoport, MTVSZ)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenségi ok nem áll fenn.

Lovászi Péter (MME, MTvSZ)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nincs.

Breuer László (Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, ZÖFE Harkány, Ipoly Unió, PKMK, Tölgy Egyesület, Pécs, Pangea, Süni Tábor szervező Csoport, MTvSZ)

Elfogadta a jelölést, elmondta, hogy nem összeférhetetlen.

Szedlay Gyöngyi (Kerekdomb Egyesület, HUMUSZ, Védegylet)

Nem fogadta el a jelölést.

KAC „G” keret jelölések

Ilosvay György (Ipoly Unió, Pangea, PKMK, ZÖFE Harkány, Holocén, Tölgy Egyesület, Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Geo-Environ, MTVSZ, Körlánc, Csemete)

Elvállalta a jelölést, nincs összeférhetetlenség.

Labanc Györgyi (Természetes Életmód Alapítvány)

Vállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Dr. Estók Bertalan (Kék Forrás, Életfa, ZSMTE, MME)

Lemondott Ilosvay György javára.

Szentendrey Géza (KOKOSZ, MME)

Lemondott Ilosvay György javára.

Lajtmann Csaba (Reflex)

Elvállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

KAC „H” keret jelölések

Dr. Kóbor József (Pécs Zöld Kör, Dunántúli Környezetvédő Szövetség)

Vállalta a jelölést, nincs összeférhetetlenség.

Lukács Attila (ZÖFE Harkány, E-Misszió, MTVSZ, Csemete, Zöld Fiatalok)

A jelölést vállalta, összeférhetetlenség nincs.

Halmos Gergő (MME)

Vállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Bakó Botond (Göncöl Alapítvány, Tölgy Természetvédő Egyesület, Pangea, Göncöl Szövetség, PKMK, Pécs, GATE Zöld Klub, Ipoly Unió)

Vállalta a jelölést, összeférhetetlenségről nem tudott.

Czillinger Horváth László (CASTOR)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Termékdíj – Csomagolóanyag Bizottság jelölések

Czillinger Horvánt László (CASTOR Természetvédő Alapítvány)

A jelölést elfogadta, nincs összeférhetetlenség.

Ferjentsik Viola (Zöld Nők, Zöld Ösvény Alapítvány)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Lugosy Bea (HUMUSZ, Reflex, ZÖFE Harkány, MTVSZ, Életfa)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Cédrus Bizottság jelölések

Köszörűs Zoltán (Holocén, HMVK, Életfa, MTVSZ, HUMUSZ, ZÖFE Harkány)

Nem volt jelen, korábban írásban vállalta.

Magyar TV Közalapítvány kuratórium jelölések

Szili Zsolt Ákos (ZSMTE, ETKE, LAKSZ, Kék Forrás Egyesület, Életfa)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Zachár Balázs (Göncöl Alapítvány, Göncöl Szövetség, Ipoly Unió, Pangea)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Magyar Rádió Kuratóriuma jelölések

Demeter Zoltán (CEEWEB, MTVSZ, Holocén, Zöld Akció, HUMUSZ)

Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Kállay György (MME, Életfa)

A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nincs.

Duna Televízió (Hungária) Kuratóriuma jelölések

Tömöri László (Életfa K. Sz., E-Misszió, Holocén,, MTVSZ, LMCS, Zöld Akció, ZÖFE Harkány)
Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Kerékpáros Koordinációs (Tárcaközi) Bizottság jelölések

Ferenczi István (Zöld Fiatalok)
Elfogadta a jelölést, nincs összeférhetetlenség.

Országos Területfejlesztési Tanács jelölések

Farkas István (MTVSZ, ZÖFE Harkány, GEO-ENVIRON)
Elfogadta a jelölést, nincs összeférhetetlenség.

Koltai Ottó (Életfa, ZSMTE)
A jelölést elfogadta, összeférhetetlenség nincs.

KÖM Fejezeti Monitoring Bizottság jelölések

Hargitai Katalin (MTVSZ)
Vállalta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Dr. Vásárhelyi Judit (FÖK, ZÖFE Harkány)
Elfogadta a jelölést, összeférhetetlenség nincs.

Az OT a jelöléseket lezárta.

3. napirend: POLITIKAI FÓRUM

Láng István köszöntötte a megjelenteket. Megjegyezte, hogy a szervezők őt kérték fel arra, hogy segítse a politikai fórum levezetését. Elmondta, hat parlamenti párt képviselőjét hívták meg, közülük négyen elfogadták a meghívást. Megemlítette, az ülés előtt megbeszélést tartottak. Feltette a kérdést, milyen sorrendben szólaljanak fel a pártok képviselői. Sorsolással döntötték el. A fórum résztvevői: Meggyesi Balázs, Szili Katalin, Rauserberger Péter, Kis Andor. Ebben a sorrendben mindenki maximum 12 percet beszél. Kérdéseket lehetett feltenni. Közölte, akik kérdést kívántak feltenni, azok névvel lássák el a cédulákat. Elmondta miután összegyűjtöttek 5-6 kérdést, ezt követően a tagok válaszolnak. Utána további kérdéskörre kerülhetett sor. Felhívta a figyelmet, hogy az idő korlátozott, kerekén 2 órát szánnak erre, utána lezárja az ülést. Kötelességének tartotta, hogy az elején valamilyen gondolatot, ötletet tegyen fel. Mondta, a környezetvédelem nem egy-egy párt ügye, hanem az egész ország, az egész nemzet ügye. Igényelni fogja a kormányzó pártok és az ellenzékben lévő pártok közötti együttműködést. Nemzeti Környezetvédelmi Program elfogadásakor 96,4 %-os szavazás volt, ebből 90 %-os igen szavazat volt.

Meggyesi Balázs meggyőződése az volt, hogy összefogás nélkül és közös munka nélkül a természetvédelmi munka nem lehet sikeres. Egy kormány önmagában nem oldhatja meg ezeket a problémákat, ha nincs egy környezetvédelmi tárca. Azt hiszi, ezen a téren a környezet és természetvédelmi mozgalom rengeteget segített a kormány munkájában. Elmondta, megpróbál néhány olyan elemet felvillantani a környezetpolitikájukból, amely talán megmutatja mi az, amiben gondolkodnak. Megállapította, hogy ha visszaemlékszenek a 88-as, 90-es időkre, alapvetően új helyzetbe került a környezet- és természetvédelem. Legtöbbször mindig úgy vannak vele, hogy elégedetlenek az eredménnyel. Sokkal egészségesebbnek kéne lenniük a városainknak. Meg kell vallani, hogy óriási utat járt be a hazai környezet- és természetvédelem. Számos jogszabály született meg. Ugyanakkor megnézik azt, hogy milyen problémákkal kell szembenézni, akkor azt kell látniuk, hogy bármilyen tiszteletre méltóak az eredményeik az eddigi környezetpolitika hatása nem elég, hogy megoldják ezeket a problémákat. A FIDESZ 91-ben ezért terjesztett elő egy környezetvédelmi poli

tikát. A környezetet alakító területekre, gazdasági ágazatokba kell integrálni a környezet- és természetvédelmet. Hangsúlyozta, nem egyszerű dolog. Néhány példát említett. Ilyen terület a környezet diplomácia területe. Korábban a környezetpolitika igazából alternatívájaként merült fel a diplomáciának. A FIDESZ Kormánynak az volt a filozófiája, hogy ésszerűen kell kezelni ezeket a kérdéseket. A diplomáciának egy ország igényeit kell szolgálni. Partnerként kell viselkedni. Vannak olyan kérdések, amelyeket nem lehet feladni, mert az a feladatuk, hogy ezeket megoldjuk. Tudomásul kell venni, bizonyos kritériumaik nekik is vannak. Elmondta, a Duna tekintetében arról tárgyalnak, hogy mik a követelményei az alsó duzzasztás elmaradásának. Említhetné a tiszai cián szennyezést. Számos területre kell integrálni a környezetvédelmet ahhoz, hogy a környezetpolitika sikeres legyen. Elsőként az oktatáspolitikát említette. Az oktatáspolitikát az elmúlt időszakban második fázisába lépett az erdei iskola programfeltüntetése. Úgy gondolta, az integrált politikába elég komoly áttörés következett be. Elmondta, létezik olyan gazdaságpolitika, ami egyszerre fejleszti az országot és a környezet biztonságát is. Példaként hozta fel a Széchenyi-tervet. Ebben a gazdasági fejlesztési programban több alprogram van, ami kizárólag a környezeti fejlesztésekre irányul. A környezet- és természetvédelem rendszere a jogszabályoknál szigorúbban érvényesül. Semmi olyan nem valósulhat meg, ami a környezet romlását eredményezné. Felhívta a figyelmet, ha megnézik az elmúlt években az ipar fejlesztését, akkor azt látják, hogy a környezet megléte az ipari ágazatokban csökken vagy stagnál sajátos a lakosság növekedési szektora. Az élővidék kérdése, nagyon fontos szempont. Meghatározó kérdésnek tartotta, hogy mennyire sikerül a mai vidéket egy korszerű élő vidékké átformálni, ahol a vidék gazdái, karbantartók, azért juthatnak hozzá jövedelemhez, mert ők a táj fenntartását végzik, ebbe bekapcsolódnak. Gazdagítják a terület biológiai eltartó képességét és gazdagságát.

Szili Katalin szeretettel köszöntötte a megjelenteket. Külön köszöntötte képviselő társait. Két kérdésére válaszolt a professzor úrnak. Nagyon fontosnak tartotta a kormány és az ellenzék közötti konszenzust. Egyetlen egy kormány vezetője sem bújhat ki az alól a felelősség alól, ami őt terheli. Elmondta leltárt fognak készíteni, hogy milyen politikai súlya volt az elmúlt időszakban a környezetpolitikának illetve a tárcának. Másik fontos kérdésnek tartotta, hogy megvan-e az a fajta közös tudás, ami menték a társadalom közös résztvevői teszik a dolgukat. 98-ban megalkottak egy nemzetközi környezetvédelmi programot, amelyről ma már kéne, hogy egy leltárunk legyen. Nem tudják mi történt a nemzetközi környezetvédelmi programmal. Kevesebbet kapott a környezetvédelem, mint amennyit kapnia kellett volna. Volt még egy nagy visszalépés, a környezetvédelmi alaprak besöpörése a pénzügyminisztériumhoz. Azt gondolta, hogy akkor hihető egy program, ha valóban látszik mögötte az, hogy mi tett a politikai erő a környezet ügyéért. Nem ott kívánják folytatni, ahol 98-ban befejeződött. Ne csak a környezetvédelmi tanácsadója legyen, hanem a kormányzat környezetvédelmi tanácsadói szerepét lássa el. Ellássa azt a feladatot, amit rá szántak. Másik fontos kérdésként beszélt, a civil szervezetek támogatásáról. Véleménye szerint, vissza kell állítani a 94-98 közötti időt. Önmaguk dönthetnek arról milyen célokra, milyen pénzüsszeget kívánnak felhasználni. Meg kell teremteni azt, hogy államháztartási reform keretében valóban helyükre kerüljenek a termékdíjak. Hulladékgazdálkodási törvényük van, a végrehajtása nehézkes lesz. Fontosnak tartotta, hogy a gazdaságban, hogy tudják megteremteni a környezetpolitikát. A megelőzés elvét szolgálja. Folytatódjon a hulladékgazdálkodás, az a munka, amit 97 őszén a nemzetközi környezetvédelmi programban elhatároztak. Véleménye szerint fontos kérdés kell a 2003-ról szóló következő öt évnek a teendője. Nagyon reméli, hogy egy olyan minisztérium feladata lesz, ahol az OKT úgy működik, hogy nemcsak a minisztériumnak, nemcsak a kormányzatnak ad tanácsot.

Rausenberg Péter köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, nem politikus, hanem fizikus. Fodor Gábor tanácsadója. Elmondta, az SZDSZ honlapján olvashatók a környezet program tematikus fejezetei. Azt gondolta, igazából nem ellenfelek egymásnak ebben a témában. Szerinte nekik arra kell választ keresni, miért van, hogy politikailag olcsó úgy lehet a környezetvédelem. Azért van, mert igazából egyéb párt sincs abban a tudatában, hogy a környezetvédelem ügyének a következetes képviselésével szavazatok százazreit tudná magához kötni. Feltette a kérdést, miért van ez így. Az egyszerű válasz az, hogy a magyar átlagember nem környezettudatos. Föllazította a tantárgyak között merev határokat az eredeti szándéka szerint. Elmondta, Magyarországon tömeges a szegénység, nem biztosított az élethez és egészséghez tartozó alkotmányos joga. Ezért van, hogy a jólétnek a joga nem társul az anyagi jólét fogalmával. Előadta, nem vagyunk köztársaság, nem vagyunk egy egymásért felelős politikai közösség. Ez nem kis részben a politika felelőssége. Szerinte, amíg nem vagyunk köztársaság, addig ezek a közös javak elsikkasztódnak. Az SZDSZ környezetvédelmi politikájának alapgondolat ismerős, minden termék és szolgáltatás bekerülési költségének van egy olyan eleme, amely a környezet első politikájának használásával és kihasználásával jelent

kezik. Van egy olyan komponense, amely a bekerülési költségéből származik. A mai környezetvédelem legnagyobb ellenségei, hogy tömeges szegénység van és a társadalom polarizált. A vízdíjak megemelkedésével visszaesett a vízfogyasztás. Elmondta, rendkívül fontos stratégiai kérdés az önkormányzatok helyzete. Az önkormányzatoknak nagyon kompetenseknek kellene lenniük. Az önkormányzatok nem rendelkeznek azokkal az anyagi erőforrásokkal, hogy eleget tudjanak tenni a kötelezettségeiknek. A következő szempont a külpolitika. A legtöbb környezeti probléma globális. Elmondta, gondoljanak bele mire lett volna szükség a Tiszai ciánszennyezésnél. Józan szomszédsági politikára lenne szükség.

Kis Andor megemlítette, könnyű dolga van, mert az előtte szólóak sok minden elmondtak. Az előző FIDESZ, Kiszgazda kormányzat politikájának bírálatát nem kívánta elismételni. Egyet értett Szili Katalinnal. Egy reagálást tett. Az előző kormány beágyazta a környezetvédelmet. Azt mondaná, hogy a vezető kormánypárt a szándéka szerint helyére tette a környezetvédelmet. Feltette a kérdést mit ért ez alatt. Azt érti, hogy a jelenlegi kormány valamikor az ősz folyamán a Parlamentben vitanapot tartott, beszámolt az elmúlt 3 év munkájáról. Hangsúlyozta a miniszter úr szájából a környezetvédelem nem hangzott el. Számtalan civil szervezet elmondhatta véleményét. Néhány olyan határozati javaslat is született, amely megpróbálta a környezetvédelem kérdését kormányzati szinten erősíteni. Azt mondta, öröme szolgált, hogy az utolsó pillanatban pozitív jelét sikerült látnia. Ezzel a témával több bizottsági ülésen foglalkoztak. Elmondta, másik pozitív előrelépés volt tapasztalható az agrár környezetvédelmi program valamilyen szinten való beindulása. Hangoztatta valamennyi módosító indítványukat rendszeresen leszavazzák. Fontosnak tartotta, mindenképpen célszerű lenne ezt a konszenzust kiterjeszteni az elkövetkezendő kormányciklusra. Ők ezen dolgoznak. A másik a fenntartható fejlődés kérdése. Feltette a kérdést van-e politikai akarat. Ma Magyarországon nem túlzottan van erre kormányzati akarat. Vannak elért eredmények, de nem lehetnek elégedettek. Általános programjukban a globalizáció ellenesség mindig hangsúlyos szerepet kapott. Azt hiszi a globalizáció környezeti károkat okozhat. Az ő programjuk a környezetvédelmi helyzet így kezdődik: takarítsuk ki az országot. Van egy határidő, amikor a környezetszennyező autókat ki kell vonni a forgalomból. Nem lehet, mert mi lesz azzal a rengeteg emberrel, akiknek ilyen járműjük van. Nem szociális probléma. A vízvédelem kérdése a következő. Elmondta, vizeink gyakran szennyezettek. Országunk Környezetvédelmi Minisztériumát nem kívánják összevonni. Környezetvédelmi Minisztériumként kellene működni. A minisztérium számtalan támogatási rendszer között rendezi ezeket mindenképpen kormányzati szinten teljesíteni kellene. Támogatási rendszeren belül a civil szervezetek továbbra is kiemelt szerepet kapnának. Annak híve, ha egy szervezet pályáz x millió forintba, akkor kapja meg még ha kevesebb pályázó kap támogatást, mert ez a pályázat valamilyen cél megvalósításáról szól. A jó pályázatok kapják meg ezt az összeget és használják föl arra a célra, amire pályázták. A többiek próbálkozzanak meg a következő évben. Az EU-s csatlakozás: nem az EU-s csatlakozás ellen vannak. Hangsúlyozta, ők az EU-ba csak akkor hajlandóak belépni, ha egyenrangú partnerként vehetnek részt.

Meggyesi Balázs elmondta, egyedül képviseli a polgári erőket. Azzal kezdte, hogy mi volt a miniszter helye az elmúlt 4 évben. Nem gondolja azt, hogy attól lenne jó egy környezetpolitika, ha egy környezetvédelmi miniszter tagja a kabinetnek. A gazdasági miniszter az, aki legjobban tisztában van azzal miként működik a gazdaság. Eleve tudnia kell mik a környezetvédelmi kritériumok. Azt gondolta a feladat az, hogy a kormány működésében legyen helye a környezetvédelem működésének. Azt gondolta, kell egy olyan politika, ahol közös nevező a környezetvédelem. Mondott pár szót a központi környezetvédelmi alapról. A pénzügyminiszter átlátja, mi történik a környezetvédelmi alappal. Nagyon nagy hiba volna feltételezni, hogy a környezetvédelem sikere attól függ, mennyi pénz van a környezetvédelmi minisztériumnál. Feltette a kérdést, mi lett a nemzetközi környezetvédelmi programmal. Új kezdeményezés volt. Volt egy olyan kérdés, ami feletten állt a pártpolitikai csatározásoknak. Az elmúlt négy évben már nem volt megfigyelhető. Feltette a kérdést mi történt az MKP-val. Elveket fektetett le, intézkedési tervei voltak. Azonban igazából ezek, mint intézkedési tervek nem funkcionáltak. A nemzeti környezetvédelmi programot két lépcsőben átalakította ez a kormányzat. Első nagyon fontos lépés, összhangba került a költségvetési tervezéssel. Második, a tartalmi lépés. Előkészültek azok a programok, amik operatívabbak lesznek. A FIDESZ a környezetvédelmi politikát nem adja fel.

Szili Katalin elmondta, az elmúlt évben elég nagy törést szenvedett a környezetvédelem. Ebből a politikai akarat hiányzott. Lehet, hogy van politikai akarat, de nem hiteles. Nemzeti környezetvédelmi programban az volt a cél, hogy a GDP 1,7 %-os legyen, ez nem sok. Ebben az évben 1,2 %. 97-ben 1,1 % volt mikor kezdték. Nem lehet a környezetvédelem ügyét semmiféle szöveggel elfedni.

Rausenberg Péter véleménye szerint, a környezetvédelmi alap ügye speciális ügy. Akkor lesz ez átlátható, ha nyilvánvalóvá válik, az a hazafi aki ezt az árat megfizeti, tudja, ezt az árat fizeti meg. Akkor lesz átlátható az egész társadalom számára, ha ezek az órák a környezet újratermelésére fordítódnak. Takarítsuk ki az országot.

Szentendrei Géza szerint mindenki hangsúlyozta a környezeti nevelés fontosságát. Feltette a kérdést, programjukban mennyire számítanak a civil társadalom részvételére. Mit tesznek ennek az előrevitele érdekében.

Koltai Ottó szeretné azt a koncepcionális beszélgetést visszahozni. Amikor az ember úgy érzi a társadalmi szerv feladatát ér el, akkor pályázik. Ezek után a szerződésben foglaltaknak megfelelően megtörténik a teljesítés a pályázattól eltérően utó finanszírozottá vált és a megtörtént teljesítés után a kifizetésre lehet várni. Feltette a kérdést korrektnek nevezhető-e ez az eljárás.

Schmuck Erzsébet feltette a kérdést miként kívánják a környezetvédelem intézményrendszerét fejleszteni a pártok. A környezetvédelmi törvényben szerepel, hogy az önkormányzatoknak környezetvédelmi programokat kell készíteni. Feltette a kérdést, mit kívánnak azért tenni, hogy elkészüljenek ezek a programok. Miként kezelik a politikájukban a Rio+10 programot?

Szedlai Györgyi feltette a kérdést, a budapesti agromenációs miért nem volt ennek a tervnek a megoldása.

Kisné Szőlősi Erzsébet elmondta, az FVM 300 millió forintot költött parlafű irtásra. A KÖM a tavalyi év október végén kapták meg a pénzt. Feltette a kérdést mit tudnak vele csinálni. Feltette a kérdést, meddig engedik még meg, hogy olyan cégek kapják meg az engedélyt hulladékgyűjtésre akiknek nincs a jogszabályban lefektetett engedélye, ahova lerakja a szemetet.

Kis Andor közölte a budapesti agromenációs terv elfogadását megtárgyalták volna, ha a kormány beterjesztette volna a parlament elé. A környezetvédelmi felügyelőséget és a nemzeti parkoknak a hatósági feladatait célszerűnek tartaná összevonni.

Rausenberg Péter válasz a Nemzeti Alaptanterv eredeti szándékai szerint minden iskolának kell rendelkeznie egy helyi pedagógiai programmal, pedagógiai stratégiával. Igazából a közoktatás tartalmi fejlesztésébe a civil szervezetek az önkormányzati autonómián keresztül kapcsolódnak be. Feltette a kérdést, mi lesz a környezetvédelmi minisztérium helye, súlya, szerepe. A Rio +10: a globalizáció nem egy olyan dolog, amit el lehet utasítani. Feltette a kérdést, van-e ennek nyilvánvaló veszélyei és lehetőségei.

Szili Katalin véleménye szerint az állami feladatokat a civil társadalomra kell bízni. Fontos feladatnak tartja a civil feladatokat. Környezetvédelmi intézményrendszer fejlesztése: 94-98 között elkészítettek egy tervet az ökológiai térségekre szervezett hatósági rendszert. Lehetne civil szervezeteknek ki adni, hogy nyújtsanak segítséget. A környezetvédelmi miniszternek az a feladata, hogy azt az óvó-védő szerepet ellássa, amit a környezetvédelem területén illetve a kormányzatban el kell látnia.

Meggyesi Balázs a környezeti nevelés kapcsán úgy látja, óriási szerep hárul a civil szervezetekre. Egyet értett azzal, hogy tovább kell javítani azt a struktúrát, akkor a lehető leggyorsabban kapja meg a pénzt. Az önkormányzatok környezetvédelmi programjával egyet értett. Elmondta, hatékonyabb eszközökre van szükség. Nincs ilyen terv. A környezetvédelemmel egy dolgot lehet tenni tovább kell fejleszteni, növelni kell a hatósági feladatot ellátó kollégák számát. Elszállításra kerültek a hordók. A talajról beszélünk és nem a hordókról. Vízmegosztási egyezmény: kevesebb vizet szeretnének a Dunába megkapni.

Jánosy András szeretne volna megtudni a pártoktól megépítik-e a Duna-Tisza csatornát.

Gyulai Iván feltette a kérdést, ha végül kormányra kerül valamelyik párt, hány km autópályát kíván építeni. Bevezetik-e a jövő stratégia vizsgálatot? Ki lesz a környezeti miniszter?

Lukács András elmondta, az elmúlt időszakban több pártnak is olvasta az anyagát mit kíván tenni a környezetvédelem területén ha kormányra kerül. Ezek az anyagok mind olyanok volt, hogy ők is elfogadhatják. Feltette a kérdést, milyen biztosítékot tudnak adni a pártok, ha hatalomra kerülnek, hogy ezt meg is valósítják.

Puskás Zsigmond úgy érzi nincs Magyarországon természetvédelem. Hangsúlyozta a természetvédelem oldalán áll.

Foltányi Zsuzsa feltette a kérdést, mikor kerül újra napirendi pontra egy a szektort komplex módon határozó törvénytervezet.

Ámon Ada feltette a kérdést, mi a véleményük a paksi atomerőmű lételemének meghosszabbításáról.

Lukács Sándor feltette a kérdést, támogatnának-e egy automatikus finanszírozási rendszert.

Kis Andor elmondta, a paksi atomerőmű kérdésében minden párt kifejtette a véleményét az élettartamának meghosszabbításáról. Ha 4 éves kormányzati ciklusra gondol valaki, 1000 km autópálya építhető meg. Ki lesz a miniszter? Nem tudja, nem is jósol. Milyen biztosítékok vannak a programjaik megvalósítására? Remélhetőleg a 4. kormányzati ciklusban más lesz a helyzet, mint ez előtt. A pártok minél több szavazat reményében, minél többet ígérnének a választópolgároknak. Véleménye szerint, az ellenzék feladata, hogy a törvényeket jobbra tegye.

Rausenberg Péter válaszolva arra a kérdésre, hogy ki lesz a környezetvédelmi miniszter, azt gondolja, hogy az SZDSZ nagyon jól tenné, ha még ennyi idővel a választások előtt megmondaná, hogy abban a koalícióban mit akar csinálni. A viták még nincsenek lezárva. Mi a biztosíték, hogy egy parlamenti párt megvalósítja programját? Az a biztosíték, ha a választópolgár bele veri az orrát annak, aki nem valósítja meg. Helyesnek tartja, hogy pályázati rendszer van. Arra a kérdésre válaszolva, hogy mi lesz a paksi atomerőmű élettartamának meghosszabbításával, úgy felelt, nem gondolja, hogy meg kéne hosszabbítani. Autópályát muszáj volt építeni, de nem kell túlzásba vinni.

Szili Katalin válaszolt, mi a biztosíték arra, hogy megvalósítják programjaikat. Ezt a bezárkózás politikát nem tudja támogatni. Paksi atomerőmű: nem kell meghosszabbítani. Nonprofit törvény: mind a kettőt elkészítette a szocialista párt, és beterjesztette a parlament elé, de meghallgatás nélkül maradt. Autópálya építés: nem elkerülhető, szükséges. Ki lesz a miniszter: nem tudja megmondani. A csongrádi vízlépcső ügyéről nem hallott, nem is létezik.

Meggyesi Balázs válaszolt a kérdésekre. Az alkotmányváltoztatás kérdése: nem kerülhetett napirendre a kérdés, hiányzott a minimális konszenzus. Az autópályák kapcsán: elég komoly hatásaik vannak. Nem kerülhető meg bizonyos autópályák meghosszabbítása. Duna-Tisza, csongrádi vízlépcső: nincs ilyen elfogadott dokumentum. Vannak olyan területek, amelyek el vannak maradva. A költségvetés bizonyos százalékát kapják meg a természetvédelmi mozgalmak. A keretet bővíteni kell. Mely mozgalom kaphat, milyen feladatokra kaphat, milyen elszámolási rendszerre kaphat. Elmondta, egy pályázati rendszert fenn kell tartani szorosabb együttműködéssel.

Láng István úgy gondolja, érdekes, tanulságos, és rendkívül informatív volt a fórum. A kérdések és a válaszok is hasznosak voltak a politikai szervek számára. Megköszönte, hogy meghívták vita-vezetőnek. Köszönetet mondott a szervezőknek.

A levezető elnök a politikai fórumot sikeresnek ítélte és bezárta a plenárist.

NEGYEDIK NAP - JEGYZŐKÖNYV

Készült 2002. február 17-én a szarvasi Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Kar Tessedik termében tartott Országos Környezetvédelmi Tanácskozáson.

Levezető-elnök: Sallai R. Benedek, Perneczky László
Jegyzőkönyvvezetők: Lázi Nikoletta
Pavlovics Nóra

1. napirend: A SZAVAZÁS EREDMÉNYEINEK KIHIRDETÉSE

A megválasztott Szavazatszámláló Bizottság:

- Mersich Katalin
- Juhász Rita
- Dönsz Teodóra

A megválasztott Szavazatszámláló Bizottság kihirdeti a végeredményt.

Országos Környezetvédelmi Tanács (7 fő)

- 158 szavazattal 86 %-os támogatottsággal: **Haraszthy László** 2 évre
148 szavazattal 81 %-os támogatottsággal: **Gyulai Iván** 2 évre
131 szavazattal 72 %-os támogatottsággal: **Schmuck Erzsébet** 2 évre
126 szavazattal 69 %-os támogatottsággal: **Fülöp Sándor** 2 évre
119 szavazattal 65 %-os támogatottsággal: **Kiss Vilmos** 2 évre
119 szavazattal 65 %-os támogatottsággal: **Lukács András** 2 évre
101 szavazattal 55 %-os támogatottsággal: **Rittenbacher Ödön** 2 évre

Választott bizottságba nem került:

- 99 szavazattal Cselőszki Tamás
58 szavazattal Móra Vera
57 szavazattal Ámon Ada
47 szavazattal Lajtmann Csaba
37 szavazattal Kóbor József

KAC „fejlesztési keret” – Tárcaközi Bizottság (2 fő)

- 123 szavazattal 67 %-os támogatottsággal: **Priksz Gábor** 2 évre
98 szavazattal 54 %-os támogatottsággal: **Szabó Zoltán** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

- 91 szavazattal Jánossy László
28 szavazattal Forján Mihály

A, - környezetvédelmi cél (1 fő)

- 67 szavazattal 37 %-os támogatottsággal: **Kiss József** 2 évre

Választott bizottságba nem került:

- 58 szavazattal Rittenbacher Ödön
55 szavazattal Horváth Balázs

B, - természetvédelmi cél (1 fő)

- 180 szavazattal 98 %-os támogatottsággal: **Sallai R. Benedek** 2 évre

C, - szakmapolitikai programok kidolgozása, előkészítése (1 fő)

170 szavazattal 93 %-os támogatottsággal: **Gyulai Iván** 2 évre

D, - környezetvédelmet szolgáló oktatási nevelési ismeretterjesztési feladatok (2 fő)

76 szavazattal 42 %-os támogatottsággal: **Labanc Györgyi** 2 évre

70 szavazattal 38 %-os támogatottsággal: **Drexler Szilárd** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

65 szavazattal Bojtos Ferenc

57 szavazattal Toldi Zoltán

46 szavazattal Kurucz Márta

21 szavazattal Zsarnóczy István

15 szavazattal Bodó János

E, - stratégiai koordináció erősítése, az EU integráció elősegítése (1 fő)

116 szavazattal 63 %-os támogatottsággal: **Kiszel Vilmos** 2 évre

Választott bizottságba nem került:

63 szavazattal Bojtos Ferenc

F, - környezetvédelmi és természetvédelmi társadalmi szervezetek és mozgalmak környezetvédelmi programjainak, kezdeményezéseinek támogatása (5 fő)

160 szavazattal 87 %-os támogatottsággal: **Farkas István** 2 évre

148 szavazattal 81 %-os támogatottsággal: **Breuer László** 2 évre

142 szavazattal 78 %-os támogatottsággal: **Hajtman Ágnes** 1 évre

132 szavazattal 72 %-os támogatottsággal: **Molnár Attila** 1 évre

118 szavazattal 64 %-os támogatottsággal: **Lovászi Péter** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

76 szavazattal Bodó János

40 szavazattal Forján Mihály

G, - környezetvédelmi és természetvédelmi kommunikáció erősítése (1 fő)

118 szavazattal 64 %-os támogatottsággal: **Ilosvay György** 2 évre

Választott bizottságba nem került:

33 szavazattal Lajtmann Csaba

27 szavazattal Labanc Györgyi

H, - környezetvédelmi és természetvédelmi kutatás-fejlesztési feladatok (1 fő)

54 szavazattal 30 %-os támogatottsággal: **Lukács Attila** 2 évre

Választott bizottságba nem került:

52 szavazattal Halmos Gergő

38 szavazattal Bakó Botond

28 szavazattal Kóbor József

7 szavazattal Czillinger Horváth László

Termékdíj – Csomagolóanyag Bizottság (2 fő)

172 szavazattal 94 %-os támogatottsággal: **Lugosi Beáta** 2 évre

115 szavazattal 63 %-os támogatottsággal: **Ferjentsik Viola** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

38 szavazattal Czillinger Horváth László

Cédrus Bizottság (1fő)

168 szavazattal 92 %-os támogatottsággal: **Köszörűs Zoltán** 1 évre

Magyar TV Közalapítvány kuratórium (1fő)

72 szavazattal 39 %-os támogatottsággal: **Csóka Imre** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

56 szavazattal Zachár Balázs

51 szavazattal Szili Zsolt Ákos

Magyar Rádió Kuratóriuma (1fő)

110 szavazattal 60 %-os támogatottsággal: **Kállay György** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

68 szavazattal Demeter Zoltán

Duna Televízió (Hungária) Kuratóriuma (1fő)

175 szavazattal 96 %-os támogatottsággal: **Tömöri László** 1 évre

Kerékpáros Koordinációs (Tárcaközi) Bizottság (1 fő)

150 szavazattal 82 %-os támogatottsággal: **Ferenczi István** 1 évre

Országos Területfejlesztési Tanács (1 fő)

141 szavazattal 77 %-os támogatottsággal: **Farkas István** 1 évre

Választott bizottságba nem került:

38 szavazattal Koltai Ottó

KöM Fejezeti Monitoring Bizottság (2 fő)

152 szavazattal 83 %-os támogatottsággal: **Vásárhelyi Judit** 2 évre

147 szavazattal 80 %-os támogatottsággal: **Hargitai Katalin** 1 évre

Sallai R. Benedek elmondta, 183 szavazatot adott le az OT. Megállapította, hogy az OT szavazóképes. Megkérte a szekció munkáiról az illetékes személyeket, hogy számoljanak be.

2. napirend: BESZÁMOLÓ A SZEKCIÓMUNKÁKRÓL

(71 érvényes mandátummal szavazóképes az OT)

Sallai R. Benedek: megkérte a jelenlévő szekcióvezetőket, hogy egymást követően számoljanak be a szekciójukban végzett munkáról.

1. KÖRNYEZETVÉDELEM VÁROSI KÖRNYEZETBEN SZEKCIÓ

Összevont Állásfoglalás (Urbanizáció – Környezetvédelem -Fenntartható közlekedéspolitikai): Az Urbanizáció – Környezetvédelem szekció állásfoglalása a természet értékeinek megőrzése és a lakott területeken az életminőség javítása érdekében

Közlekedéspolitikai

A közlekedésben a környezetkímélőbb módokat kell előnyben részesíteni. Ennek eléréséhez

- javuljon fokozatosan és erőteljesen a tömegközlekedés színvonala;
- a társadalom nem hajlandó tovább fizetni a közúti szállítás külső költségeit, ezért javasoljuk, hogy a tranzitforgalom teljes mértékben kerüljön át a vasútra;

- az közlekedési infrastruktúra karbantartása és felújítása, valamint a közúti beruházásoknál a kiskorrekciók és az elkerülő utak megépítése élvezzenek elsőbbséget;
- ne a jelenlegi ISPA keret átcsoportosításából és az adófizetők pénzéből finanszírozzák a közutak tengelyterhelésének növelését;

Vizsgálják felül a regionális repülőtér koncepciót, és az eredményről számoljanak be a nyilvánosság előtt.

Önkormányzatok céltámogatása

Haladéktalanul szűnjön meg a csatorna- és szennyvíztisztítók, regionális hulladéklerakók, zöldmezős Ipari Park beruházások támogatásának elsődlegessége és vissza nem térítendő jellege. A keletkező szilárd- és folyékony hulladék mennyiségének csökkentésében, valamint a másodlagos hasznosításában, feldolgozásában tegyék érdekeltté a szereplőket.

A fenntartható területfejlesztés feltételeinek megteremtése

Az anyagi és tárgyi feltételek javításával biztosítsák a szakhatóságok megfelelő súlyát a területrendezési és fejlesztési döntésekben.

Az önkormányzati képviselők döntései számonkérhetők legyenek – vagyis biztosítsák a választók beleszólását a döntésekbe a ciklus teljes időtartama alatt.

Készítsék el 2003 végére az önkormányzatok környezetvédelmi programjukat, amely garantálja az ott élők egészséges környezethez való jogát, a természetes és épített környezet védelmét, és ennek rendeli alá a területrendezési szabályozást (és nem fordítva!). Hozzanak létre alapokat mindezek biztosítására.

Az új építkezések támogatása helyett a költségvetési forrásokat elsődlegesen az épületek felújítására csoportosítsák át. Másodsorban pedig a közcélú illetve szociális építkezéseket (kollégiumok, kórházak, fecskeházak, idősek otthona) támogassák.

Környezeti információ - Média

A közszolgálati elektronikus és írott (pl. önkormányzati lapok) média szolgálja a környezeti tudatosságot, ezzel is segítve, hogy a környezetvédelmi költségek a megelőzés által csökkenhessenek.

*****

Bejelentés Budapest és környéke zöldterületeinek megőrzése érdekében:

Duna-Ipoly Nemzeti Park területe

A Levegő Munkacsoport vállalja, hogy a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén (gyakorlatilag a Budapesti Agglomeráció területe) továbbítja azokat a civil szervezetektől illetve a lakosságtól érkező információkat, amelyek e terület természeti értékeinek veszélyeztetésére vonatkoznak, ülésein fórumot biztosít a témakör tárgyalására, felhívja a közvélemény figyelmét a visszasságokra, ezzel is segítve a Nemzeti Park Igazgatóság természetet védő munkáját.

Beliczay Erzsébet: Az Urbanizáció – Környezetvédelem szekció fontosnak tartotta, a tömegközlekedés színvonalának javítását. A közlekedési infrastruktúránál a hangsúly a karbantartáson-felújításon legyen. A közúti beruházásoknál a települések tehermentesítését szolgáló elkerülő útszakaszokat építsék meg. Az EU nyomására 10-ről 11,5 tonna tengelynyomásra akarják emelni a főközlekedési utak teherbíróképességét.

A környezetvédelemre fordított közkiadásokkal kapcsolatban elmondta, hogy tűrhetetlen a szennyvíztisztítással kapcsolatos beruházások jelenlegi támogatási gyakorlata. A drága, alacsony kihasználtságú szennyvíztisztító berendezések, végtelen hosszú csatornavezetékek támogatása elveszi az adófizetők pénzét a hatékonyabb közkiadások elől, majd a költséges üzemeltetés a helyi lakosságot sújtja évtizedeken keresztül. A támogatások elbírálásánál biztosítsák a szakhatóságok megfelelő beleszólását.

Az önkormányzati képviselők ígéretei számonkérhetők legyenek. Készítsék el minden településen 2003 végére a környezetvédelmi programjukat. Hozzanak létre alapokat a programok célkitűzéseinek megvalósítására.

Az építési szektorban a költségvetési forrásokat elsődlegesen az épületek felújítására fordítsák.

Különítsenek el forrásokat az önkormányzatok a környezeti tudatosság növelésére, hogy a környezetvédelmi költségek a megelőzés által csökkenjenek.

SZEKCIÓ ÁLLÁSFOGLALÁSÁVAL KAPCSOLATOSAN FELMERÜLT KÉRDÉS:

Gábor: Akik szállítanak az utakon, azok fizessék meg a költséget. Meg fogják fizetni. Azt gondolja, ez a javaslat nem viszi előrébb az emberi ügyüket, ez kevés. Véleménye szerint, nem azzal kell kezdeni, hogy meghirdessenek egy negatív adatot. Úgy látja, ha valóban segítik a költségeket, akkor igenis nem fognak annyian közúton járni, hanem a vasútra terelődik a szállítás. Ha segítik a szállítást, ahhoz pénz kell, elég sok. Ezeket a pénzeket valahonnan át kell csoportosítani a közutaktól a vasútra.

Gyulai Iván elmondta, hogy ezt pénzzel kompenzálni nem lehet. Automatikusan elfogadják, hogy ez a szektor növekedni fog. Ez a növekedés ellen kell fellépni. Hangsúlyozta, probléma a közlekedés. A vasút sem annyira jó megoldás, a vasút csak jobb megoldás. A közlekedés és a szállítási igényeket kell mérsékelni.

Beliczay Erzsébet egyik javaslata az lenne, hogy kihúzzák ezt a kérdést. Másik, hogy törekszenek a szállítás csökkentésére. Úgy érzi, hogy ez egy nemzetközi probléma.

Gyulai Iván javasolta, az a mondat, ami arra irányul, hogy fizesse meg a helyet, ne így legyen benne. Véleménye szerint az okai máshol vannak.

Beliczay Erzsébet elfogadta a javaslatot. Kihagyják ezt a mondatot.

Gyulai Iván elmondta, a vasútnak is számos költségei vannak. Véleménye szerint, nem verseny helyzetet kell teremteni, hanem azt kell mondani, hogy nem tudják elviselni az országon áthaladó kamion költségeket. A tárcsa nem hajlandó megfizetni a közúton áthaladó tranzit forgalom költségeit. A közúti forgalom teljes mértékben vasútra valósuljon meg.

Sallai R. Benedek elmondta, hogy a módosított szekcióval kapcsolatban nincs kérdés. Szavazásra bocsátotta, ahol elfogadja 57, tartózkodás nem volt, nem szavazat nem volt. A városi környezet – közlekedés állásfoglalást elfogadta az OT.

2. A ZÖLD SZERVEZETEK FELKÉSZÜLÉSE AZ ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOKRA

A Levegő Munkacsoport kezdeményezése: kössenek megállapodást a környezetvédő szervezetek az ország miniszterelnökjelöltjeivel az országgyűlési választások előtt (A plenáris előtt kiosztották a résztvevőknek az alábbi megállapodás tervezet szövegét, hogy mindenki hozzászólhasson.)

Sallai R. Benedek: szavazásra tette fel a tervezetet

TERVEZET! Szerződés

amely létrejött a mai napon egyrészt **XY, miniszterelnök-jelölt** (Budapest,...), másrészt..... környezet- és természetvédő társadalmi szervezetek (a továbbiakban: a társadalmi szervezetek)

között abból a célból, hogy 2002 és 2006 között elősegítsék Magyarországon a környezet és természet védelmét, a társadalomnak a fenntartható fejlődési pályára való áttérését.

- 1.) XY kötelezettséget vállal arra, hogy amennyiben 2002-ben Magyarország miniszterelnöke lesz, miniszterelnöksége ideje alatt a 2006. évi országgyűlési választásokig minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy a jelen szerződés elválaszthatatlan részét képező, **Környezet- és természetvédő szervezetek elvárásai a Magyar Köztársaság Kormányától 2002 és 2006 között a környezet védelme és a fenntartható fejlődés érdekében** című dokumentumban megfogalmazottak megvalósuljanak.
- 2.) XY vállalja, hogy amennyiben nem teljesíti az 1. pontban leírtakat, haladéktalanul lemond miniszterelnöki tisztségéről és az adott kormányzati ciklus alatt a kormányzatban semmiféle vezető tisztséget a továbbiakban nem vállal.
- 3.) A társadalmi szervezetek vállalják, hogy XY-t miniszterelnökként teljes mértékben támogatják a **Környezet- és természetvédő szervezetek elvárásai a Magyar Köztársaság Kormányától 2002 és 2006 között a környezet védelme és a fenntartható fejlődés érdekében** című dokumentumban megfogalmazott célok megvalósításában. A társadalmi szervezetek minden tőlük telhetőt megtesznek annak érdekében, hogy más szervezetek és a széles közvélemény is támogassák ezt a programot. A társadalmi szervezetek vállalják, hogy XY és munkatársai részére az említett dokumentumban felsorolt témákban folyamatos szakmai és egyéb segítséget, valamint erkölcsi támogatást nyújtanak.
- 4.) A szerződő felek vállalják, hogy a fenti pontokban leírtak megvalósulásának értékelése, valamint az egyéb időszakos környezet- és természetvédelmi témák megvitatása céljából félévente legalább 2 óra időtartamra személyes megbeszélést tartanak, szükség esetén más szervezetek képviselőinek a bevonásával.

- 5.) XY tudomásul veszi, hogy a társadalmi szervezetek pártpolitikailag semlegesek, így pártpolitikai tevékenységet nem folytatnak, pártoktól függetlenek, azoknak anyagi támogatást nem nyújtanak és támogatást nem fogadnak el tőlük, országgyűlési, megyei, helyi, fővárosi és kerületi képviselőjelöltet nem állítanak és nem támogatnak. A társadalmi szervezetek ezen jellegét a jelen szerződés semmilyen módon nem változtatja meg.
- 6.) A szerződő feleknek joguk van arra, hogy a jelen szerződésben megfogalmazott kötelezettségek megszegése esetén ezen kötelezettségek teljesítésén kívül 100.000 (azaz egyszázezer) forint nem vagyoni kár megtérítését is követeljék.
- 7.) A szerződő felek megállapodnak abban, hogy egymás véleményét tiszteletben tartva töreksenek a vitás kérdéseket tárgyalás útján megoldani. Amennyiben ez nem vezet eredményre, akkor a felek a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét fogadják el. A felek a jogvita elbírálását közös megegyezéssel társadalmi bíróságra is bízhatják. A társadalmi bíróság megválasztására és eljárására a választottbíráskodásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Budapest, 2002. február ...

XY
miniszterelnök-jelölt

A társadalmi szervezetek képviselőjében:

.....

Környezet- és természetvédő szervezetek elvárásai a Magyar Köztársaság Kormányától 2002 és 2006 között a környezet védelme és a fenntartható fejlődés érdekében

A Magyar Köztársaság Kormánya 2002 és 2006 között jelentősen lépjen előre az ökoszociális piacgazdaság, a fenntartható fejlődés megteremtése felé. A kormány fokozatosan olyan politikát valósítson meg, amely nem veszélyezteti a lakosság egészségét és természetes környezetünket, a természeti értékeket, továbbá a társadalmi-gazdasági igényeket úgy elégíti ki, hogy a megújuló erőforrásokat lassabb ütemben használja fel, mint az újratehermelődésükhöz szükséges idő, és biztosítja a nem megújuló erőforrások helyettesítését. A Kormány az eddiginél jóval nagyobb mértékben támogassa mindazokat a nem anyag- és energiaigényes tevékenységeket, amelyek egyaránt elősegítik a természeti erőforrások megőrzését és a nagyobb szennyeződések elkerülését, valamint a társadalom fejlődését és az egyes emberek jólétét is: az oktatást, a művelődést, a művészeteket, az egészségügyet, a tudományos kutatást és az emberek boldogulását segítő társadalmi érintkezések különböző formáit. A Kormány politikája segítse elő, hogy a magyar gazdaság alkalmazkodjon a világban végbemenő azon folyamathoz, amely leértékelte a magas nyersanyag- és energiatartalmú termelést, és az alkotó emberi munkát helyezte előtérbe: Magyarországon jöjjön létre a tudás alapú társadalom, hiszen ez a nemzetgazdaság és a környezetvédelem érdekeit egyaránt szolgálja.

- 1) Csak olyan új törvény, kormány- és miniszteri rendelet, valamint kormányhatározat kerüljön elfogadásra, amely nem csökkenti a környezet-, természet- és egészségvédelem, továbbá az oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális ellátás jogszabályokkal biztosított szintjét, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi, illetve ellátási szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan. Mindez a költségvetési és adótörvényekre is vonatkozik. (Az egészség fogalmának meghatározásakor az ENSZ Egészségügyi Világszervezetének álláspontját kell elfogadni, amely szerint az egészség a teljes testi, lelki, szellemi és szociális jólét állapota.)
- 2) **Valósuljon meg a nyitott jogalkotás. A tervezett új törvények, kormányrendeletek és miniszteri rendeletek felsorolása a lehető legkorábbi időpontban hozzáférhető legyen az Interneten annak megjelölésével, hogy a vonatkozó anyagok (beleértve az előzetes koncepciókat is) hol érhetők el.**

Az Országgyűlésnek és a Kormánynak az állami költségvetésre és az adótörvényekre vonatkozó, vagy azokat lényegesen befolyásoló döntéseit minden esetben alapozza meg részletes társadalmi, gazdasági és környezeti hatásvizsgálat, rövid-, közép- és hosszú távra érvényes összehasonlító elemzés és költség-haszon kimutatás. Ezek eredményeit még a döntés előtt megfelelő időben hozzák nyilvánosságra, és az eltérő vélemények ismertetésével bocsássák széles körű társadalmi vitára.

A gyakorlatban is valósuljanak meg a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezmény előírásai.

- 3) **A megyei szintű bíróságok elé kerülő környezetvédelmi ügyeket a bíróság soron kívül tárgyalja. A bírák rendszeresen részesüljenek környezetvédelmi továbbképzésben. Legálább a megyei szintű bíróságokon külön bíró foglalkozzon a környezetvédelmi ügyekkel.**

Az Alkotmánybíróság négy hónapon belül bíráljon el minden beadványt, amelyet legalább három országos tevékenységi körű társadalmi szervezet vagy 50 országgyűlési képviselő írt alá.

- 4) Az országos, regionális és helyi fejlesztési programokba építsék be a környezetvédelmi szempontokat. A programok tervezésébe, megvalósításába, irányításába és ellenőrzésébe intézményesen vonják be a társadalmi és gazdasági partnereket, és ennek hatékony működéséhez biztosítsák a szükséges feltételeket.
- 5) Folyamatosan és jelentős mértékben csökkentsék mindazokat a nyílt és rejtett támogatásokat, amelyeket a súlyosan környezetszennyező tevékenységeknek nyújtanak az adófizetők pénzéből. 2002. december 31-ig készítsenek ezekről a támogatásokról (beleértve a különböző rejtett és nyílt adókedvezményeket is) részletes kimutatást, majd ezeket bocsássák szakmai és társadalmi vitára annak érdekében, hogy az ilyen jellegű támogatások csökkentése már 2004-ben nagymértékben felgyorsuljon.
- 6) A Kormány környezetpolitikája vegye figyelembe az Európai Unió környezetpolitikájának változásait, összhangban az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiájával. Készítse el Magyarország Fenntartható Fejlődés Stratégiáját, építse ki a fenntartható fejlődéshez szükséges intézményrendszert, és mihamarabb kezdje meg a környezeti szempontok beépítését a különböző ágazati politikákba. Dolgozza ki 2002. december 31-ig a fenntartható fejlődés mutatóinak első változatát, bocsássa azt széles körű társadalmi és szakmai vitára és ezek alapján folyamatosan korszerűsítse azt.
- 7) A Környezetvédelmi Minisztérium őrizze meg önállóságát a Kormányon belül. A környezetvédelmi miniszter legyen a Gazdasági Kabinet tagja. A Környezetvédelmi Minisztérium forrásai minden évben legalább 10 milliárd forinttal emelkedjenek, és ezt a kezdeti időszakban arra fordítsák, hogy a területi szerveinek létszáma növekedjen és ellátottsága javuljon, valamint hogy a környezetvédelmi tudatformálás jelentősen erősödjön. Az összes többi minisztériumban hozzanak létre önálló környezetvédelmi főosztályt.
- 8) A meglévő nemzeti vagyon megőrzése, felújítása és hatékony működtetése részesüljön elsőbbségben az új beruházásokkal szemben.
- 9) Jelentősen csökkenjen a termőföld, a zöldterületek beépítése, a természet (beleértve a geológiai vagyont is) pusztítása, különös tekintettel az aktív lombfelületekre. A fejlesztések elsősorban a rozsdáövezetekben valósuljanak meg, és ennek piacokonform véghezviteléhez képezzenek állami pénzalapokat. Ennek érdekében már 2002-ben érdemi és hatékony intézkedések történjenek.
- 10) 2002-ben módosítsák a kereskedelmi létesítmények építésének szabályozását az osztrák, dán, finn vagy norvég szabályozások példájára.
- 11) Az ország széndioxid-kibocsátása 2003-tól kezdve ne növekedjen. Ezt elsősorban az erősen szennyezett levegőjű sűrűn lakott területeken történő beavatkozásokkal kell elérni, különösen a tömegközlekedés színvonalának lényeges emelésével és az épületállomány korszerűsítésével.
- 12) Folyóinkon ne épüljön újabb vízlépcső. A Kormány tegyen meg minden tőle telhetőt, használja fel a nemzetközi jog, elsősorban az Espooi Egyezmény és a diplomácia minden eszközét annak érdekében is, hogy a síkvidéki határfolyóinkon se épüljön vízlépcső.

Beliczay Erzsébet –Annak érdekében, hogy a következő kormány nagyobb érzékenységet tanúsítson a környezeti értékek iránt, fel kellene ajánlani a miniszterelnök-jelölteknek egy a zöld szervezetekkel közös megállapodás aláírását. Felolvasta a **szerződéstervezetet**. Magyarázként hozzáfűzte, hogy a politikusok nagyon sokmindent ígérnek a választásokra. A számonkérés érdekében, Fülöp Sándor véleményét figyelembe véve, nemcsak egy sima megállapodást irassanak alá a jelöltekkel, hanem a be nem tartás esetére egy konkrét pénzüsszeget jelöljenek meg. Véleménye szerint, 100 ezer forintos letétet kellene elhelyezni a szerződésben foglaltakat vállaló jelöltnek Hangsúlyozta, hogy a tervezetet a plenáris ülésen elhangzott hozzászólások figyelembevételével föl fogják tenni az internetre, 1-2 ponton magyarázó szöveggel.

Sallai R. Benedek megállapította, hogy kérdés nem volt. Szavazásra bocsátotta a szerződéstervezetet, melynek eredménye: tartózkodott 4 fő, a többiek elfogadták.

3. ENERGIA SZEKCIÓ

Energia szekció, Lajtmann Csaba elmondta, hogy az atomenergiával foglalkoztak. Kijelentette, tartalmilag nem változott. III. pont első része, hogy támogassa a hatékonyabb energiafelhasználást elősegítés fejlesztését. III.4. pont írja elő, új rendezési tervek készítésekor, a közlekedés és a használati energia kielégítését.

Sallai R. Benedek feltette a kérdést, hogy a módosított állásfoglalással kapcsolatban van-e kérdés. Megállapította, hogy nincs. Szavazásra bocsátotta a szekció állásfoglalását. Elfogadta 58, tartózkodás és nem szavazat nincs.

Állásfoglalás: a Magyarországi zöld szervezetek energiapolitikai állásfoglalása, különös tekintettel az atomenergia felhasználására

A kiotói folyamat bonni állomásán - 2001. július 16-27. - a Részes felek megállapodtak abban (CDM 12. szakasz, JI 6. szakasz), hogy tartózkodnak a kibocsátás-csökkentési egységek atomenergiával történő létrehozásától. Ezzel a folyamatban résztvevő iparilag fejlett országok elismerték, hogy a nukleáris alapú energia környezetileg és társadalmilag nem fenntartható alternatívája a szén alapú villamos energia előállításnak. A Paksi Atomerőmű blokkjainak üzemideje 2012 és 2017 között lejár. A Paksi Atomerőmű Rt. az atomenergiát "tisztá, biztonságos és olcsó" forrásként népszerűsítve igyekszik elfogadtatni az üzemidő-hosszabbítást célzó programok elindítását. A magyarországi zöld mozgalom a nukleáris energia felhasználását, így az atomerőmű élettartam-hosszabbítását is elfogadhatatlannak tartja, ezért a következő energiapolitikai állásfoglalást hozza:

I. Atomenergia

1. Ellenzünk minden, nukleáris energetikai és hadászati hasznosítást célzó kezdeményezést az ország területén, mert

- Kockázatos! - nemcsak az atomerőmű üzemeltetése fenyeget egy lehetséges balesettel, de az üzemanyag bányászata, feldolgozása, szállítása, a hulladék tárolása is számos kockázati faktort hordoz magában.

- Költséges! - mivel a paksi áram majd a duplájába kerülne a mostani árnak, ha az erőmű vállalat minden múltban felmerülő költséget megtérítene a beruházók vagy a negatív externáliák elszenvedői felé és a jövőben felmerülő tényleges költségeket az üzemidő alatt felhalmozna egy minden tekintetben értékálló és biztonságos alapba. A fenti állítás kisebb változtatásokkal a világ bármely atomerőművére igaz.

- Környezetkárosító! - az üzemanyag-út minden állomásán (bányászat, feldolgozás, villamos energia termelés, reprocessálás, hulladék elhelyezés) veszélyes anyagok kerülnek ki a környezetbe.

- A nagyaktivitású radioaktív hulladékok biztonságos végleges elhelyezése mindeztidőig megoldatlan!

2. Minthogy a Paksi Atomerőmű Rt. 98%-ban állami tulajdonban lévő cég, köteles az állampolgárok számára tevékenységeiről információt szolgáltatni. Az 1992/LXIII. és a 2001/LXXXI. törvény alapján követeljük a Paksi Atomerőműhöz kapcsolódó költségek közzétételét az alábbiak szerint:

- tőkejuttatások az építkezés folyamán (kamatmentes állami hitelek);

- a nagy aktivitású radioaktív hulladékok visszaszállításának költségei, jelenértéken számítva, a volt Szovjetunióba, illetve Oroszországba;

- a mecseki uránbányához kapcsolódó költségek - beruházás, üzemeltetés, rekultiváció, stb.;

- a püspökszilágyi tárolóhoz kapcsolódó költségek - beruházás, szállítás, tárolás, felügyelet és egyéb költségek;

- a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezésére irányuló kutatások eddigi költségei;

- az atomerőmű biztonsági, földrengés-állósági javításainak beruházási és egyéb költségei;

- az atomerőmű élettartam-hosszabbításához kapcsolódó eddigi költségek.

3. Az 1992/LXIII. és a 2001/LXXXI. törvény alapján követeljük a Paksi Atomerőmű üzemeléséhez kapcsolódó jövőbeli állami támogatások, illetve piaci hitelek nyilvánosságra hozatalát.

4. Ellenezzük a Paksi Atomerőmű élettartam-hosszabbítását, és az azt célzó programok elindítását, valamint a 2001/LXXXI. tv. 6. cikke alapján követeljük a környezetvédő társadalmi szervezetek bevonását az élettartam-hosszabbítást vizsgáló tervezési folyamatokba. Az élettartam hosszabbítást ellenezzük, mert:

- ekkor is fennáll az atomenergiával kapcsolatos összes probléma, melyet fentebb már kifejtettünk;

- a meghosszabbított időtartam alatt a radioaktív hulladék mennyisége folyamatosan növekszik;

- az élettartam-hosszabbítás biztonsági következményei nem ismeretesek, mivel erre a világon is igen kevés példa van;

- költséges és a kiváltás - azaz fenntarthatóbb lehetőségek - elől veszi el a tőkét;

- újabb problémákat vet fel a szakképzett munkaerő utánpótlásával kapcsolatban, hiszen a most kiképzett fiatal szakemberek a hosszabbított üzemidejű erőmű leállásakor válnak - középkorúan - munkanélkülivé.

5. Az erőmű teljesítménynövelése energiahatékonyság céljából észszerű törekvés, de ez semmiképpen nem veszélyeztetheti a biztonságot. Ezért ellenezzük a Paksi Atomerőmű primer körű kapacitásbővítését a reaktorok igénybevételeinek növelése által, valamint az ezt célzó programok elindítását, állami támogatását.

6. A paksi erőműben keletkező kis, közepes és nagy aktivitású radioaktív hulladék kezelésénél a nemzetközi követelmények szerint vegyék figyelembe az alábbiakat:

- minél kevesebb szállítással járjon;

- a hulladék az elhelyezés után ellenőrizhető és ellenőrzött maradjon a veszélyességi idő lejártáig. A hatályos magyar törvények szerint a kis- és közepes aktivitású hulladékoknál ez 600 évet jelent, a nagy aktivitású hulladékok esetében ez az idő több tízezer évre rúg;

- a hulladék rendkívüli esemény esetén hozzáférhető és biztonságba helyezhető legyen;

- a Magyarországon keletkező radioaktív hulladék tárolását - igazodva a nemzetközi környezetvédelmi törekvésekhez - hazánk területén kell megoldani.

7. Az Európai Unió, illetve a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség által végzett vizsgálatok eredményei megkérdőjelezték az atomenergiát felügyelő hazai hatóságok függetlenségét. A függetlenség elérésének céljából követeljük egy olyan országos ellenőrző szerv létrehozását az atomenergetika területén működő szervezetek folyamatos vizsgálatára, ahol az ellenőrző szervben civil környezetvédő és szakmai szervezetek részvétele is biztosított.

8. A régiókban számos atomerőmű működik, melyek között találhatók olyanok is, melyeket a nemzetközi szervezetek a világ legveszélyesebb atomerőművei közé sorolnak. Ez a tény is megerősíti az egyébként is szükségszerű szoros együttműködést és információcserét a kockázatok minimalizálása érdekében. Ezért felhívjuk a Kormányt, hogy tegyen lépéseket az úgynevezett "emergency planning", azaz a veszélyelhárítás terveinek kidolgozására az itt lakók védelmében, valamint biztosítsa ebben a társadalmi részvételt. Ezeket a terveket számos szervezet hiányolja az Európai Unióba csatlakozni kívánó országok körében.

II. A jövő energetikai rendszere:

A fosszilis erőforrások használata a fenntarthatóság eszméjének ellentmondva elégíti ki a világ energiaigényeit. A 20. század megszokott és elavulóvá váló energiaforrásai nem illeszthetők bele egy ökológiai szemléletet előtérbe helyező energiapolitikai jövőképbe. Mindezek ismeretében a jövő energetikai rendszere egy olyan, az energiatermelés és -felhasználás környezeti és társadalmi problémáinak minimalizálására törekvő, fenntartható, atomenergia-mentes rendszer, amely:

1. diverzifikált - több lábon álló, sokszínű rendszer, ami magában foglalja a megújuló energiaforrások nagy arányú alkalmazását csakúgy, mint az energiahatékonyság adta lehetőségek kiaknázását mind előállítói, mind felhasználói oldalon,

2. decentralizált - sok kis, helyi forrásból táplálkozó rendszer együttműködésén alapul, törekedve arra, hogy a területet ellátó energiaforrás kiválasztásánál a régió adottságaira helyeződjen a hangsúly. Ahhoz, hogy a fosszilis erőforrások kimerülésének idejére ez az energetikai rendszer létrejöjjön, nem beszélve a környezetet károsító hatások csökkentésének fontosságáról, már most el kell kezdeni a fenti rendszer kiépítését, és folyamatosan lépéseket tenni a megvalósítás érdekében.

III. A vázolt jövő eléréséhez, a teljesség igénye nélkül, a következő lépések megtételét látjuk elengedhetetlennek:

1. A Kormány, figyelembe véve a valós villamosenergia-szükségletet, dolgozzon ki stratégiát a paksi atomerőmű kiváltására, majd a megvalósításhoz szükséges intézkedéseket is tegye meg, a következők figyelembevételével:- A termelői, szállítói, illetve a felhasználói oldal hatékonyságának növelése.- A megújuló energiaforrások fokozott térnyerése a villamos energia termelésén belül.- Az energiahatékonyság és az erőforrás diverzifikáció révén felszabaduló energiahordozók átcsoportosítása a kiváltás céljára.- A villamos energia hálózati veszteségének mielőbbi csökkentése.- Távfűtő erőművek átalakítása kombinált ciklusúra, hő- és villamos-energia előállításra.

- Támogassa a hatékonyabb energia felhasználást elősegítő technológiák fejlesztését, mint például a hőszivattyús megoldások.

2. A Villamos Energia Törvény - VET - alapján a Kormány szorgalmazza a fizikailag rendelkezésre álló megújuló energiaforrások hasznosításának gyors ütemű megvalósítását.

- Ehhez mielőbb dolgozza ki a törvényben már megfogalmazott forrásdifferenciált, stabil, átlátható átvételi ár rendszert, amely elősegíti a Magyarországon fellelhető megújuló energiaforrások egymással párhuzamos, gyors ütemű fejlődését.

- Dolgozzon ki eljárási irányelveket a különböző megújuló energiaforrások telepítéséhez szükséges engedélyezési folyamatra, hangolja össze azokat a különböző szakhatóságokkal, valamint határozzon meg egy olyan feltételrendszert, amely a megújulók környezetbarát hasznosítását biztosítja.

3. Helyezzen hangsúlyt a végfogyasztói környezetbarát energiahasználati szemlélet kialakítására, különös tekintettel a következőkre:

- Támogassa a lakossági és helyi kezdeményezéseket a megújuló energiát hasznosító beruházásokra.

- Támogassa az energiahatékonyságot, energiatakarékosságot és a megújuló energiaforrások hasznosítását népszerűsítő kampányokat, ezek megvalósítására irányuló költség-hatékony programokat.

- Ösztönözze a megyei és regionális stratégiák kialakítását a megújuló források alkalmazási lehetőségeiről.

- Ösztönözze a helyi lehetőségek felmérését, és lokális tanácsadó központok felállítását. Szorgalmazza, hogy az önkormányzatok maguk is részt vegyenek a lakosság információigényének kielégítésében, és keressék az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások növekedésének módjait.

- Ösztönözze a villamos energia részarányának csökkentését azokon a helyeken, ahol alacsonyabb rendű energiahordozó is elegendő lenne.

- Építészeti előírásokban kötelezőként szerepeljen az energiafogyasztás megjelölése, a passzív napenergia hasznosítása, illetve az aktív napenergia hasznosításának megfelelő szerkezeti elemek beépítése. Ezzel az ingatlanpiacon a környezettudatos építkezés is preferálttá válna.

4. Fogantasson olyan intézkedéseket, amelyek érdekeltté teszik az energiapiac szereplőit a környezetbarát alternatívák alkalmazásában:

- Tegye lehetővé azokat a szolgáltatók által végrehajtott programokat, amelyek befolyásolják a fogyasztói oldalt. Ki kell dolgozni a keresleti oldali befolyásolást lehetővé tevő és előmozdító szabályozási keretet. Ekkor már az energiaipar is beruházna a végfogyasztók energiahatékonyságába.

- Alkalmazza az Európai Unióban elfogadott, megújuló energiaforrásokra vonatkozó 2001/77/EC direktívát.

- Az energiaszabályozást úgy kell alakítani, hogy az energiaszolgáltatók érdekeltek legyenek az energiahatékonyság és -takarékoság növelésében, azaz szolgáltassanak, és nem kWh-t, vagy m³-t árulnak.

- A fosszilis energiahordozók esetében figyelembe kell venni az externális, azaz a tágabb társadalmi és környezeti költségeket is. Ennek világszerte számos adminisztratív módja van, pl. szénadó, CO₂ adó, bírságok, környezetterhelési díj, stb. A kívánt cél eléréséhez egy hosszabb folyamat útján juthatunk el, amely az adórendszer reformját eredményezi.

- A versenypiacon előnyt kell biztosítani a kapcsoltan termelt villamos- és hőenergia számára. Főként a kisteljesítményű fűtő- és erőművek megvalósításának ösztönzése fontos, mivel ezek a decentralizációt is elősegítik. Különös figyelmet kell szentelni az alternatív energiaforrásokat használó kombinált erőművek támogatásának.

- Elengedhetetlen a vállalkozások működési feltételeibe beépített környezetvédelmi megkötések és az ezek betartását ellenőrizni hivatott intézmények, szabályozó szervezetek felállítása, megerősítése. A piac csak akkor ösztönzi a szennyező kibocsátások csökkentését, ha a szabályozás révén a vállalatok számára a környezetszennyezés tényleges költségként jelentkezik.

- Írja elő új rendezési tervek készítésekor energetikai koncepció készítését, mely tartalmazza a közlekedés és használati energiaigény kielégítését.

5. Ahhoz, hogy fentebb vázolt indokoltnak tűnő lépések hosszú távon működőképes rendszert alkossanak, a következő társadalmi, demokratikus alapelveket kell irányadónak tekinteni az energetika terén is:

- Növelni kell az energiapolitika nyitottságát, a társadalmi részvételt és az érdek egyeztetés szerepét, mert csak így érhető el, hogy a társadalom igényeit jobban tükröző energiaellátási rendszer alakulhasson ki.

- A szubszidiaritás elvét messzemenően érvényesíteni kell az energetika területén is, pl. a távhő szektor jövőjének alakítása során, valamint a még folyamatban lévő gázprogramokban.

- Egy jól működő védelmi rendszer létrehozása a kisfogyasztók számára elengedhetetlen ahhoz, hogy elkerülhető legyen jólétük - áremelkedés miatti - csökkenése. A versenypiac és a közüzemi ellátás közötti, a kisfogyasztók kárára történő keresztfinanszírozás elkerülése érdekében is szükség van a kisfogyasztók védelmére.

A fent vázolt energiapolitika sikeres megvalósítása kormány szintű intézkedéseket jelent, mely nagyarányú összefogást igényel mind a természet-, mind a társadalomtudományos szakma részéről.

Az állásfoglalást az Energia Klub és a REFLEX Környezetvédő Egyesület készítette a Zöld Energia Hálózat tagjainak közreműködésével

4. GÉNPISZKA SZEKCIÓ

Állásfoglalás:

A Környezet- és Természetvédelmi Szervezetek 2002. évi Országos Találkozóján összegyűlt szervezetek véleménye szerint a genetikailag módosított élőlények mezőgazdasági alkalmazása nem összeegyeztethető a Magyarország számára követendő, fenntartható mezőgazdasági fejlődési modellel. Ezért kívánatos lenne ezek hazai kibocsátására és felhasználására vonatkozó, *legalább tízéves moratórium meghirdetése*.

Világszerte egyre több jel mutat arra, hogy ahol a génmódosított növények termesztése nagyobb méretekben megkezdődik, ott elkerülhetetlen az idegen gének „megszökése” és a hagyományos fajtákban való megjelenése az átporzás, a termés elszóródása, a feldolgozási során bekövetkező keveredés miatt. Így nem biztosítható a módosított és nem-módosított termények különválasztása. A genetikailag módosított összetevők óhatatlanul megjelennek az élelmiszerekben is, *súlyosan korlátozva a fogyasztók választási szabadságát*, mivel így előbb-utóbb nem maradnak „hagyományos” termékek a piacon.

A genetikailag módosított élőlények alkalmazásával összefügg ökológiai kockázatokkal kapcsolatban továbbra is túl kevés információ áll rendelkezésünkre. Noha nagyobb katasztrófa a módosított termékek piaci megjelenése óta még nem történt, az elővigyázatosság elvéve összhangban nem ezek veszélyességét, hanem veszélytelenségét kellene bizonyítani. A javasolt moratóriumnak ezért olyan időtartamra kell kiterjednie, ami lehetővé teszi átfogó, integrált szemléletű hatásvizsgálatok elvégzését és értékelését.

A géntechnológiai törvény *összel esedékes módosítása* során a fenti követeléseket kell érvényesíteni. Meg kell vizsgálni, hogy milyen jogi lehetőségek vannak a kereskedelmi célú mezőgazdasági géntechnológia elterjedésének megakadályozására (vagy legalábbis visszaszorítására), a fenntartható fejlődés biztosítása, a biológiai sokféleség és az ökológiai gazdálkodás megvédése illetve a jövőbeli károk elkerülése érdekében.

A magyar országgyűlésnek sürgősen ratifikálnia kell az élő módosított szervezetek határokon át való szállításáról és terjedéséről szóló *Cartagenai Jegyzőkönyvet*. Az ügyben eddig feltűnően passzív Környezetvédelmi Minisztérium jelöljön ki felelőst ennek előkészítésére. Hasonlóképpen, fel kell készülni az Európai Unióban kidolgozás alatt áll új jogszabályok átvételére, elsősorban a genetikailag módosított élelmiszer-összetevők címkézése és nyomonkövetése terén.

A hazai helyzetet tovább súlyosbítja, hogy jelenleg messze nem kielégítő a külföldről behozott élelmiszer-alapanyagok és termékek bevizsgálása, ami a jelölési kötelezettség betartásának alapja kellene, hogy legyen. Ennek oka egyszerűen a megfelelő laboratóriumi háttér hiánya. Ezért a fentiekén túl *költségvetési forrásokat kell elkülöníteni* a hatásvizsgálatok kivitelezésére, valamint az megfelelő élelmiszer-ellenőrző rendszer kialakítására.

Génpiszka szekció, Fidrich Róbert kijelentette, erről jó anyag található az OT 3-as hírlevelében a 48. oldalon. Semmi változás nem történt. Móra Vera féle javaslat volt.

Sallai R. Benedek megállapította, hogy ezzel kapcsolatban kérdés nem merült fel. Szavazásra bocsátotta, ahol 56 igen szavazat, tartózkodás és nem szavazat nincs.

5. GLOBALIZÁCIÓ SZEKCIÓ

Állásfoglalás: nincs állásfoglalás, nem hozott állásfoglalást

Fidrich Róbert elmondta, nincs állásfoglalási javaslat. Az egész szekciónak a nagy részében Ámon Ada tartott beszámolót. Közölte, sokféle társadalmi szervezet részt vett a fórumon. Mondta, a beszámolók alapján úgy tűnik, fontos kezdeményezésekről van szó. Hangsúlyozta, az az álláspont mindenképpen nagyon fontos lenne, hogy Kelet-Európából minél többen részt vegyenek ilyen rendezvényen.

Kiszel Vilmos javasolta, hogy helyezték hatályba azt, amit tavaly nem sikerült elfogadniuk.

Sallai R. Benedek szavazásra bocsátotta, hogy a javaslatot Kiszél Vilmos felolvassa-e. Igen szavazat 49, tartózkodott 1 szavazat, nem szavazat 2.

Kiszél Vilmos felolvasta a módosításokat.

6. OT SZMSZ MÚLT ÉVI SZEKCIÓJÁNAK MUNKÁJA ALAPJÁN

A Váci Országos Találkozó „OT szabályzat” szekciójának javaslatai, ami akkor szavazatképtelenség miatt nem került elfogadásra. (A módosítások **félkövér, dőlt** betűformátummal jelölve. – a szerk. megjegyzése.)

A Magyarországon működő környezet- és természetvédelmi szerveződések együttműködésének formái és kölcsönösen elfogadott szabályai

I. AZ ORSZÁGOS TALÁLKOZÓ

Cél és feladat:

1. A magyar környezet- és természetvédelmi társadalmi szerveződések, évente legalább egyszer Országos Találkozót (a továbbiakban: OT) tartanak, ahol közös ügyeiket megvitatják és egyeztetik álláspontjaikat. Az Országos Találkozó jogosult küldötteseket választani, beszámoltatni, megerősíteni vagy visszahívni és a következő évi feladataikat meghatározni.

Az OT résztvevői:

Az OT résztvevői:

- a) Minden Magyarországon környezet- és/vagy természetvédelmi céllal bejegyzett független, nem-kormányzat, politikai pártokhoz és gazdasági érdekcsoportokhoz nem tartozó, nem nyereségérdekelt, közérdekű tevékenységet folytató, helyi, térségi vagy országos működési területű társadalmi szervezet és szerveződés (például szövetség, egyesület, alapítvány), valamint
- b) minden olyan szerveződés, amely önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik, de az előzőekben meghatározott feltételeknek egyéb tekintetben eleget tesz és amelyet az adott OT két teljes jogú résztvevője írásban ajánl (a fentiek együtt a továbbiakban: szerveződések).

Az OT-n minden szerveződés megkülönböztetés nélkül részt vehet és egy szavazattal rendelkezik.

2. Az OT-re történő jelentkezésnek – a szavazati joggal részt venni kívánó szerveződések esetében – tartalmaznia kell egy megbízólevelet, melyben a szerveződés vezetése megnevezi a szavazati jogot gyakorló személyt. Azon szerveződések esetében, amelyek a megelőző OT-n nem szerepeltek szavazati joggal, a megbízólevélhez csatolni kell:

- a) önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezetek esetén a bejegyzésről szóló bírósági határozatot,
- b) bejegyzés nélküli csoportok esetén két olyan szerveződés ajánlólevelét, amely ~~a megelőző az adott~~ OT-n szavazati joggal szerepelt.

3. Minden OT szervezője ~~az Egyeztető Fórummal megvitatva~~ három fős Mandátumvizsgáló Bizottságot delegál. A Mandátumvizsgáló Bizottság a megbízólevelek, a bejegyzésről szóló dokumentumok és az ajánlólevelek, valamint a mandátummal kapcsolatos egyéb írásos, névvel ellátott bejelentések vizsgálatát az OT meghirdetésekor kezdi meg. A Mandátumvizsgáló Bizottság az OT hivatalos megnyitását megelőzően írásban közreadja a megjelent, és általa igazolt, illetve megvitatásra javasolt mandátumú szerveződések jegyzékét. Javaslatát szükség szerint indokolja.

4. Az OT a napirend jóváhagyása előtt a szervezők által felkért levezető vezetésével megvitatja és közfelkiáltással erősíti meg, illetve veti el a Mandátumvizsgáló Bizottság javaslatait.

Az OT előkészítése és összehívása:

5. ~~Az OT vagy Egyeztető Fórum hívja össze a soronkövetkező OT-t, és az arra pályázók közül kiválasztja rendezőjét és helyszínét. Az OT az arra pályázó szervezetek közül kiválasztja a soronkövetkező OT rendezőjét és helyszínét. OT döntés hiányában az Egyeztető Fórum dönt ebben a kérdésben.~~

A **sorankövetkező OT-t a megválasztott rendező szervezet hívja össze, valamint a** rendezéssel járó minden feladat és felelősség ~~őket a rendezőket~~ terheli. A rendezők az általuk megrendezett OT iratait és címlistáját a sorankövetkező rendezők számára átadják. Az előkészületi munkálatokról a rendezők rendszeresen hírt adnak a szerveződéseknek.

Az OT részletes célját és napirendjét országos véleményfelmérés, valamint a rendezők által összehívott előkészítő tanácskozás(ok) alapján a szervezők az Egyeztető Fórummal megvitattva határozzák meg. Az OT napirendjére **az ügyrendi kérdések kivételével** csak olyan előterjesztés kerülhet, amelyet a résztvevőknek legalább tíz nappal a kezdési időpont előtt írásban kiküldtek.

A rendezők az OT-re legkésőbb annak kezdete előtt két hónappal minden szerveződést meghívnak. A meghívás a szerveződések fellelhető legteljesebb címjegyzékére és a megelőző OT résztvevőinek címére küldött meghívólevélben és sajtóközleménnyel történik.

Rendkívüli OT összehívására kerül sor, ha - témamegjelöléssel - a mandátummal rendelkező szerveződések **harminc húsz** százalékanál több írásban kezdeményezi az Egyeztető Fórumnál.

Az OT működése:

Az OT-n szekciókra és plenáris ülésekre kerül sor.

Az OT plenáris ülése határozatképes, ha az OT-n megjelent és szavazattal rendelkező szerveződéseknek legalább 50 %-a a teremben tartózkodik.

Az OT döntéseit és állásfoglalásait általában nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel hozz. A szavazás eredménye IGEN, ha a teremben tartózkodó és szavazattal rendelkező szerveződéseknek legalább 50 %-a **+ 1 fő** IGEN-nel szavazott. NEM, ha a teremben tartózkodó és szavazattal rendelkező szerveződéseknek legalább 50 %-a **+ 1 fő** NEM-mel szavazott, más esetben nincs döntés.

Abban az esetben, ha legalább tíz szavazati joggal rendelkező szerveződés kéri, az OT egyszerű szótöbbséggel dönt a titkos szavazás elrendeléséről.

A választás levezetőire, a jegyzőkönyvvezetőkre és a hitelesítőkre, a 3-3 főből álló Jelölő és Szavazatszámoló Bizottságra, valamint a 3 főből álló Mandátumvizsgáló Bizottság tagjaira ~~az Egyeztető Fórum és~~ a rendezők ~~egyetértést kialakítva~~ tesznek javaslatot, és az OT választja meg őket.

A szekciók munkájuk menetét maguk határozzák meg. ~~„ülésükről emlékeztető készül.”~~ Ha a résztvevő szerveződések többsége **aláírásával szavazatával** kifejezi egyetértését, akkor állásfoglalásaik OT állásfoglalássá válnak.

II. KÜLDÖTTEK

1. Cél és feladat:

Az OT-n résztvevő szerveződések célkitűzéseik megvalósítása érdekében adott esetben igényt tarthatnak arra, hogy küldöttállítási lehetőséget kapjanak az állami, kormányzati és önkormányzati szervezetek környezet- és természetvédelmi kérdésekkel foglalkozó fórumain.

Az OT-hez, vagy az Egyeztető Fórumhoz érkező javaslatok és felkérések (a képviselőbiztosításának indokait a kezdeményezőnek meg kell fogalmazni és írásban közölni) alapján - országos egyeztetés után - kerülnek kiválasztásra azok a fórumok ahová célszerű küldöttet delegálni.

2. Küldöttek választása Országos Találkozón:

Az OT plenáris ülése egyszerű szótöbbséggel állást foglal az alábbi kérdésekben:

a) Eleget tesz-e az OT az adott felkérésnek,

b) Amennyiben igen, az OT megválasztja a küldötteket, jóváhagyja azok felhatalmazását, megbízatásának idejét és kötelezettségeit.

~~A küldött megbízatása megfigyelői vagy szavazati jogú lehet. A megfigyelői jogú küldöttnak részvételi és hozzászólási joga van az adott testületben. A küldött megbízatása 2 OT ciklusra (kb. 2 évre) szól, kivéve, ha a felkérés tartalma ettől eltér, vagy az OT másképp határoz.~~

A küldöttekre jelölést benyújtani írásban lehet a Jelölő Bizottság tagjainál. ~~A jelölésnek maximum egy oldalban tartalmaznia kell a jelölés indoklását, vagy a küldöttnek javasolt személy pályázatát.~~ A Jelölő Bizottság minden jelölést előterjeszt, valamint a jelölő szervezetek megjelenítésével állítja össze a jelölő listát. ~~Küldött lehet az OT által választott szervezetből delegált állandó személy.~~ A küldöttválasztás alapvető szempontja a társadalmi szervezetek küldetésének hatékony érvényesítése. Küldött jelentős bizalmat élvező, széles körben tájékozott személy lehet.

Egy személy legfeljebb két testületben lehet küldött.

Egy szervezetből egy testületbe egynél több tag nem választható, ~~kivétel kivéve, ha a jelöltek~~ országos szakszövetségekben, hálózatokban való ~~közös tagság egyszerre tagok.~~ Vita esetén az OT egyszerű többséggel dönt, hogy mely szerveződés tekinthető kivételnek. Az OT megvitatja a jelölő listát, egyszerű szótöbbséggel, nyílt szavazással módosíthatja, majd nyílt szavazással véglegesíti és elfogadja azt.

A küldöttek megválasztása egyenként, az OT plenáris ülésén, általában ~~nyílt-titkos~~ szavazással történik. A legtöbb szavazatot kapott jelölt a küldött.

3. Küldött állítása két OT közötti időszakban:

A szerveződések postán (ajánlott levélben, megcímzett válaszborítékkal) kérdőívet kapnak az Egyeztető Fórumtól a következő kérdésekkel:

- Eleget tegyenek-e a szerveződések az adott felkérésnek:
- ha igen, akkor mi legyen a küldött jogköre (megfigyelői vagy szavazati jogú)
- személyi javaslatok, indoklás,
- szükségesnek tartják-e országos tanácskozás összehívását a kérdésben.

Ha a legalább három hetes határidőre választ adók több, mint fele NEM-mel válaszol az első kérdésre, az Egyeztető Fórum tájékoztatja a javaslattevőt az elutasító döntésről.

Ha a határidőre választ adók több mint fele IGEN-nel válaszol a d) kérdésre, akkor az Egyeztető Fórum országos tanácskozást hív össze. Egyéb esetben az Egyeztető Fórum a beérkezett javaslatok alapján dönt a jogköréről és a küldött személyéről. A döntésének alapjául szolgáló kérdőívek összesítését a szerveződéseknek egy hónapon belül megküldi. Az eredeti kérdőíveket az Egyeztető Fórum által megjelölt helyen bárki megtekintheti.

Mindkét esetben a döntés előtt konzultálni kell a javasolt személyekkel arról, hogy az adott jogkörrel tudják-e vállalni a megbízatás ellátását.

4. A küldöttek működésének elvei:

A küldött feladatait köteles az OT felhatalmazása alapján ellátni.

A küldöttek működésük során kötelesek tiszteletben tartani a szerveződések mozgásterét, önállóságát és függetlenségét, valamint a különvéleményeket. A szerveződések nevét csak írásos felhatalmazás esetén használhatják fel.

A küldöttek minden felmerülő kérdésben kötelesek egyeztetni az adott szakterületen működő azon szervezetekkel, akik ezen szándékukat írásban kifejezik.

A küldöttnek elsősorban az adott témakörben tevékenykedő szerveződések és hálózatok, valamint az azok által elismert szakértők véleményére, állásfoglalására kell támaszkodnia. Széleskörű véleményfeltárás után, különösen indokolt esetben rendkívüli OT összehívása kezdeményezhető. ~~A küldött az ülésekre lehetőleg vigyen magával szakértőt.~~

A küldött tevékenységéről köteles a szerveződések a szokásos információs csatornákon rendszeresen tájékoztatni. A küldöttek kötelesek közzétenni **szakmai önéletrajzukat**, rendszeres elérhetőségük idejét és módját.

5. Küldött visszahívása két OT közötti időszakban:

Ha **egy küldött** tevékenységével kapcsolatban két OT közötti időszakban elégedetlenség alakul ki, a küldött visszahívható, ha az előző OT-n résztvevő szerveződések ~~30%-nál~~ **20%-nál** több írásban, az **Egyeztető Fórumnál** kezdeményezi. ~~—, amelyet az Egyeztető Fórumhoz nyújtanak be.~~

A szerveződések postán (ajánlott levélben, megcímzett válaszborítékkal) kérdőívet kapnak az Egyeztető Fórumtól a következő kérdésekkel:

- a) *Visszahívják-e a szerveződések az adott küldöttet,*
- b) *ha igen, akkor mi legyen a visszahívás indoka*
- c) *szükségnek tartják-e országos tanácskozás összehívását a kérdésben.*

Ha a legalább három hetes határidőre választ adók több, mint fele NEM-mel válaszol az első kérdésre, az Egyeztető Fórum tájékoztatja a javaslattevőt az elutasító döntésről.

Ha a határidőre választ adók több mint fele IGEN-nel válaszol a c) kérdésre, akkor az Egyeztető Fórum országos tanácskozást hív össze. Egyéb esetben az Egyeztető Fórum a beérkezett javaslatok alapján dönt a jogköréről és a küldött személyéről. A döntésének alapjául szolgáló kérdőívek összesítését a szerveződéseknek egy hónapon belül megküldi. Az eredeti kérdőíveket az Egyeztető Fórum által megjelölt helyen bárki megtekintheti.

III. AJÁNLÁS AZ ORSZÁGOS TALÁLKOZÓK KÖZÖTTI IDŐSZAKRA

1. Környezet és természetvédő szerveződések programegyeztető konferenciája.

A konferencia célja az országosan jelentős programok közötti információcsere biztosítása.

Negyedévente kerülhet sor összehívására. A konferencia összehívását, rendezését - előre meghatározott napirend alapján - mindig az előző konferencián megbízást kapott szervezet végzi. Első alkalommal az OT hívja össze és kiválasztja - az arra jelentkezők közül - rendezőjét.

A konferencián - az egyeztető fórumon történő jelentkezés alapján - mindenki részt vehet - aki országosan jelentős programot indít vagy működtet.

2. Környezet- és természetvédő szerveződések egyeztető fóruma

Az egyeztető fórum célja, hogy a résztvevők kicseréljék tapasztalataikat, megvitassák a mozgalom aktuális kérdéseit, döntsenek közös fellépésről, akciókról, és kialakítsák az együttműködés gyakorlatát.

Minden hónapban sor kerülhet összehívására, ahol a szerveződések egyeztetik elképzeléseiket, önkéntesen vállalt közös tevékenységről és együttes akciók indításáról dönthetnek. Kölcsönösen felismert érdekeik alapján munkacsoportokat alakíthatnak, amelyek kötelesek munkájuk eredményéről tájékoztatni a résztvevőket.

Az egyeztető fórumon mindenki részt vehet, aki vállalja az ezzel kapcsolatos útiköltségeket és kötelezettségeket (felkészülés, közös tevékenység, vállalt feladatok teljesítése). Munkája nyitott, az együttműködés pedig csak a különböző szervezetek és szerveződések bekapcsolódási szándékától és lehetőségeitől függ.

Az egyeztető fórum működtetésének feltételeit az egyeztető fórumon résztvevő szerveződések által elfogadott szervezet biztosítja. A pártatlan működtetést bárki biztosíthatja, amennyiben azt önkéntesen vállalja, és a szerveződések részvételükkel elfogadják. Működésének garanciája a szerveződések részvétele.

A programegyeztető konferencia és az egyeztető fórum működését a személyes kapcsolatokon, a nyilvánosságon, a példamutatáson alapuló és mások függetlenségét és önkéntességét tiszteletben tartó módszerekkel valósíthatja meg. Küldetése hogy a szervezetek és szerveződések egymás véleményét és cselekedeteit rendszeresen megismerve - alakíthassák ki együttműködésük gyakorlatát.

Sallai R. Benedek: Megkérdezte mindenki értelmezte-e a Kiszél Vilmos által felolvasottakat, vagy van-e kérdés. Megállapította, hogy nincs, ezért módosítási pontonkénti tárgyalást javasolt.

Bodó József javasolta, maradjon az egy év, hogy helyben kell az akkreditációt megcsinálni.

Schmuck Erzsébet feltette a kérdést, miért nem lehet mind a két helyen. Szerinte meg lehetne gyorsítani a szavazást.

Kiszél Vilmos ismertette az értelmét. Elmondta, egyetlen ügy megoldásához általában több helyen bele kell nyúlni a szövegbe. Ennyien nem lehet bele írogatni.

Sallai R. Benedek megállapította, nem volt kérdés. Elfogadta 41, tartózkodott 2, nem szavazat nem volt.

Kiszel Vilmos elmondta a következő OT előkészítése és összehívása tárgyában történt. Javasolta, az OT az arra pályázó szervezetek közül kiválassza a soron következő OT rendezőjét és helyszínét.

Sallai R. Benedek megállapította kérdés nem volt. Elfogadta 49, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

Kiszel Vilmos felolvasta a 8. pontban történő értelmi változásokat.

Sallai R. Benedek: Nem volt kérdés. Egyhangúan elfogadták.

Kiszel Vilmos felolvasta a 9. pontba belekerülő ügyrendi kérdéseket.

Sallai R. Benedek kérdés nem volt.

Kóbor József feltette a kérdést, életszerű e ez.

Kiszel Vilmos elmondta, ez nem azt mondja, hogy nem lehet felcserélni a programot. Abszolút új kérdést nem lehet behozni csak úgy. Legalább 10 nappal hamarabb kell kiküldeni. Nem lehet rá felkészülni otthon.

Sallai R. Benedek nem volt kérdés.

Zsóka néni feltette a kérdést, mi van akkor, ha van egy olyan esemény, amiről az OT-nek tudni kell és segítség kell. Ezt valahogy korrigálni kell. Egységesen kellene fellépni.

Sallai R. Benedek szavazásra bocsátotta. Elfogadta 50, tartózkodott 2, nem fogadta el 1.

Kiszel Vilmos hangsúlyozta, hogy a rendkívüli OT összehívásához 20 % írásbeli nyilatkozatra van szükség.

Szendi Gábor véleménye szerint, ha a téma megjelölés 20 %-ánál több.

Sallai R. Benedek megállapította kérdés nem volt. Elfogadja 51, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

Kiszel Vilmos felolvasta a 14. pont, 16. pont, 17. pont, 21. pont és a 22. pont módosításait.

Sallai R. Benedek megállapította nem volt kérdés, és azt, hogy a módosításokat az OT plenárisa egyhangúlag elfogadta.

Kiszel Vilmos felolvasta az 5. fejezet 38-as pont, 36-os pont, 37-es pont és a 38-as pont módosításait.

Kálmán István feltette a kérdést, hogyan vegyenek tudomást erről.

Kiszel Vilmos elmondta, az előző 4 fejezetben leírásra került, hogyan tevékenykednek a küldöttek. Felolvasta a 3. pont 39 módosításait.

Sallai R. Benedek feltette a kérdést, hogy merült e fel a módosítás során olyan kérdés, hogy helyettesítő tagja legyen a delegáltaknak.

Kiszel Vilmos elmondta, nagyon nehéz megoldani. Felolvasta a 3. pont 46 módosításait.

Sallai R. Benedek megállapította kérdés nem volt. Szavazást kezdeményezett az elhangzott módosításokkal kapcsolatban. Egyhangúan elfogadták.

Gyulai Iván szerinte ennek az OT-nek ki kellene jelölni, hogy hol lesz a következő OT.

Sallai R. Benedek megállapította nem volt kérdés. Elfogadta 58, tartózkodott 1, nem szavazat nem volt.

Kiszel Vilmos elmondta, a mai naptól hatályos az a szabályzat, amit egy évvel ez előtt készítettek.

Sallai R. Benedek megköszönte a szekció munkáját. Felkérte a természetvédelmi szekciót, tegye meg a javaslatát.

7. TERMÉSZETVÉDELMI SZEKCIÓ

Állásfoglalás:

1, A Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program 2003-tól az eredetileg elfogadott költségvetéssel folytatódjon és a következő 3 év alatt költségvetése érje el az agrártámogatások 10 %-át.

2, Az Állam tulajdonában lévő erdők kerüljenek egyéségesen non profit (Kincstári) igazgatás alá, és minden évben kapjanak 2 km autópálya építési költségeivel azonos mértékű költségvetési támogatást.

3, Az új erdők telepítése olyan területeken történjen, ahol természetszerű erdők létesíthetők. A lesüllyedt talajvízű területeken állítsák le a tájidegen fafajok telepítését és dolgozzanak ki átfogó tervet a megfelelő talajvízszint visszaállítására.

4, A nagyvad állományt olyan szinten szabályozzák, ami lehetővé teszi a kerítés nélküli erdőfelújítást.

5, Az alföldi térség hosszú távú és fenntartható megőrzésére készüljön átfogó koncepció, amelynek megvalósításához magas szintű jogszabály és költségvetés is kapcsolódjon.

6, Felkérjük a kormányt, hogy haladéktalanul helyezze hatályba a természetvédelmi törvény még hiányzó végrehajtási rendeleteit.

Haraszthy László elmondta, a természetvédelmi szekciót olyan módon szervezték, milyen kérdésekkel kellene foglalkozni. Ezeket a kérdéseket vitatták meg.

Sallai R. Benedek megállapította, hogy az állásfoglalást elfogadta 51, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

8. TISZA SZEKCIÓ

Haraszthy László Tisza szekció. Elmondta, a Tisza menti árvízvédelem nem különülhet el.

Állásfoglalás: a Tisza-medence ár- és belvízvédelmi programjáról

Az Országos Találkozó felhívja a közvélemény és a döntéshozók figyelmét arra a tényre, hogy e programok jóváhagyása beprogramozott konfliktust jelentene az Európai Unióval, és mivel a céljaik és módszereik ellentétesek az EU-szakpolitikákkal, illetve az EU jogszabályaival, igen hamar bekövetkezne a megvalósításuk leállítás is a csatlakozásunkat követően.

Az árvízkárok, illetve belvízjárák csökkentését ígérő vízépítési programokat azonban nem az uniós elvárások miatt kell elvetni, hanem mert ellentmondanak a gazdasági ésszerűségnek, valamint a természetvédelmi érdekeinek. Ugyanis olyan területeken növelnék meg az árvízvédelmi, illetve belvízvédelmi biztonságot, amelyekről a mezőgazdaságunk belső okokból kezdődött és elkerülhetetlenül folytatódó szerkezetváltása következtében - az ország szántóföldi területének legalább egyharmaddal való csökkenése folytán - az áru-termelés elköltözőben van. Vele együtt a munkaerő is, mivel új munkaalkalmak a termelésből kiesett és ezután kieső foglalkoztatottak számára nem itt, hanem az ország más területein és más foglalkozási ágban fognak nyílni. Mire a vízügyi tárca töltés-rekonstrukciós, illetve az agrár tárca belvízi rekonstrukciós programja befejeződne, a Tisza-völgy nagy területein alig lesz már olyan termelőtőke vagy lakossági vagyon, amiben a vizek kárt tehetnének. Vízépítési beruházások helyett az állami fejlesztési pénzeket az átképzésre és a részleges áttelepülés segítésére kell fordítani, és már a kilencvenes évek elejétől kezdve erre kellett volna fordítani. Ilyen célokra a csatlakozásunkat követően az uniós támogatási alapok is a rendelkezésünkre állnak.

Azzal, ha megerősítés helyett eltávolítanák a szántóföldi termelés elköltözése folytán nagy területeken már értelmetlenné vált és a következő 6-10 évben további területeken értelmetlenné váló árvízvédelmi töltéseket, helyre állna a Tisza, illetve érintett mellékfolyói kapcsolata az árterükkel. Így e térségekben a táj visszakerülhetne abba a természetközelinek tekinthető állapotába, amelyben a szántóföldi művelés mesterséges kiterjesztése előtt volt, amikor a Tisza-völgyben ökológiailag harmonikus gazdálkodás folyt: a víztől látogatott helyeken fokgazdálkodás, a magas partok rétjein gyepgazdálkodás, kiterjesztett állattartás, nagy területeken erdőhasznosítás.

Az áttérés, illetve a hagyományos gazdálkodás támogatásának költségvetési terheit az EU-csatlakozásunk jelentős mértékben csökkenteni fogja: az EU ugyanis anyagilag támogatja a gabona, napraforgó, lucerna, stb. területek termeléséből való kivonását, de más alapokból támogatja a gyenge minőségű területek fenntartását szolgáló művelést, valamint a környezetkímélő technológiákat is.

Sallai R. Benedek megállapította nem volt kérdés. Elfogadta 51, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

Búzás Károly hangsúlyozta, hogy kéri és javasolja, a különböző kormányzati és önkormányzati szervezetek működjenek együtt a környezetvédelemmel. Javasolta, ki kell dolgozni a természetben történő időtöltés mellett olyan javaslatokat, amelyek a térségek hagyományaihoz illeszkednek.

Sallai R. Benedek feltette a kérdést, ki az aki ezt az állásfoglalási tervezetet nem fogadja el. Nem volt olyan. Elfogadta 56.

9. DRÁVA SZEKCIÓ

Sallai Zoltán elmondta, megíúsul a Drávai-Horvát erűmű. Indokoltnak tartották, hogy az OT egy kicsit hosszabb hangvitelű állásfoglalást bocsásson ki a kormányzati szervek felé.

Zsóka néni elmondta van egy olyan rét, ahol olyan növény és állatfajok élnek, amelyek a területről már kipusztultak. Hangsúlyozta kerékpárutakat szeretnének. Véleménye szerint, ha a vízi erűmű szabályozás létrejön, akkor minden elveszik. Már így is panaszkodnak neki a horgászok, nincs hal, nincs utánpótlás.

Sallai R. Benedek szavazásra bocsátotta a Dráva szekció álláspontjait. Elfogadta 50, tartózkodás és nem szavazat nem volt. Elmondta a környezetvédelmi szekció állásfoglalása jön.

Állásfoglalás: a Dráván tervezett vízügyi beruházásokról

Az Országos Találkozó elítéli a Dráva hajózási kiépítésének az Országos Területrendezési Törvény tervezetében foglalt tervét, valamint a törvénytervezetben szereplő egyéb folyamcsatornázási és vízlépcső-építési terveket is. E terveket a vízügyi tárca 10 évi belföldi és nemzetközi lobbizással juttatta el a törvényhozási elköteleződés előtti utolsó állapotba, úgy, hogy ennek során a tudomány képviselőinek intelmeit félresöpörte, a társadalmi észrevételeket negligálta.

A Találkozó felhívja a közvélemény és a döntéshozók figyelmét arra, hogy a garantált minimális vízmélységnek a mostani alig több, mint 1 méterről 2,70 méterre való növelése a jelenleg szabadfolyású folyó sok méter magas töltések közé zárásával valósulna meg, ami Európa legnagyobb, még viszonylag természetközeli állapotú folyami tájának halálát jelentené. Szakértői jelentések sorozata bizonyítja, hogy a Dráva völgyében ma nem termelnek és az európai kereskedelem szerkezetének átalakulási tendenciáiból tudhatóan a jövőben sem fognak előállítani olyan mezőgazdasági vagy ipari tömegárut, amit nagy befogadóképességű, mély merülésű hajókon kellene szállítani.

A horvát kormány által szorgalmazott Novo Virjei Vízlépcső terv megvalósítása ugyan csak a folyó töltések közé zárásával járna, és ott, ahol a folyó felső szakasza újra magyarországi területre ér vissza, a vízlépcső-terv szerinti töltések nem különböznének a hajózhatóság növeléséhez szükséges töltésektől. A horvát terv azonban előirányozza még a folyó alsó szakasza eltérítését a jelenlegi, magyarországi területen át húzódó medréből egy mesterséges oldalcsatornába. Előirányozza továbbá a vízerűmű csúcsrajáratását, 1,80 méteres, lökésszerűen levonuló vízszintingadozásokkal. Az Országos Találkozó, csatlakozva a horvát természetvédelmi szakemberek és környezetvédő társadalmi szervezetek egyértelmű álláspontjához, elítéli a vízlépcsőépítési tervet is. A horvát és nemzetközi szakértői jelentések az elműlt években egyértelműen tisztázták, hogy a megtermelhető energia értéke eltörpül ahhoz a veszteséghez képest, amit az erdészet és az épp napjainkban fellendűlő ökoturizmus lenne kénytelen a majd harminc méter magas gát és a mögötte tervezett 25 km hosszú tározótó megépítése következtében elszenvedni.

A két tagjelölt országban kormányzati szándékká erűsödött folyócsatornázási tervek ellentétesek az Európai Unió vízvédelmi és vízgazdálkodási jogszabályával, továbbá a megsértését jelentenek számos olyan vízvédelmi-vízhasználati, illetve természetvédelmi egyezménynek, amelyek betartására mindkét állam kötelezettséget vállalt. Valójában, ha a két állam el akarja kerűlni a jogsértést és annak nyilvánvaló következményeit, akkor nem csupán törölnie kellene e terveket, hanem a múltbeli, hasonló koncepcióval megvalósított vízgazdálkodási létesítményeit is sorra felűlvizsgálat alá kellene vetnie.

A vízerűmű ügyével kapcsolatos jelenlegi magyar-horvát egyeztetésektől nem várható a beruházás koncepciójának felűlvizsgálata, mert a horvát beruházó által készített hatástanulmány nem felel meg a vonatkozó nemzetközi egyezmény előírásainak, és nem vizsgálja a projekttel szemben felmerűlő alternatívákat.

A Bős-Nagymarosi projekt ügyével kapcsolatos magyar-szlovák egyeztetésekről

Az Országos Találkozó egyaránt elveti a szigetközi Duna-szakasz vízellátására vonatkozóan 1998 februárjában, a Horn-kormány alatt átadott műszaki javaslatokat, és azokat a javaslatokat, amelyeket 1999 decemberében az Orbán-kormány adott át a szlovák félnek. E javaslatok megegyeznek abban, hogy vízszintet 6-10 méter magas keresztgátak létesítésével emelnék fel, valamint abban is, hogy még annál vízhozamnál is lényegesen kisebbet irányoznának elő a Duna és a mellékágak számára, amennyi egy ideiglenes megállapodás alapján jelenleg érkezik a folyóba, jóllehet, az nem éri el az elterelés előtti vízhozam egyötödét sem.

Ezeket a megoldásokat, melyeket eredetileg a szlovák mérnűkök dolgoztak ki, a magyar tudomány már a hatvanas évek közepétől elutasította, és amióta értesűlt róluk, a széle

sebb társadalmi nyilvánosság is egységesen elvetette. Ahogy azt 1999 tavaszán a dunai kormánybiztos által felkért tudósok a szakvéleményükben rögzítették: új, mérnökök által kezdeményezett helyett az érintett természettudományi területek kutatóinak konszenzusával kidolgozott alternatívák kellene, továbbá olyan modellvizsgálatok, amelyekkel a felmerült műszaki alternatívák várható hatásai megbízhatóan előrejelezhetők.

Az Országos Találkozó ugyancsak elveti az "áramról való lemondás fejében vizet" koncepciót, mivel az éppúgy ellentétes a nemzetközi joggal (és közvetlenül a hágai ítélet szövegével is), mint ahogy ellentétes a józan ésszel is. A két fél jogszerűen csak olyan megoldásban állapodhat meg, ami ökológiai szempontokból elégséges vízhozamot és vízjárást biztosít a Duna főágának, valamint mellékágainak. Áramot felajánlani víz fejében csak akkor lehet szükséges, ha a rendezés alapjául szolgáló műszaki megoldás nem ilyen. De ha nem ilyen, akkor nem felel meg a hágai ítéletnek. Ha viszont létezik a természeti és vízminőségvédelmi követelményeket kielégítő megoldás, amely mellett jut még víz energia-termelésre is, akkor az így megtermelt energiáról nincs ok miatt lemondani. Az ítélet nyomán ugyanis szükségtelenné vált a Nagymaros vagy bármely más alsó vízlépcső elmaradása miatt a szlovák felet kompenzálni, mivel a bíróság az erre nézve megfogalmazott szlovák igényeket nem fogadta el jogosnak.

Az Országos Találkozó az elmúlt évtizedek természettudományi vizsgálatait és gazdasági számításait alapján bizonyítottan tekinti, hogy alsó vízlépcső megépítésére sem energetikai, sem hajózási, sem medervédelmi, sem ökológiai okokból nincs szükség, mert mindezek az igények olcsóbban és hatékonyabban oldhatók meg más módon.

10. RIO+10 SZEKCIÓ

Gyulai Iván Rio+10 felolvasta az OT 3-as hírlevél 45. oldal 3-as, 6-os, 9-es pontot.

Sallai R. Benedek megállapította nem volt hozzászólás. Elfogadta 54, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

Állásfoglalás:

Nem hiszünk abban, hogy jelentésekkel, öt-tízévenként ismétlődő konferenciákkal, „johannesburgi ünnepnapokkal”, a nemzettől elszigetelt, a politikában nem szervesülő, az utca emberét nem lelkesítő cselekvésekkel a fenntarthatóság elérhető.

A fenntarthatóság eléréséhez paradigmaváltásra, az élet minden területét átható változtatásokra van szükség. Ezért felhívjuk a figyelmét minden hazai és nemzetközi politikát befolyásoló erőnek, hogy politikájukban és cselekedeteikben a fenntarthatóság elérésére törekedjenek, a következő megfontolások által:

- Az oktatásban, a politikai és közgondolkodásban fel kell ismerni azt az alapvető ténytet, hogy az ember a természet része, múltja, jelene és jövője szempontjából meghatározó a környezet minősége, az erőforrások bősége, s mindezek megőrzésének érdekében harmonikus illeszkedése környezetéhez.
- Helyre kell állítani a társadalmi jólét elsőbbségét a gazdasági növekedéssel szemben. Az emberi fejlődés célja a folytonos szociális jobblét megvalósítása, amelyben a gazdaság eszköz, a környezet pedig feltétel.
- A fenntarthatóságra szocializálásban lényegesen nagyobb figyelmet kell szentelnünk azoknak az erkölcsi, etikai normáknak, amelyek meghatározzák az egyes emberek, egyes társadalmak és környezetük között fennálló viszonyrendszert. Az új etika nem képzelhető el az egyes emberek értékrendjének megváltozása nélkül. Az egész társadalom feladata, hogy ezt az új rendet felállítsa, s hogy az egyes emberek szintjéig nyúljon a megoldás érdekében.
- Az erőforrásokhoz való igazságos hozzáférés lehetősége teremtheti meg a legtöbb ember boldogulását, alkotó szellemi vagy fizikai kibontakozását. A megosztás készségének kialakítása a személyes boldogság és biztonság, megelégedettség feltétele is.
- A különböző társadalmi csoportok megkülönböztetése sürgős feloldást igényel. A megoldás egyik módja, ha ezeket a társadalmi csoportokat nem rekesztjük ki a társadalom ügyeinek intézéséből, csak azért mert etnikailag másak, nők, öregek, fiatalok, vagy, mert másként vélekednek
- Az iskolarendszer és oktatás gyökeres reformjára van szükség, az analitikus, tantárgyi szemléletet a rendszerszemléletű látásmódnak és az ennek megfelelő tantárgyi integrációnak kell felváltani.
- A szektorok felett átívelő intézményrendszert kell létrehozni, az integráltságot a jogi és közgazdasági szabályozórendszerben is meg kell testesíteni.

- Ki kell alakítani, és széles körben alkalmazni kell a fejlődés nyomon követésére alkalmas fenntarthatósági mutatókat.
- A globalizációs, centralizációs törekvésekkel szemben elsőbbséget kell adni a helyi közösségek kibontakozásának, a szubszidiaritás gyakorlásán keresztül biztosítani kell ezek önmeghatározási lehetőségét. Sürgősen létre kell hozni a jövő nemzedékek szószólójának intézményét.
- A megfelelő környezet minőség biztosítása érdekében olyan jogi szabályozó rendszert kell létrehozni, amely tiltja, és hosszútávon felszámolja, azokat a tevékenységeket, amelyek negatív externális hatása a környezet irreverzibilis károsodásához vezet, illetve olyan gazdasági szabályozókat kell bevezetni, amelyek a természeti erőforrások értékének elismerésén alapulnak.
- A fogyasztói és termelői mintázatokat egy rendszerben kell kezelni, s messze nem elegendő csak a termelés technológiai oldalaira koncentrálni. A fogyasztó mintázatok átalakításának iránya az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatásoktól, az anyag és energia szegényen keresztül, a tudás és kultúra fogyasztásának irányába mutat.
- A helyi erőforrások hasznosítása kulcskérdés a fenntartható erőforrás-gazdálkodás szempontjából. A helyi gazdálkodás a közösség és környezete viszonyrendszerében valósul meg, szervesen illeszkedik a közösség életéhez, lehetővé teszi a szerves kultúra folyamatosságát, a közösség együttműködését, a helyi környezeti értékek megbecsülését.
- A környezeti rendszereket azok átalakítása helyett, adottságaiknak megfelelően kell hasznosítani, oly módon, hogy az ne változtassa meg a környezet ökológiai jellemzőit.

A fenntarthatóság elérése nem azt diktálja, hogy óriási pénzeket áldozunk a jelenleg és korábban elkövetett bűneink orvoslására, hanem, hogy ne bűnözzünk tovább. Ahhoz, hogy meglévő problémáinkat felszámoljuk, előbb meg kell előznünk az újabbak létrejöttét. A megoldás nem technikai jellegű, hanem emberi és környezeti viszonyrendszerünk átértékelését, új etikát, szemléletet, megközelítéseket követel. A paradigmaváltás és a cselekvés már nem halasztható tovább, nem lehet újabb tíz évig tétlenkedni, fokozott ütemben rombolni társadalmi és természeti értékeinket!

Sallai R. Benedek emlékeztette a jelenlévőket, hogy az OT honlapján további anyag található a témával kapcsolatban, amit terjedelme miatt előzetesen nem tudtak kiosztani, de az OT jegyzőkönyvben szerepelni fog.

I. A vitaanyag küldetése

Megbízatusunk, vitaanyag összeállítása a fenntarthatóságról. Célja szélesíteni, amennyire csak lehet, a társadalommal folytatott párbeszédet közös ügyeinkről. He nem beszélünk, nem formálunk véleményt a világ dolgairól közösen, nem alakulhat ki egyetértésen alapuló stratégia, cselekvési szándék és program. Rio+10 mérőföldkő, alkalom a számvetésre, s alkalom a társadalmi párbeszéd felújítására, és remélhetőleg ébrentartására mindaddig, amíg nem születik megértés a fenntarthatóságról és közmegegyezés társadalmi fejlődésünk irányáról.

A problémaspirál

Anyagi jólétünk érdekében elhanyagoljuk tevékenységeink negatív környezeti és társadalmi hatásait mérlegelni.
 Környezeti és társadalmi problémák jönnek létre.
 A gazdasági folyamatok negatív külső hatásait a társadalom fizeti meg, s nem az, aki a károkat okozza.
 A társadalomnak költenie kell ezeknek a problémáknak az orvoslására.
 A társadalom nem rendelkezik elegendő forrással a problémák kezeléséhez, illetve bizonyos problémákkal szemben tehetetlen.
 A problémák fennmaradása növekvő gazdasági teljesítményeket igényel a növekvő költségek előteremtése érdekében.
 A növekvő gazdaság bővítetten termeli újra a problémákat.
 Az új problémák, a meg nem oldott problémákkal együtt még több erőfeszítést, erőforrás bevonást igényelnek, miközben növelik a környezeti terheket.
 A problémaspirál eredményeként nő a szegények és gazdagok közötti különbség, a társadalom teherviselő rétegeinek egyre több költséget kell viselni, romlik a környezetminőség, degradálódnak a természeti erőforrások, csökken az ökológiai eltartó-képesség, a helyi környezeti problémák globális méretűvé terebélyesednek.
 Mindezek veszélyeztetik a jövő generációk létminőségét, sőt az alapvető emberi szükségletek jövőbeni kielégítését is.

II. Megérteni a problémák gyökereit

Az emberiség előtt álló kihívások nap, mint nap gyarapodnak, számuk és dimenziójuk növekszik. Alig három évtized alatt ismertük meg azokat a fogalmakat, amelyek az ismeretlenből kerültek be mindennapi szótárunkba. Globális klímaváltozás, ózonlyuk, AIDS, Csernobil, és társai. A problémák gyarapodásával a társadalom terhei is növekednek. Olyan kiadásokat kell betervezni a költségvetésekbe, amelyeket korábban még el lehetett halasztani. Úgy tűnik, hogy növekvő gazdasági jólétünk együtt jár környezeti és szociális terheink növekedésével, s létrehozott javaink növekvő hányadát kell visszaforgatnunk azok megoldására. De mi értelme a gazdasági növekedésnek, ha egyre több terhet és kockázatot vállalunk?

Még meg sem oldottuk a létező problémákat, máris bővítetten termeljük őket újra. Az átörökölt problémák azonban globális méretűvé terebélyesednek, s könnyen maguk alá temethetik az emberiség eddig elért eredményeit.

III. Megérteni a fenntartható fejlődést

„A fenntartható fejlődés a fejlődés olyan formája, amely a jelen igényeinek kielégítése mellett nem fosztja meg a jövő generációit saját szükségleteik kielégítésének lehetőségétől”.

(ENSZ – KÖZÖS JÖVŐNK JELENTÉS, 1987)

A fenntartható fejlődés a folytonos szociális jobblét elérése, anélkül, hogy az ökológiai eltartó-képességet meghaladó módon növekednénk. A növekedés azt jelenti, hogy nagyobbak leszünk, a fejlődés pedig azt, hogy jobbak. (A növekedés az anyagi gyarapodás következtében előálló méretbeli változást, míg a fejlődés a nagyobb teljesítőképesség elérését jelenti.)

(HERMAN DALY)

„A **fenntarthatóság** az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg.”

„TRANSITION TO SUSTAINABILITY” (ÁTMENET A FENNTARTHATÓSÁGBA) VILÁG TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁINAK DEKLARÁCIÓJA, TOKIÓ, 2000.

Három, nagyon hasonló meghatározás, mégis lényeges, új szempontokat vetnek fel. A Bizottság eredeti meghatározása nem mondja ki a fejlődés célját és mértékét. Daly meghatározása egyértelművé teszi, hogy a fenntartható fejlődés célja a társadalom fenntartása, hogy a *társadalom fejlődése a folytonos szociális jobblét elérését jelenti*. Mindez azonban csak olyan mértékben és sebességgel valósulhat meg, hogy az ne veszélyeztesse környezetünk eltartó-képességét. Az eltartó-képesség szerinti erőforrás-használat nemcsak a környezet megőrzését, hanem a jövő nemzedékek igényeinek kielégítését is biztosítja.

A fenntartható fejlődést, mint kifejezést számosan vitatták és vitatják. Ellenzői szerint a fejlődés nem fenntartható. Ezért is született javaslat a fenntarthatóság kifejezés használatára. A fenntarthatóság mellett állt ki a világ 63 tudományos akadémiaja is. A fenntarthatóság elérését a széles néprétegek szükségleteinek kielégítésére, a környezet minőségének és a természeti erőforrások megőrzésének szükségességére, illetve a fenntartható fogyasztási mintázatok kialakítására alapozzák, miközben hangsúlyozzák a tudomány szerepét és felelősségét a meglévő tudás széleskörű hasznosításában, a hiányzó ismeretek pótlásában, a fenntarthatóság elérésében

A fenntarthatóság definíciójából látható, hogy **fontos különbséget tenni az emberiség szükségletei és igényei között**. A szükségletek a jogos igényeket jelentik, amelyeket mindenki számára ki kellene elégíteni. Pontosító kiegészítés a környezet és természeti erőforrások megkülönböztetése is. Nagyon fontos észrevenni a különbséget. **Környezetünk teljesítőképességének két fő komponense van**. Az egyik a **környezet minőségének** biztosítása, a másik a **természeti erőforrások** bősége. A fenntarthatóság egyszerre szól a környezet minőségének megőrzéséről, és az erőforrások fenntartható használatáról.

A fenti meghatározások közegek abban, hogy mindegyikük rámutat a fenntarthatóság legfontosabb feltételeire. Ezek az erőforrásokkal való fenntartható bánásmód, az erőforrások eltartó-képesség szerinti használata, a környezetminőség biztosítása, az erőforrások használatából származó hasznok igazságos elosztása, az indokolható emberi igények kielégítése a legszélesebb néptömegek számára. A környezet és fejlődés ügyének ilyen mérvű összefonódása sugallja a világ dolgainak rendszerszemléletű megközelítését, a problémák egy rendszerben való kezelését, s a szektorok felett átívelő, integrált intézményrendszert.

A fenntarthatóság legfőbb ismérvei

A folytonos szociális jobblét megvalósulása

Az emberek alapvető szükségleteinek kielégítése, az erőforrásokból származó hasznok igazságos elosztása, az egyenlő lehetőségek biztosítása

A holisztikus gondolkodásmód, a szektorok közötti integráció

Az erőforrások fenntartható, eltartó-képesség szerinti használata

IV. Jól érteni a fenntarthatóság üzenetét

1. A folytonos szociális jobblét megvalósulása

A fenntarthatóság célja tehát a folytonos szociális jobblét biztosítása. Ennek elérésében a gazdaság eszköz, a környezet pedig feltétel.

Nézetkülönbségek. Elmaradt paradigmaváltás?

A fenntarthatóságról, a fenntarthatósághoz vezető utakról sokan, sokféleképpen vélekednek. A legfőbb vélemények:

- A fenntartható fejlődés a fenntartható gazdasági növekedésen keresztül biztosítható
- A fenntartható fejlődés a környezetminőségen keresztül biztosítja az ember létminőségét
- A fenntartható fejlődés az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást igényli
- A fenntartható fejlődés a szegénység leküzdésével, az erőforrásokhoz való igazságos hozzáféréseken keresztül valósítható meg
- A fenntartható fejlődés csak paradigmaváltáson keresztül valósítható meg

A fenntartható fejlődés a fenntartható gazdasági növekedésen keresztül biztosítható

Az OECD, „Az átmenet irányítása a fenntartható fejlődés felé” című tanulmányában a következőképpen vélekedik: „Ahogy a 2000. év közeledik, a kormányok formálisan megállapodtak, hogy a „fenntartható gazdasági növekedésnek” fenn kell tartania azokat a környezeti erőforrásokat, amelyeken az összes emberi tevékenység alapul. Fenn kell tartania az emberi és társadalmi tőkét is.”

Ez a törekvés azon az ígéreten alapul, hogyha elsőször létrehozunk egy erős gazdaságot, az majd megteremti a feltételeit annak, hogy szociális és környezeti problémáinkat megoldjuk. Az eddigi gyakorlat azonban azt támasztja alá, hogy problémáinkat éppen annak a gazdaságnak a működése teremti meg, amely hasznainak maximálása érdekében félretekint a szociális és környezeti szempontokra. Ha a gazdaság a működése közben nincs tekintettel a társadalmi és környezeti szempontokra, akkor marad a társadalom, aki majd, amennyire tudja, vagy hajlandó rá, megoldja a gondokat.

A másik aggály ezzel a megközelítéssel kapcsolatban, hogy úgy állítja be a dolgokat, mintha a gazdaság tartaná fenn a környezeti erőforrásokat, s nem fordítva. Ez tovább élteti azt a felfogást, amely szerint az ember uralja a természetet. Ebben a megközelítésben az a gazdaság, amely eszköz a társadalmi jólét kielégítéséhez, céllá lép elő, s elsőbbségéhez nem fér kétség.

A társadalmi jólétet a gazdasági növekedéssel azonosító megközelítés népszerű, mert az emberek legtöbbször a világot anyagi javakban méri.

A fenntartható fejlődés a környezetminőségen keresztül biztosítja az ember létminőségét

Nagyon sokan úgy gondolják, hogy jelenlegi fejlődésünk jó úton halad, csupán a környezet elszennyezése, ezáltal a környezet minőségének csökkenése fenyegeti előrehaladásunkat. Ez a szemlélet a fenntartható fejlődést hajlamos azonosítani a környezetvédelemmel. A problémák megoldásához elegendőnek tartja, ha a gazdaság környezeti teljesítményét kijavítjuk. Azokra a megoldásokra helyezi a hangsúlyt, ahol a környezeti problémák megoldásán keresztül a gazdaság is nyer, illetve a környezet minősége is javul. Ez a jól ismert win-win (két nyer nyerni) megközelítés. Sajnos azonban nem minden probléma oldható meg ilyen alapon, a módszer ellenzői azt állítják, hogy könnyű leszedni a fáról az alacsonyan csüngő gyümölcsöket, de ki fogja leszüretelni a fa tetejét?

A fenntartható fejlődés az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást igényli

A fenntarthatósággal kapcsolatos újabb nézet, amely a gyakorlatban is kezd gyökeret verni, abból a meggyőződésből táplálkozik, hogy elegendő Bolygónk egy hányadával fenntartható módon bánni. Az osztozkodás a természetvédelmi területek kijelölésével kezdődött, s manapság egyre többen beszélünk az ökológiailag érzékeny területeken folytatható fenntartható gazdálkodásról. Ez a szemlélet Bolygónk maradék részén megengedi a nem fenntartható erőforrás használatot, s általában úgy véli, hogy a rossz erőforrás-használatot lehet, egy kevés jóval kompenzálni.

A valóságban azonban, mivel a problémák egy rendszert alkotnak, nem vagyunk képesek izolálni a természet és az ember harmóniájának szigeteit, a globális problémáktól azok is szenvednek, akik semmit nem tettek azok létrejöttéért.

A fenntarthatóság ezen megközelítése összefügg a technokrata megközelítéssel is, amely úgy véli, hogy az emberi tudás, technikai ismeretek bővítésével bőségesen tágítható az ökológiai rendszerek eltartó-képessége.

A fenntartható fejlődés a szegénység leküzdésével, az erőforrásokhoz való igazságos hozzáféréssel keresztül valósítható meg

Ismeretes az a hihetetlen nagymérvű társadalmi polarizáció, amely a világban ma fennáll.

Az összes állam egyötöde

- rendelkezik a világ bruttó társadalmi termékének 84,7%-al
- bonyolítja a világkereskedelemet 84,2%-át
- birtokolja a belföldi megtakarítások 85,5%-át
- használja a kitermelt fa 85%-át
- a megtermelt fém 75%-át
- fogyasztja az energia 70%-át

A világon megtermelt javak bőségesen elegendőek lennének ahhoz, hogy mindenki szükségletét kielégítsék, sőt, ha csak a tényleges szükségleteket kellene kielégíteni, a jelenleg igénybevett természeti erőforrások több mint 40%-át megtakaríthatnánk. Ennek a megközelítésnek is megvannak azonban a kérdőjelei. Nyilván nem ad választ a növekvő népességre, másrészt arra sem, hogy a fejlődésnek nemcsak erőforrás korlátjai vannak, hanem a környezet minősége is meghatározó. Hiába termelnénk, fogyasztanánk kevesebbet, ha nem vigyáznánk környezetünk minőségére, és pl. toxikus anyagokat hoznánk létre.

Az a nézet, hogy a szegények is részesedjenek a fejlődés áldásaiból, nekik is joguk van az erőforrásokhoz, azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a harmadik világ meginduló fejlődése csak tovább terheli a környezetet, mind annak minőségét, mind pedig erőforrásait.

Radikálisok, paradigmaváltók

Ebben a felfogásban a fenntartható fejlődés egy új paradigma, amely átfogó és radikális változtatásokat követel a társadalmaktól. Nemcsak új termelői, de új fogyasztói mintázatokra

is szükség van. A növekedés megállítása nélkül nem képzelhető el a probléma megoldása, így alapvetően támadja a fogyasztói társadalmak etikáját. Nyilvánvaló, hogy mindazokat az elképzeléseket, amelyeket külön, külön hangsúlyoznak a fenntarthatóság hívei, együttesen, integráltan kell alkalmazni. A kulturális, morális, etikai megfontolások mellé belép a szubsziadititás elvéből fakadóan a globalizáló és minden más centralizáló hatalmi struktúra tagadása. Ennek helyébe a tájban, biogeográfiai területi egységek alapján önszerveződő, öngazgató társadalmi szerveződések lépnek, amelyek a gazdasági, társadalmi szükségszerűségek mentén szerveződnek nagyobb egységekbe.

„Egyetlen probléma sem oldható meg abban a szemléletben, amelyben létrejött” A. Einstein

2. Az emberek alapvető szükségleteinek kielégítése, az erőforrásokból származó hasznok igazságos elosztása, az egyenlő lehetőségek biztosítása

„A Föld ki tudja elégíteni mindenki szükségét, de nem tudja kielégíteni mindenki kapzsiságát.”
E. Fromm

A Föld társadalmi több szempontból is megosztottak. Közismert az észak - dél, a világ gazdagjainak és szegényeinek a szembenállása globális szinten, illetve az egyes országokon belüli problémák a társadalmi csoportok között, nemi, kisebbségi, korosztályi hovatartozás megkülönböztetése.

Az egyenlőtlenség felszámolása alapvető szüksége a fenntartható társadalomnak. Ugyanakkor az egyik legkényesebb kérdés is, lényegesen kényesebb, mint pl. a technikai változások, hiszen már kialakult szokásokon kell változtatni.

Bár nyilvánvaló, hogy joga van minden népnek a fejlődéshez, azonban a gazdasági növekedésnek, a természettől ilyen módon és fokon folytatott erőforrás elsajátításnak nincsenek meg a természeti tőke fedezetei. Ennek az ellentmondásnak a feloldása a fejlődés ártértelezését teszi szükségessé.

A gazdagság és szegénység közötti ellentmondás sem oldható meg csupán a szegénység orvoslásával. A „közös jövőnk” jelentés a szegénységet állítja be a problémák okaként. S bár kétségtelen, hogy a szociálisan rászorulóknak kénytelenek saját környezetüket fosztogatni, azonban a gazdagok oldalán jelentkező erőforrás pocsékolás, a szükségleteket messze - messze meghaladó fogyasztás bőven felülmúlja a másik károkozását. Ennek az ellentmondásnak a feloldása nem képzelhető el az erőforrások hasznából származó javak igazságos megosztása, illetve az erőforrásokhoz való hozzáférés egyenlő lehetőségének biztosítása nélkül.

Az egyes társadalmakon belül kialakult megkülönböztetése a különböző társadalmi csoportoknak sürgős feloldást igényel. A megoldás egyik módja, ha ezeket a társadalmi csoportokat nem rekesztjük ki a társadalom ügyeinek intézéséből, csak azért mert etnikailag másak, nők, öregek, fiatalok, vagy, mert másként vélekednek.

Az egyes országokon belüli további egyenlőtlenség a területi fejlettségben megmutatkozó különbség. A regionalizáció, amely arra törekszik, hogy felszabadítsa a régiók belső tartalékait, és bekapcsolja azokat a globális gazdaságba, csak fokozhatja a kialakult egyenlőtlensé

geket, ha nem hoz létre egyensúlyt a szellemi javak, tőke, technológia és áruk ki- és beáramlása között.

Mindazok a feltételek, amelyek a kialakult egyenlőtlenségek megszüntetését igénylik, első-sorban etikai megfontolások tárgyát képezik, olyan új szabályrendszert, amely az emberek belső tulajdonsága.

Az új etika nem képzelhető el az egyes emberek értékrendjének megváltozása nélkül. Az egész társadalom feladata, hogy ezt az új rendet felállítsa, s hogy az egyes emberek szintjéig nyúljon a megoldás érdekében. Ennek eszközei a példamutatás, olyan társadalmi szabályok, szabályozók felállítása, amelyek nem mondanak ellent a fenntarthatóság szemléletének, továbbá az új etikának megfelelő nevelés, s a holisztikus gondolkodásmód biztosítása. Mindezek mellett lényegesen nagyobb teret kell engedni a szubszidiaritásnak, hogy a társadalom helyi szinten tudja ütköztetni és egyeztetni a különböző érdekeket, intézni saját ügyeit.

3. A holisztikus gondolkodásmód, a szektorok közötti integráció

A szektorszemlélet és a széttagolt intézményrendszer nem alkalmas a környezet és fejlődés összefüggő kérdéskörének kezelésére

Mit követel tőlünk a holisztikus gondolkodásmód?

- A fejlődés és környezet ügyeinek integrált megközelítését
- A szektorok felett átívelő intézményrendszert
- Az okozatok kezelése helyett az okok feltárását és megoldását
- A helyi és globális érdekek összehangolását
- A rövid és hosszú távú érdekek összehangolását
- A holisztikus látásmódra való nevelést

1. A fejlődés és környezet ügyeinek integrált megközelítése

A Bizottság helyesen állapította meg, hogy a környezet és fejlődés ügyei összetartoznak, egy rendszert alkotnak, s egy rendszeren belül oldhatók meg. Az integráltság tehát nem azt jelenti, hogy minden szektornak megnézzük a környezeti vonatkozásait is, hanem társadalmi fejlődésünk ügyeit egy rendszerben kezeljük. Sajátos módon csak annyi változott, hogy megmaradtak a szektorok, s mellé helyeztük a fenntartható jelzőt. Ma ugyanúgy beszélünk fenntartható mezőgazdaságról, közlekedésről, iparról, mint korábban tettük, e jelző használata nélkül.

2. A szektorok felett átívelő intézményrendszer

A világ változásai összekapcsolják a gazdaság, a társadalom és környezet minden kérdését, amelyet eddig különállónak hittünk és úgy is kezeltünk. A rendszerben létező problémákat nem lehet továbbra is széttagolt intézményrendszerrel, különálló politikákkal kezelni. Új intézményrendszerre van szükség, amely képes biztosítani az elkülönült politikák, jogrendszer, szabályozási rendszer, szektorális gondolkodás integrációját. Ennek megfelelően szükséges az ágazati rendszer teljes szerkezetének átgondolása.

3. Az okozatok kezelése helyett az okok feltárása

A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos egyik legfontosabb felismerés, hogy a problémák rendszere jellegűek, összefonódtak. Ha a dolgok egymással összefüggnek, akkor nyilván minden jelenségnek van oka, sőt az ok más összefüggésben okozat, amelynek szintén megvan a megfelelő oka. Minél inkább az okozatok szintjén nyúlunk bele az ok-okozati láncba, annál messzebb kerülünk a problémák megoldásától. A problémák okainak feltárása és megválaszolása ellenben azok megelőzését jelenti. Rendszerszemlélettel gondolkodva tehát nem arról van szó, hogy képesek vagyunk-e technikai választ találni egy-egy létrejött probléma megoldására, hanem arról, hogy képesek vagyunk-e az okokat feltárni, s azok ismeretében a társadalom és a természet között új kapcsolatrendszert teremteni.

4. A helyi és globális érdekek összehangolása

Csak a holisztikus látásmód biztosíthatja, hogy megszűnjenek azok a „megoldási” gyakorlatok, amelyek a helyi problémákat a globális környezetre, a környezet minőségéről az erőforrásokra, egyik környezeti szféráról a másikra helyezik át.

5. A rövid és hosszú távú érdekek összehangolása

A fenntarthatóság az erőforrások tartamos használatát, ezért a tartamos gondolkodást igényli. A pillanatnyi érdekek kielégítése, a jelenben jónak látszó megoldások a hosszú távú hatások megfontolása nélkül csökkentik a fenntarthatósági kilátásokat.

6. A holisztikus látásmódra való nevelés

A környezeti válság megoldása és kezelése csak egy szemléletében megváltozott, tudatos társadalomban képzelhető el. Az analitikus ismereteken, a tantárgyakra bontó tudásanyagon nyugvó iskolarendszer nem alkalmas a rendszerszemléletű, világlátó társadalom felnevelésére.

A fenntarthatóságra való törekvés feltételezi az egész oktatási-nevelési folyamat átértékelését céljaiban, módszereiben és tudásanyagában egyaránt. Az élet praktikus ismeretei, a konfliktusok kezelési módszerei, a globális ismeretek elenyésző helyet kapnak az oktatásban, nevelésben egyaránt. A környezeti válság, vagy a globális válságok ismertetésére legfeljebb az iskolán kívüli nevelésben kerül sor, néhány lelkes pedagógus önszántából. Az oktatás azonban itt is a perifériás ismeretek átadásáig jut el, megismertet a válság tüneteivel, de egyetlen esetben sem jut el a problémák összefüggéseinek feltárásához, ezért a megoldás hogyanjához sem.

4. Az erőforrások fenntartható, eltartó-képesség szerinti használata

A fenntartható erőforrás-gazdálkodás szükségletei:

- A fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítása
- Az alkalmazkodott kultúrák megőrzése
- A helyi erőforrások hasznosításának elsőbbsége
- A környezeti rendszerek adottságainak megfelelő hasznosítás
- A stabilitás és a sokféleség megőrzésének biztosítása

A körfolyamatokban történő rendezettség

1. A fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítása

A fogyasztói és termelői mintázatokat is egy rendszerben kell kezelni, s messze nem elegendő csak a termelés technológiai oldalaira koncentrálni. A fogyasztó mintázatok átalakításának iránya az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatásoktól, az anyag és energia szegényen keresztül, a tudás és kultúra fogyasztásának irányába mutat.

2. Az alkalmazkodott kultúrák megőrzése

Azok a termelői és fogyasztói mintázatok, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, olyan viszonyrendszert teremtettek az emberek és környezetük között, amelyek mintát szolgáltathatnak a fenntarthatóság számára.

3. A helyi erőforrások hasznosításának elsőbbsége

A helyi erőforrások hasznosítása a helyi közösség és környezet viszonyrendszerében valósul meg, szervesen illeszkedik a közösség életéhez, lehetővé teszi a szerves kultúra folyamatosságát, a közösség együttműködését.

4. A környezeti rendszerek adottságainak megfelelő hasznosítás

A környezeti rendszereket azok átalakítása helyett, adottságaiknak megfelelően kell hasznosítani, oly módon, hogy az ne változtassa meg a környezet ökológiai jellemzőit. Az adottságoknak megfelelő hasznosítás a leghatékonyabb energetikai szempontból, kis kockázatokkal jár, eredményei hosszútávon kiszámíthatók.

5. A stabilitás és a sokféleség megőrzésének biztosítása

A biológiai sokféleség, a természeti erőforrások sokfélesége, a sok lábon álló gazdaságot kínálja a számunkra. Minél több elemét hasznosítjuk a természetnek, annál változatosabb a termék-szerkezetünk, annál több elem megőrzésében vagyunk érdekeltek. A rendszerek sokfunkciós használata egyaránt növeli gazdaságunk stabilitását, a sokféle haszonvétel lehetőségén keresztül a helyi társadalom fejlődését, s lehetővé teszi a természetes sokféleség fenntartását is.

6. A körfolyamatokban történő rendezettség

Gazdaságunk szerveződésében követni kell a természet kínálta lehetőségeket, hogy az emberi gazdaság szerkezete és elvei ne konfrontálódjanak a környezeti rendszerek szerkezetével, működési elvével. A természet biogeokémiai ciklusainak működése választ adhat a humán gazdaság hulladéktermelő, energiapazarló megoldásaira.

5. A környezetminőség biztosítása

A környezet minőségének biztosításához két alapvető szempontot kell figyelembe venni, a környezet állapotát és a természeti erőforrások gazdagságát.

Az emberiség számára a környezet anyagi és nem anyagi szolgáltatásokat nyújt. Az anyagi szolgáltatások a természeti erőforrásokon keresztül biztosítottak, míg a nem anyagi szolgáltatásokat a környezet minősége (környezet-állapot) jelenti. Ez a két dolog azonban elválaszthatatlan egymástól, hiszen, ha a környezet állapota romlik, akkor kétségesse válik a megújuló erőforrások megújíthatósága, a természeti rendszerek normális működőképességének érvényesülése.

Fontos szem előtt tartani, hogy az élet, az evolúció lehetőségét a szerves és szervetlen világ harmonikus egymásra hatása hordozza, s az együttműködés akadályozása egyaránt rontja a biológiai erőforrások megújulását, s azok képességét a környezet minőségének fenntartásában.

Ez az összefüggés világít rá arra, hogy miért nem felelnek meg azok az intézkedések, amelyek a környezetminőségnek csak az egyik vagy másik oldalát veszik figyelembe.

Az ilyen megközelítések mindig áttérheléseket hoznak létre a két oldal között, legtöbbször nem mutatnak a megoldás irányába, vagy tovább rontják a helyzetet.

Áttérhelések, azaz mi köze a szennyvízcsatornázásnak és szennyvíztisztításnak a fenntarthatósághoz?

A szennyvízcsatornázás egy bizonyos területről elvezeti a szennyvizet, és biztosítja azon a területen a talajterhelés csökkenését. Ám az itt összegyűjtött szennyezőanyag más helyre kerül, és ott okoz környezetterhelést, pl. a tisztítás után keletkező szennyvíziszap okoz környezeti problémákat. Az építési munkák, a létesítéshez szükséges építőanyagok gyártása, azok nyersanyagainak kitermelése, a mindezekkel járó környezeti kibocsátások és energia felhasználások, sok-sok környezeti terhelést jelentenek az erőforrásokra és a környezet állapotára. Összességében, a választott technológiának megfelelően, kétszer-háromszor több probléma jön létre az eredetihez képest. Természetesen a megoldás jelentős működési terhelésekkel is jár, továbbá díjfizetésre kényszeríti a felhasználót is, azaz növeli a szociális terheket. Mindez azoknak jó csupán, akik ennek a gazdasági hasznait élvezik, kevesen, sokak pénzéből.

A környezetminőség és fenntarthatóság szabályozási kérdései

A társadalom fenntarthatóságának meghatározó kérdése a közgazdasági gondolkodás és szabályozás. A jelenlegi problémák nagyrészt a környezet minőségi szempontjainak közgazdasági elhanyagolásában gyökereznek.

Amennyiben a környezet minőségét a két oldal, anyagi (erőforrások) és nem anyagi (környezet állapot) együttesen jelenti, úgy a szabályozásnak ennek megfelelően differenciálnak kell lenni.

A környezet megfelelő állapotát jogi szabályozással kell biztosítani, az erőforrások fenntartható használatát pedig közgazdasági, piaci eszközökkel.

A szabályozás nem épülhet a negatív externáliák (egy-egy tevékenység olyan külső környezeti költsége, amelyet a társadalom fizet meg) internalizálására (a költségek elismeretése az árakban), mert ez a környezet minősége ellen ható folyamatokat fenntartja (ez a mai gyakorlat). A negatív hatásokat nem megfizettetni, hanem fokozatosan megtiltani kell. Az erőforrások fenntartható használata olyan közgazdasági és piaci eszközöket igényel, amelyek figyelembe veszik a természeti erőforrások értékét. A szabályozásnak az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások helyett az anyag- és energiaszegény elképzeléseket kell előtérbe helyeznie. A szabályozás eszköze a fogyasztási adó ilyen szempontú megfontolása lehet.

A szabályozási rendszer környezeti oldala a fenntarthatóság érdekében kibővül a szociális szempontokkal is, amely az élő munkát, főleg a szellemi hozzáadott értéket támogatná.

Mindenesetre társadalmi párbeszédet kellene kezdeni arról, hogy egy gyökeres adóreform, amely alapjában átalakítja termelési és fogyasztási szokásainkat, mennyire találna támogatókat a társadalomban. Fontos lenne, hogy az emberek világosan átlássák, hogy a társadalmi igazságtalanságok egyik lényeges oka, hogy a természeti erőforrások értékének elhanyagolása az értéképcsésben igazságtalan folyamatokat gerjeszt a különböző tevékenységeket végző társadalmi csoportok között.

A mezőgazdaság hátrányos helyzete más termelői ágazatokkal szemben abban gyökerezik, hogy a gazdálkodónak meg kell fizetnie az erőforrások (talaj, biológiai erőforrások) értékét, azáltal, hogy azok megújulásáról gondoskodnia kell. Ezzel szemben a nem megújuló forrásokkal gazdálkodók nem fizetnek a jövő generációknak az általuk használt erőforrás megőrzéséért, vagy helyettesítésért.

Miért van előnyösebb helyzetben a gépi munka az élő munkánál?

Mert a gépi munka külső negatív hatásait nem a közvetlen használó, hanem a társadalom egészé, a jövő generációk fizetik meg. Ha a felhasználó fizetne ezért, a gépi és élő munka összehasonlítható lenne, az élő munka megbecsülést kapna az újraelosztásban.

V. A világ fenntarthatósága, avagy mivel mérjük a fenntarthatóságot?

Jelenleg az egyik legnagyobb probléma, hogy a próbálkozások ellenére sem rendelkezünk megfelelő mérőszámokkal a fenntarthatóság indukálására. Az eddigi próbálkozások többnyire az egyes területekhez, gazdaság, környezet, társadalom, kapcsolható mutatókat csoportosítja területenként vagy megpróbál átfogó mutatókat találni.

Az egyes partikuláris mutatók problémája, hogy nem integráltak, s nem tudható, hogy milyen viszonyban vannak a fenntarthatósággal. Pl. az egészségügyi kiadások a GDP %-ban egyaránt mutathatnak egy egészséges népességre, s ennek politikai fontosságára, míg mutathatnak a rossz egészségi állapotra is. A szám azt is elrejtí, hogy mekkora hányadát fordítják a kiadásnak prevencióra.

Az átfogó indikátorok közül ma még egy sem képes integrálni a környezet -társadalom - gazdaság szegmenseit. A gazdasági fejlettség mérése nem mutat sem a társadalom, sem a környezet állapotára, sőt a gazdasági növekedés eredményeként könyveli el a negatív társadalmi és környezeti hatások költségeit is.

Minden egyes ember és társadalom elfoglal bizonyos teret bolygónk felszínéből azáltal, hogy itt termeljük meg életünk kielégítéséhez szükséges javainkat, és itt dolgoztatjuk fel a természettel azokat a hulladékokat, amelyeket kibocsátunk. Ennek a térnek a nagyságát méri az ökológiai lábnyom. Mivel minden egyes embernek és társadalomnak más és más fogyasztási szokásai vannak, ezért az ökológiai lábnyom nagysága utal jelenlegi életstílusunkra is.

Az ökológiai lábnyom, tehát a különböző erőforrásokhoz köthető területekből tevődik össze, feltételezve, hogy minden elvett erőforrás kifejezhető területben. Az energia földterület, az a terület, amely ahhoz szükséges, hogy elnyelje azt a CO₂-t, amelyet a fosszilis energiahordozók elégetéséből juttatunk a légterbe. De átszámíthatjuk az elhasznált energiát úgy is területre, ha megvizsgáljuk, hogy ugyanannyi energiát milyen helyettesítési módszerrel tudnánk megtermelni. A lábnyomot következő komponense az a tér, amelyet ténylegesen felhasználunk településként, beton, házak, utak, infrastruktúra, stb. Nyilvánvalóan kifejezhetjük az élelmiszereink előállításához szükséges területnagyságot és azt a területet is, amely ahhoz szükséges, hogy fával lássuk el magunkat.

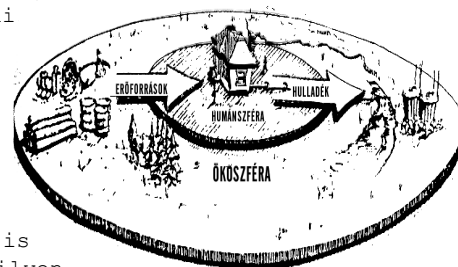
Ahogy a GDP egyoldalúan mutatja a gazdaság növekedését, az ökológiai lábnyom módszer egyoldalúan mutatja az emberiség környezeti hatását, területegységben kifejezve.

A mutatók tökéletlensége ellenére is érdekes jelzéseket kapunk a fenntarthatóságra vonatkozóan. A táblázatokból úgy tűnik, hogy a magas GDP együtt jár a magas ökológiai deficittel, szinte egyenes arányosan növekszik a gazdasági növekedéssel. Sajnálatos, hogy Közép - Kelet-Európa országaiban az alacsony gazdasági fejlettség relatíve nagyobb ökológiai deficitet párosul. Ennek oka az alacsony hatékonyság az erőforrások felhasználásában. Ugyanakkor az alacsonyabb deficit még mindig előnyöket jelenthetne abban az esetben, ha a társadalmak a fenntarthatóságot választanák. Rövidtávon az prognosztizálható, hogy a hatékonyság növelése mellett fog a gazdaság növekedni, s megközelíti a jelenlegi nyugati arányokat.

Magyarországon az ökológiai deficit javításának jelentős tartalékaik vannak, amennyiben csökkenne a mezőgazdasági felhasználású terület, illetve nőne az alternatív energiaforrások hasznosítása.

ÖKOLÓGIAI LÁBNYOMUNK

GDP 1999-ben	Ökológiai lábnyom	Ökológiai kapacitás	Ökológiai deficit	
10 870 USD	5,01 egység	3,07	-1,94	Magyar-ország
	2,85	2,18		Világ
	7,22	3,42	- 3,80	OECD
22 270	6,28	2,93	- 3,35	EU
33 381	11,77	6,13	- 5,64	USA
	4,89	3,14	-1,75	KKE
	1,33	1,73	+0,40	Afrika

VI. Fenntarthatóságról Magyarországon

A társadalom folyamatos „üzem”, a rendszerváltozás sem képes leváltani a társadalmat, az egyes emberek értéke, szemlélete csak lassan változik. Magyarország fenntarthatósága deficiteket és előnyöket örökölt a múltból. A nehézipar dominanciájára épülő gazdaságnak nem voltak helyi erőforrás alapjai, környezet és kultúra idegen volt, hiányoztak a környezeti és társadalmi megfontolásai, sőt a monolit struktúra a gazdaságot is sebezhetővé tette. Sajnálatos

módon a társadalom struktúrálódása is követte a gazdaságfejlesztés elképzeléseit, a nehézipar fejlesztése területileg koncentrált infrastruktúra és településfejlesztést okozott, miközben a vidék marginalizálódott. Sajátos azonban, hogy ez az elmaradott vidék tudta megőrizni az ország még mindig kedvező táji, biológiai kulturális sokféleségét. Ezt rontotta a mezőgazdaság intenzív volta, amely mérsékeltebben ugyan, mint néhány fejlett országban, de mégis jelentősen terhelte a környezetet, és főleg rontotta az ország térszerkezetét.

Jelentős volt a demokratikus jogok hiánya, viszont a társadalmi elosztás módja nem teremtett olyan feszültségeket a társadalomban, mint ma. Probléma volt azonban, hogy ez a relatív igazságosság elnyomta az egyes emberek kibontakozási lehetőségét, illetve a rendszer jelentős külső adósságokat halmozott fel.

A rendszerváltoztatást gazdasági és társadalmi szempontból sokként élte meg a társadalom, míg környezeti szempontból átmenetileg fellélegzett. Csökkent a termelés, a fogyasztás és ezzel párhuzamosan a környezet terhelése is.

A társadalom és a gazdaság átstrukturálódása azonban hamarosan átrendezte a korábbi környezeti terhelések mintázatát, mind földrajzilag, mind azok fajtáit tekintve. Kirajzolódott a hatékonyság (főleg energia) és az ipari termelési folyamatok tisztább megvalósításának igénye, amely elengedhetetlen feltétele lett a gazdaság versenyképességének. A megindult növekedés, mind az ipari termelés, szolgáltatások iránti igény és fogyasztás tekintetében új problémákat vetett fel. A tőkekihelyezésre alapozott gazdasági növekedés megkövetelte a globális gazdaságba való bekapcsolódást, amely erősen növelte a közlekedés, szállítás iránti igényeket. Ez együtt járt az infrastruktúrafejlesztés szükségességével, amely minden tekintetben konfrontálódik a környezeti szempontokkal.

A folyamat kapcsán kérdésessé válik a települések élhetősége a közlekedés és életminőség vonatkozásában, de kérdésessé válik az ország kedvező ökológiai hálózatának fennmaradása is. A társadalom néhány csoportjának gazdagodása, a magasabb létminőség iránti igény, a fejlődő területekre történő bevándorlás a depressziós térségekből, a nagyvárosi lét előnyei és hátrányai egyaránt hozzájárulnak a nagyvárosok agglomerációs területének bővüléséhez, ezzel hozzájárulva a közlekedés fokozódó gondjaihoz, az infrastruktúra ellátás igényéhez, illetve zöldterületeink fogyáshoz. Ez utóbbi különösen kritikussá válik, hiszen a terület-felhasználási igények nőttön-nőnek, egyrészt a zöldmezős beruházások (telephelyek, ipari parkok) az agglomerációs terjeszkedés és a rekonstrukciós célú igények növekedése miatt. A mezőgazdaság átstrukturálódása is újabb gondokat vet fel, de a hátrányok mellett az előnyök vagy azok lehetősége sem elhanyagolható. Hátrálynak tekinthető a monokultúrás szerkezet, a szántóföldi művelési ág túlsúlyának fenntartása, a talajerő utánpótlás elhanyagolása a termelési költségek csökkentése érdekében, az állattartás háttérbe szorulása a gyepterületek fenntartásának viszonylatában. A privatizáció az erdőgazdálkodás területén, a tőkeszegénység, az állami támogatások ökológiai preferenciáinak hiánya, illetve a szakmai hozzáértés hiánya miatt magába hordozza az amúgy is kedvezőtlen fa-faj- és erdőszerkezet romlását.

A fenntarthatóság társadalmi vetületének elemzése is számos problémát vet fel, amely egyaránt gyökerezik a privatizációban, a tőkekihelyezésben, illetve a fejlődési lehetőségek aránytalanságában. A társadalom polarizációja már a privatizációval megkezdődött, noha annak nem ez volt a célja. A föld alacsonyán tartott értéke a spekulációs célú földszerzésnek kedvezett, a korábban pedig állami tulajdonban lévő vállalatok privatizációjához főleg a tőkeerős, vagy ügyeskedő rétegek juthattak hozzá. Ehhez a típusú tőkefelhalmozáshoz csak nagyon keveseknek volt hozzáférése, a társadalom javának tőke hiányában meg kellett elégedni a növekvő bérmunka lehetőségekkel.

Bár a külső tőkére alapozott fejlődés kétségtelen gyors gazdasági növekedést eredményezett, egyaránt növelve a munkalehetőségeket és a költségvetés bevételeit, ám a társadalom fenntarthatóságát a magas függőségi viszony miatt, hosszútávon kockára tette. A gazdaság szerkezeti és területi dualitása is kedvezőtlen társadalmi jelenségeket eredményezett. A tőkeerős multinacionális, globális vállalatok megtelepedésének a költségeit a társadalom fizeti meg, egyrészt amikor adójából fedezi az infrastrukturális fejlesztések költségeit, másodszor amikor mindennek negatív külső környezeti hatásait is megfizeti. Mindemellett a hazai kistermelők, szolgáltatók reménytelen versenyhelyzetbe kerültek, termelésük, szolgáltatásuk fölöslegessé vált a globalizálódó piacon. Ezzel megszakad a nagyvárosok és vidéki környezetük közötti, már korábban sem egészséges, de legalább kölcsönös kapcsolat. A vidék csak vásárló ereje miatt, mint piac érdekes a szolgáltatók számára, termékei és szolgáltatásai azonban kiszorúlnak a városi piacról. Ezzel szükségtelenné válik a vidék tevékenysége, tovább marginalizálódik a vidékfejlesztési programok, a támogatások ellenére. Ez fokozza a társadalom területi polarizációját, s nem utolsó sorban a vidék népességének kontrasztelekciójához vezet, lévén a fejlődéshez tehetetlen családokat hagyja a vidéken. Nem kecsegtet a fenntarthatóság elérésével a gazdaság dualitásának az oldása sem, a magyar kis és középvállalatok beszállítóként való integrálása, tovább fokozza a sebezhetőséget, amely a tőke elvándorlásának lehetőségéből fakad.

A másik probléma a tőkeallokációval kapcsolatban az erőforrások korlátozott rendelkezésre állásában rejlik. A helyi lakosság nem képes saját erőforrásaival rendelkezni, hiszen nincs tőkéje. Ennek hiányában bérmunkás lesz, s bár erre az időre életminősége kétségkívül javul, nem válik tőketulajdonossá, nem tesz szert fejlesztési forrásokra, de ha lenne is, nem tudná kihasználni, hiszen a potenciálokat már más használja, vagy kihasználta.

Nagy baj az is, hogy a tőkebefektetőnek nincs identitása a helyi értékekhez, tájhoz, környezethez, kultúrához, emberekhez. A hivatalosok, a befektetni vágyók ostoba akadémikusodokat látnak néhány helyi ember ellenállásában, amikor értékeikre hivatkozva nem szeretnék látni egyik vagy másik fejlesztést. Milyen ostobák, maguknak akarnak rosszat. Sajnos azonban az identitás hiánya visszatükröződik a környezettel való bánásmódban, hiszen az számára nem több mint egy erőforrás, amely a magánhasznát gyarapíthatja.

Az európai integráció stratégiája lehetőségeket és kétségeket vet fel a fenntarthatóság szempontjából. A lehetőségek a fenntarthatóság irányába való európai törekvésben rejlenek, a kétségek ennek kivitelezhetőségében.

Az európai ökológiai deficit leküzdése túl nagy áldozatokat követelne a jóléti, fogyasztói európai társadalomtól, másrészt Európa gazdasági versenyképességének fenntartása sem képzelhető el anélkül, hogy az egész világ ne haladjon a fenntarthatóság irányába. Sajnos jelenleg ennek az ellenkezője történik. A szűkebb, hazai aggodalmakat növeli, hogy a magyar versenyképesség a jelenlegi erőforrás olcsóságban (munkaerő és természeti erőforrások) rejlik, nem a tőkeerősségben, vagy a magas hozzáadott értékben. Itt hamarosan kettős szorításba kerülünk, illetve vagyunk. Az egyik az EU integrációból vezethető le, amelynek bekövetkezte után nem tarthatjuk ennyire alacsonyan a béreket. De mint tudjuk ez az egyik vonzereje a külföldi jelenlétnek. A harapófogó másik szára a versenyképesség javítása, ahol a költségek csökkentésével kell állni a versenyt, ráadásul az egész világgal szemben, pl. a feltörekvő piacokkal szemben is. Ez nem engedné meg a bérköltségek növelését, hiszen mindenütt azt látjuk, hogy abból inkább faragni szeretne a menedzsment, hogy eleget tegyen a tulajdonosok hatékonysági elvárásainak.

Könnyen belátható, hogy az integráció ennek a struktúrának a sürgős megváltoztatását igényli, ha nem akarjuk kiszolgáltatni a magyar társadalmat egy reménytelen versenynek.

VII. Elkötelezettség a fenntarthatóság felé

Összességében megállapítható, hogy a jelen „fejlődési” tendenciák távolodó irányba esnek a fenntartható társadalmak megvalósításától. A fogyasztás növelése a gazdasági növekedés eszköze, ahol a környezeti és közösségi megfontolások nem egyenrangúak a piac fontosságával.

Rió után tíz évvel még elemibb, még sürgetőbb figyelmeztetésre van szükség, komoly elszántságra és cselekvésre. A fenntartható fejlődés valóban egy új paradigma, szükséglet, amelynek nincs alternatívája az emberiség számára.

A fenntarthatóság nem tudható le csupán környezetünk jobbításával, a technológiai fejlődés felgyorsításával, a gazdaság végtelen növekedésével, vagy bármilyen partikuláris eszközzel. A fenntarthatóság a környezet és a társadalom minden kérdését együttesen szemlélő és megfontoló tudatos társadalmat követel. Nemcsak tudatos döntéshozókra, társadalmi csoportokra, de minden egyes ember változására, tudatosságára, együttműködésére is szükség van.

11. KÖRNYEZETI-NEVELÉSI SZEKCIÓ

Állásfoglalás: A Környezeti Nevelés Szekciók állásfoglalása

Szekcióvezetők voltak: Brauer László, dr. Ilosvay György, Labanc Györgyi.

Az iskolai és iskolán kívüli környezeti nevelés hatékonyabb működését akadályozó tényezők kiküszöbölése érdekében az alábbi állásfoglalást hoztuk.

- A NAT kötelező felülvizsgálata során vizsgálják meg, hogy a kerettantervek bevezetésével az iskolákban milyen módon valósul meg a környezeti nevelés. Amennyiben szükséges, a környezeti- és fenntartható fejlődésnek megfelelő nevelési elvek megvalósulása érdekében módosítsák az oktatáspolitikai dokumentumokat.
- A NAT-ban megfogalmazott közös követelmények a kerettantervi kiadványokban is jelenjenek meg.
- Javasoljuk a Köznevelési Törvény által lehetővé tett alternatív kerettantervek kidolgozását, hogy a helyi pedagógiai programok gazdagodjanak általuk.
- Szükséges az alapvető környezeti nevelési és oktatáspolitikai dokumentumok fogalmi tisztázása. Ehhez az OM teremtsen meg központilag a lehetőségeket. (Katé, értelmező szótár, konferencia, továbbképzés formájában.)
- A környezeti nevelés az állam, az önkormányzatok és minden pedagógus törvényben rögzített feladata (1995. évi LIII. tv.). Azok az intézmények, amelyek helyi pedagógiai programjaikat a környezeti nevelésre építik, vagy kiemelten kezelik azt, többletfeladatokat vállalnak fel. A törvényi kötelezettségek teljesíthetősége érdekében biztosítsák ezen feladatok elkülönített, csak környezeti nevelésre fordítható normatív támogatását.
- Az erdei iskolákra szánt támogatási összeget kérjük növelni, hogy több iskola tudja ezt a „más tanulásszervezési módot” bevezetni.

- Örömmel tölt el bennünket, hogy a környezeti nevelés megvalósulását segítő pályázatok ez évben (2002), időben jelentek meg. Elvárjuk, hogy a következő években is kiszámítható időpontokban jelenjenek meg a pályázatok, és gyors elbírálásukkal biztosítsák az egyébként szűkös keretek idejében történő, hatékony felhasználását.
- Javasoljuk a KöM-nek, hogy dolgozzák ki annak módját, hogy a pályázatok mellékleteként évente, szervezetenként több tíz alkalommal beküldött szervezeti alapidokumentumok (bejegyzés, alapszabály stb.) helyett legyen elegendő ezek évenkénti egyszeri beküldése. (Naprakész minisztériumi irattár.)
- Az iskolai környezeti nevelést iskolán kívüli formában segítő (oktatóközpont, tábor, egyéb terepi programok) civil szervezetek tevékenységét hátráltatja a felsőfokon képzett terepi programvezetők, szakemberek alacsony száma. Szükséges a felsőoktatási szintű képzés és továbbképzés megvalósítása e területen.
- A civil környezeti nevelési intézményrendszer finanszírozása teljesen esetleges. A pályázati támogatás rendszeres, kiszámítható és időben érkező legyen.
- Azokat a civil szervezeteket, akik állami feladatot átvállalva kiemelten foglalkoznak a környezeti neveléssel, lakossági szemléletformálással részesítsék normatív támogatásban.
- Felszólítjuk a kormányt, hogy (más országok mintájára) hozzon létre önálló környezeti nevelési törvényt – ami a fent említett problémákat egy csapásra megoldja.

Breuer László arra a következtetésre jutott, a NAT-ban megfogalmazott közös követelmények jelenjenek meg. Javasolták, a kerettantervek kiegészítését. Szükségesnek tartotta, az alapvető környezeti, nevelési fogalmak tisztázását. Ehhez az OM teremtsen meg a lehetőségeket. A környezeti nevelés az állam, az önkormányzatok feladata. Kérte, az erdei iskolákra szánt összeget növeljék. Javasolták a kormánynak, hogy más országok mintájára, a környezetvédelmi elvárásnak külön törvénye legyen. Környezeti, nevelési törvényt szeretnének. Arra a kérdésre, hogy a szekció csak a gyermekneveléssel foglalkozik e, azt a választ adta, hogy nem, az összes korosztállyal.

Béla bácsi javasolta a szervezőbizottságnak és az Oktatási Minisztériumnak, hogy küldje meg az állásfoglalást kétszer. Egyszer a választások előtt, egyszer a választások után.

Labanc Györgyi elmondta, hogy nem csak az iskoláról, nemcsak a gyerekekről, hanem az NGO-ról is szó volt.

Sallai R. Benedek megállapította, a módosításokat elfogadta 48, tartózkodás és nem szavazat nem volt. Elmondta, hogy az OT 3-as hírlevél 42. oldalának utolsó részénél néhány módosítás volt. Érdemi eltérés nem volt.

12. KÖRNYEZETBARÁT TURIZMUS ÉS ANNAK FEJLESZTÉSE

Szekcióvezető volt: Búzás Károly (Turista és Természetjáró Információs Egyesület)

Sallai R. Benedek: elmondta, hogy egy később bejelentkezett szekció is kialakult környezetbarát turizmus témakörben, és a szekcióvezető szívesen beszámol a szekciómunkáról melyen állásfoglalás is született.

Búzás Károly: elmondta, hogy egy nagyon jó beszélgetés alakult ki kb: 20 fő részvételével. Az alábbi témák szerepeltek a szekcióülésen.

- A környezetbarát turizmus jellemzése és lehetséges formái
- A környezetbarát turizmus hatásai az érintett településekre és a tájra.
- A környezetbarát turizmus szereplői, belföldi és külföldi haszonélvezői
- A környezetbarát turizmus feltétel-rendszere
- Egy nemzetközi mintaprojekt: az EuroVelo® projekt és várható hazai hatásai
- Kormányzati, régiós és önkormányzati szerepekörök, feladatok -előnyök
- Civil szervezetek és profitorientált szervezetek együttműködése
- A lakosság valamint a (helyi) vállalkozói kör bevonása
- Lehetséges pályázatok, projektek, kistérségi együttműködések
- Határokon átnyúló lehetőségek. (Már futó programok bemutatása)

Állásfoglalás: Környezetbarát turizmus és annak fejlesztése szekció

Kérjük és javasoljuk, hogy:

- A különböző kormányzati és önkormányzati szervek működjenek együtt a környezetbarát turizmus fejlesztésében a civil szervezetekkel. Készítsenek el egy közös rövid, közép és hosszútávú cselekvési és pénzügyi programot ami elősegíti a környezetbarát turizmust. Készüljön mindezek felhasználásával Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia a civilek és az érintettek aktív bevonásával, a meglévőket a civil szervezetekkel egyeztessék. Ezt célszerű régiókra bontva megvalósítani.
- Meg kell határozni a régiókra speciálisan alkalmazható támogatási rendszert.
- Biztosítani kell, hogy a térségekben minden beruházás, felújítás a természeti értékek megőrzését szolgálja, amely a kulturális értékekkel együtt a szelíd turizmus alapja.
- A hagyományos falukép megőrzése érdekében községenként célszerű intézkedési tervet készíteni és azt megvalósítani.
- A régi népi építészeti jegyeket őrző épületek fenntartása - a bent lakók kényelmének biztosítása mellett - sürgős feladat.
- Ki kell dolgozni a természetben történő időtöltés mellett olyan alternatív programjavaslatokat, amelyek a térségek hagyományaihoz illeszkednek, és összhangban vannak a szelíd turizmussal.
- Fel kell élesztetni az olyan, korábban hagyománnyal rendelkező szokásokat, amelyeknek turisztikai vonzereje van.
- A környezetbarát turizmus és annak fejlesztésének megvalósítására megfelelő fórum a kerékpáros témakörben a Kerékpáros Kordinációs Bizottság (KKB). Kérjük, hogy e fórumot az illetékesek rendszeresen működtessék. Javasoljuk, hogy más témakörökben és szakágakban is hozzanak létre tárcaközi egyeztető fórumokat a szakmai civil szervezetek bevonásával.

Sallai R. Benedek megállapította beszámolót az OT a elfogadta 51 igen, tartózkodás és nem szavazat nem volt.

13. KÖRNYEZETVÉDELME ÉS ÖNKORMÁNYZATOK

Sallai R. Benedek elmondta, hogy az említett szekció állásfoglalást nem hozott, viszont Kalas György, a szekció vezetője eredményként néhány témában közzétett értékes lehetőségként néhány ötletet, ami a jegyzőkönyvben rendelkezésre fog állni mindenkinek.

Tájékoztatás kérése a helyi környezetvédelmi alap felhasználásáról

A Kvtv. 58.§ rendelkezik a helyi környezetvédelmi alapról (mint lehetőségről). A (4) bekezdés értelmében szerint a helyi környezetvédelmi alapot csak környezetvédelmi célokra lehet felhasználni. Valójában a helyi környezetvédelmi alapot sajnos gyakran más célra vonják el, illetve annak felhasználásáról hallgatnak. Közérdekű adatról lévén szó az Avtv.-re hivatkozással bárki megkérheti az alap éves felhasználására vonatkozó adatokat az alábbi levél szerint:

58. § (1) Környezetvédelmi feladatai (46. §) megoldásának elősegítése érdekében a települési önkormányzat - Budapesten a fővárosi önkormányzat is - önkormányzati rendelettel önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre.

(2) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap bevételei:

a) a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege,

b) a területi környezetvédelmi hatóság [65. § (1) bek. a) pont] által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének harminc százaléka,

c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,

d) a települési önkormányzat bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege,

e) egyéb bevételek.

(3) Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, a (2) bekezdés c) pontjában foglalt bevétel nem illeti meg.

(4) Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni.

(5) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési rendelet (Áht. 65. §) és a zárszámadás (Áht. 85. §) elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

A tájékoztatást az alábbi levéllel lehet kezdeményezni:

„Polgármesteri Hivatal
Helyben

Tisztelt Polgármester Úr!

A környezet védelméről **szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) 58. § (1) bekezdése** értelmében a települési önkormányzat helyi környezetvédelmi alapot hozhat létre, melyet az 58.§ (4) bekezdés értelmében környezetvédelmi célokra lehet felhasználni.

Tekintettel arra, hogy a helyi környezetvédelmi alap 2001. évi felhasználását a **Ktv. 58.§ (5) bekezdésében** leírt módon nem volt alkalmunk megismerni, kérem, hogy a fenti közérdekű adatokat (környezetvédelmi bizottság beszámolóját az alap éves felhasználásáról, vagy a zárszámadás érintett részét) másolatban szíveskedjen részünkre 15 napon belül megküldeni.

Az adatszolgáltatással kapcsolatban felmerült díjat természetesen megtérítjük.

Fenti beadványunk a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló **1992. évi LXIII. törvény** alapul. A kérelem teljesítésének esetleges megtagadásáról (és annak indítékáról) az Avtv. 12. §-ában foglaltaknak megfelelően 8 napon belüli értesítést kérek.

Kelt,...

Tisztelettel: stb.

Az éves környezeti jelentés közzétételének kezdeményezése

A Kvtv. 51.§ (3) bekezdés alapján a helyi önkormányzat éves jelentésben tájékoztatja a lakosságot a környezet állapotáról. Az önkormányzatok gyakorlatilag ilyen jelentést sehol sem tesznek közzé, ennek indokaként arra hivatkoznak, hogy a jogszabály nem határozza meg a jelentés tartalmát.

Ez ugyan igaz, viszont alapállásnak elfogadhatatlan hogy ezen a címen nem tesznek közzé semmit. Az éves jelentések közzétételét az alábbi beadvány benyújtásával kell (folyamatosan) szorgalmazni:

„Polgármesteri Hivatal
Helyben

Tisztelt Polgármester Úr!

A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) 51. § (3) bekezdése értelmében a települési önkormányzat éves jelentésben tájékoztatja a lakosságot a település környezeti állapotáról

Ezen lakossági tájékoztatás közzétételét szervezetünk is alapvetően fontosnak tartja, hiszen a nem szakértő lakosság ebből az általános tájékoztatásból szerezhethet tudomást az életminőségét meghatározó környezeti elemek aktuális állapotáról, illetve hogy mennyiben biztosított számára a egészséges környezethez való alkotmányos jog (Alkotmány 70/D §).

Kérem szíves intézkedését, hogy a 2001. évre vonatkozó éves jelentés mihamarabb elkészüljön és nyilvánosságra kerüljön .Tájékoztatásként közlöm, hogy a Ktv. 51.§ (1) bekezdés alapján a környezet állapotára, használatára vonatkozó adatok közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályok szerint kezelendők.

Kérem, hogy a megtett intézkedéséről tájékoztatni szíveskedjen.

Kelt, ...

Tisztelettel. stb.”

Települési (kistérségi, megyei) környezetvédelmi programok elkészítésének kezdeményezése az önkormányzatoknál a Kvt. alapján.

46. § (1) A települési önkormányzat (Budapesten a Fővárosi Önkormányzat is) a környezet védelme érdekében

a)

b) a Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;

47. § (1) A 46. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott települési környezetvédelmi programnak tartalmaznia kell, különösen:

a) a települési környezet tisztasága,

b) a csapadékvíz-elvezetés,

c) a kommunális szennyvízkezelés, -gyűjtés, -elvezetés, -tisztítás,

d) kommunális hulladékkezelés,

e) a lakossági és közszolgáltatási (vendéglátás, település-üzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem,

f) a helyi közlekedésszervezés,
 g) az ivóvízellátás,
 h) az energiagazdálkodás,
 i) a zöldterület-gazdálkodás,
 j) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környezetkárosodás csökkentésének,
 településre vonatkozó feladatait és előírásait.

(2) A települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint - de legalább kétfévente - felülvizsgálja.

(3) A jóváhagyott környezetvédelmi programban meghatározott feladatokat a település rendezési terveinek jóváhagyása során, illetve az önkormányzat által hozott más határozat meghozatalával - szükség esetén önkormányzati rendelet megalkotásával - kell végrehajtani.

(4) Települési önkormányzatok közös települési környezetvédelmi programot is készíthetnek.

A Kvtv. 46.§ kötelezően írja elő a települési környezetvédelmi programok készítését, a 47.§ meghatározza azok (minimális) tartalmát. A gyakorlatban csak néhány település alkotott ilyen programot. Az indoklás azért, mert a törvény a programkészítéshez nem ír elő határidőt.

A program megalkotását az alábbi levéllel lehet kezdeményezni illetve folyamatosan szorgalmazni:

„Polgármesteri Hivatal
 Helyben

Tisztelt Polgármester Úr!

A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) 46.§ az önkormányzat kötelességévé teszi a települési környezetvédelmi programok megalkotását, a 47.§ meghatározza azok (minimális) tartalmi követelményét.

Tekintettel arra, hogy a helyi környezetvédelmi program megléte a jelenlegi állapot felmérése, a prioritások kijelölése és a rövid- és hosszú távú feladatok kijelölése szempontjából (így a lakosság életminőségének alakulása tekintetében is) alapvető fontossággal bír, ezúton kérjük, hogy a program elkészítéséhez szükséges intézkedéseket az önkormányzatnál kezdeményezni szíveskedjen.

Tájékoztatjuk, hogy a környezetvédelmi program kidolgozásánál a Ktv. 98.§ (2) bekezdése a.) pontja alapján szervezetünket közreműködési jogosítvány illeti meg. A program készítéséhez ezúton ajánljuk fel szakembereink segítségét

Kelt.: .....

Tisztelettel: stb.”

Sallai R. Benedek megállapította, hogy kérdés nincs, és megkérdezte van-e még közérdekű bejelenteni való, beszámoló. Miután nem volt, közölte, hogy „Zöld média” témakörben született egy rövidke értékelés, amit a jegyzőkönyv tartalmazni fog bővebben is.

Összeállítás a Magyar Rádió környezet-, természet- és állatvédelmi műsorairól Perjés Klára adófőszerkesztő (Kossuth), Novotny Zoltán adófőszerkesztő (Petőfi) és Sarkadi Péter (Gordiusz Műhely) tájékoztatóinak alapján

A Magyar Rádió országos adóin 2001-ben kb. 242 óra volt a „zöld” témákkal foglalkozó műsorok összideje, ami vagy a korábbi statisztikák összeállításának eltérő módszerére utal, vagy valóban emelkedett az időmennyiség. Valószínűleg mindkét tényező jelen lehet, hiszen 2001-ben a nem kifejezetten zöld műsorokban szereplő idevágó témákat is belevették a statisztikába.

A környezetvédelemmel foglalkozó műsorok összideje (percben):

	1999	2000	2001
Kossuth	3031	3333	Kb. 8484

Petőfi	589	1564	Kb. 5560
Bartók	260	295	kb. 480
Összesen	3880	5192	kb. 14524, azaz 242 óra

A környezet- és természetvédelemmel foglalkozó műsorok 2001/2002-ben:

Kossuth:

A Vidék-Gazdaság-Környezetvédelem Szerkesztőséghez tartoznak a tematikus műsorok:

- Oxigén (hetente 55 perc): A műsor az adófszerkesztő szerint is megújulásra szorul, ezt a műsorkészítésben résztvevő munkatársak bővítésével kívánják megoldani.
- Kék bolygó (naponta 10 perc): Naponta más szerkeszti a Zöld percek felváltó műsort.
- Falurádió (kb. havonta 70 perc környezetvédelem)
- Én falum (hetente, kb. 40 perc környezetvédelem/hó)
- Kopogtató (kb. kéthavonta 40 perc környezetvédelem)
- Kontinensek, szántóföldek (kb. havonta 15 perc környezetvédelem)
- Régiók

A Belpolitikai Szerkesztőség műsoraiban már koordinálatlanul jelennek meg a zöld témák. Ezen szeretnének változtatni ebben az évben. Pl. inkább egy műsorban jelenjenek meg a különböző vélemények, mint szétszórva.

- 16 óra
- Magyarországról jövők
- Szombat délelőtt
- Krónika

Külpolitikai Szerkesztőség

- Európa Klub
- Világóra

Petőfi:

Gordiusz Szerkesztőség (részletes beszámolóját lásd mellékelve)

- Zöld jelzés (hétköznapi 5 perc)
- Gordiusz-Játék-Tér (kb. havonta 40 perc környezetvédelem)
- Gordiusz Magazin (kb. havonta 30 perc környezetvédelem)

Szórakoztató Szerkesztőség

- Emberek és egyéb állatfajták (44 perc havonta)

Kölyökrádió

- A mi világunk (29 perc havonta)
- Állatok-nálatok (58 perc havonta)
- Híradó (kb. havonta 15 perc környezetvédelem)

Zenei Szerkesztőség

- Zeneszerda

Sallai R. Benedek megállapította, hogy kérdés nincs, és megkérdezte van-e még közérdekű bejelenteni való, beszámoló.

Czillinger Horváth László: elmondta, előző este plenáris ülés volt. Mondta, ha kívánják tartana egy rövid tájékoztatót az ülés munkájáról.

Sallai R. Benedek tájékoztatta a felszólalót, hogy program szempontjából a „Mozgalom jelene, jövője” „csak” beszélgetés volt, nem minősült plenárisnak. Megszavaztatta, hogy legyen-e tájékoztató. Azt akarja, hogy legyen 19, tartózkodott 9, ne legyen tájékoztató 22.

Sallai R. Benedek lezárta a napirendet, megköszönte a szekciók értékes munkáját.

3. napirend: 2003-AS OT

Sallai R. Benedek kitartást kért mindenkitől az utolsó napirendre. Utolsó napirendi pont, a jövő évi OT megszavazása, hogy hol legyen. Határidőig nem érkezett javaslat. Két szóbeli javaslat érkezett. Az első a Magyar Természetvédők Szövetsége és a Kerekdő Alapítvány Szombathelyen szeretné megrendezni a következő OT-t. Feltette a kérdést kívánják-e kiegészíteni a javaslatot.

Erzsi néni véleménye szerint, ha az OT Szombathelyen kerülne megrendezésre, elősegítené azt is, hogy nagyobb figyelmet kapjon Nyugat-Magyarország.

Gyöngyössy Péter Kerekdő Alapítvány elmondta, Nyugat-Dunántúlon elég gyenge ez a mozgalom. Úgy gondolta, egy ilyen rendezvény erősítené. Egyedül nem tudnák vállalni a megszerve

zést. Hozzátette azt is, hogy a megyében működő civil szervezeteket meg fogja keresni, hogy ehhez segítséget nyújtsanak.

Sallai R. Benedek: közölte, hogy a másik jelentkező a szervezésre közben visszalépett. Közölte továbbá, hogy két időpont merült fel az OT megrendezésével kapcsolatban: tél végi, májusi időszak. Szavazásra bocsátotta, hogy aki nem ért egyet a Magyar Természetvédők Szövetségével, hogy Szombathelyen kerüljön megrendezésre a jövő évi OT, jelezze. A túlnyomó többség elfogadta. Végül megköszönte mindenki kitartását, és azt, hogy ellátogattak Szarvasra, és ezzel bezárta a 12. országos találkozót.